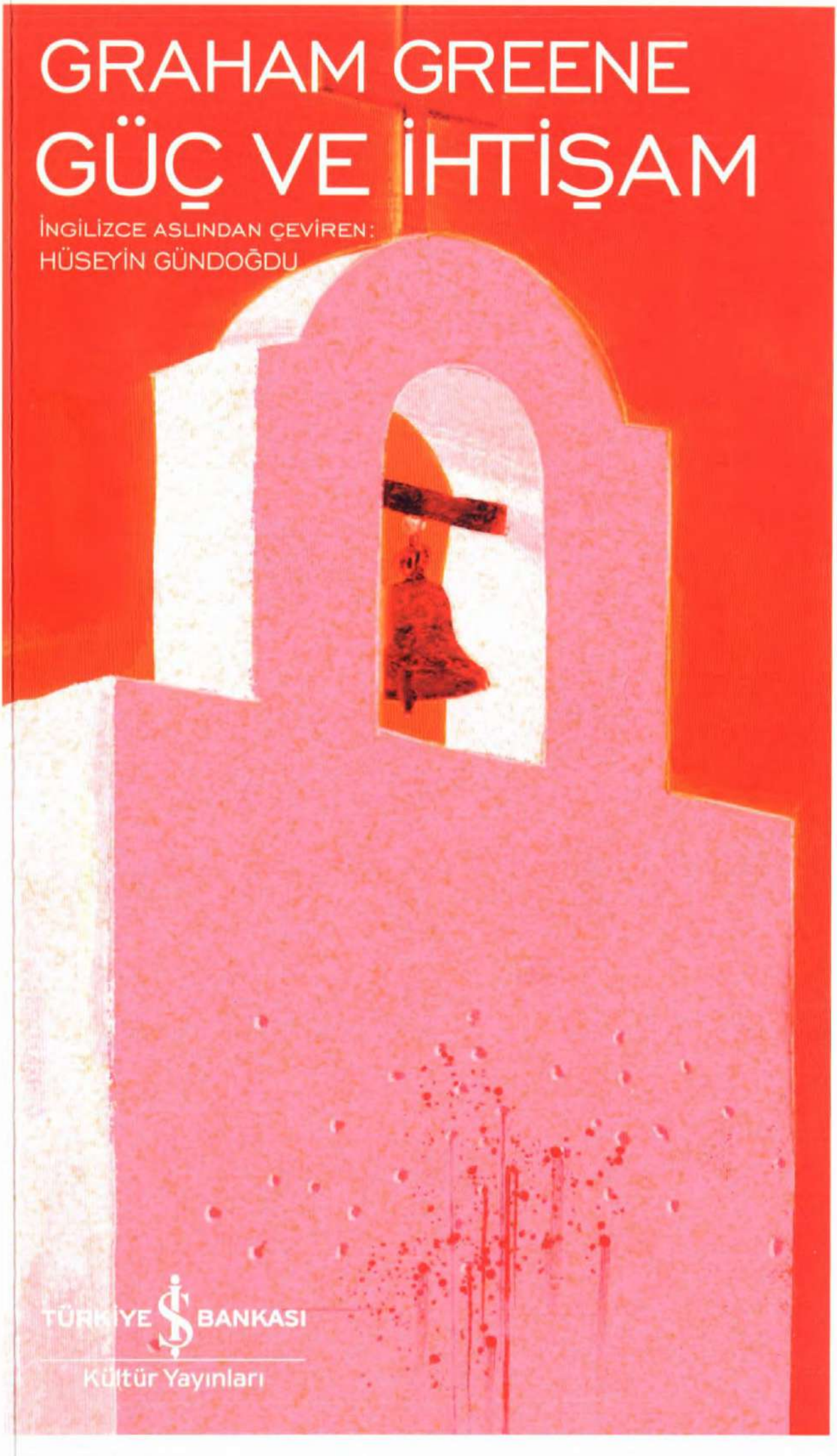
MODERN KLASİKLER DİZİSİ -251

GRAHAM GREENE

GÜÇ VE İHTİŞAM

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:
HÜSEYİN GÜNDOĞDU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 6367

GRAHAM GREEN
GÜÇ VE İHTİŞAM

ÖZGÜN ADI
THE POWER AND THE GLORY

COPYRIGHT © VERDANT SÀRL, 1951
ANATOLIALIT TELİF HAKLARI AJANSI KANALIYLA ALINMIŞTIR.

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2024
Sertifika No: 40077

EDİTÖR
DERVİŞ AYDIN AKKOÇ

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
MUSTAFA K. AYDIN

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM TEMMUZ 2025, İSTANBUL

ISBN 978-625-384-130-0 (CİLTLİ)
ISBN 978-625-384-129-4 (K. KAPAK)

BASKI: DERYA MÜCELLİT SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
Yakuplu Mahallesi Göçmen Sokak No:1/151
Beylikdüzü/İstanbul
Tel. (0212) 501 02 72
Sertifika No: 40514

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme hiçbir yolla yayınevinden izin alınmadan çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
e-posta: info@iskultur.com.tr
www.iskultur.com.tr

ÇEVİREN: HÜSEYİN GÜNDOĞDU
Darüşşafaka Lisesi'nde eğitim gördükten sonra üniversite yıllarında başladığı gazetecilik mesleğine devam etmiş ve *Tercüman, Meydan, Güneş, Akşam* ve *Hürriyet* gibi gazetelerde çalıştıktan sonra sürekli basın kartı sahibi olarak emekli olmuştur. Dış haberler editörü olarak başladığı mesleğinde yazıişleri editörlüğü ve yazıişleri müdürlüğü (Hürriyet Bölge Ekleri/Eskişehir ilavesi) gibi görevlerde bulunmuş, sinema ve müzik konularında eleştiri ve röportajlar yazmıştır. Emeklilik döneminde ise *Dünya* ve *Habertürk* gazetelerinde yazıişleri editörü olarak çalışmıştır. Çevirileri arasında Phil Knight, *Ayakkabı Gurusu*; Alex Ferguson, *Liderlik*; Jeremy Scahill, *Kirli Savaşlar;* Graham Greene, *İstanbul Treni*, *Aşkın Sonu*; Lewis Carrol, *Aynanın İçinden* bulunmaktadır.

Modern
Klasikler
Dizisi - 251

Graham Green

Güç ve İhtişam

İngilizce aslından
çeviren: Hüseyin Gündoğdu

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Gervase'ye…

Çember daralıyor; av köpeklerinin bilge gücü
ve ölüm her geçen an daha da yaklaşıyor.
Dryden

BİRİNCİ KISIM

Bölüm 1

Liman

Bay Tench eter tüpü bakınmak için dışarıya çıktı; kavurucu bir Meksika güneşi ve saç baş ağartan bir toz deryası hüküm sürüyordu dışarıda. Birkaç akbaba soğuk bir hırpanilikle çatıdan aşağıya bakıyordu: O henüz bir leş değildi. Bay Tench'in yüreğinde belli belirsiz bir isyan hissi uyandı, kırılmış tırnaklarıyla yoldan bir tutam toz toprak avuçlayıp akbabalara kuvvetsizce fırlattı. Biri havalanıp kasabanın bir ucundan diğerine kanat çırptı: Küçük meydanın, eski bir devlet başkanının, eski bir generalin, eski bir insan büstünün üzerinden; madensuyu satılan iki tezgâhın üzerinden nehre ve denize doğru. Orada hiçbir şey bulamazdı: O bölgedeki leşlerin icabına köpekbalıkları bakıyordu. Bay Tench devam edip meydanın karşısına geçti.

Küçük bir gölge parçasında duvara yaslanmış oturan silahlı bir adama "*Buenos dias*,"[1] dedi. Fakat işler İngiltere'deki gibi değildi: Adam hiç cevap vermedi, sanki bu yabancıyla hiçbir şekilde karşılaşmamış, iki altın azıdişinden Bay Tench sorumlu değilmiş gibi pis pis baktı yalnızca. Bay Tench bir zamanlar kilise olan maliye binasının önünden rıhtıma doğru

1 (İsp.) Günaydın. (ç.n.)

ter içinde yürüdü. Yolun yarısına geldiğinde niçin dışarı çıktığını birdenbire unuttu; bir bardak madensuyu için miydi? Bu yasaklar eyaletinde –bira hariç, ki o da hükümet tekelindeydi ve özel kutlamalar dışında çok da pahalıydı– içilecek tek şey madensuyuydu. Bay Tench'in midesini korkunç bir bulantı kaplamıştı; istediği şey madensuyu olamazdı. Elbette eter tüpü... gemi limana yanaşmıştı. Öğle yemeğinden sonra yatağında uzanırken geminin coşkuyla çalan düdüğünü duymuştu. Berber dükkânını ve iki dişçiyi geçip nehir kıyısındaki bir antrepoyla gümrüğün arasından çıktı.

Nehir, muz tarlaları arasından denize doğru ağır ağır akıyordu; *General Obregon* kıyıya bağlanmıştı ve gemiden bira indiriliyordu, şimdiden rıhtıma yüz kasa istiflenmişti bile. Bay Tench gümrük binasının gölgesinde durmuş düşünüyordu: Neden buradayım? Sıcakta hafızası eriyip gitmişti. Balgamını biriktirip güneşe doğru umutsuzca tükürdü. Sonra bir kasanın üzerine oturdu ve bekledi. Yapacak bir şey yoktu. Saat beşten önce kimse onu görmeye gelmeyecekti.

General Obregon otuz metre kadar uzunluktaydı. Birkaç metresi hasarlı bir küpeşte, bir cankurtaran botu, çürük bir halata asılmış bir çan, pruvada bir gaz lambası; bu haliyle körfezde sert bir kuzey rüzgârına yakalanmazsa iki ya da üç Atlantik yılını daha çıkarabilir gibi görünüyordu. Kuzey rüzgârı tabii geminin sonu olurdu. Aslında hiç önemi yoktu bunun: Bilet aldığı takdirde herkes otomatikman sigortalanıyordu. Ayaklarından bağlanmış hindilerin arasında beş-altı yolcu küpeşteye dayanmış limana, antrepoya, dişçileri ve berberleriyle sıcaktan kavrulmuş boş sokağa bakıyordu.

Bay Tench hemen arkasında bir tabanca kılıfının gıcırtısını duydu ve başını çevirdi. Bir gümrük memuru ona hiddetle bakıyordu. Bay Tench'in duyamadığı bir şey söyledi. "Anlayamadım," dedi Bay Tench.

"Dişlerim," dedi gümrükçü belli belirsiz.

"Aa, evet," dedi Bay Tench, "dişleriniz." Adamın hiç dişi yoktu: Bu yüzden doğru düzgün konuşamıyordu. Bay Tench

hepsini çekmişti. Mide bulantısından kıvranıyordu –bir terslik vardı– solucanlar, dizanteri... "Dişler neredeyse bitti. Bu akşam," diye düşünmeden söz verdi. Bu elbette çok mümkün değildi fakat insanlar böyle yaşıyordu, her şeyi erteleyerek. Adam tatmin olmuştu: Unutabilirdi, hem ne *yapabilirdi* ki zaten? Parasını peşin ödemişti. İşte Bay Tench'in tüm dünyası bundan ibaretti: Sıcak ve unutkanlık, yarına ertelemek, mümkünse para peşin, neden ki? Ağırlaşmış nehre dikti gözlerini: Bir köpekbalığının yüzgeci nehrin ağzında periskop gibi hareket ediyordu. Yıllar içinde birkaç gemi karaya oturmuştu ve şimdi bu gemiler sahil sularını yükseltmeye yarıyordu; gemilerin bacaları muz ağaçlarının ve bataklıkların ötesindeki uzak bir hedefe nişan alan tüfekler gibi yan yatmışlardı.

Bay Tench düşündü: eter tüpü: Neredeyse unutmuşum. Ağzı açılıverdi ve karamsar bir halde Cerveza Moctezuma[2] şişelerini saymaya başladı. Yüz kırk kasa. On iki kere yüz kırk: Ağzına irice bir balgam parçası geldi: On iki tane dört kırk sekiz eder. İngilizce yüksek sesle, "Tanrım, iyi bir parça", dedi: Bin iki yüz, bin altı yüz seksen: Tükürdü, *General Obregon*'un pruvasındaki bir kıza dalgın bir ilgiyle bakarak; zarif, güzel bir endamı vardı, buradaki kızlar genellikle etine dolgun ve kahverengi gözlü olurdu, altın dişleri illa ki parlardı, fakat bu taze ve genç bir şeydi... Şişesi bir pesodan bin altı yüz seksen şişe.

Biri İngilizce fısıldadı, "Ne dediniz?"

Bay Tench derhal sesin geldiği tarafa döndü. Hayretle, "İngiliz misiniz?" diye sordu fakat üç günlük sakalla kaplı yuvarlak ve çukur suratı görünce sorusunu değiştirdi: "İngilizce biliyor musunuz?"

"Evet," dedi adam, çok az İngilizce biliyordu. Koyu renk eski püskü bir elbise içinde ufak tefek bir adam, elinde küçük bir evrak çantasıyla gölgede kaskatı kesilmiş duruyordu. Kolunun altında bir roman vardı: Gelişigüzel renklendirilmiş kapağında şehevi bir aşk sahnesinden parçalar görünüyordu.

---

2 Meksika'da 1890 yılında kurulan büyük bir bira fabrikası. (ç.n.)

"Affedersiniz. Şu an benimle konuşuyorsunuz sandım," dedi. Fırlak gözleri vardı; sanki doğum gününü tek başına kutluyormuş da gelgeç bir neşeye kapılmış izlenimi veriyordu adam.

Bay Tench, ağzındaki balgamı temizledi. "Ne söyledim ki?" Bir şey hatırlamıyordu.

"Tanrım, iyi bir parça dediniz."

"İyi hoş da şimdi bununla ne demek istemiş olabilirim ki?" Başını kaldırıp acımasız gökyüzüne bakakaldı. Bir akbaba asılıydı gökte, bir gözlemci. "Ne? Ha, sanırım şu kız olmalı. Buralarda iyi bir parçaya nadiren rastlıyor insan. Bakmaya değer bir kız yılda sadece bir iki tane çıkıyor."

"O çok genç."

"Herhangi bir niyetim yok yahu," dedi Bay Tench bıkkınca. "Erkek bakabilir. On beş yıl yalnız yaşadım."

"Burada mı?"

"Bu civarda."

Sessizliğe büründüler ve zaman geçti, gümrük binasının gölgesi nehre doğru birkaç santim daha ilerledi: Akbaba biraz kımıldadı, bir saatin siyah yelkovanı gibi.

"Bu *gemiyle* mi geldiniz?" diye sordu Bay Tench.

"Hayır."

"Bununla mı gideceksiniz?"

Ufak tefek adam soruyu geçiştirmek ister gibiydi fakat ardından sanki bir açıklama gerekiyormuşçasına, "Sadece bakıyordum" dedi. "Sanırım birazdan kalkacak?"

"Vera Cruz'a," dedi Bay Tench, "birkaç saat içinde."

"Hiçbir yere uğramadan mı?"

"Nereye uğrayabilir ki?" diye sordu. "Buraya nasıl geldiniz?"

Yabancı, "Kanoyla," diye muğlak bir cevap verdi.

"Çiftliğiniz var herhalde?"

"Hayır."

"İngilizce konuşulduğunu duymak güzel," dedi Bay Tench. "Peki İngilizcenizi ABD'de mi öğrendiniz?"

Adam onayladı. Fazla çenebaz değildi.

"Ah, neler vermezdim ki," dedi Bay Tench, "şimdi orada olmak için." Alçak ve endişeli bir sesle, "Şu sizin çantada içki olma ihtimali yok değil mi? Sizin gibi buraya gelen bazı insanlar –bir ikisiyle tanışmıştım– tıbbi amaçlarla biraz bulunduruyorlardı."

"Sadece ilaç var," dedi adam.

"Doktor musunuz?"

Kan çanağına dönmüş gözler sinsice Bay Tench'e yan yan baktı. "Belki de benim şarlatan olduğumu söyleyeceksiniz?"

"Patentli ilaçlar mı? Yaşayın ve yaşatın," dedi Bay Tench.

"*Siz*, gemiye mi bineceksiniz?"

"Hayır, buraya gelmemin nedeni... aman boş verin, önemli değil zaten." Elini karnının üzerine koydu ve, "Şunun için bir ilacınız yok değil mi – of Allah kahretsin. Nedir bilmiyorum. Sadece bu lanet olası ülke. Bunu tedavi edemezsiniz. Hiç kimse edemez," dedi

"Eve mi dönmek istiyorsunuz?"

"Ev," dedi Bay Tench, "benim evim burası. Mexico City'de peso ne kadar biliyor musunuz? Dört dolar. Dört. Hey Tanrım. *Ora pro nobis.*"[3]

"Katolik misiniz?"

"Hayır, hayır. Sadece bir deyim. Öyle şeylere inanmıyorum." Sonra durup dururken, "Zaten çok sıcak," dedi.

"Sanırım oturacak bir yer bulmalıyım."

"Benim oraya gelin," dedi Bay Tench. "Fazladan bir hamağım var. Geminin kalkması saatler sürer; eğer kalkışını izlemek istiyorsanız."

"Birini görmeyi umuyordum. İsmi Lopez," dedi yabancı.

"Aa, onu haftalar önce vurdular," dedi Bay Tench.

"Öldü mü?"

"Buralar nasıldır bilirsiniz. Arkadaşınız mıydı?"

"Hayır, hayır," diye itiraz etti hemen adam. "Sadece bir arkadaşımın arkadaşı."

---

3 (Lat.) "Bizim için dua et." (ç.n.)

"Eh, hep öyle olur zaten," dedi Bay Tench. Tekrar ağzını balgamla doldurdu ve kızgın güneşe doğru tükürdü. "Diyorlar ki, şeye yardım ediyormuş... şu sakıncalı tipler... şey, kaçmasına. Kızı şimdilerde Polis Müdürü'yle birlikte yaşıyormuş."

"Kızı mı? Lopez'in kızı mı demek istiyorsunuz?"

"Evli değildi. Birlikte yaşadığı hatun demek istiyorum." Bay Tench bir an yabancının yüzündeki ifadeye şaşırdı. Tekrar, "Nasıldır, bilirsiniz," dedi. Karşıya, *General Obregon*'a doğru baktı. "Kız güzel bir parça. Tabii ki iki yıl içinde o da bütün diğer kızlar gibi olacak. Şişko ve aptal. Of Tanrım, bir içki istiyorum. *Ora pro nobis*."

"Biraz brendim var," dedi yabancı adam.

Bay Tench dik dik baktı adama. "Nerede?"

Kof adam elini kalçasına götürdü; tuhaf ve gergin neşesinin nereden kaynaklandığı belli oluyor gibiydi. Bay Tench adamın bileğini tuttu. "Dikkat edin," dedi. "Burada olmaz." Aşağıda bir halı gibi uzanan gölgeye doğru baktı: Bir nöbetçi yanında tüfeğiyle boş bir sandığın üzerinde oturmuş uyukluyordu. "Benim oraya gelin," dedi Bay Tench.

"Niyetim," dedi ufak tefek adam isteksizce, "sadece geminin gittiğini görmekti."

"Ohooo, ona daha saatler var," diye Bay Tench yabancı adamı bir kez daha temin etti.

"Saatler mi? Emin misiniz? Sıcak dayanılır gibi değil."

"Eve gelseniz iyi olur."

Ev: İnsanın içinde uyuduğu dört duvarı anlatmak için kullandığı bir ifadeydi. Asla bir ev olmamıştı. Ölü General'in nemli bölgede yeşil bitkiler yetiştirdiği, palmiyelerin altında gazoz büfelerinin olduğu kavrulmuş küçük meydanı geçtiler. Ev bir yığın kartpostalın üzerindeki resimli bir kartpostal gibi duruyordu: Kartları iskambil destesi gibi karıştırın Nottingham geliyor, doğum yeri Metroland[4] oluyor, Southend'de ise bir ara dönem beliriyordu. Bay Tench'in babası da dişçiydi;

4 İngiltere'nin başkenti Londra'da metroların bulunduğu merkezi bölge. (ç.n.)

ilk anısı da bir çöp kutusunda bulduğu atılmış bir kalıp. Bu kalıp Dorset'te kazılardan çıkmış Neandertal[5] ya da Pithecanthropus[6] insanına ait gibiydi: Dişlerin olmadığı, kilden yapılmış bir boş ağız modeliydi. En sevdiği oyuncak olmuştu: Onu Meccano[7] oyuncaklarıyla kandırmaya çalışmışlardı ama kader ağlarını örmüştü. Çocuklukta her zaman bir kapının açıldığı ve geleceğin içeri alındığı bir an vardır. Çöp kutusunda sıcak, nemli nehir limanı ve akbabalar duruyordu; onları seçip almıştı. Çocukluğumuzun yanında yöresinde, dolaplarda, kitap raflarında, her yerde bulunan korku ve aşağılamaları göremediğimiz için şükretmeliyiz.

Yollar yapılmamıştı, yağmur yağdığında köy (gerçekten bundan fazlası değildi) çamura batardı. Ayaklarının altındaki toprak taş gibi sertti şu an. İki adam sessizce yürüyerek berberleri, dişçileri geçtiler; çatılardaki akbabalar kümes hayvanları gibi mutlu görünüyorlardı: Geniş ve tozlu kanatlarının altında parazit arıyorlardı. Bay Tench, verandasında bir hamak sallanan tek katlı küçük ahşap bir kulübenin önünde durarak, "Özür dilerim," dedi. Kulübe, bataklığın içinde iki yüz metre boyunca uzanan dar sokaktaki emsallerinden biraz daha büyüktü. Gergin halde, "Etrafa bakmak ister misiniz? Övünmek gibi olmasın ama buradaki en iyi dişçi benim. Kötü bir yer değildir. Başka yerlere nazaran," dedi. Kökleri derinde olmayan bir bitki gibi gururlu bir duraksama vardı sesinde.

Kapıyı adamın arkasından kilitledi, yemek odasına doğru yol gösterdi ona, iki sallanan sandalyenin karşılıklı durduğu boş bir masa vardı içeride: Yanı sıra bir gaz lambası, birkaç tane eski Amerikan gazetesi ve bir dolap. "Bardakları çıkaracağım fakat önce size bir şey göstermek istiyorum; eğitimli

---

5 Orta Avrupa'da iskeleti bulunan ve yontma taş devrinde yaşamış ilkel insan. (ç.n.)

6 İki ayağı üzerinde dikilebilen ilk insan türü: Java İnsanı. (ç.n.)

7 1898 yılında Liverpool'da Frank Hornby tarafından oluşturulan bir model yapım sisteminin oyuncakları. (ç.n.)

bir adamsınız..." dedi. Diş hekiminin operasyon odası birkaç hindinin sefil ve gergin bir haşmetle dolandığı bir bahçeye bakıyordu: Pedalla çalışan bir matkap, parlak kırmızı pelüşle süslenmiş bir dişçi koltuğu, aletlerin tozlu raflara karmakarışık konulduğu camdan bir dolap. Dolabın içinde fincanda duran bir kerpeten, köşeye itilmiş kırık bir ispirto lambası ve bütün raflarda yünlü-pamuklu ağız tıkaçları vardı.

"Çok güzel," diye yorum yaptı yabancı.

"O kadar da kötü sayılmaz, değil mi?" dedi Bay Tench. "Bu kasabaya göre. Zorlukları tahmin edemezsiniz. O matkap," diye buruk havada devam etti, "Japon malıdır. Alalı yalnızca bir ay oldu ama daha şimdiden yıpranmaya başladı. Fakat Amerikan matkaplarına param yetmiyor."

"Pencere," dedi yabancı, "çok güzel."

Vitraylı camın bir kanadı içeriye girmişti: Bir Meryem Ana sivrisineklik perdesinden bahçedeki hindilere bakıyordu. "Anladım," dedi Bay Tench, "kiliseyi yağmaladıkları zaman. Doğru gibi gelmiyordu, vitraylı camı olmayan bir dişçi muayenehanesi. Medeni değil. Memlekette, yani İngiltere'de genellikle *Gülen Şövalye*[8] olurdu –neden bilmiyorum– ya da bir Tudor gülü. Fakat insan her zaman istediğini seçemiyor."

Başka bir kapıyı açtı ve, "Çalışma odam," dedi. Göze çarpan ilk şey bir cibinlikle örtülmüş yataktı. "Anlarsınız, oda sıkıntım var," dedi Bay Tench. Bir marangoz tezgâhının bir ucunda bir ibrik ve bir leğen, bir de sabunluk vardı. Öteki ucundaysa bir üfleme borusu, bir kum teknesi, pense ve küçük bir fırın bulunuyordu. "Kalıpları kumda döküyorum," dedi Bay Tench. "Burada başka ne yapabilirim ki?" Bir altçene kalıbını eline aldı. "Bunları her zaman tam tuttura-mıyor insan," dedi. "Tabii ki, söyleniyorlar." Kalıbı yerine bıraktı ve tezgâhın üzerindeki başka bir nesneye başıyla

8 "Barok portrelerin en parlaklarından biri" olarak tanımlanan Hollandalı Altın Çağ ressamı Frans Hals'ın *Gülen Şövalye* tablosu. (ç.n.)

işaret etti; iki lastik kesesiyle, görünüşü bağırsağa benzeyen, lifli bir ip gibi bir şeydi bu. "Doğuştan yarık," dedi. "İlk kez denedim. Kingsley kalıbı. Yapabileceğimden kuşkuluyum. Fakat insan gelişmelere ayak uydurmaya çalışmalı." Altdudağı düştü: O boşluk görüntüsü geri döndü: Küçük odadaki sıcaklık dayanılır gibi değildi. Bir mağarada, hakkında çok az şey bildiği bir çağa ait fosiller ve araç gereçler arasında kaybolmuş bir adam gibi duruyordu. "Oturabilirsek..." dedi yabancı.

Bay Tench, ona boş boş baktı.

"Brendiyi açabiliriz."

"A, evet, brendi."

Bay Tench tezgâhın altındaki bir dolaptan iki bardak çıkardı ve kum izlerini sildi. Sonra öndeki odaya geçip sallanan sandalyelere oturdular. Bay Tench bardakları doldurdu.

"Su?" diye sordu yabancı.

"Suya güvenilmez," dedi Bay Tench. "Buramı mahvetti." Elini karnına koydu ve içkisinden koca bir yudum aldı. "Siz de çok iyi görünmüyorsunuz," dedi. Daha uzun baktı. "Dişleriniz." Bir köpekdişi düşmüştü, ön dişler tartar ve çürükten sapsarıydı. "Onlara dikkat etmelisiniz," dedi.

"Ne fayda?" dedi yabancı. Bardağındaki bir yudum brendiyi sanki himayesine aldığı fakat güvenmediği bir hayvanmış gibi ihtiyatla tutuyordu. Kofluğunda ve bakımsızlığında bir rastlantı eseri hastalık ya da uykusuzluğa yenilmiş önemsiz birinin havası vardı. Sallanan sandalyenin en ucuna oturdu, küçük evrak çantası dizlerinin üzerinde dengede duruyordu, brendiyi suçluluk duygusuyla kendinden uzak tuttu.

"İçin," diye Bay Tench onu teşvik etti (brendi onun değildi). "İyi gelir." Adamın koyu renk elbisesi ve düşük omuzları ona rahatsız edici ölçüde bir tabutu anımsattı, ölüm çoktan çürük ağzına yerleşmişti. Bay Tench kendine bir bardak daha doldurdu. "Burada insan yalnızlık çekiyor. Bir yabancıyla bile olsa İngilizce konuşmak güzel. Belki çocuklarımın resmini görmek istersiniz," dedi. Cüzdanından sarı bir şipşak fotoğraf

çıkarıp uzattı. Fotoğrafta iki küçük çocuk arka bahçede bir sulama kabının sapını ele geçirmek için mücadele ediyordu. "Tabii ki," dedi, "bu on altı yıl önceydi."

"Şimdi genç adamlardır."

"Biri öldü."

"Yaa," diye yanıtladı diğeri nazikçe, "bir Hıristiyan ülkede." Brendisinden bir yudum aldı ve Bay Tench'e ahmakça gülümsedi.

"Evet, sanırım öyle," dedi Bay Tench şaşırarak. Balgamından kurtuldu ve, "Gerçi benim için fazla bir önemi yok gibi," dedi. Suskunlaştı, düşünceleri ağır ağır uzaklaşıyordu; ağzı açıldı, gri ve dalgın görünüyordu; ta ki midesindeki ağrı kendini hatırlatana ve biraz daha brendi içine kadar. "Dur bakayım. Neden bahsediyorduk? Çocuklar... ya evet, çocuklar. İnsanın hatırında tuttuğu şeyler komik oluyor. Biliyor musunuz, sulama kabını çocuklardan daha iyi hatırlıyorum. Üç şilin on bir peni ve üç çeyreğe[9] mal olmuştu bana, yeşil yeşil; onu satın aldığım dükkânı size gösterebilirim. Fakat çocuklara gelince..." bardağının üzerinden geçmişe daldı, "ağlamaları dışında pek bir şey hatırlamıyorum."

"Haber alıyor musunuz?"

"Yo, buraya gelmeden önce yazmayı bıraktım. Neye yarardı ki bu? Para gönderemiyordum. Karım yeniden evlense şaşırmazdım. Annesinin hoşuna giderdi bu; suratsız yaşlı kaltak: Beni hiçbir zaman umursamadı."

"Çok berbat," dedi yabancı kısık bir sesle.

Bay Tench, birlikte vakit geçirdiği kişiyi tekrar şaşkınlıkla inceledi. Orada siyah bir soru işareti gibi, gitmeye hazır, kalmaya hazır, sandalyesinde tetikte oturuyordu. Üç günlük kır sakalıyla itibarsız ve iradesiz biri gibi görünüyordu: Ne isterseniz emredip yaptırabileceğiniz biri. "Dünyayı kastediyorum. Olayların gidişatını," dedi.

"Brendinizi için."

---

9 Farthing: Dört tanesi bir peni eden eski İngiliz parası. (ç.n.)

Bir yudum aldı. Bir nevi kendini şımartmaydı. "Buranın eski zamanını hatırlıyor muzunuz; Kırmızı Gömlekliler[10] gelmeden öncesini?"

"Hatırlıyorum sanırım."

"Ne mutlu zamanlardı."

"Öyle miydi, farkında değildim."

"Hiç değilse Tanrı vardı."

"Dişlerde bir fark yok," dedi Bay Tench. Yabancının brendisinden kendine biraz daha doldurdu. "Her zaman berbat bir yerdi. Issız. Tanrım. Memleketimdeki insanlar buna romantizm diyorlardı. Beş yıl kalır ve basar giderim diye düşünmüştüm. İşler tıkırındaydı. Altın dişler. Fakat sonra peso düştü. Hiçbir yere kıpırdayamam artık. Bir gün gideceğim." Bay Tench "Emekli olacağım. Memlekete döneceğim. Bir beyefendi nasıl yaşamalıysa ben de öyle yaşayacağım. Bunu –bomboş zemin katı işaret etti– tüm bunları unutacağım. Ha, çok uzun da sürmeyecek. Ben iyimser bir adamım," dedi.

Yabancı ansızın, "Vera Cruz'a varması ne kadar sürer?" diye sordu.

"Kimin?"

"Geminin."

"Şimdi hareket etse kırk saat sonra orada olurduk. Diligencia. İyi oteldir. Dans edilen yerler de var. Eğlenceli bir şehir," dedi Bay Tench sıkıntıyla.

"Çok da uzak değil öyleyse," dedi yabancı. "Bir de bilet, o ne kadar tutar acaba?"

"Lopez'e sormalısın," dedi Bay Tench. "Acente odur."

"Ama Lopez..."

"Ha evet, unuttum. Onu vurmuşlardı."

Biri kapıyı çaldı. Yabancı, evrak çantasını sandalyesinin

---

10 Kırmızı Gömlekliler (İspanyolca Camisas Rojas), Meksika'da 1930'lu yıllarda kilise karşıtı ve ateist Tabasco Valisi Tomás Garrido tarafından kurulan milis kuvvetleridir. Kiliseleri yağmalayan, binalarını yıkan bu milisler üniformalarının renginden dolayı Kırmızı Gömlekliler diye anılır. (ç.n.)

altına kaydırdı, Bay Tench ihtiyatla pencereye yaklaştı. "Çok dikkatli olamıyorum," dedi. "Adını hak eden her diş hekiminin düşmanları vardır."

Cılız bir ses içeridekilere yalvarıyordu, "Bir dost," Bay Tench kapıyı açtı, güneş beyaz ve sıcak bir kalıp gibi birdenbire içeri girdi.

Kapının aralığında doktor arayan bir çocuk dikilmişti. Büyük bir şapka takmıştı ve kahverengi aptal gözleri vardı. Arkasındaki iki katır sıcaktan kavrulmuş yolda tepiniyor ve kişniyordu. Bay Tench kendisinin doktor olmadığını söyledi: O bir diş doktoruydu. Etrafına bakınırken, sallanan sandalyede büzülmüş, yalvaran gözlerle dua eder gibi bakışlar atan yabancıyı gördü... Çocuk kasabada yeni bir doktor olduğunu söyledi: Eski doktorun ateşi vardı ve kımıldayacak hali yoktu. Çocuğun annesi hastaydı.

Bay Tench'in zihninde hayal meyal bir anı canlandı. Bir şey keşfetmiş edasıyla, "Aa, siz doktorsunuz, değil mi?" diye sordu.

"Hayır, hayır. Benim şu gemiyi yakalamam lazım."

"Demiştiniz ki..."

"Fikrimi değiştirdim."

"Peki, ama daha kalkmasına saatler var," dedi Bay Tench. "Asla zamanında kalkmazlar." Çocuğa evinin ne kadar uzakta olduğunu sordu. Çocuk, yaklaşık otuz kilometre uzakta olduğunu söyledi.

"Çok uzak," dedi Bay Tench. "Bas git buradan. Başka birini bul." Yabancıya dönerek, "Haberler nasıl da yayılıyor," dedi. Kasabada olduğunuzu herkes biliyor olmalı."

"Benden fayda yok," dedi yabancı kaygıyla: Âciz bir halde Bay Tench'in fikrini soruyor gibiydi.

"Defol git buradan," diye emretti Bay Tench. Çocuk kımıldamadı. Yakıcı güneşte sonsuz bir sabırla içeri bakıp duruyordu. Annesinin ölmekte olduğunu söyledi. Kahverengi gözlerinde hiçbir duygu ifadesi yoktu: Hayatın gerçeğiydi bu. Doğarsınız, anne babanız ölür, yaşlanırsınız, bu kez siz ölürsünüz.

"Kadın ölüyorsa," dedi Bay Tench, "onu bir doktorun görmesinin anlamı yok."

Fakat yabancı, her ne kadar istemiyor olsa da, boş veremeyeceği bir sebepten çağrılmış gibi yerinden kalktı. "Anlaşılan bu her zaman oluyor. Tıpkı bunun gibi," dedi üzgün üzgün.

"Sizin işiniz var, gemiyi kaçırmamalısınız."

"Kaçıracağım," dedi. "İlla ki kaçıracağım." Küçük bir öfkeyle sarsılmıştı. "Brendimi verin." Gözleri hissiz çocuğa, güneşten kavrulan sokağa, gökyüzünde hazımsızlık lekeleri gibi dolaşan akbabalara takılarak brendiden koca bir yudum aldı.

"Ama ölüyorsa," dedi Bay Tench.

"Bu insanları tanıyorum. Benden daha fazla ölüyor olamaz."

"Yapabileceğiniz bir şey yok."

Çocuk hiç oralı değilmiş gibi onları izliyordu. Aralarında dönen tartışma yabancı bir dilde sürdürdükleri soyut bir şeydi: Onu ilgilendirmiyordu. Sadece doktor gelene kadar burada bekleyecekti.

"Hiçbir şey bilmiyorsunuz," dedi yabancı sertçe. "Herkes hep bunu söylüyor; yapabileceğin bir şey yok." Brendi çarpmıştı onu. Hiddetle, "Dünyanın her yerinde bunu söylediklerini duyuyorum," dedi.

"Her neyse," dedi Bay Tench, "bir gemi daha olacak. On beş gün sonra. Ya da üç hafta. Şanslısınız. Buradan gidebileceksiniz. Sizin sermayeniz burada değil." Kendi sermayesini düşündü: Japon matkabı, dişçi koltuğu, ispirto lambası ve yanı sıra pense ile bir de altın dolgular için küçük fırın: Ülkede bir hisse.

"*Vamos*,"[11] dedi adam çocuğa. Bay Tench'e döndü ve güneşten uzak bu dinlence için müteşekkir olduğunu söyledi. Bay Tench'in etrafında görmeye alışkın olduğu güdük kalmış bir onura sahipti; küçük bir ağrıdan korkan fakat yine de koltuğunda gıkını çıkarmadan oturanların onuru. Belki de

11 (İsp.) "Hadi gidelim!" (ç.n.)

katır yolculuğunu umursamıyordu. Adam eski moda bir edayla, "Sizin için dua edeceğim," dedi.

"Eyvallah," dedi Bay Tench. Adam katıra bindi ve çocuk iç kısımlardaki bataklığa doğru, güneşin parlak ışıkları altında ağır ağır yola koyuldu. Adam *General Obregon*'a bakmak için bu sabah o taraftan çıkıp gelmişti: Şimdiyse geri dönüyordu. Brendinin etkisiyle eyerinin üstünde hafif hafif sallanıyordu. Sokağın sonunda hayal kırıklığına uğramış, minik bir siluet haline geldi.

Bay Tench, bir yabancıyla konuşmak iyi oldu diye düşünerek odasına geri döndü ve kapıyı kilitledi (ne olur ne olmazdı). İçeride kendisini yalnızlık ve boşluk bekliyordu. Fakat her ikisine de aynadaki yüzü kadar alışkındı. Sallanan sandalyeye oturdu ve aşağı yukarı hareket ederek ağır havada zayıf bir esinti yarattı. İnce bir karınca sürüsü odayı baştan başa kat ederek yabancının bir miktar brendi döktüğü döşemedeki küçük bir lekeye vardı: İçinde dolanıp durdular ve ardından düzenli bir sıra halinde karşı duvara doğru gidip gözden kayboldular. Nehirdeki *General Obregon* iki kez düdük çaldı, nedenini bilmiyordu.

Yabancı kitabını unutmuştu. Sallanan sandalyesinin altında duruyordu: Kapağında Edward dönemi giysileri içinde bir kadın bir adamın sivri burunlu kahverengi boyalı ayakkabılarını saran bir örtünün üzerine çömelmiş, hıçkırarak ağlıyordu. Adam, biraz mumlu bıyığıyla kadının tepesinde kibirle dikiliyordu. Kitabın adı *La Eterna Mártir*'di.[12] Çok geçmeden Bay Tench kitabı yerden aldı. Açtığında şaşırdı, içindekiler kapakla pek örtüşmüyordu; Latinceydi. Bay Tench'i bir düşüncedir aldı; kitabı kapatıp çalışma odasına götürdü. Bir kitabı yakamazsınız, fakat emin değilseniz, yani ne hakkında olduğundan emin değilseniz saklamak mümkündür. Kitabı altın alaşımı hazırladığı küçük fırının içine koydu. Sonra marangoz tezgâhının yanında dudağını sarkıtarak durdu; onu rıhtıma

12 (İsp.) Ölümsüz Şehit. (ç.n.)

geri götüren şeyi hatırlamıştı: Nehirden *General Obregon*'la gelmesi gereken eter tüpü. Nehir tarafından tekrar düdük sesi duyuldu, Bay Tench güneşin altında şapkasız koşmaya başladı. Geminin sabahtan önce gitmeyeceğini söylemişti fakat bu insanların tarifeye *uyup uymayacaklarına* asla güven olmaz, ve tabii ki gümrük ile antrepo arasındaki sahile vardığında *General Obregon* durgun nehirden çoktan üç metre kadar uzaklaşmış ve denize doğru yol alıyordu. Arkasından haykırdı fakat bunun hiç faydası yoktu; rıhtımda hiçbir yerde bir tüp olduğuna dair herhangi bir belirti yoktu. Bir kez daha bağırdı ve sonra pes etti. Hem fazla da bir önemi yoktu: Küçük bir ilave sancı muazzam bir yoksunlukla kıyaslandığında devede kulak kalır.

General Obregon'un üzerinde hafif bir meltem kendini hissettirmeye başladı; her iki yandaki muz bahçeleri, kıyının burnunda yer alan birkaç telsiz anteniyle liman geride kaldı. Dönüp baktığınızda geminin hiçbir surette var olduğunu söyleyemezdiniz. Geniş Atlantik önünde açılıyor, kocaman silindirik gri dalgalar geminin pruvasını havaya kaldırıyor, ayaklarından bağlanmış hindiler güvertede yer değiştiriyordu. Kaptan, küçük köşkünde kulağıyla şakağı arasına yerleştirdiği bir kürdanla dikiliyordu. Kara yuvarlanıp alçalarak gerilerde kalmış, elle tutulacak kadar yakın ve parlak yıldızlarıyla birdenbire karanlık bastırmıştı. Geminin pruvasında bir gaz lambası yanıyordu ve Bay Tench'in kıyıdan gördüğü kız gerçek aşkın kanıyla boyanmış bir gül hakkında melankolik, duygusal ve mutlu bir şarkıyı hafif hafif söylemeye başladı. Bir mezardaki herhangi bir mumya kadar derin bir karanlığa gömülmüş, düşük tropikal kıyı şeridine sahip bu körfezde alabildiğine bir özgürlük duygusu ve havası esiyordu. Mutluyum, dedi genç kız kendi kendine, nedenini düşünmeden, mutluyum.

Çok gerilerde, karanlığın içinde katırlar ağır ağır ilerliyordu. Brendinin etkisi çoktan geçmişti; adam yağmurlar indiğinde geçit vermez hale gelecek bataklık boyunca yol alırken

beyninde *General Obregon*'un siren sesini taşıyordu. Bunun ne demek olduğunu biliyordu: Gemi zamanında kalkmış, o ise yüzüstü bırakılmıştı. Önü sıra yürüyen çocuğa ve hasta kadına istemeden bir nefret duydu; taşıdığı şeye layık değildi. Dört bir yanını bir rutubet kokusu sardı; dünya uzaya fırladığında yeryüzünün alevler içindeki bu kısmı sanki hiç kurumamıştı; o korkunç bölgelerin sadece sisini ve bulutunu içine çekmiş gibiydi. Katırın yalpalayıp sürtünerek attığı adımlarla yukarı aşağı hoplarken brendi kokan ağzıyla dua etmeye başladı: "Bir an önce yakalanayım... Ne olur yakalanayım." Kaçmaya çalışmıştı fakat bir Batı Afrika kabilesinin şefi gibiydi; halkının kölesi, rüzgârlar yetersiz kalsa bile boylu boyunca yere uzanamayacak bir kral.

Bölüm 2

Başkent

Polis timi karakola geri döndü. Omuzlarında özensizce asılı tüfekleriyle intizamsız yürüyorlardı; düğmelerin bulunması gereken yerlerde pamuk limeleri: Ayak bileklerine doğru sarkan bir dolak: Kara ve gizemli Yerli gözleriyle küçük adamlar. Tepenin zirvesindeki küçük meydan yukarıdan çekilmiş kablolara üçlü gruplar halinde bağlanmış karpuz lambalarla aydınlatılmıştı. Maliye, Başkanlık, bir dişçi, hapishane –üç yüz yıl öncesinden kalma beyaz sütunlu alçak bir bina– ve sonra yıkık bir kilisenin arka duvarından geçen dik sokak: Hangi yöne giderseniz gidin sonunda suya ve nehre varırsınız. Kilisenin klasik pembeden dış cephe kaplaması dökülmüş ve altındaki toprak ortaya çıkmış, kerpiç yavaş yavaş çamura dönüşmüştü. Meydanın çevresinde akşam geçidi sürüyordu, kadınlar bir yöne, erkekler diğer yöne; Kırmızı Gömlekli genç adamlar gazoz tezgâhlarının etrafında şamata yaparak dolanıyorlardı.

Teğmen adamlarının önünde halinden hiç ama hiç memnun değilmiş gibi yürüyordu. Onlara zorla zincirlenmiş gibiydi; çenesindeki yara izi belki de bir firardan yadigârdı. Tozlukları cilalanmıştı, tabanca kılıfı da: Bütün düğmeleri yerli yerindeydi. Çelimsiz bir dansçının suratından fırlamışçasına sert

ve kemerli bir burnu vardı; şıklığı pejmürde şehre ölçüsüz bir hırs katıyordu. Nehirden meydana doğru ekşi bir koku yayılıyordu ve kaba saba siyah kanatları bir çadır gibi üzerlerine gerili akbabalar çatılara tünemişlerdi. Zaman zaman küçük bir şapşal kafa kanatların arasından çıkıp aşağıya bakıyor ve bir pençe yer değiştiriyordu. Meydandaki tüm ışıklar saat dokuz otuzda bütünüyle sönüyordu.

Bir polis beceriksizce silah teslim et komutu verdi ve tim uygun adım karargâha girdi; herhangi bir emir beklemiyorlardı, komutanın odasına tüfeklerini asıp kendilerini avluya, hamaklarına ya da tuvalete attılar. Bazıları postallarını fırlatıp yatıverdi. Kerpiç duvarların sıvaları dökülüyordu; daha önce orada bulunmuş polisler badanalı duvarlara mesajlar karalamıştı. Birkaç köylü, elleri dizlerinin arasında, bir bankta oturmuş bekliyordu. Hiç kimsenin umurunda değillerdi. İki adam kenefte kavga ediyordu.

"Şef nerede?" diye sordu teğmen. Kimse net bir şey bilmiyordu; kasabada bir yerlerde bilardo oynadığını düşünüyorlardı. Teğmen, şefin masasında sinir bozucu düzgün giyimiyle oturuyordu; başının arkasındaki badanalı duvarda kurşunkalemle çizilmiş iç içe iki kalp vardı. "Peki," dedi, "ne bekliyorsunuz? Tutukluları getirin." Biri diğerinin arkasında, şapkaları ellerinde iki tutuklu eğilerek içeri girdiler. "Sarhoşluk, asayişi bozmak falan filan." "Beş peso ceza." "Fakat ödeyemem ekselans." "Öyleyse tuvaletleri ve hücreleri temizlesin bu." "Seçim afişini tahrif etmiş, falan filan." "Beş peso ceza." "Gömleğinin altında kutsal haçla bulunmuş, falan filan." "Beş peso ceza." Görev sona erdi; önemli bir şey yoktu. Açık kapıdan içeriye vızıldayarak sivrisinekler giriyordu.

Dışarıda nöbetçi silah teslim ederken duyulabiliyordu. Beyaz flanel takım giyinmiş, geniş kenarlı bir şapka takmış, belinde fişeklik ve uyluğuna vuran büyük bir tabancayla, tombul pembe yüzlü şişman bir adam olan Polis Şefi kibirli bir havayla içeri girdi. Ağzına bir mendil tutuyordu: Sıkıntısı vardı. "Yine dişim," dedi, "dişim ağrıyor."

"Rapor edecek bir şey yok," dedi teğmen saygısızca.

"Vali bugün yine başımın etini yedi," diye yakındı şef.

"İçki mi?"

"Hayır, bir papaz."

"Sonuncusu birkaç hafta evvel vurulmuştu."

"O öyle düşünmüyor."

"Aksi gibi," dedi teğmen, "elimizde fotoğraf yok." Birleşik Devletler'de banka soygunu ve cinayetten aranan James Calver'ın duvardaki resmine göz attı; iki yönden çekilmiş sert ve biçimsiz bir surat: Orta Amerika'daki bütün karakollara dağıtılmış bir eşkal: Basık bir alın ve tek bir noktaya odaklanmış fanatik gözler. Eşkale üzüntüyle baktı; güneye geçebilme şansı çok azdı; sınırdan başını uzatır uzatmaz yakalanırdı: Juarez'de ya da Piedras Negras'ta ya da Nogales'te.

"Bizde fotoğraf olduğunu söylüyor Vali," diye yakındı şef. "Dişim, ah, dişim." Arka cebinde bir şey bulmaya çalıştı fakat tabanca kılıfı araya girdi. Teğmen cilalı postallarını sabırsızca yere vuruyordu. "İşte, orada!" dedi şef. Yuvarlak bir masasının etrafında çok sayıda insan oturuyordu: Beyaz muslin elbiseler giymiş genç kızlar: Dağınık saçları ve yorgun ifadeleriyle yaşça daha büyük kadınlar; arka plandaki birkaç erkek çekinerek ve endişeyle gözlerini dikmiş bakıyorlardı. Bütün yüzler küçük küçük noktalardan ibaretti. Bir komünyon ayininin yıllar önce çekilmiş ve gazetede yayımlanmış fotoğrafıydı bu; kadınların arasında papaz yakalı gençten bir adam oturuyordu. Onun küçük lezzetlerle şımartıldığını, boğucu bir mahremiyet ve saygı havası içinde kullanılmak üzere muhafaza edildiğini hayal edebilirdiniz. Tombalak haliyle orada oturmuş, fırlak gözlerle, zararsız kadınsı şakaların tadını çıkararak coşuyordu. "Yıllar önce çekilmiş."

"Bütün diğerlerine benziyor," dedi teğmen. Tam seçilemiyordu ama iyi tıraş edilmiş, iyi pudralanmış ve yaşına göre fazla gelişmiş bir çenesi olduğu bu lekeli fotoğraftan da anlaşılabiliyordu. Yaşamın güzellikleri kapısını erken çalmıştı:

çağdaşlarının saygısı, güvenli bir geçim kaynağı. Dilinde basmakalıp dini sözler, işini kolaylaştırmak için mizah, diğer insanların saygısını kazanmaya yönelik hazırlop bir onaycılık... mutlu bir adam. Köpekle köpek arasındaki gibi doğal bir nefret teğmenin içini kapladı. "Onu beş altı kez vurduk," dedi.

"Vali bir ihbar almış... geçen hafta Vera Cruz'a kaçmaya çalışmış."

"Kırmızı Gömlekliler ne yapıyor ki bu adam *bize* geliyor?"

"Ha, onu ellerinden kaçırmışlar tabii ki. Gemiyi yakalayamamış olması sadece şans."

"Ne olmuş ona?"

"Katırını bulmuşlar. Vali onu bu ay yakalamak zorunda olduğumuzu söylüyor. Yağmurlardan önce."

"Cemaati neredeymiş?"

"Concepción[13] ve çevresindeki köyler. Fakat üç yıl önce oradan ayrılmış."

"Bir şey biliniyor mu?"

"Bir gringo[14] olarak sınırlardan geçebiliyor. Bir Amerikan papaz okulunda altı yılını geçirmiş. Başka ne var bilmiyorum. Carmen'de doğmuş; bir esnafın oğlu. Bu bilginin de bir faydası yok zaten."

"Bana göre bunların hepsi birbirine benziyor," dedi teğmen. Beyaz pamuklu elbiselerine baktığı sıra korku addedilebilecek bir şey kıpırdadı içinde; çocukluğunun kiliselerindeki tütsü kokusunu, mumları, dantelleri ve özsaygıyı, feragatin manasını bilmeyen adamlar tarafından mihrabın basamaklarından dile getirilen yoğun talepleri hatırladı. İhtiyar köylüler kolları haç duruşuyla açılmış vaziyette kutsal resimlerin önünde diz çöküyorlardı: Tarlalardaki bitmeyen çalışma gününün verdiği yorgunluktan bitap düşmüşlerdi; buna rağmen ruhsal bir çile

13 Başkent Santiago'dan sonra Şili'nin en önemli iki şehrinden biri. (ç.n.)

14 İspanya'da veya Latin Amerika ülkelerinde Latin olmayan ve "yabancı" anlamına gelen sözcük. (ç.n.)

çekiyor ve utanç duyuyorlardı. Ve centavolarını[15] toplamak üzere tahsilat torbasıyla papaz yetişiyordu: Köylülerin zararsız ve rahatlatıcı günahları için onları aşağılıyor, küçük bir cinsel hoşgörü dışında hiçbir şey feda etmiyordu. Buysa çok kolaydı, diye düşündü teğmen, kolay. Kendi hesabına kadına ihtiyaç duymuyordu. "Onu yakalayacağız. Er ya da geç," dedi.

"Dişim," diye inledi şef tekrar. "Tüm hayatı zehrediyor. Bugün hepi topu yirmi beş sayı yapabildim."

"Dişçinizi değiştirmelisiniz."

"Hepsi aynı."

Teğmen fotoğrafı aldı ve duvara raptetti. James Calver, banka soygunu ve cinayet, ilk komünyon ayinindeki haşin profiline baktı. "Elbette bir erkek," dedi teğmen, onaylayarak.

"Kim?"

"Gringo."

"Houston'da ne yaptığını duydun. On bin dolarla kaçtı. İki G adamı vuruldu."

"G adamı?"

"Bu tür insanlarla uğraşmak bir bakıma bir onurdur." Bir sivrisineğe öfkeyle vurdu.

"Bunun gibi bir adam," dedi teğmen, "gerçek bir zarar vermez. Birkaç adam ölmüş. Hepimiz öleceğiz. Parayı da zaten biri harcayacak. Bunlardan birini yakaladığımızda daha fazla iyilik etmiş oluruz." Kireç badanalı küçük odada ayakta dikilirken cilalı postalları ve zehriyle bir düşüncenin onuruna sahipti. Hırsıyla ilgili olmayan bir şey vardı bu onurda: İlk komünyon ayininin şık ve saygıdeğer konuğunu yakalama arzusundaki bir tür erdem.

Şef, "Yıllardır kaçışını sürdürüyorsa şeytan gibi kurnaz olmalı," dedi hazin hazin.

"Bunu kim olsa yapabilirdi," dedi teğmen. "Kendiliğinden kucağımıza düşmedikleri takdirde onları yakalamak için

15 Centavo: İspanyolca ve Portekizce konuşan halkların para biriminin yüzde biri, bizdeki 1 kuruş karşılığı. (ç.n.)

gerçek bir çaba göstermiyoruz. Ulan, ben bu adamı bir ay içinde kesin yakalardım, eğer..."

"Eğer ne?"

"Yetkim olsa."

"Konuşması kolay," dedi şef. "Ne yapardın?"

"Burası küçük bir eyalet. Kuzeyde dağlar, güneyde deniz var. Bir sokağı ev ev arar gibi her yerini arardım."

"A, ne de kolaymış," diye belli belirsiz inledi şef mendili ağzında.

"Ne yapardım söyleyeyim sana," dedi teğmen birdenbire, "Eyaletteki her köyden bir erkeği rehin alırdım. Eğer köylüler adam geldiğinde ihbar etmezse, rehine vurulur – sonra başka birini rehin alırız."

"Tabii ki birçoğu ölecektir."

"Buna değmez mi?" diye ısrar etti teğmen. "Bu insanlardan sonsuza kadar kurtulmuş oluruz."

"Biliyorsun," dedi şef, "sende bir şey var."

***

Teğmen kepenkleri kapalı kasabanın içinden eve yürüdü. Tüm hayatı burada geçmişti: İşçi ve Köylü Sendikası bir zamanlar okuldu. Sendika binası mutsuz anıların silinmesine yardımcı olmuştu. Bütün kasaba değişmişti: Mezarlığın yanındaki tepede, demir salıncakların ay ışıklı karanlıkta darağaçları gibi durduğu beton çocuk parkı katedralin bulunduğu alandı. Bugünkü çocukların yeni anıları olacaktı: Hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı. Bu dikkatli yürüyüşünde papazca bir şey vardı; geçmişin hatalarına onları yeniden imha etmek için geri dönen bir din adamı.

Yaşadığı meskene vardı. Kapı önlerinde küçük verandalar, bir kuyu ve birkaç çiçek bulunan evlerin hepsi tek katlı ve kireç badanalıydı. Caddeye bakan pencereleri demir parmaklıklıydı. Teğmenin odasında eski nakliye sandıklarından yapılmış, üzerinde saz hasırdan bir yatak, yastık ve çarşaf bulunan bir

karyola vardı. Duvarda Başkan'ın bir resmi, bir takvim asılıydı ve fayans zeminde bir masa ve sallanan sandalye yer alıyordu. Mum ışığında bir hapishane ya da manastır hücresi kadar rahatsız görünüyordu oda.

Teğmen yatağının üzerine oturdu ve postallarını çıkarmaya başladı. Dua saatiydi. Duvarlara çarpan karafatmalar çatapat gibi patlıyordu. En az on tanesi yaralı kanatlarıyla fayans döşemede yürüyordu. Eyalette hâlâ sevgi ve merhamet dolu bir Tanrı'ya inanan insanlar olduğunu düşünmek onu hiddetlendiriyordu. Tanrı'yı doğrudan tecrübe ettiği söylenen mistikler vardı. Kendisi de bir mistikti ama tecrübe ettiği şey bir boşluktu; ölüp soğumakta olan bir dünyanın, bu dünyada hiçbir amaç olmaksızın hayvanlardan evrilmiş insanların varoluşundaki tam bir kesinlik. Biliyordu.

Gömleği ve pantolonuyla yatağın üzerine uzandı ve mumu üfledi. Sıcak hava odanın içinde bir düşman gibi ağırdı. Fakat duyuları ne söylerse söylesin havada soğuk boşluklar olduğuna inanıyordu. Bir yerlerde bir radyo çalıyordu: Mexico City'den ya da kim bilir belki de Londra veya New York'tan gelen bir müzik kaderine terk edilmiş bu gözlerden uzak eyaletin içine kadar uzanıyordu. Bu ona bir zayıflık gibi görünüyordu: Bu onun kendi vatanıydı ve yapabilse, ona bir zamanlar zavallı bir çocuğa nasıl göründüğünü hatırlatan her şeyi yok edene kadar çelikten bir duvarla örerdi onu. Her şeyi imha etmek istiyordu: Hiçbir anı olmadan yalnız kalmayı. Hayat beş yıl önce başladı.

Böcekler tavanda infilak ederken teğmen gözleri açık sırtüstü yatıyordu. Kırmızı Gömlekliler'in tepedeki mezarlığın duvarı önünde vurdukları papazı, pörtlek gözlü bir başka şişman küçük adamı hatırladı. Bir monsenyördü[16] ve bunun kendisini koruyacağını sanıyordu. Alt kademe papazlara bir çeşit küçümsemeyle yaklaşırdı, ve infaz edileceği son ana kadar kendi rütbesini açıklamıştı. Ancak sonunda dualarını hatırladı. Diz çöktü ve kısa bir tövbe için ona zaman tanıdılar. Teğmen

16 Katolik Kilisesi'ne bağlı yüksek bir unvan, bir rütbe. (ç.n.)

infazları izlemişti: Onu doğrudan ilgilendirmiyordu. Toplam beş kadar papazı vurdular: iki veya üçü kaçmıştı, piskopos Mexico City'de güvendeydi ve içlerinden biri Vali'nin bütün papazların evlenmesi gerektiği emrine uymuştu. Şimdi nehir kıyısında hizmetçisiyle yaşıyordu. Hayattaki tanıkları inançlarının zayıflığıyla baş başa bırakmak elbette bütün çözümlerin en iyisiydi. Yıllarca tecrübe ettikleri bir düzenbazlığı gösteriyordu bu. Nitekim cennete ya da cehenneme gerçekten inanıyorlarsa, şimdi olduğu gibi karşılığında çok büyük mükâfatlar alınacaksa küçük bir acının lafını etmeye değer miydi... Nemli ve sıcak karanlıkta sert yatağına sırtüstü uzanmış olan teğmen teninin zaaflarına hiçbir sempati duymuyordu.

***

Academia Commercial'in arka odasında bir kadın ailesine bir şeyler okuyordu. Altı ve on yaşlarında iki küçük kız yataklarının kenarında oturmuş ve on dört yaşında bir oğlan aşırı yorgun bir ifadeyle duvara yaslanmıştı.

"Genç Juan," diye okudu anne, "ilk yıllarından itibaren alçakgönüllülüğü ve dindarlığıyla göze çarpıyordu. Diğer çocuklar kaba ve kindar olabiliyordu; genç Juan ise Tanrı'mızın buyruğuna uydu ve diğer yanağını çevirdi. Bir gün babası yalan söylediğini düşündü ve onu dövdü. Daha sonra oğlunun doğru söylediğini öğrendi ve Juan'dan özür diledi. Fakat Juan ona dedi ki, 'Sevgili babacığım, tıpkı cennetteki Babamızın istediği zaman cezalandırma hakkı olduğu gibi...'"

Oğlan yüzünü sabırsızca badanalı duvara sürttü ve yumuşak ses monoton bir şekilde konuşmaya devam etti. İki küçük kız çarpıcı boncuk gözleriyle oturmuş, dindarlığın tadını çıkarıyorlardı.

"Genç Juan'ın da diğer çocuklar gibi gülüp oynamadığını düşünmemeliyiz ancak bir resimli kutsal kitapla neşeli oyun arkadaşlarının arasından sıyrılıp da babasının ahırına sıvıştığı zamanlar olurdu."

Oğlan çıplak ayağıyla bir böceği ezdi ve nihayetinde her şeyin bir sonu olduğunu düşündü kara kara, bir gün kitapta son bölüme ulaşacaklar ve genç Juan bir duvarın önünde "*Viva el Christo Rey*"[17] diye bağırarak ölecekti. Fakat sonra yeni bir kitap olacağını düşündü; kitapları her ay Mexico City'den kaçak yollarla getiriliyordu: Şu gümrük memurları nereye bakacaklarını bir bilselerdi.

"Hayır, genç Juan gerçek bir Meksika delikanlısıydı, her ne kadar akranlarından daha düşünceli biri olsa da herhangi bir oyun sahneleneceği zaman daima en önde olurdu. Bir sene Juan'ın sınıfı piskoposun önünde küçük bir piyes sergiledi; ilk Hıristiyanlara yapılan zulüm üzerineydi oyun ve Neron rolü için seçildiğinde Juan'dan daha mutlusu yoktu. Rolüne nasıl da mizahi bir ruh katmıştı; genç bir adam olarak hayatı Neron'dan daha kötü biri tarafından kısa kesilecek olan bu çocuk. Daha sonra Peder Miguel Cerra, S.J. olacak sınıf arkadaşı şöyle yazar: 'Orada bulunan hiçbirimiz o günü asla unutmayacağız...'"

Küçük kızlardan biri gizli gizli dudaklarını yalıyordu. İşte buydu hayat.

"Perde, annesinin en iyi bornozunu giyinmiş, mangal kömüründen bıyık ve teneke bisküvi kutusundan da taç yapmış Juan'ın üzerinde yükseldi. Juan kendilerinin yaptığı küçük sahnenin önüne çıkıp rolünü haykırmaya başlayınca bizim piskopos bile gülümsedi..."

Oğlan badanalı duvara ağzını dayayarak esnemesini boğdu. Bezgin bezgin, "O gerçekten bir aziz mi?" diye sordu.

"Olacak, üç vakte kalmadan, Yüce Tanrı lütfettiğinde."

"Bunların hepsi böyle mi?"

"Kimlerin?"

"Azizlerin."

"Evet. Hepsi."

"Peder José de mi?"

---

17 (İsp.) "Çok yaşa İsa Mesih!" (ç.n.)

"Onun adını ağzına alma," dedi anne. "Bu ne cüret? O aşağılık bir adam. Tanrı'ya ihanet eden."

"Bana kendisinin diğerlerinden daha fazla kutsal olduğunu söyledi."

"Sana kaç defa onunla konuşmamanı söyledim. Canım evladım, ah canım evladım..."

"Peki ya öteki, bizi ziyarete gelen?"

"Hayır, değil; kesinlikle Juan gibi değil."

"O da mı aşağılık?"

"Hayır, hayır. Aşağılık değil."

En küçük kız birdenbire, "Komik kokuyordu," dedi.

Anne okumaya devam etti: "Kendisinin de birkaç kısa yıl sonra şehitler arasında sayılacağı o gece genç Juan'ın içine mi doğmuştu acaba? Bunu bilemeyiz fakat Peder Miguel Cerra o gece Juan'ın dizlerinin üzerinde daha öncekilerden nasıl daha fazla zaman geçirdiğini ve sınıf arkadaşlarının kendisiyle birazcık dalga geçtiğini –çocuklar bunu yapar– anlatır..."

Ses, yumuşak ve tane tane, nezaketi bozulmadan ve ara vermeden akıp gidiyor, küçük kızlarsa zihinlerinde ebeveynlerini şaşırtacakları küçük dini cümleler kurarak istekle dinliyorlardı bu sesi; oğlan badanaya ağzını dayayıp esnedi. Her şeyin bir sonu var.

Az sonra anne içeriye, kocasına gitti. "Oğlan için çok endişeleniyorum," dedi.

"Kızlar için neden endişelenmiyorsun. Her yerde endişe var."

"Onlar daha iki küçük azize. Ama oğlan –acayip sorular soruyor– şu viskici papaz[18] hakkında. Keşke onu hiç eve almasaydık."

---

18 İnanmadığı halde inanıyormuş gibi görünen, vaaz ettiği din ve ahlak kuralarına kendisi uymayan Hıristiyan din adamı. Genellikle bazı papazlar alkol içilmemesini vaaz ettikleri halde kendileri viski içtiğinden dolayı, onlara "Whisky Priest" (viskici papaz) deniliyor. Bu şekilde ikiyüzlü davranan başka kişiler için de "Whisky Priest" sözü kullanılıyor. (ç.n.)

"Almasaydık onu yakalayacaklardı ve o zaman senin şehitlerden biri olacaktı. Hakkında kitap yazacaklardı ve sen de onu çocuklara okuyacaktın."

"O adam mı, asla."

"Ne de olsa," dedi kocası, "devam ediyor. Bütün bu kitaplarda yazılanlara inanmıyorum. Hepimiz insanız."

"Bugün ne duydum, biliyor musun? Oğlunu vaftiz ettirmek için ona götüren zavallı bir kadın hakkında. Oğluna Pedro ismini vermek istiyormuş fakat o sarhoşmuş, hiç dikkate almamış ve çocuğu Brigitta diye vaftiz etmiş. Brigitta!"

"Eh neticede o da güzel bir aziz adı."

"Bazen," dedi anne, "sana karşı sabrım tükeniyor. Şimdi çocuk Peder José ile konuşmuş."

"Burası küçük bir kasaba," dedi kocası. "Rol yapmanın da bir faydası yok. Burada kaderimize terk edilmişiz. Elimizden gelenin en iyisini yapmalıyız. Kiliseye gelince –Kilise Peder José ve viskici papaz– başkasını bilmiyorum. Kiliseyi beğenmiyorsak bırakırız."

Adam kadını sabırla izledi. Karısından daha eğitimliydi; daktilo kullanabiliyordu ve muhasebe defteri tutmanın esaslarını biliyordu: Bir kez Mexico City'de bulunmuştu. Harita okuyabiliyordu. Terk edilişlerinin boyutunu biliyordu –nehirden aşağı, limana kadar on saat, Vera Cruz'a kadar Körfez'de kırk iki saat– bir çıkış yolu buydu. Kuzeye doğru, onları komşu eyaletten ayıran dağların önünde sonlanan bataklıklar ve nehirler vardı. Öteki yandaysa hiç yol yoktu, yalnızca katır patikaları ve arada bir güvenilmez bir uçak: Kızılderili köyleri ve sığırların ahırları: İki yüz mil uzakta Pasifik.

"Ölsem daha iyi," dedi kadın.

"Ah, tabii," dedi. "Orası aşikâr. Fakat yaşamaya devam etmeliyiz."

* * *

Yaşlı adam küçük kuru verandada bir sandığın üstünde oturuyordu. Çok şişman ve tıknefesti; sıcakta çok büyük bir çabayla çok az nefes alabiliyordu. Bir zamanlar astronom gibi bir şeydi ve şimdi gece gökyüzüne bakarak takımyıldızları seçmeye çalışıyordu. Sadece bir pantolon bir gömlek giymişti; ayakları çıplaktı fakat edasında ruhban sınıfından bir şeyler kaldığına şüphe yoktu. Kırk yıllık papazlık ona damgasını vurmuştu. Kasabaya ölüm sessizliği çökmüştü: Herkes uykudaydı.

Işıltılı dünyalar uzayda bir vaat gibi uzanıyordu, dünya evrenin kendisi değildi. Bir yerlerde Mesih ölmemiş olabilirdi. Oralardaki bir seyirci için *bu* dünyanın bu kadar parlak ışıyacağına inanamıyordu: Uzayda kendi sislerinin ardında yanan ve terk edilmiş bir gemi gibi tüm ağırlığıyla yuvarlanacaktı dünya. Tüm yerküre kendi günahıyla örtülmüştü.

Sahip olduğu tek odadan bir kadın seslendi, "José, José." Bu sesle bir kürek mahkûmu gibi büzüldü; gözlerini gökyüzünden indirdi ve takımyıldızlar yukarıya doğru uçup gittiler: Verandada böcekler kımıldıyordu. "José, José." Ölen insanları imrenerek düşündü: Kaşla göz arasında bitmişti. Mezarlığa çıkarılmışlar ve duvarın önünde vurulmuşlardı: İki dakikada hayat bitmişti. Ve buna şahadet diyorlardı. Burada hayat durmaksızın devam ediyordu; daha altmış iki yaşındaydı. Doksana kadar yaşayabilirdi. Yirmi sekiz yıl, doğumuyla ilk cemaati arasındaki o ölçülemez dönem: Bütün çocukluğu, gençliği ve papaz okulu bu dönemdeydi.

"José. Yatağa gel." Ürperdi: Soytarının teki olduğunu biliyordu. Yaşlı bir adamın evli olması zaten yeterince gülünçtü, hal böyleyken yaşlı bir papaz... Dışarıda tek başına dikildi ve acaba cehenneme bile layık değil miyim diye merak etti. Çarşaflara sarınmış, aşağılanan, şişman, yaşlı ve iktidarsız bir adamdı. Fakat o sırada kendisine verilen, hiç kimsenin geri alamayacağı hediyeyi hatırladı. Kendisini lanetlenmeye değer kılan buydu; hâlâ sahip olduğu, kutsal ekmeği Tanrı'nın etine ve kanına dönüştürme gücü. O bir küfürbazdı. Nereye

giderse gitsin, her ne yaparsa yapsın Tanrı'yı kirletiyordu. Bir defasında Vali'nin siyasetiyle gaza gelerek (hâlâ kiliselerin var olduğu günlerde) kiliseyi basıp kutsal ekmeğe el koymuş bir çılgın Katolik dönekti. Vali ekmeğin üzerine tükürmüş, ayaklarının altında ezmişti ve sonra halk onu yakalayıp içi doldurulmuş Yehuda'yı Kutsal Perşembe günü çan kulesinde astıkları gibi asmıştı. Peder José, o aslında o kadar da kötü bir adam değildi, diye düşündü; affedilirdi, sadece bir politikacıydı ama kendisi ondan daha beterdi, çocukları yozlaştırmak için her gün buraya asılan müstehcen bir resim gibiydi.

Rüzgârda sallanan sandığının üzerinde geğirdi. "José. Ne yapıyorsun? Yatağa gelsene." Yapacak hiçbir şey yoktu: Ne günlük İbadet ne ayin ne de Günah çıkarma, artık dua etmenin de hiçbir yararı yoktu: Dua rol yapmayı gerektiriyordu ve rol yapmaya hiç niyeti yoktu. İtiraf'ını dinleyecek kimse olmadan yıllarca daimi ve ölümcül bir günahla yaşamıştı. Yapılacak hiçbir şey yoktu, oturup tıkınmaktan başka: Aşırı yemek. Kadın onu besleyip semirtmiş ve ödüllü bir yabandomuzu gibi muhafaza etmişti. "José." Haşin hizmetçisi, yani karısıyla yedi yüz otuz sekizinci kez karşı karşıya gelme düşüncesinin verdiği bir sinirle hıçkırmaya başladı. Odanın yarısını kaplayan kocaman utanmaz yatakta, cibinliğin gerisinde sıska bir gölge, sivri bir çene, gri kısa atkuyruğu saçları ve saçma bir boneyle yatıyor olmalıydı. Kadın geçinip gidecek bir durumda olduğunu düşünüyordu: Devletten emekli: Evli olan tek papazın karısıydı. Bununla gurur duyuyordu. "José." "Geliyorum –hık– aşkım," dedi ve sandıktan kalktı. Bir yerlerde biri güldü.

Pembe gözlerini bir kesim odasında bulunduğunun farkında olan bir domuzunki gibi kaldırdı. Tiz bir çocuk sesi, "José," dedi. Şaşkın şaşkın verandanın çevresine bakındı. Karşıdaki parmaklıklı bir pencerede üç çocuk derin bir ciddiyetle onu izliyordu. Arkasını döndü, gövdesinden ötürü hantalca hareket ederek kapısına doğru bir iki adım attı. "José," diye biri tekrar ciyakladı. "José." Omzunun üzerinden geriye

baktı ve vahşi bir sevince gömülmüş yüzleri yakaladı; küçük pembe gözlerinde öfkeden eser yoktu, kızmaya ne hakkı vardı: Ağzına pejmürde, şaşkın ve dağılmış bir gülümseme yerleştirdi ve sanki bu zayıflık işareti onlara ihtiyaçları olan bütün izni vermişçesine hiç saklanmadan tekrar ciyakladılar, "José, José. Yatağa gel, José." Utanmaz küçük sesleri verandayı doldurdu, o da hafifçe gülümseyerek sessiz olmaları için ufak işaretler yaptı; evinde, kasabada ve tümden terk edilmiş yıldızın hiçbir yerinde ona saygı kalmamıştı.

Bölüm 3

Nehir

Küçük motor kanonun pruvasında pat pat ederken Kaptan Fellows yüksek sesle kendi kendine şarkı söylüyordu. Güneşten kavrulmuş kocaman suratı dağlık bir bölge haritası gibiydi; değişik tonla kaplı kahverengi lekelerin arasında iki küçük mavi göl, ki bunlar gözleriydi. Şarkılarını söylediği sıra besteliyordu ve sesi bir hayli detoneydi. "Eve gideri-i-im, eve gideri-i-im, güzel yemeğimi yeri-i-im. Sevmem kahrolası şehrin yemeğini-i-i." Nehrin ana yatağından bir küçük akarsuya saptı: Kıyıdaki kumlukta birkaç timsah yatıyordu. "Burunlarınızı sevmiyorum, Ooo alabalıklarınızı. Burunlarınızı sevmiyorum, Ooo alabalıklarınızı." Mutlu bir adamdı.

Her iki kıyıdan aşağı muz tarlaları uzanıyordu: sesi yakıcı güneşin altında patlıyordu: motorun sesiyle birlikte bu bütün bölgedeki tek sesti, tamamen yalnızdı. Büyük bir çocuksu neşeye kapılmıştı; vahşi doğanın ortasında erkek işi yapıyordu: Hiç kimseye karşı sorumluluk duymuyordu. Kendini sadece bir başka ülkede bundan daha fazla mutlu hissetmişti ve o da savaş zamanındaki Fransa'ydı, harabeye dönüşmüş siper manzaraları içinde. Küçük akarsu zilzurna bir sarhoş gibi her yanını bitkilerin sardığı bataklık eyaletin içlerine girdi, gökyüzünde bir akbaba süzülüyordu; Kaptan Fellows teneke bir kutuyu

açtı ve bir sandviç yedi; yemek dışarılarda hiç bu kadar lezzetli gelmemişti. Az ötede bir maymun birdenbire ona bağırdı ve Kaptan Fellows doğayla bir olmuş gibi mutlu hissetti kendini; tüm dünyayla kurulmuş yüzeysel bir akrabalık damarlardaki kanla birlikte akıyordu: Her yerde evindeydi. Kurnaz küçük şeytan, diye düşündü, kurnaz küçük şeytan. Tekrar şarkı söylemeye başladı. İyi niyetli ve unutkan hafızasına başka birinin söz parçaları da karışıyordu. "Bana sevdiğim hayatı ver, nehre bandığım ekmeği, engin ve yıldızlı gökyüzü altında, avcının denizden uzak evini." Tarlalar uzaklaşıyor, dağların epey gerisinde, gökyüzünden aşağılara doğru kalın siyah çizgiler iniyordu. Çamurların içinden birkaç tahta kulübe göründü. Evine gelmişti. Çok hafif bir bulut mutluluğunu bozdu.

Düşündü: Ne de olsa bir erkek hoş karşılanmayı sever.

Bungalovuna yürüdü; sahil kenarında kiremitli çatısı, bayraksız bir bayrak direği ve kapısında "Orta Amerika Muz Şirketi" yazılı tabelasıyla diğerlerinden ayrılıyordu. Verandada iki hamak asılıydı fakat etrafta kimseler yoktu. Kaptan Fellows karısını nerede bulacağını biliyordu. Bir kapıdan gürültüyle içeri daldı ve bağırdı, "Baba geldi." Korkmuş, ince bir yüz sivrisinek tülünün arkasından onu izliyordu; çizmeleri yere huzur salıyordu; Bayan Fellows beyaz tülden çadırına kaçtı. "Beni gördüğüne sevindin mi Trix?" dedi adam. Kadın onu korkuyla karşılamasının resmini hızla yüzüne kondurdu. Karatahtada yapılan bir numaraya benziyordu bu. Tebeşiri hiç kaldırmadan tek bir çizgiyle bir köpek resmi çizilir ve cevap elbette bir sosistir.

"Evde olmaktan memnunum," dedi Kaptan Fellows, buna inanıyordu. Tek sağlam inancı da buydu: Gerçekten doğru aşk ve neşe, keder ve nefret duygularını hissediyordu. Kritik zamanlarda daima iyi bir adam olmuştu.

"Ofiste herkes iyi mi?"

"İyi," dedi Fellows, "iyiler."

"Dün biraz ateşim vardı."

"Ah, sana bakmak lazım. Şimdi iyi olacaksın," dedi kısık bir sesle, "çünkü ben evdeyim." Ateş meselesinden neşeyle

uzaklaştı, kadın çadırında titrerken ellerini çırptı ve büyük bir kahkaha attı. "Coral nerede?"

"Polisin yanında," dedi Bayan Fellows.

"Beni karşılayacağını umuyordum," dedi, karısının söylediklerini kavrayana kadar ayakkabı kalıplarıyla dolu küçük iç odada amaçsızca dolaştı: "Polis mi? Ne polisi?"

"Dün gece geldi ve Coral verandada uyumasına izin verdi. Birini arıyormuş dedi."

"Olacak iş değil. *Burada* mı?"

"Sıradan bir polis değil. Bir komiser. Köye adamlarını bırakmış; Coral söyledi."

"Bence uyanık olmalısınız," dedi. "Yani –bu adamlar, onlara güven olmaz." Söylediğine hiç de inanmadan, "Bu kız daha çocuk," diye ekledi.

"Sana ateşim vardı diyorum," diye inledi Bayan Fellows, "çok fena hastaydım."

"İyi olacaksın. Birazcık güneş yeter. Göreceksin, hem bak *ben* evdeyim."

"Başım feci ağrıyordu. Ne okuyabildim ne dikiş dikebildim. Sonra bu adam..."

Korku her zaman kadının ensesindeydi: Arkasını dönmeme çabasından heba oluyordu. Korkusuna bakabilmek için onu ateş, fareler, işsizlik gibi kılıklara sokuyordu. İşin gerçeği tabuydu; bu acayip yere ölüm her yıl biraz daha yaklaşıyordu: Herkes pılını pırtını toplayıp burayı terk ederken kendisi in cin top oynayan bir mezarlıkta topraktan yükselen büyük bir anıt gibi kalmıştı.

"Sanırım o adamı gidip görmeliyim," dedi kaptan. Yatağa oturdu ve elini kadının koluna koydu. Ortak bir yanları vardı: Bir tür çekingenlik. Hiç düşünmeden, "Patronun o İspanyol sekreteri gitti," dedi.

"Nereye?"

"Batı'ya." Kadının kolunun gerildiğini hissedebiliyordu: Kadın kendini ondan uzaklaştırıp duvara yaklaştı. Adam tabuya dokunmuş, bağ kopmuştu, nedenini anlayamadı. "Baş ağrısı mı sevgilim?"

"Sen gidip adamı görmeyecek miydin?"

"Ya evet, evet. Gidiyorum." Fakat yerinden kımıldamadı: Çocuk gelmişti.

Kız kapı girişinde durmuş, büyük bir sorumluluk duygusuyla onları izliyordu. Anne ve babası ciddi bakışlarının önünde gözleri güvenilmez bir oğlan çocuğu ve neredeyse püf diyeceğiniz bir hayalet, korkuya kesmiş bir parça hava olmuşlardı. Çok gençti –on üç civarı– ve bu yaşta birçok şeyden korkmazdınız: yaşlanmaktan ve ölümden, meydana gelebilecek her türlü şeyden, yılan sokmasından, hummadan, farelerden ve kötü kokulardan. Hayat henüz onu ele geçirmemişti; sahte bir yenilmezlik havasındaydı. Gelgelelim çoktan en küçük biçimine doğru ufalmış gibiydi; her şey mevcuttu fakat en ince hatlar üzerinde. Güneşin bir çocuğa yaptığı şeydi bu, onu bir iskelete çevirmişti. Kemikli bilekteki altın bilezik bir fiskeyle kırılabilecek branda kapıdaki asma kilit gibi duruyordu kolunda. "Polise evde olduğunu söyledim," dedi.

"Ya evet, evet," dedi Kaptan Fellows. "İhtiyar babana bir öpücük yok mu?"

Ciddiyetle odaya geldi ve onu alnından resmi bir tavırla öptü; anlamsızlığı hissedebiliyordu Kaptan. Kızın düşünecek başka şeyleri vardı. "Aşçıya annemin akşam yemeği için kalkmayacağını söyledim," dedi.

"Bence bunun için sen çaba göstermelisin canım," dedi Kaptan Fellows.

"Neden?" diye sordu Coral.

"Ya, şey..."

"Seninle yalnız konuşmak istiyorum," dedi Coral. Bayan Fellows yatağında döndü. Sağduyu hiç sahip olmadığı korkunç bir nitelikti: "Ölüler duyamaz", "Şimdi bilmemeli" ya da "Teneke çiçekler daha pratik" diyen bir sağduyuydu bu.

"Anlamıyorum," dedi Kaptan Fellows endişeyle, "neden annen duymamalı?"

"Duymak istemez. Bu onu sadece korkutur."

Coral'ın –babası artık buna alışkındı– her şeye bir cevabı vardı. Düşünmeden hiç konuşmazdı, hazırlıklıydı, fakat bazen hazırladığı cevaplar babasına çılgınca gelirdi... Cevapların hepsi hatırlayabildiği bir tek hayata dayanıyordu: bataklık ve akbabalar ve sahilde pislik yiyen kurtlardan karınları şişmiş köydeki birkaçı dışında etrafta hiç çocuğun bulunmadığı insanlık dışı bir hayat. Bir çocuğun anne ve babayı bir araya getirdiği söylenir ve kesinlikle kendisini bu çocuğa teslim etme konusunda büyük bir isteksizlik hissediyordu. Bu kızın cevapları kendisini her yere taşıyabilirdi. Tülün arasından gizli gizli karısının eline dokundu: İkisi birlikte yetişkinlerdi. Buysa evlerindeki yabancıydı. Yüksek sesle, "Bizi korkutuyorsun," dedi.

"Senin," dedi çocuk özenle, "*korkacağını* sanmıyorum."

Karısının eline bastırarak, güçsüzce, "Eh canım," dedi, "kızımız karar vermiş görünüyor, şeye..."

"Önce polisi görmelisin. Gitmesini istiyorum. Onu sevmedim."

"Öyleyse gitmeli, tabii ki," dedi Kaptan Fellows, kof ve güvensiz bir kahkahayla.

"Ben demiştim ona. Gecenin o saatinde gelince kendisinden bir hamak esirgeyemeyeceğimizi söylemiştim. Fakat şimdi gitmesi gerek."

"Demek sana itaat etmedi ha?"

"Seninle konuşmak istediğini söyledi."

"Adam hiçbir şey bilmiyor," dedi Kaptan Fellows, "hiçbir şey." Tek savunması ironiydi fakat bu da anlaşılmamıştı, net olmayan hiçbir şey anlaşılmıyordu: Bir alfabe, basit bir hesap ya da tarihteki bir gün. Karısının elini tutmaktan vazgeçti ve öğlen güneşine sürülmeye gönülsüzce razı oldu. Polis komiseri bir zeytin ağacı gibi hareketsiz, verandanın önünde dikiliyordu; Kaptan Fellows'un yanına gelmek için tek bir adım bile atmıyordu.

"Buyur teğmen?" dedi Kaptan Fellows lakayt bir sesle. Ona öyle geliyordu ki Coral'ın polisle kendisinden daha fazla ortak yanı vardı.

"Bir adamı arıyorum," dedi teğmen. "Bu bölgede olduğu ihbarı gelmiş."

"Burada olamaz."

"Kızınız da bana aynı şeyi söyledi."

"O bilir."

"Çok ağır bir suçtan aranıyor."

"Cinayet?"

"Hayır. Vatana ihanet."

"Ooo, vatana ihanet," dedi Kaptan Fellows, tüm ilgisi kaybolmuştu: İhanet her yerdeydi; kışladaki küçük hırsızlıklar gibiydi artık ihanetler.

"O bir papaz. Görürseniz hemen ihbar edeceğinize inanıyorum." Teğmen durakladı. "Siz bizim yasalarımızın koruması altında yaşayan bir yabancısınız. Sizden misafirperverliğimizin karşılığını layıkıyla vermenizi bekleriz. Katolik değilsiniz, değil mi?"

"Hayır."

"Öyleyse ihbar edeceğinize güvenebilirim."

"Herhalde."

Teğmen güneşin altında tehditkâr bir soru işareti gibi dikiliyordu: Bir yabancıdan iyilik olarak gölgesini bile kabul etmeyecek gibi bir duruşu vardı. Fakat bir hamak kullanmıştı ve Kaptan Fellows bunun resmi bir el koyma olduğunu düşünüyordu. "Gazoz alır mısınız?"

"Hayır, hayır; teşekkür ederim."

"Şey," dedi Kaptan Fellows, "size başka bir şey ikram edemem, değil mi? Alkollü içki içmek de vatana ihanet."

Teğmen artık onları görmeye dayanamıyormuş gibi aniden topuğunun üzerinde döndü ve köye giden patika yoldan hızla uzaklaştı: Tozlukları ve tabanca kılıfı güneşte parıldıyordu. Biraz ilerledikten sonra durup tükürdüğünü gördüler: Kabalık etmemiş, rahatlık, güvenlik, hoşgörü ve tatminden ibaret farklı bir yaşam tarzına duyduğu nefret ve küçümsemeden kurtulmadan önce artık onu izlemediklerini düşünene kadar beklemişti.

"Onunla başımın derde girmesini istemem," dedi Kaptan Fellows.

"Tabii ki bize güvenmiyor."

"Onlar kimseye güvenmez."

"Sanırım," dedi Coral, "fare gibi kokuyordu."

"Her yerde fare gibi kokuyorlar."

"Anlıyor musun, evi aramasına izin veremezdim."

"Neden aramasın ki?" diye sordu Kaptan Fellows ama sonra dalgın kafasına birden dank etti. "Onu nasıl engelledin?"

"Köpekleri üzerine salacağımı söyledim; Bakan'a şikâyet edeceğimi söyledim... hakkı yoktu."

"Aa, doğru," dedi Kaptan Fellows. "Bunlar haklarını bellerinde taşıyorlar. Aramasına izin vermenin bir zararı olmazdı."

"Adama söz verdim." Kız, teğmen kadar inatçıydı: Küçük, siyah ve muz bahçeleri arasında olmaması gereken biri. Samimiyeti hiç kimseye ödün vermiyordu: Dışarıda vaatler, kaygılar ve utanç dolu bir gelecek uzanıyordu. Fakat şimdi herhangi bir andaki bir söz, bir jest, en basit bir eylem onun tohumu olabilirdi, neyin tohumu? Kaptan Fellows'un içine korku düştü; otoritesini sarsan ölçüsüz sevginin farkındaydı. Sevdiğini kontrol edemiyorsun: Onun kırılmış köprüye, yıkılmış yola, yetmiş yıl öncesinin korkularına doğru dikkatsizce yol aldığını izliyorsun. Gözlerini kapadı, mutlu bir adamdı, bir şarkı mırıldandı.

"Böyle bir erkeğin beni suçüstü yakalamasından hoşlanmazdım, yalan söylerken yani," dedi Coral.

"Yalan söylemek mi? Yüce Tanrım," dedi Kaptan Fellows, "o adam burada demek istemiyorsun ya."

"Tabii ki burada," dedi Coral.

"Nerede?"

"Büyük ağılda," diye fısıldadı. "Onu yakalamalarına izin veremezdik."

"Annenin bundan haberi var mı?"

Müthiş bir dürüstlükle, "Yo, hayır. *Ona* güvenemezdim," dedi. Kız her ikisinden de bağımsızdı: Eskiden birbirlerine

aittiler. Kırk yıl içinde geçen yıl ölmüş bir köpek kadar ölü olacaklardı. "Bana göstersen iyi olur," dedi baba.

Adam yavaşça yürüdü; mutluluğu mutsuz bir kişide olduğundan daha çabuk ve tamamen tükendi; mutsuz bir adam her zaman hazırlıklıdır. Kız, iki kısa atkuyruğu saçı güneşte parlayarak önünde yürürken Meksikalı kızların ilk erkeklerine hazır olduğu bir yaşta olduğu düşüncesi ilk kez aklına geldi. Neler olacaktı? Asla yüzleşmeye cesaret edemediği problemlerden uzaklaştırdı kendini. Yatak odası penceresinin önünden geçerlerken cibinliğin içinde tek başına bir kemik torbası gibi büzülmüş yatan zayıf bedeni gördü. Kendine acıyarak ve nostaljiyle, başka insanları düşünmeden işine bakan bir erkek olarak nehirdeki mutluluğunu hatırladı. Hiç evlenmemiş olsaydım... Acımasız toy geçmişi için çocuk gibi inledi, "Politikaya karışmak bizim işimiz değil."

"Bu politika değil," dedi kız usulca. "Politika nedir biliyorum. Annemle ben Reform Yasası'nı çalışıyoruz." Cebinden bir anahtar çıkardı ve nehirden limana göndermeden önce muzları depoladıkları büyük ağılın kilidini açtı. Güneş ışığından sonra içerisi çok karanlık geldi. Köşede bir şey hareketlendi. Kaptan Fellows el fenerini çıkarıp yırtık pırtık siyah elbiseler içinde birinin üzerine tuttu – gözlerini kırpıştıran ve sakal tıraşı gelmiş ufak tefek bir adamdı bu.

"*Quién es usted?*"[19] dedi Kaptan Fellows.

"İngilizce biliyorum." Katiyen kaçırmaması gereken bir trene binmek için bekler gibi yanındaki küçük evrak çantasına yapışmıştı.

"İşin yok burada."

"Hayır," dedi adam, "yok."

"Bizimle hiçbir ilgisi yok," dedi Kaptan Fellows. "Biz yabancıyız."

---

19 (İsp.) Sen kimsin? (ç.n.)

"Elbette," dedi adam, "gideceğim." Bölük odasında subayın hükmünü dinleyen bir adam gibi başını eğmiş dikiliyordu. Kaptan Fellows biraz yumuşadı. "Karanlık basana kadar beklesen iyi olur. Yakalanmak istemezsin."

"Hayır."

"Aç mısın?"

"Biraz. Önemli değil." Fazla yavan bir tevazuyla, "Eğer", dedi, "bana bir iyilik yapacaksanız..."

"Nedir?"

"Biraz brendi."

"Halihazırda senin için yasalara yeterince karşı geliyorum zaten," dedi Kaptan Fellows. Boynu bükük küçük adamı muzlar arasında karanlıkta bırakıp ağıldan dışarı fırlarken kendini iki misli büyük hissetti. Coral kapıyı kilitledi ve peşinden gitti. "Ne biçim din," dedi Kaptan Fellows. "Brendi için yalvarıyor. Utanmaz."

"Fakat bazen siz de içiyorsunuz."

"Hayatım," dedi Kaptan Fellows, "büyüdüğünde yemekten sonra biraz brendi içmekle ona ihtiyaç duymak arasındaki farkı anlayacaksın."

"Ona biraz bira götürebilir miyim?"

"Ona hiçbir şey *götürmeyeceksin.*"

"Hizmetçilerin götürmesi güvenli olmazdı da."

Güçsüz ve hiddetliydi. "Bizi nasıl bir deliğe soktuğunu görüyorsun," dedi. Paldır küldür eve geri girdi ve yatak odasına giderek ayakkabı kalıpları arasında amaçsızca dönüp durdu. Bayan Fellows düğünleri düşleyerek huzursuzca uyuyordu. Bir defa yüksek sesle, "Trenim. Trenime dikkat edin," dedi.

Adam, "O ne?" diye sordu huysuz bir tavırla. "O ne?"

Bir perde gibi indi karanlık: Güneş bir görünüp bir kaybolmuştu. Bayan Fellows başka bir geceye uyanmıştı. "Sen mi konuştun, hayatım?"

"Konuşan sendin," dedi adam. "Trenler hakkında bir şey dedin."

"Rüya görmüş olmalıyım."

"Buraya trenlerin gelmesine daha çok zaman var," dedi buruk bir memnuniyetle. Gelip yatağa oturdu; pencereden uzak, gözlerden uzak, zihinlerden uzak. Ağustosböcekleri ötmeye başladı, sinekliğin arkasında ateşböcekleri karpuz lambalar gibi hareket ediyordu. Çarşafın altındaki bedenin üzerine rahatlamaya ihtiyacı olan ağır ve neşeli elini koyup, "O kadar kötü bir hayat değil, Trixy. Kötü mü şimdi? Kötü değil, öyle değil mi?" dedi. Fakat kadının gerildiğini hissediyordu: "Hayat" kelimesi bir tabuydu: İnsana ölümü hatırlatıyordu. Yüzünü ondan çevirip duvara döndü kadın, sonra umutsuzca yine ona döndü: "Duvara dön" sözü bile tabuydu. Korkusunun sınırları bütün ilişkileri ve bütün cansız şeylerin dünyasını kapsayacak kadar genişlemiş, paniğe kapılmış halde yatıyordu. Bir iltihap gibiydi. Hiçbir şeye onun da bir mikrop taşıdığının farkına varmayacak kadar uzun süre bakamazsınız... "Çarşaf" kelimesinin bile. Çarşafı üzerinden attı ve, "Çok sıcak, çok sıcak," dedi. Genellikle mutlu olan ile her zaman mutsuz olan kişi kararan geceyi yataktan kuşkuyla izliyorlardı. Bütün dünyadan kopmuş iki yoldaştılar: Kendi kalplerinin dışında hiçbir yerde anlam yoktu: Bir at arabasında varacakları yeri hiç bilmeden alabildiğine geniş alanlarda dolaştırılan çocuklar gibiydiler. Kaptan Fellows buruk bir neşeyle savaş yıllarından bir şarkıyı mırıldanmaya başladı; bahçede, ağıla doğru giden ayak seslerini duymayacaktı.

***

Coral, tavuk butlarını ve tortillaları[20] yere bırakarak kapının kilidini açtı. Kolunun altında bir şişe Cerveza Moctezuma bira taşıyordu. Karanlıkta aynı kıpırtılar duyuluyordu: Korkmuş bir adamın sesiydi bu. Kız onu rahatlatmak için "Benim" dedi fakat cep fenerini yakmadı. "Burada bir şişe bira ve biraz yiyecek var," dedi.

---

20 Meksika gözlemesi. (ç.n.)

"Teşekkürler. Teşekkürler."

"Polis köyden gitti, güneye. Kuzeye gitseniz daha iyi."

Adam bir şey söylemedi.

Bir çocuğun soğuk merakıyla sordu: "Bulsalar ne yaparlardı size?"

"Vururlar."

Kız ilgiyle, "Çok korkuyor olmalısınız," dedi.

Adam soluk yıldızların ışığında el yordamıyla ağılda yolunu bularak kapıya doğru yürüdü. "*Korkuyorum*," dedi ve bir muz öbeğine ayağı takıldı.

"Buradan kaçamaz mısınız?"

"Denedim. Bir ay önce. Gemi kalkıyordu ve o sırada beni bir yere çağırdılar."

"Birinin sana ihtiyacı mı vardı?"

"O kadının bana ihtiyacı yoktu," dedi acı acı. Şimdi dünya yıldızlar arasında hafifçe kımıldanınca görebiliyordu: Babasının güvenilmez addedeceği adamın yüzünü. "Nasıl da değmez biri olduğumu görüyorsun. Bak neler diyorum," dedi adam.

"Neye değmezsiniz?"

Küçük evrak çantasına sıkıca yapıştı ve, "Bana hangi ayda olduğumuzu söyler misiniz. Hâlâ şubat mı?" dedi.

"Hayır. Martın yedisi."

"Bilen insanlara pek sık rastlamıyorum. Bu yağmurlardan önce bir ay –altı hafta– daha demek," dedi. "Yağmurlar indiğinde neredeyse kurtuldum demektir. Yani, polis gelemez," diye devam etti.

"Senin için en iyisi yağmurlar mı?" diye sordu: Öğrenmeye karşı güçlü bir arzusu vardı. Reform Yasaları,[21] Senlac[22] ve biraz da Fransızca beynindeki gizli hazinelerdi. Her sorusuna cevap bekliyor ve bunları iştahla emiyordu.

---

21 İngiltere'de 1832 ve 1867'de yapılan ekonomik ve siyasi reformlar. (ç.n.)

22 İngiltere'de 1066'daki Hastings Savaşı'nın yer aldığı, Sussex bölgesindeki Senlac Tepesi. (ç.n.)

"Yo hayır, hayır. Bir altı ay daha bu şekilde yaşamak yani." Bir tavuk budunu kopardı. Nefesinin kokusunu hissedebiliyordu: Çok berbattı, uzun süre sıcakta bırakılmış bir şey gibiydi. "Yakalansam daha iyi," dedi adam.

"İyi ama," dedi kız, "gidip kendin teslim olamaz mısın?"

Kızın soruları kadar sade ve anlaşılabilir cevapları vardı. "Acı çekmek var," dedi. "Acıyı bu şekilde tercih etmek, bu mümkün değil. Hem görevim yakalanmamak. Bak benim piskoposum artık buralarda değil." İçini tuhaf endişeler kaplıyordu. "Bu benim cemaatim." Bir tortilla buldu ve iştahla yemeğe başladı.

Kız ciddiyetle, "Bu bir sorun," dedi. Adam şişeden içerken lıkırtısını duyuyordu. "Bir zamanlar ne kadar mutlu olduğumu hatırlamaya çalışıyorum," dedi adam. Bir ateşböceği yüzünü fener gibi aydınlattı ve sonra uzaklaştı; bir serserinin suratı: Bunu mutlu edebilmiş olan nedir ki? "Şu anda Mexico City'de Takdis Ayini yapıyorlar. Piskopos orada... Hiç düşündüğünü sanıyor musun..? Hayatta olduğumu bile bilmiyorlar."

"Elbette şey yapabilirsin... reddedebilirsin," dedi kız.

"Anlamadım."

Kendi bildiği Avrupa Tarihi'nden sözler kullanarak, "İnancını reddedebilirsin," diye açıkladı kız.

"Bu mümkün değil," dedi, "asla olmaz. Ben bir papazım. Buna yetkim yok."

Çocuk dikkatle dinliyordu. "Doğum lekesi gibi," dedi. Şişeyi çaresizce emdiğini duydu. "Babamın brendisini bulabileceğimi sanıyorum," dedi.

"Yo, hayır, çalmamalısın." Birayı boşalttı: Şişenin ağzından karanlıkta uzun bir ıslık sesi çıktı: Son damlası da bitmiş olmalıydı. "Ben gitmeliyim," dedi. "Bir an önce."

"Her zaman buraya geri dönebilirsin."

"Baban bundan hoşlanmayacaktır."

"Bilmesi gerekmez," dedi. "Ben sana bakabilirim. Benim odam bu kapının karşısında. Pencereme vurman yeter. Belki de," ciddi ciddi devam etti, "bir parolamız olmalı. Anlıyor musun, bir başkası da cama vurabilir."

Adam korkulu bir sesle, "Bir erkek değil ya?" dedi.

"Evet. Nerden bileceksin. Adaletten kaçan bir başkası."

"Böyle bir ihtimal yok değil mi?" diye şaşırarak sordu adam.

Havai bir şekilde, "Oluyor böyle şeyler," dedi kız.

"Bundan önce mi?"

"Hayır, fakat yine olacağını sanıyorum. Hazırlıklı olmak istiyorum. Üç kere vurmalısın. İki uzun, bir de kısa vuruş."

Adam bir çocuk gibi kıkırdadı aniden. "Uzun vuruşu nasıl yapıyorsun?"

"Böyle."

"Ha, yüksek sesli bir vuruş yani."

"Ben onlara uzun vuruş diyorum; mors alfabesi usulü."

Adam kendini umutsuzca yetersiz hissetti. "Sen çok iyisin. Benim için dua eder misin?"

"Aa," dedi, "ben ona inanmıyorum."

"Dua etmeye mi?"

"Anlasana, Tanrı'ya inanmıyorum. İnancımı on yaşındayken kaybettim."

"Peki, peki," dedi, "Öyleyse ben senin için dua ederim."

"Edebilirsin, istersen," dedi tepeden bakarak. "Bir daha gelirsen mors alfabesini öğretirim. Sana faydası olur."

"Nasıl?"

"Tarlada saklanıyor olsaydın aynamla sana düşmanın hareketlerini yansıtırdım."

Ciddiyetle dinliyordu. "Peki, seni görmezler mi?"

"Ya," dedi, "bir açıklama uydururdum." Kız her seferinde bir adım ileri atarak bütün itirazları bertaraf ediyordu. "Hoşça kal çocuğum," dedi adam.

Kapının yanında oyalandı. "Belki dualarım umurunda olmayacak. Belki de seveceksin... iyi bir sihirbazlık numarası biliyorum."

"Numaraları severim."

"İskambil kâğıdıyla yapılıyor. Kâğıdınız var mı?"

"Yok."

İç çekti. "Neyse artık," dedi ve kıkırdadı, nefesindeki bira kokusunu alabiliyordu kız. "O zaman senin için sadece dua etmem gerekiyor."

"Korkuyor gibi görünmüyorsun," dedi kız.

"Biraz içki," dedi, "korkak bir adamda mucizeler yaratır. Birazcık brendi olsa, demem o ki, şeytanı bile dize getirirdim." Kapı girişinde tökezledi.

"Güle güle," dedi kız. "Umarım kaçarsın." Karanlığın içinden hafif bir iç çekiş geldi. Kız usulca, "Eğer seni öldürürlerse onları affetmeyeceğim, asla" dedi. Her türlü sorumluluğu kabul etmeye hazırdı, hiç tereddüt etmeden intikam dahil. Hayatı buydu.

***

Ormanın içindeki ağaçsız bir meydanda beş altı tane kerpiç ve hasırdan kulübe vardı; ikisi harap durumdaydı. Etrafta birkaç domuz dolanıyordu, yaşlı bir kadın elinde bir köz parçasıyla kulübeden kulübeye geçip odaların ortasında küçük bir ateş yakıyor, sivrisinekleri uzak tutmak için kulübeleri dumanla dolduruyordu. Kulübelerin ikisinde kadınlar, birinde domuzlar yaşıyordu; harap olmayan ve mısırın depolandığı son kulübedeyse bir yaşlı adam ve bir oğlan çocuğu ile bir sıçan kabilesi. Yaşlı adam meydanda dikilmiş, ateşin dolaştırılmasını izliyordu; karanlıkta bir ömür boyu aynı saatte tekrarlanan bir ayin gibi titreşiyordu ateş. Geçen yılın kurumuş ve kırılgan yapraklarını andıran beyaz saçları, fırça gibi beyaz sakalları ve elleriyle muazzam bir ölümsüzlük izlenimi veriyordu. Kıt kanaat geçiniyor olması onu hiçbir surette değiştirebilecek bir şey değildi. O yıllardır ihtiyardı.

Yabancı, meydana geldi. Bir zamanlar şehirli ayakkabısı olan siyah ve sivri burunlu bir şey vardı ayağında, sadece üst tarafları sağlam kalmıştı, aslında yalınayak yürüyordu. Ayakkabılar sembolikti; tıpkı kiliselerdeki örümcek bağlamış bayraklar gibi. Bir gömlek ve yırtık bir siyah pantolon vardı

üzerinde, evrak çantasını abonman kartını gösteren biri gibi tutuyordu. O da neredeyse ölümsüzlük mertebesine erişmişti fakat üzerinde zamanın yaralarını taşıyordu; yırtık ayakkabıları farklı bir geçmişe işaret ediyor, yüzündeki çizgiler geleceğin umut ve korkularını açığa vuruyordu. Ateş taşıyan kadın iki kulübe arasında durdu ve onu izledi. Meydana gözleri yerde ve omuzları çökük vaziyette geldi, kendini savunmasız hissediyor gibiydi. İhtiyar adam onunla buluşmak için ilerledi; yabancının elini tutup öptü.

"Bu gece için bana bir hamak verebilir misiniz?"

"Ah peder, hamak için bir kasabaya gitmeniz gerekir. Burada bahtına ne çıkarsa artık."

"Boş ver. Yatacak bir yer olsun da. Bana şey verebilir misiniz, biraz alkol?"

"Kahve, peder. Başka bir şeyimiz yok."

"Biraz yemek."

"Yemeğimiz yok."

"Boş ver."

Çocuk kulübeden çıkıp onları izledi: Herkes izliyordu. Boğa güreşi gibiydi. Hayvan yorulmuştu ve sonraki hamlesini bekliyorlardı. Taş yürekli değillerdi; kendilerinden daha kötü durumda olan nadir bir manzarayı izliyorlardı. Güçbela adımlayarak kulübeye yürüdü. İçeride dizlerden yukarısı karanlıktı; yerde alev yoktu, için için sönen bir ateş vardı sadece. Mekânın yarısı mısır koçanı yığınıyla doluydu, koçan yığınının ötesindeki kuru yaprakların arasındaysa sıçanlar hışırdıyordu. Topraktan yapılmış ve üzerine hasır serili bir yatak vardı; iki sandığı yan yana koyup masa yapmışlardı. Yabancı yatağa uzandı ve ihtiyar adam kapıyı her ikisinin de arkasından kapattı.

"Burası güvenli mi?"

"Çocuk gözleyecek. O bilir."

"Beni bekliyor muydunuz?"

"Hayır peder. Fakat en son bir papaz gördüğümüzden bu yana beş yıl geçti... bir gün olacaktı bu."

Zar zor uykuya daldı, ihtiyar adamsa yere çömelip ateşi üfleyerek körüklemeye çalıştı. Biri kapıyı vurdu ve papaz yerinden fırladı. "Sorun yok," dedi ihtiyar. "Sadece kahven geldi, peder." Kahveyi ona kendisi getirdi: Teneke bir kupada buharı tüten gri mısır kahvesi, fakat papaz içemeyecek kadar yorgundu. Dümdüz biçimde yan tarafına yattı: Bir sıçan mısırların oradan onu izliyordu.

"Askerler dün buradaydı," dedi ihtiyar. Ateşi üfledi. Duman yükseldi ve kulübeyi doldurdu. Papaz öksürmeye başladı ve sıçan bir elin gölgesi gibi hızla yığınların içine girdi.

"Oğlan, peder... vaftiz edilmedi. Buraya gelen son papaz iki peso istedi. Sadece bir pesom vardı. Şimdi yalnızca elli kuruşum kaldı."

"Yarın," dedi papaz, bitkin bir halde.

"Ayin yapacak mısınız peder, sabahleyin?"

"Evet, evet."

"Ya günah çıkarma, peder. Günahlarımızı dinleyecek misiniz?"

"Evet ama önce bırakın uyuyayım." Dumandan kaçınmak için arkasını döndü ve gözlerini kapattı.

"Bizim paramız yok peder, sana vermek için. Diğer papaz, Peder José..."

"Üstüme başıma giyecek bir şeyler verin," dedi sabrı taşarak.

"Fakat bizim sadece üstümüzdeki giysiler var."

"Siz de karşılığında benim giysilerimi alın."

İhtiyar, ateşin gösterdiği kadarıyla yırtık siyah giysilere yandan bakarak kendi kendine şüpheyle mırıldandı. "Gerekirse, peder," dedi. Birkaç dakika sessizce ateşi üfledi. Papazın gözleri yeniden kapandı.

"Beş yıldan sonra çıkaracak çok fazla günah birikti."

Papaz hızla kalkıp oturdu. "Neydi o?" dedi.

"Rüya görüyordunuz, peder. Askerler gelirse çocuk bize haber verecek. Ben sadece şey diyordum..."

"Bir beş dakika uyumama izin veremez misiniz?" Tekrar yattı. Bir yerde, kadınların kulübelerinden birinde biri şarkı söylüyordu: "*Tarlama indim ve bir gül buldum orada.*"

İhtiyar sessizce, "Eğer biz zaman bulamadan askerler gelirse çok yazık olacak... zavallı ruhlarımızda çok büyük bir yük, peder..." dedi. Papaz omzunu duvara yaslayarak doğruldu ve hiddetle, "Pekâlâ. Başla." dedi. "Senin günahlarını dinleyeceğim." Mısırların arasında sıçanlar kıpırdıyordu. "Hadi öyleyse. Zaman kaybetme. Çabuk ol. En son ne zaman..?" İhtiyar adam ateşin yanında diz çöktü, meydanın öbür yakasındaki kadın şarkı söylüyordu: "*Tarlama gittim ve bir de baktım ki gül solmuş.*"

"Beş yıl önce." Durdu ve ateşi üfledi. "Hatırlamak zor, peder."

"Masumiyete karşı günah işledin mi?"

Papaz bacaklarını altına çekip duvara yaslandı, seslere alışkın sıçanlar mısırların arasında yine kıpırdadı. İhtiyar, ateşi üflerken günahlarını zorlukla çıkarıyordu. "İyi bir tövbe duası oku," dedi papaz, "ve şeyi oku... şeyi... tespihin var mı? Öyleyse Sevinçli Gizemler duasını oku." Gözleri kapandı, günahların bağışlanması sırasında dudakları ve dili sürçtü, tamamlayamadı... sonra yeniden uyanıverdi.

"Kadınları getirebilir miyim?" diyordu ihtiyar. "Beş yıl oldu..."

"Tabii gelsinler. Gelsinler," diye haykırdı papaz öfkeyle. "Hizmetkârınızım." Elini gözlerine koydu ve ağlamaya başladı. İhtiyar kapıyı açtı: Yıldızlarla yeterince aydınlanmamış koca gök kubbenin altında henüz bütünüyle karanlık değildi hava. Kadınların kulübelerine gitti ve kapıyı vurdu. "Gelin," dedi. "Günahlarınızı çıkarmanız lazım. Kibarca, sadece papaz efendiye." Sızlandılar, yorgun olduklarını söylediler... sabah yaparlardı. İhtiyar, "Ona saygısızlık mı edeceksiniz?" dedi. "Buraya ne için geldiğini sanıyorsunuz? O çok mübarek bir peder. İşte, şimdi orada, benim kulübemde bizim günahlarımız için ağlıyor." Kadınları zorla çıkardı; birer birer

meydanı geçip kulübenin yolunu tuttular ve ihtiyar, nehrin geçit yerini –askerlerin geleceği yeri– gözleyen oğlandan nöbeti devralmak üzere patika yoldan aşağı, nehre doğru yola çıktı.

Bölüm 4

Seyirci Kalanlar

Bay Tench mektup yazmayalı yıllar olmuştu. Çelikten bir kalemin ucunu emerek çalışma masasında oturuyordu. Bu rasgele mektubu Southend'e, yani en son oturduğu adrese postalamak üzere garip bir dürtü uyanmıştı içinde. Kimin hâlâ hayatta olduğunu kim biliyordu? Başlamaya çalıştı. Hiç kimseyi tanımadığın bir partide resmiyeti kırmak gibi bir şeydi bu. Zarfın üzerine yazmaya başladı: "Bayan Henry Tench, Bayan Marsdyke eliyle, 3. Cadde, Westcliff." Annesinin eviydi bu: Onu ölümcül bir süreliğine Southend'deki evine yerleşmeye ikna eden, her şeye maydanoz olan, baskıcı yaratık. "Lütfen iletin," diye yazdı. Annesi oğlunun elyazısını bilseydi mektubu iletmezdi ama bu zamana kadar yazısını muhtemelen unutmuştu.

Mürekkepli kalem ucunu emdi: Nasıl devam etmeli? Kendisinin hâlâ hayatta olduğunu birine haber vermekten başka bir amaç olsaydı daha kolay yazacaktı. Kadın tekrar evlendiyse tuhaf kaçabilirdi fakat o takdirde mektubu yırtıp atmakta tereddüt etmezdi. Kocaman, okunaklı, gelişmemiş elyazısıyla şöyle yazdı: "*Sevgili Sylvia*." O sıra tezgâhın üzerindeki ocağın hırıltısını dinliyordu. Bir altın kaplama yapıyordu, buralarda malzemesini hazır alabileceği bir depo yoktu. Hem

bu depolar dişçilik işleri için 14 ayar altını tercih etmiyorlardı, daha saf malzemeye de parası yetmiyordu.

Sorun burada hiçbir şeyin gerçekleşmiyor olmasıydı. Hayatı, Bayan Marsdyke'ın bile isteyebileceği kadar sade, saygın ve düzenliydi.

Potaya bir göz attı. Altın, alaşımla birleşme noktasındaydı, karışımı havadan korumak için ateşe bir kaşık bitkisel kömür attı, kalemini tekrar eline aldı ve kâğıdın başına oturup düşünmeye koyuldu. Karısını net olarak hatırlayamıyordu; giydiği şapkalar dışında. Bunca zamandan sonra kendisinden haber alınca nasıl da şaşıracaktı; küçük oğlan öldüğünden bu yana ikisi de sadece birer mektup yazmıştı. Yılların onun için gerçekten bir anlamı yoktu; hiçbir huyunu değiştirmeden hızla akmıştı. Altı yıl önce ülkeden ayrılacaktı fakat bir devrim patlak verince peso düştü ve bu yüzden güneye geldi. Şimdi daha fazla para biriktirmişti fakat bir ay önce peso yine düştü çünkü bir yerde daha devrim olmuştu. Beklemekten başka yapacak bir şey yoktu... kalemin ucu dişlerinin arasına kaçtı ve hafızası küçük sıcak odanın içinde eridi. Hiç yazmasa olmaz mıydı? Bu tuhaf fikrin nereden geldiğini an itibarıyla unutmuştu. Biri dış kapıya vurunca mektubu tezgâhın üzerine bıraktı: *Sevgili Sylvia* ifadesi üstte duruyordu; kocaman, kalın ve umutsuz harfler. Nehir kenarında bir geminin çanı çaldı: Vera Cruz'dan dönen *General Obregon*'du bu. Bir anı canlandı. Ön odadaki sallanan sandalyelerin arasında canlı ve acı çeken bir şey hareket ediyor gibiydi: "ilginç bir öğle sonrası: o adama ne oldu, acaba, o zaman – sonra öldü ya da kaçtı." Bay Tench acıya alışkındı: Bu onun mesleğiydi. Kapıya bir el tekrar vuruncaya kadar sabırla bekledi, bir ses "*Con Amistad,*"[23] dedi: Hiçbir yer güvenli değildi. Sürgüleri çekip kapıyı açarak bir hastayı kabul etti.

***

23 (İsp.) Dostlukla. (ç.n.)

Padre José halkın Tanrı'nın Bahçesi adını verdiği, siyah harflerle "Silencio"[24] yazılı büyük klasik girişin altından içeri girdi. Kimsenin bir sonraki evin mimarisine dikkat etmediği bir konut alanı gibiydi. Yerden yüksek mezarların büyük taş yapıları değişik yükseklik ve biçimlerdeydi: Bazen çatısında yosun kanatlı bir melek duruyor, bazense bir pencere camından bakıldığında bir rafta paslanan metal çiçekler görülebiliyordu. Sahiplerinin vazoları temizlemeyi unutarak ayrıldığı bir evin mutfağına bakmak gibiydi bu. Bir samimiyet duygusu vardı; her yere gidebilir ve her şeyi görebilirdiniz. Buradaki hayat tamamen geri çekilmişti.

Mezarların arasında cüssesi yüzünden çok yavaş yürüyordu; burada yalnız kalabilirdi, etrafta hiç çocuk yoktu ve hiçbir şey hissetmemektense hafif bir memleket hasreti hissine kapılabilirdi. Bu insanların bazılarını kendisi gömmüştü. Küçük öfkeli gözleri fır dönüyordu. Elli yıl önce başkentteki tek otelin sahibi tüccar bir aile olan Lopezler'in mezarının büyük kütlesinin köşesini dönünce yalnız olmadığını fark etti. Mezarlığın kenarındaki duvarın önüne bir mezar kazılıyordu: İki adam hızlı hızlı çalışıyordu: Kenarda bir kadın ve bir yaşlı adam dikiliyordu. Ayaklarının dibinde bir çocuk tabutu duruyordu, tabutun yumuşak toprağa bırakılması hiç uzun sürmedi. Dibine biraz su toplandı. Parasını ödeyebilenin mezarı yerden yükseğe yaptırmasının nedeni de buydu.

Hepsi de bir an durup Padre José'ye baktı ve sanki davetsiz misafirmiş gibi Lopezler'in mezarından uzaklaştı. Güneşli sıcak günde hiçbir yerde herhangi bir yas havası yoktu: Mezarlığın dışındaki bir çatıda bir akbaba oturuyordu. Biri "Peder" dedi.

Padre José orada olmadığını, gittiğini, uzaklaştığını işaret etmeye çalışıyormuş gibi elini işinize bakın dercesine havaya kaldırdı.

---

24 (İsp.) Sessizlik. (ç.n.)

Yaşlı adam "Padre José," dedi. İştahla onu izliyorlardı; o görünene kadar hayli içlerine kapanmışlardı fakat şimdi heyecanlıydılar, istekliydiler... Bir ördek gibi boynunu eğerek oradan sıvıştı. "Padre José," diye tekrar seslendi yaşlı adam. "Bir dua?" Ona gülümsediler, beklediler. İnsanların ölmesine bir hayli alışkınlardı fakat mezarların ortasında beklenmedik bir mutluluk umudu belirmişti: Bundan sonra, en azından ailelerinden bir kişinin resmi bir duayla toprağa verilmiş olmasıyla övünebilirlerdi.

"Mümkün değil," dedi Padre José.

"Dün onun azizler günüydü," dedi kadın, sanki bir şey fark edecekmiş gibi. "Beş yaşındaydı kız." Yabancılara çocuklarının fotoğraflarını gösteren o geveze kadınlardan biriydi ama gösterebileceği tek şey bir tabuttu.

"Üzgünüm," dedi Padre José.

Yaşlı adam Padre José'ye daha rahat yaklaşmak için tabutu ayağıyla kenara itti; küçük ve hafifti, içinde belki de kemiklerden başka bir şey yoktu. "Tam bir tören değil, anlıyor musun, sadece bir dua. Kız masumdu," dedi. Bu kelime küçük taşlık kasabada kulağa tuhaf, arkaik ve yerel geliyordu; Lopez mezarı gibi modası geçmiş ve sadece oraya ait bir kelime.

"Bu yasaya aykırı."

"Adı," diye devam etti kadın, "Anita'ydı. Onu doğurduğumda hastaydım," diye açıkladı; tüm bu sıkıntılara yol açan çocuğun narinliğine mazeret bulmaya çalışır gibi.

"Yasa..."

Yaşlı adam parmağını burnuna koydu. "Bize güvenebilirsin. Mevzu sadece kısa bir dua. Ben onun dedesiyim. Bunlar annesi, babası ve amcası. Bize güvenebilirsin."

Fakat sorun da buydu, hiç kimseye güvenemezdi. Eve döner dönmez içlerinden biri ya da diğeri kesinlikle böbürlenmeye başlayacaktı. Tombul parmaklarını birbirine dolayıp başını sallayarak gerisingeri yürüyordu, handiyse Lopez mezarına çarpacaktı. Korkuyordu ama yine de boğazında tuhaf bir gurur köpürüyordu çünkü yeniden bir papaz olarak

saygıyla muamele görüyordu. "Keşke yapabilseydim," dedi, "çocuklarım..."

Aniden ve beklenmedik bir şekilde mezarlığa bir ıstırap çöktü. Çocuklarını kaybetmeye alışkınlardı fakat dünyanın geri kalanının en iyisini bildiği şeye –umutların tükenmesine– alışık değillerdi. Kadın gözyaşı dökmeden kuru kuru ağlamaya başladı, serbest bırakılmayı isteyen kapana kısılmış bir şeyin sesiyle; yaşlı adam dizlerinin üzerine çökerek ellerini uzattı ve, "Padre José," dedi, "başka hiç kimse yok..." Sanki bir mucize ister gibi görünüyordu. Padre José'nin içinden riski göze alıp mezarda bir dua etmek için güçlü bir ayartı yükseldi. Kişinin görevini yapmasının verdiği vahşi bir cazibe hissediyordu, havada bir haç işareti çizdi; fakat neden sonra korku geri geldi, bir uyuşturucu gibi. Utanç ve güven onu rıhtımda bekliyordu: Kaçmak istiyordu. Umutsuzca dizlerinin üstüne çöktü ve yalvardı: "Beni rahat bırakın. Ben değersizim. Görmüyor musunuz? Ben bir korkağım." İki yaşlı adam mezarların arasında dizüstü çökmüş yüz yüze bakıyorlardı, küçük tabut bir bahaneymiş gibi kenara itildi, saçma bir manzaraydı. Saçma olduğunu o da biliyordu: Hayatı boyunca kendini analiz etmesi sayesinde kendini neyse o olarak görebiliyordu artık; şişman, çirkin, yaşlı ve onuru zedelenmiş. Sanki günaha çağıran bütün bir melekler korosu sessizce geri çekilmiş ve taşlığa çocukların sesini bırakmıştı: "Yatağa gel José, yatağa gel." Keskin ve tiz ve her zaman olduklarından daha berbat bir ses. Affedilmeyen bir günahın, çaresizliğin pençesinde olduğunu biliyordu.

***

"Sonunda kutsal gün geldi," diye yüksek sesle okuyordu anne, "Juan'ın çıraklık günleri sona erdiğinde. Ah, o gün annesi ve kız kardeşleri için ne sevinçli bir gündü. Biraz da hüzünlüydü çünkü beden her zaman güçlü olamaz; hem küçük bir oğlan çocuğu ve ağabeyinin kaybı için kalplerinde bir süre

yas tutmaya nasıl engel olabilirlerdi ki? Ah, bir bilselerdi o gün cennette onlar için dua edecek bir aziz kazandıklarını."

Yataktaki küçük kız, "*Bizim* bir azizimiz var mı?" dedi.

"Elbette."

"Neden bir başka aziz istediler?"

Anne okumaya devam etti: "Ertesi gün bütün aile bir oğul ve kardeşin elinden komünyonlarını[25] aldı. Sonra İsa'nın yeni askerine içten bir hoşça kal dediler, son veda olduğunu pek bilmiyorlardı ve ardından Morelos'taki evlerine döndüler. Bulutlar çoktan gökyüzünü karartmaya başlamıştı. Devlet Başkanı Calles, Chapultepec'teki[26] Saray'da anti-Katolik yasaları tartışıyordu. Şeytan zavallı Meksika'yı kuşatmaya hazırdı."

"Ateşe yakında mı başlayacaklar?" diye sordu çocuk, duvarın önünde huzursuzca kıpırdanarak. Annesi ara vermeden devam etti: "Günah çıkardığı papazdan başka kimsenin tanımadığı Juan önümüzdeki kötü günlere en ağır utançla kendini hazırlıyordu. Yoldaşları hiçbir şeyden şüphelenmiyordu çünkü o her zaman neşeli sohbetlerin odağıydı ve Mezhep'in kurucusunun anma gününde de o..."

"Biliyorum, biliyorum," dedi çocuk. "Bir oyunda oynadı."

Küçük kızlar hayretle gözlerini açtılar.

"Yani, neden olmasın Luis?" dedi anne, parmağını yasaklanmış kitabın üzerine bastırıp ara vererek. Çocuk surat asarak ona tekrar baktı. "Neden olmasın ki Luis?" diye tekrarladı kadın. Bir süre bekledi ve okumaya devam etti; küçük kızlar ağabeylerini korku ve hayranlıkla izliyordu. "Oydu," dedi kadın, "bir perdelik küçük bir oyun sergilemesine izin verilen oydu... şey üzerine kurulu..."

"Biliyorum, biliyorum," dedi oğlan, "katakomplar."[27]

Anne, dudaklarını birbirine bastırarak devam etti: "... ilk

---

25 Komünyon: İsa'nın ölümünü anmak için Hıristiyanların ekmek ve şarap içerek yaptığı ayin. (ç.n.)

26 Meksika'nın başkenti olan Mexico City'nin en güzel semtlerinden biri. (ç.n.)

27 Antik Roma'da ve modern Paris'te de görülen labirent benzeri yeraltı mezarları ya da yeraltı geçitleri. (ç.n.)

Hıristiyanlara yapılan zulüm. Belki de çocukluğunda bizim piskoposun önünde Neron'u oynadığı bu olayı hatırladı fakat bu defa komik Romalı balıkçı rolünü almak için ısrar etti..."

"Bir kelimesine bile inanmıyorum," dedi oğlan, öfkeyle suratını asarak, "bir kelimesine bile."

"Bu ne cüret!"

"Hiç kimse bu kadar aptal olamaz."

Küçük kızlar hareketsiz oturuyorlardı; gözleri iri, kahverengi ve inançlıydı.

"Babana git."

"Bundan kurtulmak için herhangi bir şey – bu..." dedi oğlan.

"Bana söylediğini söyle ona."

"Bu..."

"Çık odadan."

Kapıyı arkasından çarptı. Babası *salonun* demir parmaklıklı penceresi önünde durmuş dışarı bakıyordu; böcekler gaz lambasına çarpıp patlıyor, taş zeminde kırık kanatlarıyla sürünüyorlardı. "Annem ona okuduğu kitaba inanmadığımı söylediğimi sana anlatmamı istedi," dedi oğlan.

"Ne kitabı?"

"Kutsal kitap."

"Ha, o kitap," dedi kederle. Caddeden kimse geçmiyor, hiçbir şey olmuyordu; saat dokuz buçuğu geçmişti ve bütün ışıklar kapanmıştı. "Tolerans göstermelisin," dedi babası. "Biliyorsun bizim için her şey bitmiş görünüyor. O kitap bizim çocukluğumuz gibi."

"Çok aptalca geliyor."

"Kilise'nin burada olduğu zamanı hatırlamazsın sen. Ben kötü bir Katoliktim fakat benim için – eh, müzik, ışıklar, bu sıcaktan uzakta oturulacak bir yer anlamına geliyordu –annen içinse, yani onun için her zaman yapılacak bir şeyler vardı. Bir tiyatromuz olsaydı ya da başka herhangi bir şey, o kadar şey hissetmezdik– terk edilmiş."

"Fakat bu Juan," dedi oğlan, "çok aptal duruyor."

"O öldürülmüştü, değil mi?"

"Ya, Villa, Obregon, Madero[28] da öyle..."

"Sana onları kim anlatıyor?"

"Biz hepimiz onları oynuyoruz. Dün ben Madero'ydum. Beni meydanda vurdular: Firar yasası." Sıkıntılı gecede bir yerlerde bir davul çalınıyordu. Ekşi nehir kokusu odayı doldurdu: Şehirlerdeki is kokusu gibi tanıdıktı. "Yazı tura attık. Ben Madero oldum: Pedro ise Huerta olmak zorunda kaldı. Nehirden Vera Cruz'a kaçtı. Manuel onu kovaladı; o Carranza'ydı." Babası gömleğindeki bir böceği vurdu, caddeye bakıyordu: Yürüyen askerlerin ayak sesleri giderek yaklaşıyordu. "Sanırım annen kızdı," dedi.

"Sen kızmadın," dedi oğlan.

"Ne yararı var ki. Bu senin hatan değil. Biz terk edildik."

Askerler geçip giderek, bir zamanlar katedral olan tepedeki kışlalarına döndüler; davulun ritmine rağmen uygun adım yürümüyor, gıdasız kalmış görünüyorlardı, henüz çok savaşmamışlardı. Karanlık sokaktan bitap bir halde geçiyorlardı, çocuk kendini göstermeden onları heyecanlı ve umutlu gözlerle izliyordu.

* * *

Bayan Fellows, bir ileri bir geri sallanıyordu: bir ileri bir geri. "Ve böylece Lord Palmerston eğer Yunan Hükümeti Don Pacifico'ya iyilik yapmamış olsaydı, dedi..." Kadın, "Canım, çok başım ağrıyor, sanırım bugünlük burada bırakmalıyız," dedi.

"Elbette. Benim de birazcık ağrıyor."

"Umarım seninki birazdan geçer. Kitapları kaldırır mısın lütfen?" Az biraz eskimiş olan bu kitaplar Paternoster Row'daki Private Tutorials, Ltd. adlı bir firmadan postayla

28 Villa, Obregon ve Madero: Meksikalı devrimciler. (ç.n.)

gelmişti – "Reading Without Tears"[29] ile başlayan ve sistematik olarak Reform Yasası, Lord Palmerston ve Victor Hugo'nun şiirleriyle devam eden toplu bir eğitim seti. Bir zamanlar her altı ayda bir sınav kâğıdı dağıtılır, Bayan Fellows da cevaplar üzerinde zahmetle çalışır ve notlar verirdi. Kâğıtları Paternoster Row'a geri gönderirdi ve orada haftalar sonra dosyalanırdı: Bir keresinde Zapata'da silahlı saldırı olduğunda görevini unutmuş ve şöyle başlayan bir matbu mektup almıştı: "Sayın Veli, ... görmekten teessüf ediyorum." Sorun şu anda programın yıllarca ilerisinde olmalarıydı –okunacak çok az başka kitap vardı– bu yüzden de sınav kâğıtları birkaç yıl geride kalmıştı. Bazen firma çerçevelenmek üzere, Private Tutorials, Ltd.[30] Müdürü Henry Beckley, B.A. tarafından lastik bir mühürle imzalanmış, Bayan Coral Fellows'un iftiharla ikinci sınıfa geçtiğini ilan eden kabartmalı sertifikalar gönderiyordu, bazen de aynı mavi lekeli imzayla ve daktiloyla şunların yazılı olduğu küçük özel mektuplar geliyordu: *Sevgili Öğrenci, sanırım bu hafta şu konuya daha fazla dikkatini vermelisin...* Mektuplar daima altı hafta öncesinden oluyordu.

"Canım," dedi Bayan Fellows, "aşçıya gidip öğle yemeği hazırlatır mısın? Sadece kendine. Ben bir şey yiyemiyorum ve baban da tarlada."

"Anne," dedi çocuk, "Tanrı'nın var olduğuna inanıyor musun?"

Soru Bayan Fellows'u korkuttu. Hiddetle ileri geri sallandı ve, "Elbette," dedi.

"Yani Bakire Doğumu'na ve her şeye."

"Canım, ne biçim bir soru bu. Kiminle konuştun sen?"

"Ya," dedi kız. "Düşünüyordum, hepsi bu." Daha başka cevap beklemedi; başka bir cevap olmadığını çok iyi biliyordu, karar vermek her zaman onun işiydi. Henry Beckley, B.A.,

---

29 Favell Lee Mortimer tarafından yazılmış, tam adı *Reading Without Tears, Or, a Pleasant Mode of Learning to Read* olan ve İngiliz akademisyenlerinin kültürel açıdan çok önemli saydıkları kitap. (ç.n.)

30 Özel Dersler (ç.n.)

hepsini eski bir derste toplamıştı; fasulye sırığının tepesindeki devi kabul etmek o zamanlar o kadar da zor olmamıştı ve on yaşındayken fasulye sırığını da devi de hiç acımadan bir kenara atmıştı. Çoktan cebir öğrenmeye başlamıştı.

"Kesinlikle baban... değildir."

"Aa, hayır."

Güneş başlığını taktı ve saat onda kavurucu sıcakta aşçıyı aramaya çıktı; her zamankinden daha narin ve daha boyun eğmez görünüyordu. Yemek siparişini verdikten sonra duvara asılı timsah derilerini kontrol etmek için ambara ve ardından katırların iyi olup olmadıklarını görmek için de ahıra gitti. Sorumluluklarını sıcak bahçedeki çanak çömlek gibi dikkatle taşıyordu: Cevaplamaya hazır olmadığı bir soru yoktu; yaklaştığını fark eden akbabalar miskin miskin havalandı.

Eve ve annesine geri döndü. "Bugün perşembe," dedi.

"Öyle mi, canım."

"Babam muzları rıhtıma götürmemiş mi?"

"Kesinlikle bilmiyorum, canım."

Çabucak bahçeye geri döndü ve zili çaldı. Bir Kızılderili çıktı. Hayır, muzlar hâlâ depodaydı: Herhangi bir emir verilmemişti. "Getir onları," dedi, "hemen, çabuk çabuk. Tekne birazdan burada olacak." Babasının defterini aldı ve dışarı çıkarılan hevenkleri saydı: Her biri birkaç kuruştan yüz ya da daha fazla hevenk muz. Depoyu boşaltmak iki saatten fazla sürdü; birinin bu işi yapması gerekiyordu, babası daha önce bir sefer daha günü unutmuştu. Yarım saat sonra yorulduğunu hissetmeye başladı, günün bu kadar erken saatinde yorulmaya alışık değildi. Duvara yaslandı, kürekkemiklerini yaktı duvar. Orada bulunmak, işlerle ilgilenmek hiç de zoruna gitmiyordu: Onun açısından "oyun" kelimesinin hiçbir anlamı yoktu; tüm hayat yetişkinlere göreydi. Henry Beckley'in ilk okuma kitaplarından birinde bir oyuncak bebeğin çay partisi resmi vardı: Öğrenemediği bir seremoni kadar anlamsızdı: Bir şeyi yalancıktan yapmaya anlam veremiyordu. Dört yüz elli altı. Dört yüz elli yedi. Amelelerin

bedenlerinden duştaymışçasına sürekli terler akıyordu. Ansızın karnına korkunç bir ağrı saplandı; bir yüklemeyi kaçırdı ve hesaplarını tutturmaya çalıştı: İlk defa sorumluluk duygusunu çok uzun yıllardır üzerinde taşıdığı bir yük gibi hissetti. Beş yüz yirmi beş. Yeni bir ağrıydı (bu defa bağırsak kurtları değil) fakat onu korkutmamıştı; sanki bedeni bunu bekliyordu, buna kendini hazırlamıştı; tıpkı zihnin hassasiyet kaybına hazırlanması gibi. Çocukluğun bedenini terk etmesi denemezdi buna: Gerçekte hiçbir zaman hissetmemişti çocukluğunu.

"Bu sonuncusu mu?" dedi.

"Evet, *señorita*."[31]

"Emin misin?"

"Evet, *señorita*."

Fakat kendi gözleriyle görmeliydi. Bir işi isteksizce yapmak daha önce hiç başına gelmemişti –şayet işi tavsatırsa sanki herkes salacakmış gibiydi– fakat bugün canı uzanıp yatmak, uyumak istiyordu: Bütün muzlar gitmediyse bu babasının hatasıydı. Ateşim mi var acaba diye düşündü, kızgın toprağa basan ayakları buz gibiydi. Peki, diye düşündü ve bir gayret ağıla girdi, el fenerini buldu ve yaktı. Evet, burası yeterince boş görünüyordu fakat hiçbir işi yarım bırakmamıştı. Feneri tutarak arka duvara doğru ilerledi. Bir boş şişe yuvarlandı, ışığı doğrulttu: Cerveza Moctezuma. Sonra fener arka duvarı aydınlattı: Aşağıda, duvarın yere yakın bir yerine biri tebeşirle kargacık burgacık bir şeyler karalamıştı, yaklaştı: Işığın çemberinde birçok küçük haç vardı. Muzların arasına yere uzanmış ve bir şeyler yazarak korkusunu yenmeye çalışmış olmalıydı ve bütün düşünebildiği de buydu. Kadınlık ağrısı içindeki çocuk durdu ve haçlara baktı: Korkunç bir yenilik tüm sabahını kuşatmıştı: Sanki bugün her şey hatırlanmaya değerdi.

***

31 (İsp.) Küçükhanım. (ç.n.)

Teğmen kendisini bulduğunda Polis Şefi barda bilardo oynuyordu. Diş ağrısını rahatlatacağı fikriyle bütün yüzünü bir mendille bağlamıştı. Teğmen yaylı kapıyı itip içeri girerken şef zor bir atış için sopasının ucuna tebeşir sürüyordu. Arkadaki raflarda gazoz şişeleri ve Sidral adı verilen –alkolsüz ve ruhsatlı– sarı renkte bir içecekten başka bir şey yoktu. Teğmen kapı girişinde kızgın kızgın duruyordu. Rezil bir durumdu; eyalette bir yabancının makaraya alacağı her şeyi yok etmek istiyordu. "Sizinle konuşabilir miyim?" dedi. Şef, birden saplanan bir acıyla yüzünü buruşturarak görülmemiş bir istekle kapıya yöneldi; teğmen odanın karşısında yer alan ve bir ipe dizilmiş halkalarla gösterilen skora baktı: Şef yeniliyordu. "Döneceğim, bir dakika," dedi şef, ve teğmene, "Ağzını açma sakın," diye seslendi. Onlar kapıyı iterken biri bilardo sopasını kaldırdı ve şefin halkalarından birini çaktırmadan geri itti.

Caddede yan yana yürüdüler, şişman kişi ve zayıf kişi. Pazar günüydü ve öğle vakti bütün dükkânlar kapalıydı; eski günlerden kalan tek şey buydu. Hiçbir yerde çan çalmıyordu. "Valiyi gördün mü?" dedi teğmen.

"İstediğin her şeyi yapabilirsin," dedi şef, "her şeyi."

"Bize mi bırakıyor?"

"Koşullarla," dedi, çekinerek.

"Hangi koşullar?"

"Seni – sorumlu –tutacak– yağmurlardan önce yakalanmazsa..."

"Başka hiçbir şeyden sorumlu olmadığım sürece..." dedi teğmen karamsarca.

"Ne ekersen onu biçersin."

"Memnunum." Teğmene şu anda değer verdiği bütün dünya ayaklarının altındaymış gibi görünüyordu. İşçi ve Köylü Sendikası için yapılan yeni kongre binasını geçtiler: Pencereden cesur ve zekice büyük duvar resimlerini görebiliyorlardı; papazın biri günah çıkaran bir kadını okşuyor, diğeri kutsal şaraptan yudumluyordu. "Yakında bunları gereksiz

hale getireceğiz," dedi. Resimlere bir yabancının gözüyle baktı: Barbarca görünüyorlardı.

"Bir gün burada bir Kilise olduğunu bile hatırlamayacaklar."

Şef hiçbir şey demedi. Teğmen onun ne düşündüğünü biliyordu, ipe sapa gelmez şeyler. "Öyleyse, emirlerim neler?" dedi sertçe.

"Emirler?"

"Sen benim şefimsin."

Şef ses çıkarmadı. Teğmeni küçük cin gibi gözleriyle çaktırmadan inceledi. Sonra, "Sana güvendiğimi biliyorsun. Neyin en iyisi olduğunu düşünüyorsan onu yap," dedi.

"Bunu yazıya dökecek misin?"

"Aman ne gerek var. Birbirimizi tanıyoruz."

Yolun her yeri tedbir maksadıyla çitlerle çevrilmişti.

"Vali sana yazılı hiçbir şey vermedi mi?" diye sordu teğmen.

"Hayır. Birbirimizi tanıdığımızı söyledi."

Bu işi kabul eden teğmendi, gerçekten umursayan da oydu. Kendi geleceğini düşünmüyordu. "Her köyden rehine alacağım," dedi.

"O da köylerde kalmaz öyleyse."

"Aklın alıyor mu," dedi dertli dertli, "nerede olduğunu bilmediklerini? Bir irtibat kurmak zorunda, yoksa neye yarar?"

"Nasıl istersen," dedi şef.

"Gerekli gördüğüm her fırsatta adam vuracağım."

Şef, patavatsız bir pırıltıyla, "Birazcık kan dökülmesi kimseye zarar vermez," dedi. "Nereden başlayacaksın?"

"Cemaatinden sanırım, Concepción'dan ve sonra belki evinden."

"Neden orası?"

"Orada emniyette olduğunu düşünebilir." Panjurlu dükkânları düşünceli düşünceli geçti. "Birkaç ölüme değer fakat sence Mexico City'de yaygara koparırlarsa beni destekleyecek mi *o* dersin?"

"Koparmazlar değil mi?" dedi şef. "Fakat bu..." Saplanan bir ağrıyla durdu.

"Bu benim istediğim," dedi teğmen onun yerine.

Polis karakoluna doğru tek başına yola koyuldu, şef ise bilardoya döndü. Etrafta çok az insan vardı, aşırı sıcaktı. Keşke doğru düzgün bir fotoğraf olsaydı elimizde; düşmanının suretini bilmek istiyordu. Bir çocuk sürüsü meydanı doldurmuştu. Sıradan sıraya geçerek bilinmeyen ve karmaşık bir oyun oynuyorlardı. Boş bir gazoz şişesi havada uçtu ve teğmenin ayağının dibine düşüp parçalandı. Eli tabancasına gitti ve döndü; bir çocuğun yüzündeki afallamış bakışları yakaladı.

"Sen mi attın o şişeyi?"

Kahverengi sert bakışlar somurtarak ona bakıyordu.

"Ne yapıyordunuz?"

"Bombaydı o."

"Bana mı atıyordun?"

"Hayır."

"Öyleyse, neye?"

"Bir gringoya."

Teğmen gülümsedi, dudaklarındaki biçimsiz bir hareketle. "Bu olur ama daha iyi nişan almalısınız." Kırık şişeyi tekmeleyip yola attı ve çocuklara aynı safta olduklarını anlatacak sözcükleri bulmaya çalıştı. "Sanırım gringo o zengin Yankilerden biriydi..." dedi, çocuğun suratındaki bağlılık ifadesi onu şaşırttı; karşılığında bir şey istiyordu ve teğmen kendi kalbindeki kederli ve tatmin edilemeyen sevginin farkına vardı. "Buraya gel," dedi. Arkadaşları korkmuş bir yarım daire halinde durup güvenli bir mesafeden izlerken çocuk yaklaştı. "Adın ne senin?"

"Luis."

"Şey," dedi teğmen, söyleyecek söz bulamadan, "daha düzgün nişan almayı öğrenmelisin."

Çocuk heyecanla, "Keşke yapabilsem," dedi. Gözü tabanca kılıfındaydı.

"Tabancama bakmak ister misin?" dedi teğmen. Ağır otomatik tabancayı kılıfından çıkardı ve uzattı: Çocuklar dikkat kesilerek yakına geldiler. "Bu emniyet mandalı. Kaldır onu. İşte. Şimdi ateşe hazır," dedi.

"Dolu mu?" diye sordu Luis.

"Her zaman doludur."

Çocuğun dilinin ucu göründü: Yutkundu. Sanki yiyecek bir şey koklamış gibi ağzının suyu aktı. Şimdi hepsi yakına gelmişti. Cesaretli bir çocuk elini uzatıp kılıfa dokundu. Teğmenin etrafında çember oluşturdular: Tabancayı tekrar beline taktığında içini tekinsiz bir mutluluk kaplamıştı.

"Ne marka bu?" diye sordu Luis.

"38'lik Colt."

"Kaç mermi alıyor?"

"Altı."

"Bununla kimseyi öldürdün mü?"

"Henüz değil," dedi teğmen.

İlgiden nefesleri kesilmişti. Elini tabanca kılıfına koyarak hevesli ve sabırlı kahverengi gözleri izledi: Bunlar için savaşıyordu. Onu bir bedbahta dönüştüren yoksul, batıl ve yozlaşmış olan her şeyi onların çocukluğundan söküp atacaktı. Hakikatten daha azını hak etmiyorlardı: Boş bir evren, soğuyan bir dünya ve bu dünyada kendi seçtikleri şekilde mutlu olma hakları vardı. Onlar için bir katliam yapmaya ziyadesiyle hazırdı –ilk önce Kilise, sonra yabancı ve ardından politikacı– kendi şefi bile bir gün öbür dünyayı boylamak zorunda kalacaktı. Bu çocuklarla bir çölde dünyaya yeniden başlamak istiyordu.

"Ah," dedi Luis, "keşke... keşke..." Tutkusu tanımlara sığamayacak kadar genişti sanki. Teğmen bir şefkat işareti olarak elini uzattı fakat bu dokunuşla ne yapacağını bilemedi. Çocuğun kulağını sıktı ve acıyla geri çekildiğini gördü; çocuklar çil yavrusu gibi dağıldılar ve o da sevgisinin sırrını nefretinde taşıyan küçük bir ahmak edasıyla tek başına meydanı geçip polis karakoluna gitti. Büronun duvarındaki gangster hâlâ

profilden inatla ilk komünyon ayinine bakıyordu. Biri bir papazın başını kızların ve kadınların yüzlerinden ayırmak için mürekkeple yuvarlak içine almıştı: Dayanılmaz sırıtışı bir ışık halkasından dışarı fırlıyordu. Teğmen öfkeyle verandaya seslendi: "Kimse yok mu burada?" Sonra masaya oturdu, tabancanın kabzası yere sürtündü.

İKİNCİ KISIM

Bölüm 1

Papazın altındaki katır aniden yere oturdu. Neredeyse on iki saattir ormanda seyahat ettikleri için anormal bir şey değildi yaptığı. Batıya gidiyorlardı fakat orada askerlerin olduğu haberini duyunca doğuya döndüler; o tarafta da Kırmızı Gömlekliler faaliyetteydi, bu yüzden kuzeye yöneldiler, bataklıkların içinde yol almaya çalıştılar, derken kahverengi bir karanlığa daldılar. An itibarıyla her ikisi de yorgundu ve katır öylece oturuvermişti. Papaz katırdan indi ve gülmeye başladı. Mutlu hissediyordu kendini. Hayatınızı nasıl yaşarsanız yaşayın, bir insanın yapabileceği en tuhaf keşiflerden biri yaşamın keyifli anlar içermesidir; daima daha kötü zamanlarla kıyaslamalar yapılabilir: Tehlikede ve mutsuzlukta bile sarkaç salınır.

Ağaç sıralarının altından dikkatlice geçerek bataklık bir açık alana çıktı. Bütün eyalet böyleydi: nehir, bataklık ve orman. Akşam güneşi altında diz çöktü ve sırlı bir porselen parçası gibi yuvarlak, pürtüklü ve oyuk yüz hatlarını yansıtan kahverengi bir gölcükte yüzünü yıkadı. Bunlar öylesine sürpriz olmuştu ki gölcükteki yüzlere yakayı ele vermiş bir adamın çekingen, kaçamak ve güvenilmez gülümsemesiyle sırıttı. Eski günlerde çok defa bir camın önünde uzun süre mimik çalıştığı için kendi yüzünü bir aktör kadar iyi tanıyordu. Bu bir tevazu

biçimiydi, kendi doğal yüzü doğru yüz gibi görünmüyordu. Bir maskaranın yüzüydü, kadınlara tatlı şakalar yapmak için yeterliydi ama vaiz kürsüsü için uygun değildi. Bunu değiştirmeye çalışmıştı ve, gerçekten de başardım, beni artık asla tanıyamayacaklar, diye düşündü; mutluluğunun nedeni ona tıpkı brendi tadı gibi korkusunun, yalnızlığının ve birçok şeyin geçici rahatlığını vaat edercesine geri geldi. Askerlerin varlığıyla tam da en fazla olmak istediği yere sürülmüştü. Altı yıldır bundan sakınmıştı fakat artık kendi hatası değildi –oraya gitmek vazifesiydi– günah sayılmazdı bu. Yırtık köylü elbiseleri içindeki küçük ve sıska adam, yıllardır ilk defa evine giden sıradan bir insan gibi katırına geri döndü ve nazikçe tekmeledi: "Kalk katır, kalk."

Her halükârda, köyü es geçip güneye gidebilse bile bu yalnızca bir vazgeçiş daha olurdu. Geride bıraktığı yıllar benzer vazgeçişlerle doluydu; bayram günleri, oruç günleri ve alkolden uzak durma günleri ilk gidenler olmuştu: Sonra dua kitabıyla çok daha nadir ilgilenir oldu ve nihayet onu da periyodik kaçma girişimlerinden birinde limanda tamamen bırakmıştı. Akabinde adak taşı gitti; yanında taşıması çok tehlikeliydi. Onsuz ayin yapamazdı; görevden uzaklaştırılması muhtemeldi fakat tek kamu cezasının ölüm olduğu bir eyalette kilise cezaları gerçekdışı görünmeye başlamıştı. Yaşamının rutini bir baraj gibi çatlamıştı; çatlaklardan unutkanlık sızıyor, ne var ne yoksa silip süpürüyordu. Beş yıl önce umutsuzluğa kapılmıştı –şu affedilmez günah– ve şimdi kalbindeki garip bir hafiflemeyle umutsuzluğunun olduğu o sahneye geri dönüyordu. Çünkü umutsuzluğu da aşmıştı. Kötü bir papazdı, farkındaydı. Bunun için bir kelimeleri vardı: viskici papaz, fakat her fiyasko gözden ve gönülden uzaklaşmış, bir yerlerde gizli gizli birikmişti: Fiyaskolarının molozları. Bu fiyaskoların bir gün lütuf kaynağını tamamen tıkayacağını düşündü. O zamana kadar da korku nöbetleri, bezginlik ve utanç verici bir kalp hafifliği diye düşüncesini sürdürdü.

Katır açık alanın karşısına sıçradı ve tekrar ormana girdiler. Artık umutsuzluğa kapılmıyor olması elbette lanetlenmediği anlamına gelmiyordu; sadece bir süre sonra gizem çok fazla büyümüş, lanetlenmiş bir adam Tanrı'yı insanların ağzına sokuyordu: Şeytana kulluk eden tuhaf biri haline gelmişti. Zihni basitleşmiş mitolojiyle doluydu: Zırhlara bürünmüş [Baş Melek] Mikâil bir ejderhayı öldürüyor, melekler dalgalanan güzel saçlarıyla kuyrukluyıldızlar gibi uzayda süzülüyorlardı zira kıskanıyorlardı; o yüzden Kurucu Babalardan biri, Tanrı'nın insanlar için tasarladığı şeyin muazzam ayrıcalıklı bir hayat olduğunu söylemişti, bu hayattı o.

Islah izleri vardı; ekin için toprağın temizlendiği yerde küller ve ağaç kökleri görünüyordu. Katıra vurmayı kesti; tuhaf bir utanç hissetti... Bir kulübeden bir kadın çıktı ve yorgun katırın üzerindeki adamın patikadan ilerleyişini izledi. Yirmi civarında kulübe ve tozlu bir meydandan ibaret olan minicik köy emsal niyetine yapılmıştı fakat gönlüne göre bir emsaldi bu. Kendini güvende hissediyordu, hoş karşılanacağından emindi, burada kendisini polise ihbar etmeyecek en az bir kişi olduğundan emindi. İyice yaklaştığında katır yine yere oturdu; kurtulabilmek için bu defa yerde yuvarlanmak zorunda kalmıştı. Kendi kendine yerden kalktı ve kadın onu bir düşman gibi izliyordu. "Ah, Maria," dedi, "nasılsın bakalım?"

"İyiyim," diye seslendi, "sen misin, peder?"

Kadına doğrudan bakmıyordu: Gözleri sinsi ve temkinliydi. "Beni tanımadın mı?" dedi.

"Değişmişsin." Küçümser bir edayla adama tepeden tırnağa baktı. "Bu elbiseleri ne zaman aldın, peder?" dedi.

"Bir hafta önce."

"Kendi elbiselerini ne yaptın?"

"Bunlara karşılık onları verdim."

"Neden, onlar güzel elbiselerdi."

"Çok yıpranmışlardı, dikkat çekiyorlardı."

"Onları tamir eder ve saklardım ben. Ziyan etmişsin. Sıradan bir adama benziyorsun."

Kadın ona bir kâhya gibi çıkışırken papaz yere bakarak gülümsedi: Bir papaz evinin ve Meryem'in Çocukları toplantılarının ve bir cemaatin tüm organizasyon ve dedikodularının olduğu eski günlerdeki gibiydi, tabii ki şey hariç... Aynı utangaç gülümsemeyle, ona bakmadan kibarca, "Brigitta nasıl?" diye sordu. Bu isim kalbini hoplattı: Bir günahın muazzam sonuçları olabilir: Altı yıl olmuştu eve gelmeyeli.

"O da hepimiz gibi. Ne bekliyordun ki?"

Tatminini yaşamıştı ama bu işlediği suçla bağlantılıydı; geçmişle ilişkili şeylerden keyif duymak üstüne vazife değildi. Kalbi gizli aşkı için atarken mekanik bir biçimde, "Bu iyi," dedi. "Çok yorgunum. Zapata yakınlarında polis dolaşıyordu."

"Neden Monte Cristo'ya gitmedin?"

Endişeyle başını kaldırıp baktı. Beklediği karşılama bu değildi; kulübelerin arasında küçük bir grup toplanmış ve güvenli bir mesafeden onu izliyordu –çürümeye yüz tutmuş küçük bir orkestra platformu ve gazozlar için bir tek tezgâh vardı– insanlar akşam için sandalyelerini dışarı çıkarmışlardı. Kimse elini öpmek ve kutsanmak için yanına gelmedi. Sanki günahlarından ötürü umutsuzluk ve sevginin yanı sıra, bir adamın bizatihi kendi evinde bile iyi karşılanmayacağını öğrenmek için insan mücadelesinin içine düşmüş gibiydi. "Kırmızı Gömlekliler ordaydı," dedi.

"Peki, peder," dedi kadın, "seni geri çeviremeyiz. Hadi gel bari." Mutluluk yüzünden silinmiş ve gülümsemesi her nasılsa enkazdan kurtulan biri gibi geride kalmış bir halde, uzun ırgat pantolonu içinde bir kez tökezleyerek kadını süklüm püklüm takip etti. Yedi sekiz erkek, iki kadın ve beş altı çocuk vardı: Aralarına bir dilenci gibi girdi. Geçen seferi hatırlamadan edemedi... coşkuyu, topraktaki kovuklardan çıkarılan testi testi içkileri... suçu hâlâ çok tazeydi ama hal böyleyken nasıl da iyi karşılanmıştı. Sanki berbat hapishanelerine kendilerinden biri olarak geri dönmüş gibiydi; zenginleşmiş anavatanına geri dönen bir mülteci gibi.

"Bu peder," dedi kadın. Belki de sadece onu tanımadıkları için diye düşündü ve selam vermelerini bekledi. Birer birer öne çıktılar, gelip elini öptüler ve sonra geride durarak onu izlediler. "Sizi gördüğüme sevindim..." dedi; "çocuklarım," diyecekti ama neden sonra yalnızca çocuksuz insanların yabancılara çocuğum deme hakkı varmış gibi geldi ona. Gerçek çocuklarsa işte şimdi anne ve babalarının baskısıyla, teker teker elini öpmeye geliyordu. Papazların siyah giyindiği ve yuvarlak yaka taktıkları eski günleri hatırlamayacak kadar gençtiler; yumuşak, kusursuz ve kibirli elleri vardı; anne ve babalarına benzeyen bir köylüye gösterilen bu saygıya şaşırdıklarını görebiliyordu. Onlara doğrudan bakmıyordu ama dikkatle izlemesi de aynı şeydi. İkisi kızdı –biri zayıf, beti benzi atmış– yaşı beş mi altı mı bilemediği bir çocuktu, diğeri açlıkla bilenmiş, yaşının ötesinde şeytani ve kötücül bir görünüme bürünmüştü. Bir çocuğun gözlerinden bakan genç bir kadındı. Hiçbir şey demeden tekrar dağılmalarını izledi: Onlar yabancıydı.

"Burada çok kalacak mısın?" dedi bir adam.

"Düşündüm ki, belki... birkaç gün... dinlenirim," dedi.

"Biraz daha kuzeye, Pueblito'ya gidemez miydin peder?" dedi bir diğer adam.

"On iki saattir seyahat ediyoruz. Ben ve katır."

Kadın birdenbire onun adına konuştu, sinirlenerek: "Elbette bu gece burada kalacak. Bu kadarını da mı yapmayalım?"

"Sabah size ayin yaparım," dedi, sanki onlara rüşvet teklif eder gibi, fakat çekingenlik ve isteksizliklerine bakılırsa bu adeta çalıntı bir paraydı.

"Mümkünse çok erken, peder... hatta geceleyin yapın," dedi biri.

"Neyiniz var sizin?" diye sordu. "Korkmanıza ne gerek var?"

"Duymadın mı..?"

"Neyi duymadım mı?"

"Şu aralar rehine topluyorlar; senin gittiğini düşündükleri bütün köylerden. İnsanlar ihbar etmezse... biri vurulacak... sonra başka birini rehin alacaklar. Concepción'da öyle olmuş."

"Concepción?" Gözkapaklarından biri yukarı aşağı, yukarı aşağı seğirmeye başladı. "Kim?" dedi. Aptal aptal ona baktılar. Öfkeyle, "Kimi öldürdüler," dedi.

"Pedro Montez."

Köpek sesine benzer acı bir inilti çıktı ağzından: Kederin saçma çizgisi. Büyümüş de küçülmüş çocuk güldü. "Beni neden yakalamıyorlar?" dedi papaz. "Aptallar. *Beni* neden yakalamıyorlar?"

Küçük kız tekrar güldü; sanki sesini duyabiliyor ama yüzünü fark edemiyormuş gibi görmeden dik dik baktı ona. Mutluluk nefes almaya zaman bulamadan yeniden ölmüştü; çocuğu ölü doğmuş bir kadın gibiydi: Onu çabucak gömüp unut ve yeniden başla. Bir sonraki belki yaşar.

"Görüyorsun, peder," dedi adamlardan biri, "neden..."

Yargıçlarının huzuruna çıkmış bir suçlu gibi hissediyordu. "Başkentteki Padre José gibi olsaydım... duymuşsunuzdur... daha mı iyiydi..?"

"Tabii ki hayır, peder," dediler inandırıcı olmayan bir şekilde.

"Şimdi ne diyorum ben? Bu sizin ya da benim istediğim bir şey değil," dedi. Sert ve otoriter bir biçimde devam etti: "Şimdi uyuyacağım... Beni gün doğmadan bir saat önce uyandırabilirsiniz... günahlarınızı dinlemek için yarım saat... sonra ayin yapar ve çeker giderim."

Ama nereye? Artık eyalette istenmeyen bir tehlikenin olmadığı bir köy kalmış mıydı?

Kadın, "Bu taraftan peder," dedi.

Kadının peşinden bütün eşyaların meyve kasalarından yapıldığı bir odaya girdi: bir sandalye, birleştirilmiş tahtalardan bir karyola ve üzerinde hasır yatak, üzeri bezle örtülmüş bir kasanın üstündeyse gaz lambası vardı. "Kimseyi yerinden etmek istemiyorum," dedi papaz.

"Benim odam burası."

Şüpheyle baktı kadına. "Sen nerede uyuyacaksın?" Suçlamalardan korkuyordu. Gizlice kadını izledi: Evlilikte olanların hepsi bu muydu; bu sakınma, kuşku ve rahatsızlık? İnsanlar tutkularıyla ilgili kendisine günah çıkardıkları zaman kastettikleri bunlar mıydı: sert yatak, meşgul kadın ve geçmişten bahsetmemek?

"Sen gittiğin zaman."

Işık ormanın gerisinde yatıklaşıyor ve ağaçların uzun gölgeleri kapıya varıyordu. Yatağa uzandı, kadın gözden uzak bir yerde bir işle meşguldü: Toprak zemini kazıdığını duyabiliyordu. Uyuyamadı. Kaçmak görevi mi olmuştu şimdi? Birkaç kez kaçmaya çalışmıştı fakat her defasında engellenmişti... şimdiyse onun gitmesini istiyorlardı. Bir kadının hasta ya da bir adamın ölmekte olduğunu söyleyerek kimse onu durdurmayacaktı. Artık o bir hastalıktı.

"Maria," dedi. "Maria, ne yapıyorsun?"

"Senin için biraz brendi saklamıştım."

Düşünüyordu: eğer gidersem diğer papazlarla buluşacağım: günah çıkarmaya gideceğim: tövbe edeceğim ve affedileceğim: ebedi hayat benim için en baştan tekrar başlayacak. Kilise her insanın ilk vazifesinin kendi ruhunu kurtarmak olduğunu öğretmişti. Cennet ve cehennem gibi basit fikirler beyninde hareket ediyordu. Kitaplara yaslanmayan, eğitimli insanlarla temas kurmayan bir hayat; hafızasından gizemin en basit tarifi dışında kalan her şeyi çıkarıp atmıştı.

"İşte," dedi kadın. İçi içki dolu küçük bir ilaç şişesi getirdi.

Onlardan ayrılırsa güvende olacaklardı ve onun ibretlik cezasından da kurtulmuş olacaklardı. Çocukların hatırlayabildiği tek papaz oydu: İmanla ilgili fikirleri edinecekleri kişi oydu. Fakat sayesinde Tanrı'yı ağızlarına aldıkları kişi de oydu. O gittiğinde denizler ve dağlar arasındaki tüm bu bölgeden Tanrı da çekip gidecekti sanki. Ondan hoşlanmasalar, onun uğruna can verseler de kalmak vazifesi değil miydi? Onun ibretlik cezasıyla yozlaşmış olsalar bile? Prob-

lemin büyüklüğü karşısında sarsıldı. Elleriyle gözlerini kapatarak yattı: Koskoca bataklık bölgesinde danışabileceği tek bir kişi bile yoktu. Brendiyi ağzına götürdü.

Çekine çekine, "Ya Brigitta... o... iyi mi?" diye sordu.

"Onu biraz önce gördün."

"Hayır."

Onu tanımamış olduğuna inanamıyordu. Bu, kendi ölümcül günahını hafife almaktı: Böyle bir şey yapıp sonra da tanımamak olmazdı...

"Evet, oradaydı." Maria kapıya gitti ve, "Brigitta, Brigitta," diye seslendi, papaz yan dönerek kızın –kendisine gülen o küçük hain çocuğun– dışarıdaki korku ve şehvet ortamından çıkıp içeri gelişini izledi.

"Git, babanla konuş," dedi Maria. "Haydi."

Brendi şişesini saklamaya çalıştı fakat hiç yer yoktu... avuçlarının arasında mümkün olduğunca göstermemeye çalışıyordu; kızı izleyerek, insan sevgisinin şokunu hissederek.

"İlmihalini biliyor," dedi Maria, "ama söylemez..."

Çocuk orada durmuş, cin gibi ama antipatiyle ona bakıyordu. Onu döllerken hiç aşk yaşamamışlardı: Yalnızca korku ve çaresizlik, yarım şişe de brendi; yalnızlık duygusu onu korkutan bir eylemi yapmaya sürüklemişti ve sonuç da bu korkulu, utangaç, karşı konulamayan aşk olmuştu. Çocuğa gizlice hızlı bir bakış atarak, "Neden? Neden söylemiyormuşsun bakayım" dedi, onu her şeyden korumak isteyen inatçı bir arzuyla, göğsünün içinde kalbinin eski bir eşek motoru[1] gibi düzensiz attığını hissederek.

"Neden söyleyeyim ki?"

"Tanrı öyle diliyor."

"Nereden biliyorsun?"

Ağır bir sorumluluk yükünün altında olduğunun farkındaydı: Bu sorumluluk aşktan ayırt edilemezdi. Bütün anne

---

1 Buharlı eşek veya eşek motoru: eskiden kerestecilikte yaygın olarak kullanılan ve buharla çalışan vinç veya kereste motoru. (ç.n.)

babaların hissettiği şey bu olmalı diye düşündü: Sıradan insanlar hayatı bu şekilde, parmaklarıyla çarpı yaparak, acıya, korkuya karşı dua ederek sürdürüyorlar... Vücudun önemsiz bir hareketinden fedakârlık ederek, hiçbir bedel ödemeden kurtulduğumuz şey budur. Yıllardır elbette ruhlardan sorumluydu fakat o başka şey... daha hafif bir şey. Rızk için Tanrı'ya güvenebilirsiniz ama çiçek hastalığı, açlık ve insanlara güvenemezsiniz... "Canım," dedi brendi şişesini kavrayan elini daha da sıkarak... Son ziyaretinde onu vaftiz etmişti: Buruşuk ihtiyar yüzlü bir bez bebeği andırıyordu; çok fazla yaşayacak gibi görünmüyordu... Pişmanlıktan başka hiçbir şey hissetmemişti; kimsenin onu suçlamadığı bir yerde utanç hissetmek bile zordu. Çoğunun hayatta gördüğü tek papazdı, papaz olarak onu örnek aldılar. Kadınlar bile.

"Gringo sen misin?"

"Ne gringosu?"

"Aptal küçük yaratık," dedi kadın. "Polis bir adamı aradığı için öyle söyledi." Kendisinden başka birini aradıklarını duymak tuhaf geldi.

"Ne yapmış ki?"

"O bir Yanki. Kuzeyde birkaç kişiyi öldürmüş."

"Neden burada olsun ki?"

"Quintana Roo'ya gitmeye çalıştığını düşünüyorlar; *chiceli*[2] bahçelerine." Meksika'da pek çok suçlunun kaçıp sığındığı yerdi orası: Bahçelerde çalışarak iyi para kazanabilirdiniz ve kimseler de karışmazdı.

"Gringo sen misin?" diye tekrarladı çocuk.

"Ben katile benziyor muyum?"

"Ben bilmem."

Eyaletten ayrılırsa onu da bırakmış, terk etmiş olacaktı. "Birkaç gün daha burada kalamaz mıyım?" dedi ezile büzüle.

"Çok tehlikeli, baba."

---

2 İngilizlerin "çamur armudu" adını da verdikleri, genellikle "chikoo" diye anılan, tropik sapodilla ağacının meyvesi. (ç.n.)

Çocuğun gözlerindeki korkutucu bakışı yakaladı; sanki yine vaktinden önce büyümüş bir kadın vardı bu bakışta ve çok şeyin farkında olarak planlarını yapıyordu. Kendi ölümcül günahının pişmanlık duymaksızın dönüp kendine baktığını görmek gibiydi bu. Kadınla değil de çocukla iletişim kurmaya çalıştı: "Canım," dedi, "söyle bakalım, hangi oyunları oynuyorsun?.." Çocuk kıkırdadı. Adam hızla yüzünü çevirdi ve bir örümceğin gezindiği tavana baktı. Bir atasözünü hatırladı, kendi çocukluğunun kovuklarından çıkmış, babası kullanırdı: "En güzel koku ekmekte, en güzel lezzet tuzda, en güzel sevgi çocuktadır." Çok fazla şeyden korkması ve fakirlikten bir suç gibi nefret etmesi dışında mutlu bir çocukluk geçirmişti; papaz olduğunda zengin ve gururlu olacağına inanıyordu, buna meslek sahibi olmak deniyordu. Bir erkeğin kat ettiği ölçülemez mesafeyi düşündü; ilk döndürdüğü topaçtan içinde brendi şişesini kucaklayarak uzandığı bu yatağa kadar. Tanrı içinse bu mesafe yalnızca bir andı. Çocuğun kıkırdamasıyla ilk ölümcül günah iki göz kırpmasından daha yakın duruyordu. Sanki onu güç kullanarak –bir şeyden– geri çekebilecekmiş gibi elini uzattı fakat güçsüzdü. Yozlaşmasını tamamlamayı bekleyen erkek ya da kadın henüz doğmamış olabilir. Var olmayana karşı kızı nasıl koruyabilirdi?

Elinin uzanamayacağı yere çekildi ve ona dil çıkardı. "Seni küçük şeytan seni," diyerek elini kaldırdı kadın.

"Hayır," dedi papaz. "Hayır." Uzandığı yerden sıçrayarak doğruldu. "Sakın ha..."

"Ben onun annesiyim."

"Buna hakkımız yok." Sonra çocuğa, "İskambil kâğıdım olsaydı sana bir iki numara gösterirdim," dedi, "sen de arkadaşlarına öğretirdin..." Vaiz kürsüsünün dışında çocuklarla nasıl konuşulacağını hiç bilmiyordu. Kız ona küstahça bakıyordu. "Tıklatarak nasıl mesaj gönderilir, biliyor musun; uzun, kısa, uzun..?"

"Bu da nedir, peder?" diye haykırdı kadın.

"Çocukların oynadığı bir oyun. Ben biliyorum," dedi çocuğa. "Hiç arkadaşın var mı?"

Çocuk yine aniden pişkin pişkin güldü. Yedi yaşındaki bu beden sanki bir cüceye aitti: Çirkin bir yetişkini gizliyordu.

"Çık git buradan," dedi kadın. "Ağzının payını vermeden çık git."

Çocuk kötü niyetle son bir küstahça hareket yaptı ve gitti, ona kalırsa belki de ebediyen. Ölüm döşeğindeki sevdiklerinize her zaman rahat ve tütsülü bir atmosferde allahaısmarladık diyemezsiniz. "Ne *öğretebileceğimizi* merak ediyorum..." Kendi ölümünü ve çocuğun yaşamının devam ettiğini düşündü; onun zayıflığını tüberküloz gibi paylaşarak kızın yıllar geçtikçe kendisine yaklaştığını izlemek cehennemi olabilirdi... Tekrar yatağa yattı ve başını azalan ışıktan öteye çevirdi; uyuyor gibi görünüyordu fakat tamamen uyanıktı. Kadın kendini ufak tefek işlerle oyalıyordu ve güneş batarken sivrisinekler ortaya çıktı, havada parıldayarak, denizci bıçağı gibi, hedeflerine hatasız uçtular.

"Bir tül koyayım mı, peder?"

"Hayır, önemli değil." Son on yılda sayamayacağı kadar fazla humma geçirmişti: Dert etmekten vazgeçmişti: Geliyor ve gidiyorlardı ve hiçbir şey fark etmiyordu; ortamının bir parçasıydı hummalar.

Kadın kulübeden çıktı ve dışarıda dedikodu yaparken sesini duyabiliyordu. Çabucak kendini toparlamasına şaşırmış ve biraz da rahatlamıştı. Yedi yıl önce bir kez beş dakikalığına sevgili olmuşlardı; kadının onun vaftiz ismini hiç kullanmadığı bir ilişkiye bu adı verebilirseniz tabii: Kadına göre bu sadece küçük bir kazaydı, sağlıklı bedende tamamen iyileşen bir sıyrık: Papazın kadını olmaktan gurur duymuştu hatta. Sanki tüm dünya ölmüş de bir tek papazdı yaralı olan.

Karanlıktı: Şafaktan henüz bir emare yoktu. En büyük kulübede yerde yirmi kadar insan oturuyor, papaz da onlara vaaz veriyordu. Onları net göremiyordu. Kasanın üzerindeki mumların dumanları sabit bir halde yukarı doğru tütüyordu,

kapı kapalıydı ve hiç cereyan yoktu. Mumlarla insanların ortasında yıpranmış ırgat pantolonu ve yırtık gömlekle durmuş, cennet hakkında konuşuyordu. Oflayıp pufluyor ve huzursuzca hareket ediyorlardı. Ayinin çabucak bitmesini beklediklerini biliyordu: Onu çok erken kaldırmışlardı çünkü polis söylentileri vardı...

Diyordu ki, "Babalarımızdan biri bize zevkin her zaman acıya dayandığını söylemiştir. Acı zevkin parçasıdır. Açızdır ve eninde sonunda yemeğimizden nasıl zevk alacağımızı düşünürüz. Susuzken..." Aniden durdu, gözlerini gölgelere dikerek, gelmeyen zalim kahkahayı bekledi. "Zevk alabilmek için kendimizi mahrum bırakırız," dedi. "Kokteyl dedikleri bir şeyi canları çeksin diye tuzlu yiyecekler yiyen kuzeydeki zengin adamları duymuşsunuzdur. Evlenmeden önce de uzun nişanlılık dönemleri vardır..." Tekrar durdu. Kendi değersizliğini dilinin gerisindeki bir ağırlık gibi hissetti. Gecenin sıcağında, bir mumun düştüğü yerden sıcak balmumu kokusu yayılıyor, gölgeler içindeki insanlar sert zeminde yer değiştiriyorlardı. Yıkanmamış insanların kokusu balmumuyla yarışıyordu. İnatçı ve otoriter bir sesle haykırdı: "İşte bu yüzden size cennetin burada olduğunu söylüyorum: Nasıl ki acı zevkin bir parçasıysa burası da cennetin bir parçasıdır." Şöyle devam etti: "Dua edin ki giderek çok ama çok daha fazla acı çekesiniz. Acı çekmekten asla yorulmayın. Sizi izleyen polis, vergi toplayan asker, ödeyemeyecek kadar fakir olduğunuz için komutandan yediğiniz dayak, suçiçeği ve humma, açlık... tüm bunlar hep cennete hazırlık için. Kim bilir, belki de bu acılar olmadan cennetin tadını o kadar da çıkaramayacaksınız. Cennet tamam olmayacak. Ya cennet. Cennet nedir?" An itibarıyla tamamen başka bir hayat gibi görünen edebi cümleler –papaz okulunun katı sessiz yaşamı– dilinde birbirine karışıyordu: Değerli taş isimleri: Altın Kudüs.[3] Fakat bu insanlar hiç altın görmemişti.

---

3 Jerusalem the Golden: Bir Hıristiyan ilahisi. (ç.n.)

Yalan yanlış devam etti: "Cennet komutanın olmadığı yerdir, adaletsiz yasaların, vergilerin, askerlerin ve açlığın olmadığı yer. Cennette çocuklarınız ölmez." Kulübenin kapısı açıldı ve bir adam sessizce içeri girdi. Mum ışığının menzili dışında fısıltılar vardı. "Orada asla korkmayacaksın ya da tehlikede olmayacaksın. Orada Kırmızı Gömlekliler yok. Hiç kimse yaşlanmayacak. Ekinler hiç bozulmayacak. Ah, cennette *olmayacak* bütün her şeyi söylemek kolay: Orada olan Tanrı'dır. Bu daha zor. Kelimelerimiz duyularımızla bildiğimiz şeyleri tarif etmek için vardır. 'Işık' deriz fakat sadece 'güneş'i düşünüyoruzdur, 'aşk'..." Konsantre olmak zordu: Polis çok uzakta değildi. Adam herhalde haber getirmişti. "Belki bir çocuk demektir..." Kapı tekrar açıldı: Dışarıda yeni bir günün gri bir arduvaz gibi yayılmakta olduğunu gördü. Bir ses aceleyle fısıldadı: "Peder."

"Evet."

"Polis yolda. Ormandan geliyorlar, yalnızca bir mil uzaktalar."

Alışık olduğu şey buydu: hedefine ulaşmayan sözcükler, aceleyle bitiriş, inancı ile kendisi arasına acının girmesine yönelik beklenti. "Her şeyden önce bunu hatırlayın, cennet buradadır," dedi inatla. Polisler atla mı yoksa yaya mı geliyordu? Yaya iseler ayini bitirip saklanması için yirmi dakikası vardı. "Şimdi burada, bu dakikada, sizin korkunuz ve benim korkum, korkunun artık sonsuza dek hiç bulunmayacağı cennetin parçalarıdır." Onlara arkasını döndü ve çok hızlı bir şekilde Credo'yu okumaya başladı. Roma Kanonu'na[4] gerçek bir fiziksel korkuyla yaklaştığı bir zaman vardı: Ölümcül günah sırasında ilk kez Tanrı'nın etini ve kanını tükettiği andı bu. Ama daha sonra hayat kendi mazeretlerini üretti; bir zaman sonra çok önemli görünmemeye başladı; lanetlenmiş olsun ya da olmasın, bu ötekiler de öyle olduğu sürece...

---

4 Katolik Kilisesi'nin ekmek ve şarap ayininin ilk bölümü. (e.n.)

Kasanın üstünü öptü ve kutsamak için döndü. Cılız ışıkta kollarını haç şeklinde uzatarak diz çökmüş iki adamı görebiliyordu yalnızca; kutsama sona erinceye kadar bu pozisyonda kalacaklardı: Çile ve acı dolu yaşamlarından sökülüp alınmış bir utanç daha. Sıradan insanların gönüllü çektikleri bu acıyla kendini küçük düşmüş hissetti; onun acısı zorla yüklenmişti. "Ey Tanrım, evinin güzelliğini sevdim..." Mumlar tütüyor ve insanlar dizleri üzerinde yer değiştiriyordu; kaygı geri dönmeden önce aniden saçma bir mutluluk kapladı içini: Sanki cennet ahalisine dışarıdan bakma izni verilmişti ona. Cennette de böyle korkmuş, hürmetkâr ve aç aç bakan suratlar olmalıydı. Birkaç saniyeliğine onlara riyakârca davranmaksınız acı çekmekten bahsedebileceği büyük bir memnuniyet hissetti; bakımlı ve iyi beslenmiş bir papazın yoksulluğu övmesi zor. Geçim duasına başladı, Havariler ve Şehitlerin uzun listesi ayak sesleri gibi düşüyordu: Cornelii, Cypriani, Laurentii, Chrysogoni. Birazdan polis, bindiği katırın oturduğu ve kendisinin havuzda yıkandığı meydana varacaktı. Aceleci dilinde Latince kelimeler birbiriyle çarpışıyordu: Etrafındaki bütün sabırsızlığı hissedebiliyordu. Komünyon duasına başladı (kutsal ekmeği çoktan bitirmişti, Maria'nın fırınından bir parça ekmekti bu); sabırsızlık hızla kayboldu: Her şey zamanla rutine bindi, şu hariç: "Acı çektiği günden önce kutsal ve saygıdeğer ellerine Ekmeği alan..." Ormandaki patikada her kim hareket ediyorsa etsin burada hiçbir hareket yoktu: *Hoc est enim Corpus Meum.*[5] İç çekme seslerini duyabiliyordu: Tanrı burada ilk kez bedene girdiğinden bu yana altı yıl geçmişti. Ekmeği kaldırdığında yüzlerini aç köpekler gibi uzattıklarını hayal edebiliyordu. Şarap kutsamasına başladı, yontma bir kupada. Bu bir başka teslimiyetti, iki yıl boyunca yanında bir kadeh taşımıştı; bir defasında neredeyse hayatına

5 Hıristiyan inancına göre, Hz. İsa son yemekte havarilerine ekmek ikram eder. Sonra "bu benim bedenim," der. Katolik papazlar da Komünyon Ayini'nde kâğıt helva benzeri ekmeği bölerken "Hoc est enim corpus meum," derler. O artık ekmek değil, Hz. İsa'nın bedenidir. (ç.n.)

mal oluyordu, bavulunu açan polis memuru Katolik olmasaydı. Biri bu ihmali keşfetmiş olmasaydı polisin hayatına da mal olabilirdi: O bilmiyordu; sen ölmeye yetecek erdemin olmadan dolaşırken, Tanrı bilir –Concepción ya da başka yerde– senin için kimler şehit oluyordu.

Kutsama sessizce sürüyordu: Çan sesi yoktu. Meyve kasasının yanına bitap halde diz çöktü, dua etmeden. Biri kapıyı açtı: Bir ses aceleyle fısıldadı: "Buradalar." Bu durumda yaya gelmiş olamazlar diye düşündü, kararsızca. Şafağın mutlak sessizliğinde, üç dört yüz metre öteden daha uzak olmayan bir yerlerde bir at kişnedi.

Ayağa kalktı, Maria hemen yanı başında duruyordu. "Kumaş," dedi, "peder, bana kumaşı ver." Kutsal ekmeği hızla ağzına attı ve şarabı içti: Kutsala saygısızlıktan kaçınmak lazımdı: Kumaş kasanın üzerinden hızla çekilip alındı. Kadın mumları eliyle söndürdü ki fitilden koku çıkmasın... Oda çoktan temizlenmişti. Sadece ev sahibi kapıya dayanmış, elini öpmek için bekliyordu. Kapıdan dünya belli belirsiz görünüyordu, köyde bir horoz öttü.

"Çabuk kulübeye gel," dedi Maria.

"Ben gitsem iyi olur." Hiçbir planı yoktu. "Burada bulmasınlar."

"Köyün etrafını sarmışlar."

Nihayet son gelip çattı mı diye düşündü. Korku üzerine atlamak için onu bir yerlerde bekliyordu, biliyordu bunu fakat henüz korkmuyordu. Bir tövbe hareketini mekanik bir şekilde tekrarlayarak köyün içinden koştura koştura kadının kulübesine kadar peşi sıra yollandı. Korkunun ne zaman başlayacağını merak ediyordu. Polis çantasını açtığında korkmuştu ama bu yıllar önceydi. Kulübede muzlar arasında saklanırken çocuğun polisle tartıştığını duyduğunda korkmuştu, bu da henüz birkaç hafta önceydi. Hiç şüphesiz korku yakında yeniden başlayacaktı. Polisten hiçbir belirti yoktu: Sadece gri sabah, tavuklar ve hindiler uyanıktı; tüm gece tünedikleri ağaçlardan aşağıya kanat çırparak bırakmışlardı kendilerini.

Horoz yine öttü. Çok dikkatliyseler onun burada olduğundan en ufak bir şüpheleri olmamalıydı. Bu *son* demekti.

Maria onu çekiştirdi. "İçeri gir. Çabuk. Yatağa." Muhtemelen bir fikri vardı. Kadınlar dehşet şekilde pratikti: Eski planların harabeleri üzerine anında yeni planlar inşa ederler. Fakat ne faydası vardı? "Nefesini koklayayım," dedi kadın. "Tanrım, herkes anlayabilir... şarap... şarapla ne yapıyor olabilirdik?" Tekrar içeri gitti, sabahın huzur ve sessizliğinde epey zahmete girmişti. Yüz metre ileride bir subay aniden atıyla ormandan çıktı. Mutlak sessizlikte dönüp sallanırken tabanca kılıfının gıcırtısını bile duyabilirdiniz.

Meydanın dört bir yanında polisler belirdi; yalnızca subayın atı olduğuna göre çok hızlı yürümüş olmalıydılar. Sırtlarında tüfeklerle küçük kulübelere yaklaştılar; abartılı, daha doğrusu saçma bir güç gösterisiydi bu. Adamlardan birinin arkasından bir kumaş parçası sarkıyordu, herhalde ormanda bir şeye takılmıştı. Ayağı kumaşa dolandı ve fişekliğinden çıkan büyük bir gürültüyle dipçiğin üzerine düştü: At üstündeki teğmen dönüp arkaya baktı; ardından sert ve öfkeli yüzünü sessiz kulübelere çevirdi.

Kadın kulübenin içinden onu çekiştirip duruyordu. "Isır bunu. Çabuk. Hiç zaman yok..." dedi. Adam ilerleyen polise sırtını döndü ve odanın loşluğuna daldı. Kadının elinde küçük bir kuru soğan vardı. "Isır," dedi. Isırdı ve ağlamaya başladı. "Bu daha mı iyi?" dedi kadın. Kulübelerin arasında ihtiyatla yol alan atın toynaklarının pat pat edişini duyabiliyordu.

"Berbat bu," dedi papaz kıkırdayarak.

"Ver onu bana." Elbiselerinin arasında bir yerlere sakladı onu kadın: Bütün kadınların bildiği bir numaraydı bu. "Çantam nerede?" dedi papaz.

"Boş ver şimdi çantanı. Yatağa geç."

Fakat daha adım bile atamadan bir at kapının girişini kapattı. Kırmızı bağcıklarla bağlanmış süvari çizmeleri içinde bir bacağı görebiliyorlardı: Pirinç aksesuarlar parlıyordu: Eldivenli bir el eyerin topuzuna dayanmıştı. Maria elini papazın

koluna koydu; kadının duygusal yakınlığı en fazla hissettiği andı bu: Duygusal yakınlık bir tabuydu aralarında. Bir ses haykırdı: "Hadi dışarı, hepiniz." At tepindi ve ince bir toz sütunu yükseldi. "Hadi dışarı, dedim." Bir el silah sesi geldi bir yerden. Papaz kulübeden çıktı.

Şafak tamamen sökmüştü: renkli hafif tüyler uçuşuyordu havada: Adamlardan birinin tüfeğini hâlâ yukarıya doğru bakıyordu: Namlusunda gri dumanlardan küçük bir balon asılı duruyordu. Istırap böyle mi başlayacaktı?

Köylüler kulübelerden isteksizce çıkıyorlardı, önce çocuklar: Meraklı ve korkusuzdu onlar. Kadınlar ve erkeklerde otoritenin çoktan mahkûm ettiği insanların havası vardı: Otorite asla yanılmazdı. Hiçbiri papaza bakmıyordu. Yere bakarak bekliyorlardı. Sadece çocuklar, sanki oradaki en önemli şey oymuş gibi atı izliyorlardı.

"Kulübeleri arayın," dedi teğmen. Zaman çok yavaş ilerliyordu; atılan fişeğin dumanı bile haddinden fazla süre havada kalmıştı. Bir kulübeden homurdanarak birkaç domuz çıktı; bir baba hindi tozlu kanatlarını şişirip gagasındaki pembe ibiği kabartarak kabadayı kabadayı çemberin orta yerine yürüdü. Bir asker teğmene yaklaştı ve hızlı bir selam verdi. "Hepsi buradalar," dedi.

"Şüpheli bir şey bulamadınız mı?"

"Hayır."

"Öyleyse tekrar arayın."

Zaman bir kez daha bozuk bir saat gibi durdu. Teğmen bir sigara paketi çıkardı, kararsız kaldı ve tekrar geri koydu. Polis tekrar geldi ve rapor verdi: "Hiçbir şey yok."

Teğmen haykırdı: "Dikkat. Hepiniz. Dinleyin beni." Dıştaki polis halkası kapandı ve köylüler küçük bir grup halinde teğmenin önünde toplandı: yalnızca çocuklar dışarıda bırakılmıştı. Papaz kendi çocuğunun teğmenin atının yanında durduğunu gördü; çizmesine uzanıp yetişebilecek bir mesafedeydi: Elini kaldırıp deriye dokundu. "İki adamı arıyorum," dedi teğmen, "biri bir gringo, bir Yanki, bir katil.

Onun burada olmadığını çok iyi görüyorum. Yakalanması için beş yüz peso ödül var. Gözünüzü dört açın." Durdu ve bakışlarını üzerlerinde dolaştırdı. Papaz teğmenin bakışlarının durduğunu hissetti; herkes gibi o da yere bakıyordu.

"Diğeri," dedi teğmen, "bir papaz." Sesini yükseltti: "Bunun ne demek olduğunu bilirsiniz: Bir vatan haini. Onu her kim saklarsa o da bir vatan hainidir." Hareketsizlikleri onu kızdırıyor gibiydi. "Hâlâ papazın size anlattıklarına inanıyorsanız aptalsınız," dedi, "Bütün istedikleri sizin paranız. Tanrı sizin için şimdiye kadar ne yaptı? Yeteri kadar yiyeceğiniz var mı? Çocuklarınız yeterince yiyebiliyor mu? Yiyecek yerine size cennetten dem vuruyorlar. Ah, evet siz öldükten sonra her şey güzel olacak, diyorlar. Ben size diyorum ki, *onlar* öldükten sonra her şey güzel olacak, siz de yardım etmelisiniz." Çocuğun eli teğmenin çizmesindeydi. Küçük kıza karanlık bir şefkatle baktı. Kendinden emin bir şekilde, "Bu çocuk Roma'daki Papa'dan daha değerlidir," dedi. Polisler tüfeklerine yaslanmıştı; aralarından biri esniyordu; baba hindi tıslayarak kulübeye döndü. "Bu papazı gördüyseniz konuşun. Yedi yüz peso ödül var..." Hiç kimse konuşmadı.

Teğmen atının başını çekerek onlara doğru çevirdi. "Bu bölgede olduğunu biliyoruz," dedi. "Belki Concepción'da bir adamın başına neyin geldiğinden habersizsiniz." Kadınlardan bir ağlamaya başladı. "Hadi sırayla gelin ve bana isimlerinizi verin. Hayır, kadınlar değil, erkekler," diye devam etti.

Somurtarak sıraya dizildiler, teğmen onları sorguladı: "Adın nedir? Ne yapıyorsun? Evli misin? Hangisi karın? Bu papazı duydun mu?" Papazla atın kafası arasında şimdi sadece bir kişi kalmıştı. Kalan aklıyla sessizce tövbe ediyordu: "... benim günahlarım çünkü sevgili Mesih'imi çarmıha gerdiler... ama en önemlisi ona hakaret ettiler..." Teğmenin önünde tek başınaydı: "Bundan böyle bir daha seni rahatsız etmeyeceğime söz veririm..." Dini bir vecibeydi bu çünkü insan hazır olmalıydı: Vasiyetini yazmak gibiydi ve bu vasiyetin değeri olmayabilirdi.

"Adın?"

Concepción'daki adamın ismi aklına geldi. "Montez," dedi.

"Papazı hiç gördün mü?"

"Hayır."

"Ne işle meşgulsün?"

"Küçük bir toprağım var."

"Evli misin?"

"Evet."

"Hangisi senin karın?"

Maria birden fırladı. "Karısı benim. Neden bu kadar çok soru soruyorsunuz? Papaza benzer bir hali var mı *onun* sizce?"

Teğmen eyerinin topuzunda bir şeyi inceliyordu: Bu haliyle eski bir fotoğrafa benziyordu. "Ellerine bakayım," dedi.

Papaz ellerini uzattı: Bir ameleninki kadar serttiler. Teğmen durup dururken eyerden uzanıp nefesini kokladı. Çıt çıkmıyordu köylülerden; tehlikeli bir sessizlikti bu çünkü teğmenin içine bir korku salmış gibiydi... Dönüp kirli sakallı, çukur surata baktı ve ardından tekrar fotoğrafa baktı. "Tamam," dedi, "sıradaki." Papaz kenara çekilirken, "Bekle," dedi. Elini Brigitta'nın başına koydu ve siyah, sert saçlarını hafifçe çekti. "Buraya bak. Sen bu köydeki herkesi tanıyorsun, değil mi?"

"Evet," dedi kız.

"Madem öyle, kim bu adam? Adı ne?"

"Bilmiyorum," dedi çocuk. Teğmen nefesini tuttu. "İsmini bilmiyor musun?" dedi. "Yabancı mı o?"

Maria haykırdı. "Yahu çocuk daha kendi adını bilmiyor. Ona babasının kim olduğunu sorun."

"Baban kim?"

Çocuk teğmene baktı ve sonra cin gibi gözlerini papaza çevirdi... Talih yüzüne gülsün diye parmaklarını çapraz yaparak, "Bütün günahlarım için pişmanım ve af diliyorum," diye kendi kendine mırıldanıyordu papaz. "İşte," dedi çocuk, "bu adam."

"Tamam," dedi teğmen. "Sonraki." Sorgu "ismin?", "işin?", "evli misin?" diye devam ederken güneş ormanın üzerinden yükseliyordu. Papaz ellerini önünde birleştirmiş duruyordu: Ölüm bir kez daha ertelenmişti. Teğmenin önüne atlamak ve "aradığınız kişi benim" diye kendini ihbar etmek için büyük bir ayartı hissediyordu. Hiç düşünmeden onu vururlar mıydı? Sahte bir huzur vaadi onu cezp etti. Göğün yükseklerinde bir akbaba onları izliyordu; o yükseklikten bakıldığında her an çatışmaya girecek iki yırtıcı hayvan grubuna benziyor olmalıydılar, o da küçük bir siyah nokta gibi yukarıda leş için bekliyordu. Ölüm acıların sonu değildi: Huzura inanmak bir tür sapkınlıktı.

Son adam da ifadesini verdi.

"Hiç kimse yardımcı olmaya niyetli değil mi?" dedi teğmen.

Çürümüş sahnenin yanında sessizce duruyorlardı. "Concepción'da ne olduğunu duydunuz," dedi, "Orada birini rehin aldım... sonra bu papazın o mahallede olduğunu tespit ettiğimde adamı en yakın ağaca yasladım. Tespit ettim çünkü her zaman fikrini değiştiren biri bulunur; bu kişi belki de Concepción'daki adamın karısını seviyordu ve onu saf dışı etmek istemişti. Nedenlere bakmak benim işim değil. Sadece Concepción'da şarap bulduğumuzu biliyorum daha sonra... Belki bu köyde sizin toprağınızı ya da ineğinizi isteyen biri vardır. Şimdi konuşursanız sizin için daha güvenli olur. Çünkü buradan da bir rehine alacağım." Durdu. Sonra şöyle dedi: "Eğer burada, aranızdaysa konuşmanıza bile gerek yok. Sadece ona bakın. Bu durumda onu sizin ele verdiğinizi kimse bilmeyecek. Onun lanetinden korkup korkmadığınızı kendisi bile bilmeyecek. Şimdi... Bu son şansınız."

Papaz yere bakıyordu; kendisini ele verecek adamın işini zorlaştırmak istemiyordu.

"Peki," dedi teğmen, "öyleyse adamımı seçeceğim. Bunu siz istediniz."

Atının üzerinde oturmuş onları izliyordu; polislerden biri silahını sahneye dayamış, bir kumaş parçasını doluyordu.

Köylüler hâlâ yere bakıyorlardı, herkes onunla göz göze gelmekten korkuyordu. Birdenbire patladı. "Neden bana güvenmiyorsunuz? Hiçbirinizin ölmesini istemiyorum. Benim gözümde –anlamıyor musunuz?– ondan çok daha değerlisiniz. Size her şeyi" –elleriyle bir jest yaptı ama bunun pek bir değeri yoktu çünkü kimse görmüyordu onu– "vermek istiyorum." Soğuk bir sesle, "Sen," dedi. "Şuradaki. Seni alıyorum."

Bir kadın çığlık attı. "O benim oğlum. Oğlum Miguel. Oğlumu alamazsınız."

Soğukkanlı bir şekilde, "Buradaki her erkek ya birinin kocası ya da birinin oğlu. Bunu biliyorum," dedi.

Papaz ellerini birleştirmiş sessizce duruyordu; sıktıkça parmak boğumları beyaza kesti... Nefretin fitilinin ateşlendiğini hissedebiliyordu. Çünkü kendisi hiç kimsenin kocası ya da oğlu değildi. "Teğmen..." diye seslendi.

"Ne istiyorsun?"

"Ben artık tarlalarda işe yaramayacak kadar yaşlanıyorum. Beni alın."

Bir grup domuz kimselere aldırmadan bir kulübenin köşesinden koştura koştura geldi. Asker, dolağını sarmayı bitirmiş ve ayağa kalkmıştı. Ormandan yükselen güneş ışıkları gazoz tezgâhındaki şişelerin üzerinde kırpışıyordu.

"Ben bir rehine seçiyorum. Tembellere beleş yemek ve yatak ikram etmiyorum," dedi teğmen. "Tarlada işe yaramıyorsan bir rehine olarak da işe yaramazsın." Emir verdi. "Adamın ellerini bağlayın ve buraya getirin."

Polisler çok geçmeden gitmişti; yanlarında iki üç tane piliç, bir hindi ve de Miguel adlı adamı götürmüşlerdi. Papaz yüksek sesle, "Ben elimden geleni yaptım," dedi. Devam etti: "*Sizin* vazifeniz beni ele vermek. Benim ne yapmamı bekliyorsunuz? Benim vazifem de yakalanmamak."

Erkeklerden biri, "Olsun peder," dedi. "Sen sadece dikkat et... arkanda şarap bırakıp bırakmadığına... Concepción'da yaptığın gibi... dikkat et."

Bir başkası, "Burada kalman iyi değil, peder" dedi. "Eninde sonunda seni bulurlar. Yüzünü bir daha unutmazlar. Kuzeye gitsen daha iyi, dağlara. Sınırdan öteye."

"Sınırın öte yanında güzel bir eyalet var," dedi bir kadın. "Orada hâlâ kiliseler var. Tabii kimseler giremiyor ama kiliseler yerli yerinde. Hem biliyor musunuz, kasabalarda papazlar olduğunu bile duydum. Bir kuzenim bir keresinde dağların üzerinden Las Casas'a gitti ve bir evde düzgün bir mihrabı olan ve eski günlerdeki gibi papazın baştan aşağı kıyafetlerini giyindiği bir ayin yapıldığını duymuş. Orada mutlu olursun, peder."

Papaz Maria'nın peşinden kulübeye gitti. Brendi şişesi masada duruyordu; parmaklarıyla dokundu, fazla bir şey kalmamıştı. "Çantam, Maria? Çantam nerede?" dedi.

"Onu uluorta elinde taşımak artık çok tehlikeli," dedi Maria.

"Şarabı başka türlü nasıl götürebilirim?"

"Şarap filan yok."

"Ne demek istiyorsun?"

"Senin ve herkesin başına dert açmak istemiyorum. Şişeyi kırdım. Uğursuzluk getirse bile..."

Papaz üzülerek ve kibarca, "Batıl inançlı olmamalısın," dedi. "O sadece şaraptı. Şarapta kutsal olan bir şey yok. Yalnızca burada zor bulunan bir şey. Bu yüzden Concepción'da bir şarap depom vardı. Fakat onu da buldular."

"Şimdi belki de gidersin, temelli çekip gidersin. Artık kimseye bir faydan yok," dedi kadın öfkeyle. "Anlamıyor musun peder? Artık seni istemiyoruz."

"Ya, evet," dedi papaz. "Anlıyorum. Fakat senin ya da benim istediğimiz şey değil bu.."

Kadın hiddetle, "Kültürlüyüm ben," dedi, "Okula gittim. Diğerleri gibi cahil değilim. Senin kötü bir papaz olduğunu biliyorum. Birlikte olduğumuz o zaman tek yaptığın o değildi. Ben bir şeyler duydum, anlatabilirim sana. Tanrı'nın senin burada kalıp ölmeni istediğini mi düşünüyorsun; senin gibi bir münafık papazın?" Kadının önünde tıpkı teğmenin önünde

durduğu gibi sabırla durdu ve dinledi. Tüm bu düşüncelere sahip olabilecek kapasitede olduğunu bilmiyordu. "Diyelim ki öldün. Şehit olacaksın, değil mi? Ne tür bir şehit olacağını sanıyorsun? İnsanları aldattığın yeter artık," dedi kadın.

Bu hiç aklından geçmemişti; birinin onu şehit yerine koyacağı. "Zor," dedi, "çok zor. Bu konuyu düşüneceğim. Kilisenin aldatılmasını istemem..."

"Sınırı geçerken düşün bunu öyleyse."

"Eee..."

"Biliyorsun, o şey olduğunda gurur duymuştum. Güzel günlerin geri geleceğini düşünmüştüm. Bir papazın kadını olmak herkesin harcı değil. Çocuğu da... Onun için çok şey yapabileceğini düşündüm. Fakat tam tersine bir hırsız da olabilirdin..."

Belli belirsiz, "Bir sürü iyi hırsız var," dedi.

"Tanrı aşkına, şu brendiyi al ve git."

"Bir şey vardı," dedi. "Çantamda... bir şey vardı..."

"Git çöp kutusunda kendin bul çantanı. Ona bir daha dokunmam."

"Bir de çocuk," dedi, "sen iyi bir kadınsın, Maria. Demek istediğim onu elinden geldiğince iyi yetiştireceksin... bir Hıristiyan olarak."

"O asla herhangi bir şeyin iyisi olmaz, görüyorsun işte."

"O kadar kötü olamaz; onun yaşında," diye itiraz etti.

"Nasıl başladıysa öyle gider."

"Bir sonraki ayini onun için yapacağım," dedi.

Kadın dinlemiyordu bile. "O tepeden tırnağa kötü," dedi. Papaz inancın yatak ile kapı arasında ölüyor olduğunun farkındaydı; ayin çok geçmeden herkes için araya giren bir kara kediden fazla bir anlam ifade etmeyecekti. Dökülen tuzlar ya da dua eden avuçlar için hepsinin hayatını tehlikeye atıyordu.[6] Konuşmaya başladı: "Katırım..."

---

6 Tuz dökülmesi Hıristiyan Batı kültüründe uğursuzluk anlamına gelir. Orta parmak ve serçe parmağın üzerine konulması ise şans dilemek demektir. (ç.n.)

"Ona darı yediriyorlar şimdi."

"Kuzeye gitsen daha iyi. Artık güneye gitme şansın yok," diye ekledi kadın.

"Düşündüm de belki Carmen..."

"Orayı izliyorlardır."

"Aa, haa..." dedi papaz üzgün üzgün, "Bir gün belki... her şey daha güzel olunca..." Bir haç işareti yaptı ve onu kutsadı fakat kadın sabırsızca önünde dikilerek temelli çekip gitmesini diliyordu.

"Peki o zaman, allahaısmarladık, Maria."

"Güle güle."

Omuzlarını kamburlaştırarak meydandan geçti, orada kendisini –batıl inanç ve belirsiz nedenlerden ötürü polise ihbar etmemeyi tercih ettikleri baş belasını– memnuniyetle izleyen bir tek kişinin bile olmadığını hissediyordu. Tuzağa düşürmekte tereddüt etmeyecekleri gringoyu kıskanıyordu: Hiçbir surette herhangi bir şükran borcu yoktu.

Katır toynaklarıyla çiğnenmiş, ağaç köklerinden eğri büğrü olmuş bir yamacın sonunda nehir vardı; altmış santimden daha derin değildi, boş teneke kutuları ve şişe kırıklarıyla doluydu. Ağaca asılı bir tabeladaki "Çöp atmak yasaktır..." yazısını okudu. Aşağıda köyün bütün çöpleri toplanmış ve azar azar nehre doğru kayıyordu. Yağmur yağdığında hepsi suyla akıp gidecekti. Eski teneke kutu ve çürümüş sebzelerin içine ayağını bastı ve çantasına uzandı. İç geçirdi: Bayağı iyi bir çantaydı o; asude geçmişten bir hatıra daha... Yakında hayatın daha farklı olup olmadığını hatırlamak zor olacaktı. Çantanın kilidi kırılmıştı: İçindeki ipek astarı hissedebiliyordu...

Kâğıtlar oradaydı; çantayı gönülsüzce yere bıraktı, önemli ve saygın bütün bir gençlik teneke kutuların arasına düştü: Papazlığa kabul edilme töreninin beşinci yıldönümünde Concepción'daki cemaati tarafından verilmişti bu çanta... Ağacın arkasından biri kımıldadı. Ayağını çöplerden kaldırdı; ayak bileklerinin etrafında sinekler uçuşuyordu. Kâğıtları avucunun içinde saklayarak kendisini kimin izlediğini görmek

için ağaç gövdesinin arkasına dönüp baktı... Çocuk, bir ağaç kökünün üzerine oturmuş, topuklarını ağacın kabuğuna vuruyordu. Gözleri sıkıca yumuluydu. "Hayatım, neyin var senin..?" dedi Papaz. Gözleri çabucak açılıverdi kızarık ve öfkeli, saçma bir gurur ifadesiyle.

"Sen... sen..." dedi kız.

"Ben?"

"Konu sensin."

Kendisine güvenmeyen bir hayvana yaklaşır gibi olağanüstü bir ihtiyatla çocuğa doğru hareket etti. Özlemekten bitap düşmüştü. "Canım, neden ben?" diye sordu.

"Bana gülüyorlar," dedi kız hiddetle.

"Benim yüzümden mi?"

"Herkesin... çalışan bir babası var," dedi kız.

"Ben de çalışıyorum."

"Sen bir papazsın, öyle değil mi?"

"Evet."

"Pedro senin bir erkek olmadığını söylüyor. Kadınların işine yaramazmışsın," dedi kız. "Ne demek istiyor, bilmiyorum."

"Kendisinin de bildiğini sanmıyorum."

"Ya, evet biliyor," dedi kız. "On yaşında o. Ben de bilmek istiyorum. Sen şimdi gidiyorsun değil mi?"

"Evet."

Kız büyük ve değişik bir ağacın gövdesine bir gülen yüz yaparken olgunluğu karşısında tekrar dehşete düştü. Baştan çıkaran bir edayla, "Söyle bana..." dedi kız. Çöplüğün yanındaki bir ağacın tomruğuna oturmuştu, terk edilmişliğin tesiri altındaydı. Dünya çoktan kalbindeydi; bir meyvenin içindeki küçük bir çürük lekesi gibi. Sahipsizdi, zarafeti yoktu, kendisi için bir şey isteyecek bir cazibesi de yoktu; papazın kalbi onu kaybetme düşüncesiyle sarsıldı. "Hayatım, dikkatli ol..." dedi.

"Ne için? Neden gidiyorsun?"

Papaz az biraz yaklaştı kıza; bir adam kendi kız evladını öpebilir diye düşündü fakat kız ondan uzaklaşmaya başladı. O

ihtiyar sesiyle, "Dokunma bana," diye bağırıp kıkırdadı. Her çocuk bir çeşit sevgi bilgisiyle dünyaya gelmiştir, diye düşündü – memedeki sütten almışlardır bunu: Fakat ebeveynler ve arkadaşlar kendi bildikleri türden bir sevgiye bağlıydılar: Koruyucu ya da tahrip edici türden. Şehvet de bir çeşit sevgiydi. Onu reçinenin içindeki bir sinek gibi hayatına saplanıp kalmış görüyordu; Maria vurmak için elini kaldırmıştı: Pedro alacakaranlıkta vakitsiz konuşuyor: Ve polis ormanı altüst ediyor, şiddet her yerde. Sessizce dua etti: "Ey Tanrım –bir günahın pişmanlığı olmasın da– bana istediğin ölümü ver, sen yalnızca bu çocuğu koru."

Ruhları kurtarmakla yükümlü bir insandı. Bir zamanlar Benediction'da vaaz verirken, dernekleri organize ederken, parmaklıklı pencerelerin arkasında yaşlı hanımlarla kahve içerken, küçük bir tütsüyle yeni evleri kutsarken, siyah eldivenler giyerken nasıl da kolay geliyordu bu... Para biriktirmek kadar kolaydı: Şimdiyse bir muammaydı. İçler acısı yetersizliğinin farkındaydı.

Dizlerinin üzerine çöktü ve kıkırdayan, kendini kurtarmak için çırpınan kızı kendine doğru çekti: "Seni seviyorum. Ben senin babanım ve seni seviyorum. Bunu anlamaya çalış." Çocuğu belinden sıkıca kavradı, kız birdenbire çırpınmayı kesti ve ona baktı. "Hayatımı verirdim, hayatımı geç, ruhumu verirdim... canım benim, canım benim, ne olur şunu anlamaya çalış: Sen çok önemlisin," dedi papaz. Kendi inancı ile yalnızca devleti ve cumhuriyeti düşünen halkın siyasi liderlerinin inancı arasındaki farkın daima bilincindeydi: Bu çocuk bu kıtanın tamamından daha önemliydi. "Kendine iyi bakmalısın çünkü sen çok ama çok gereklisin. Başkentteki Devlet Başkanı silahlı adamların koruması altında geziyor fakat çocuğum cennetin bütün melekleri senin..." Kız siyah ve şuursuz gözlerle bakıyordu; papazın çok geç geldiğine dair bir his vardı içinde. "Hoşça kal, hayatım," dedi ve onu beceriksizce öptü; kızı bırakır bırakmaz meydana geri yürürken bu şaşkın ve karasevdalı ihtiyar, kambur omuzlarının gerisinde bıraktığı tüm

aşağılık dünyanın onu mahvetmek için çocuğun etrafını sardığını hissediyordu. Katırı orada, gazoz tezgâhının yanında eyerlenmiş duruyordu. "Peder, kuzeye gitsen daha iyi," dedi bir adam ve kenarda durup ona el salladı. Kişinin insani arzuları olmamalı ya da kişi herkesi sanki kendi çocuğuymuş gibi sevmeli. Koruma tutkusu tüm dünyaya yayılmalı fakat bu hissi ağaç gövdesine bağlanmış ve canı acıyan topal bir hayvan gibi duyuyordu. Katırını güneye sürdü.

***

Tam da polisin rotasından gidiyordu. Yavaş yavaş yol aldığı ve geride kalmış avare bir polisi geçmediği sürece hayli güvenli bir rota gibiydi. Şarap çekiyordu canı. Şarap olmadan işe yaramazın biriydi; pekâlâ kuzeye, dağlara da kaçabilir ve arkasındaki güvenli eyalete gidebilirdi; orada başına gelebilecek en kötü şey para ödeyemediği için ceza almak ve birkaç gün hapiste yatmak olurdu. Fakat bütünüyle teslim olmaya henüz hazır değildi; her küçük teslimiyet daha fazla mukavemetle ödenmeliydi ve şimdi bir şekilde bedelini ödeyerek çocuğunu kurtarma ihtiyacı hissediyordu. Bir ay daha, bir yıl daha kalacaktı... Katırın üzerinde yukarı aşağı hareket ederken metanet vaatlerinden nasiplenmek üzere Tanrı'ya rüşvet vermeye çalıştı... Katır aniden toynaklarını toprağa gömdü ve duruverdi: Küçücük bir yeşil yılan başını kaldırdı ve bir kibrit alevi gibi tıslayarak otların içine daldı. Katır yola devam etti.

Bir köye yaklaştığında katırı durduracak ve köyün yakınına mümkün mertebe yürüyerek gidecekti; polis orada konuşlanmış olabilirdi. Ardından katıra binecek, kimseye "*Buenos días*"[7] dışında bir şey söylemeden çabucak oradan geçecek ve yeniden ormanda yol alan teğmenin atının rotasını izleyecekti. Artık hiçbir şey hakkında net bir fikri yoktu; sadece geceyi

7 (İsp.) Günaydın. (ç.n.)

geçirdiği köyle arasında olabildiğince fazla mesafe bırakmak istiyordu. Bir elinde hâlâ buruşturduğu kâğıt yumağını taşıyordu. Birisi eyerine elli kadar muzdan oluşan bir demet bağlamıştı, haricen bir pala ve mumlarının konulduğu küçük bir çanta da vardı ve arada sırada bir muz yiyordu; olgun, kahverengi, cıvık ve sabun tadında. Ağzının üzerinde bıyık gibi bir bulaşık bırakıyordu muz.

Altı saatlik bir yolculuktan sonra Grijalva Nehri'nin kollarından birinin yanına kurulmuş, uzun ve alçak teneke çatılarla kaplı bir köy olan La Candelaria'ya vardı. İhtiyatla tozlu sokağa geldi; öğleden hemen sonraydı. Akbabalar küçük kafaları güneşten gizlenmiş şekilde çatılara tünemişti ve birkaç kişi evlerin önündeki gölgelere asılmış hamaklara uzanmıştı. Katır ağırlaşmış günün içinden çok yavaş ilerliyordu. Papaz eyerinin topuzunun üzerinden öne eğildi.

Katır bir hamağın yanına varınca kendi kendine durdu. Bir adam hamağın içine çaprazlamasına yerleşmişti; bir ayağı hamağın hareket etmesini sağlamak için yukarı aşağı, aşağı yukarı hareket ederek ufak bir hava akımı oluşturuyordu. Papaz, "*Buenas tardes*,"[8] dedi. Adam gözlerini açtı ve ona baktı.

"Carmen'e ne kadar mesafe var?"

"On beş kilometre."

"Nehrin karşısına geçmek için kano bulabilir miyim?"

"Evet."

"Nerede?"

Adam elini mecalsizce kaldırdı; buradan başka her yerde demek istercesine. Yalnızca iki dişi kalmıştı: Ağzının iki yanından dışarı çıkmış bu sarı sarı köpekdişleri ancak toprağa gömülü olarak bulabileceğiniz, çok eskiden nesli tükenmiş hayvanlara ait dişler gibiydi.

"Polisler ne yapıyordu burada?" diye sordu papaz, bir sinek bulutu gelip katırın boynuna üşüştü; bir sopayla kış kışladı onları, gerilerinde küçük bir kan damlası bırakarak

8 (İsp.) Tünaydın. (ç.n)

havalandılar ve sonra yeniden sert gri deriye kondular. Başı eğik halde güneşte duran katır hiçbir şey hissetmiyor gibiydi.

"Birini arıyorlardı," dedi adam.

"Duydum," dedi papaz, "bir gringonun kellesine ödül konmuş."

Adam hamağını ileri geri salladı. "Fakir ama hayatta olmak zengin ama ölü olmaktan daha iyidir," dedi.

"Carmen'e doğru gidersem onları geçebilir miyim?"

"Carmen'e gitmiyorlar."

"Gitmiyorlar mı?"

"Şehre doğru gidiyorlar."

Papaz yola devam etti. Yirmi metre ileride bir gazoz tezgâhının önünde durdu ve görevli çocuğa, "Nehrin karşısına bir tekne bulabilir miyim?" diye sordu.

"Tekne yok."

"Tekne yok mu?"

"Biri çaldı."

"Bana bir sidral ver." Sarı renkli, gazlı kimyasal sıvıyı kafaya dikti: Bu onu daha da susattı. "Karşıya nasıl geçerim?" dedi.

"Neden karşıya geçmek istiyorsun?"

"Carmen'e gidiyorum. Polis nasıl geçti?"

"Yüzdüler."

"*Mula*, *Mula*,"[9] dedi papaz katırı yürümeye zorlamak için, çok lazımmış gibi üstü kapalı bir platformu ve elinde çelenk sallayan toga[10] giyinmiş cafcaflı bir kadın heykelini geçti. Kaidesinin bir parçası kırılmış ve yolun ortasına uzanmıştı; katır etrafından dolaştı. Papaz arkasına baktı; sokağın epey gerisindeki melez, hamakta dimdik oturmuş onu izliyordu. Katır nehre inen dik bir patikaya dönüş yaptı, papaz yine arkasına baktı; melez hâlâ hamaktaydı ama bu kez iki ayağı

9 (İsp.) Katır. (ç.n.)

10 Toga: Özellikle Antik Roma'da, geniş bir kuşağın vücuda belirli bir yöntemle sarılarak giyilmesiyle elde edilen bir giysi. (ç.n.)

da yere basıyordu. Alışılmış bir huzursuzlukla papaz katırı tekmelemeye başladı: "*Mula*, *mula*." Fakat katır ağırdan alıyor ve nehre doğru yokuştan aşağı kaya kaya iniyordu.

Nehrin kıyısına geldiğinde katır suya girmek istemedi. Papaz sopasının ucunu dişiyle ikiye ayırdı ve sivri ucunu katırın böğrüne batırdı. Katır ayak direyerek nehre girdi ve su önce üzengilere sonra da dizlere kadar yükseldi. Katır yüzmeye başladı; bir timsah gibi sadece gözleri ve burun delikleri görünür halde dümdüz uzanmıştı suya. Sahilden biri bağırdı.

Papaz dönüp baktı. Nehrin kenarında durmuş bağırıyordu melez, çok yüksek sesle değil: Sesi çok uzağa gitmiyordu. Papazdan başka kimsenin duymaması gereken gizli bir amacı varmış gibiydi. Elini sallayarak papazı geri çağırdı fakat katır sudan dışarı fırlamış ve karşı kıyıya çıkmıştı, papaz hiç farkına varmadı; kafasında endişeler cirit atıyordu. Arkasına bakmadan, katırı bir muz bahçesinin yarı yeşil ışığında ileriye sürdü. Bunca yıl boyunca her zaman için geri dönüp saklanacağı ve güvenli bir şekilde dinlenebileceği iki yer vardı, biri eski cemaati Concepción'du ve bu yer artık ona kapalıydı: Diğeriyse doğduğu ve anne babasının gömülü olduğu Carmen. Bir üçüncü yer olabileceğini hayal etmişti fakat artık asla geri dönemezdi... Katırın başını Carmen'e doğru çevirdi ve orman yeniden onları kucakladı. Bu hızla karanlık çöktüğünde oraya varırlardı, onun istediği de buydu. Katır sopa yemeden, büyük bir rehavet içinde, başı öne sarkık ve biraz da kan kokarak gidiyordu. Eyerin topuzu üzerinde öne eğilen papaz uykuya daldı.

Rüyasında kolalı beyaz bir tülbent içindeki küçük bir kız İlmihal okuyordu: Arka planda bir yerde bir piskopos, Meryem'in Çocukları grubu ve soluk mavi kurdeleler giyen, gri sert dindar yüzleriyle yaşlı kadınlar vardı. Piskopos, "Mükemmel... Mükemmel" deyip şak şak diye alkış tuttu. Sabahlıklı bir adam, "Yeni bir org için beş yüz pesoya yakın bir açığımız var," dedi. "Ne zaman arzu edilirse... özel bir müzik gösterisi düzenlemeyi düşünüyoruz." Şaşırtıcı bir hızla

orada hiç olmaması gerektiğini anımsadı... yanlış cemaatin içindeydi... Concepción'da inzivada olmalıydı. Montez denen adam beyaz tülbentli çocuğun arkasında belirdi, el işaretleri yaparak hatırlatıyordu... Montez'e bir şey olmuştu, alnında kuru bir yara vardı. Çocuğun tehdit altında olduğuna kalıbını basardı. "Hayatım, hayatım," dedi ve yavaş yavaş ilerleyen katırın sallantısı ve bir ayak sesiyle uyandı.

Döndü. Melezdi bu peşi sıra yürüyen, üzerinden sular damlaya damlaya: Nehri yüzerek geçmişti. İki dişi altdudağının üzerindeydi ve yaltaklanarak sırıtıyordu. "Ne istiyorsun?" diye sertçe sordu papaz.

"Bana Carmen'e gittiğini söylemedin."

"Neden söyleyeyim ki?"

"Anla işte, ben de Carmen'e gitmek istiyorum. Birlikte gitmek daha iyi." Bir gömlek, beyaz bir pantolon ve –yeraltında yaşayan bir şey gibi tombul ve sarı– başparmağı birinden dışarı fırlamış spor ayakkabıları giyiniyordu. Koltuk altlarını kaşıdı ve teklifsizce papazın üzengisine yanaştı.

"Kızmadınız değil mi senyör?" dedi.

"Bana neden senyör diyorsunuz?"

"Sizin kültürlü bir insan olduğunuzu kim olsa anlayabilir."

"Orman herkese serbest," dedi papaz.

"Carmen'i iyi bilir misiniz?" diye sordu adam.

"İyi bilmem. Birkaç arkadaşım var."

"İş için gidiyorsunuz, sanırım."

Papaz bir şey söylemedi. Adamın elini, hafif ve itici dokunuşunu ayağında hissedebiliyordu. "Buradan on kilometre ötede, yoldan içeride bir *finca*[11] var. Gece kalınabiliyor da," dedi adam.

"Benim acelem var," dedi papaz.

"Fakat gecenin birinde ikisinde Carmen'e varmanın ne faydası var ki? *Finca*'da uyuyabilir ve güneş yükselmeden Carmen'e varabiliriz."

---

11 (İsp.) Çiftlik. (ç.n.)

"Ben kendime uyanı yaparım."

"Elbette senyör, elbette." Adam bir süre sessiz kaldı ve sonra, "Eğer" dedi, "senyörün tabancası yoksa geceleyin seyahat etmek pek makul değil. Tabii benim gibi bir adam için farklı..."

"Ben yoksul bir adamım," dedi papaz. "Bunu siz de anlayabilirsiniz. Soyulmaya değer değilim."

"Bir de gringo var; vahşi biri olduğunu söylüyorlar, gerçek bir *pistolero*.[12] Size gelip kendi dilinde 'Dur: şuraya nerden gideceğim?' diye soruyor ve siz ne dediğini anlamaz ya da olur da bir hareket yaparsanız ateş edip sizi öldürüyor. Fakat belki de siz Amerikanca biliyorsunuzdur, senyör?"

"Tabii ki bilmiyorum. Nereden bileyim? Ben yoksul bir adamım. Fakat peri masallarına da karnım tok."

"Uzaktan mı geliyorsun?"

Papaz bir an düşündü: "Concepción." Orada ona daha fazla zarar veremezdi.

Adam şimdilik tatmin olmuş görünüyordu. Bir eli üzenginin üzerinde, katırın yanı sıra yürüyordu. Arada sırada şaplak atıyordu katıra. Papaz aşağıya baktığında iri başparmağın yerde bir kabuk böceği larvası gibi hareket ettiğini gördü, adam muhtemelen zararsız biriydi. Şüpheyi yaratan genel olarak hayat koşullarıydı. Alacakaranlık çöktü ve sonra neredeyse anında karanlık oldu. Katır şimdi daha da yavaş yürüyordu. Dört bir yandan sesler geliyordu; perde indikten sonra arkasındaki koridorlarda ve kuliste curcunanın başladığı bir tiyatro gibiydi. Tanımlayamayacağınız şeyler –belki jaguarlar– ağaçların altındaki çalılıkların içinde bağırıyor, dallarda maymunlar dolanıyor ve her yanda sivrisinekler dikiş makineleri gibi vızıldıyordu. "Yürümek susatıyor," dedi adam. "Acaba senyör, bir ihtimal, sizde biraz içki var mıdır?"

"Hayır."

---

12 (İsp.) Silahşor, gangster. (ç.n.)

"Carmen'e üçten önce varmak istiyorsanız katırı sopalamanız gerekecek. Sopayı ben alayım mı?"

"Hayır, hayır, bırak hayvan nasıl istiyorsa öyle gitsin. Benim için fark etmez..." dedi uyuklayarak.

"Bir papaz gibi konuşuyorsunuz."

Aniden uyandı fakat yüksek ve karanlık ağaçların altında hiçbir şey göremedi. "Ne saçmalıyorsunuz."

"Ben çok iyi bir Hıristiyanım," dedi adam, papazın ayağına dokunarak.

"Keşke olsaydım, diyebilirim."

"Ah, kime güvenebileceğini bilmeli insan." Elini dostça vurdu.

"Birilerine güvenmek için elimde hiçbir şeyim yok," dedi papaz. "Bu pantolon hariç; çok fazla yırtılmış. Bir de bu katır: İyi bir katır değil, kendi gözlerinle görebilirsin."

Bir süre sessizlik oldu ve sonra sanki son sözünü düşünüyormuş gibi devam etti melez: "Doğru baksaydın kötü bir katır olmazdı. Kimse bana katırlarla ilgili hiçbir şey öğretemez. Benim anladığım hayvanın yorgunluktan canı çıkmış."

Papaz aşağıda sallanan kırlaşmış aptal kafaya baktı.

"Öyle mi düşünüyorsun?"

"Dün ne kadar yol aldın?"

"Altmış kilometre olabilir."

"Bir katırın bile dinlenmeye ihtiyacı vardır."

Papaz çıplak ayaklarını koyu deriden yapılmış üzengilerin içinden çıkardı ve kendini yere attı. Katır uzunca bir adım atıp sonra daha yavaş bir tempoya geçti. Orman yolundaki ince dallar ve kökler papazın ayağını kesti; beş dakika sonra kanıyordu. Topallamamaya çalıştı ama nafile. Melez bağırarak, "Ayakların ne kadar nazikmiş. Ayakkabı giymelisin," dedi.

İnatla, "Ben yoksul bir adamım," diye tekrar açıklama yaptı.

"Bu hızla asla Carmen'e ulaşamazsın. Mantıklı ol dostum. Yolun dışına çıkıp bir *finca* kadar uzağa gitmek istemiyorsan buraya iki üç kilometre mesafede küçük bir kulübe biliyorum. Birkaç saat uyuyup Carmen'e yine de gün ağarırken ulaşabi-

liriz." Yolun kenarındaki çayırdan bir hışırtı duyuldu; papazın aklına yılanlar ve çıplak ayakları geldi. Sivrisinekler bileklerini sokuyordu; kan dolaşımını hedefleyen zehir dolu cerrahi şırıngalar gibiydiler. Bazen bir ateşböceği ışıklı küresini melezin yüzüne yaklaştırıyor ve onu bir fener gibi açıp kapatıyordu. Papazı suçlayarak, "Bana güvenmiyorsun. Sadece yabancılara iyilik yapmayı seven bir insan olduğum için, Hıristiyan olmaya çalıştığım için bana güvenmiyorsun," dedi. Kendini küçük bir yapmacık öfkeye kaptırmış gibiydi. "Seni soymak isteseydim çoktan soymuş olmaz mıydım? Yaşlı bir adamsın."

"O kadar da yaşlı değilim," dedi papaz kibarca. Bilinci otomatik olarak çalışmaya başlamıştı: İçine her çeşit bozuk paranın, bir dolandırıcının değersiz madeninin bile sığabileceği bir otomat gibiydi.

Gururlu, şehvetli, kıskanç, korkakça, nankörce sözler: Hepsi doğru zemberekleri çalıştırıyordu, o bunların hepsiydi. "Burada Carmen'e gitmen için sana rehberlik ederek saatlerimi harcadım, hiçbir mükâfat istemiyorum çünkü ben iyi bir Hıristiyanım. Bunu yapmakla evimde kazanacağım paradan da olmuş olabilirim, hiç önemli değil..."

"Carmen'de işin olduğunu söylememiş miydin?" dedi papaz kibarca.

"Ne zaman söyledim bunu?" Doğruydu, hatırlayamıyordu... belki o da dürüst davranmıyordu... "Doğru olmayan bir şeyi neden söyleyeyim ki? Sana yardım etmek için bütün günümü feda ettim ve sen rehberin yorulduğunda ona ilgi göstermiyorsun..."

"Bana rehber lazım değildi ki," diyerek nazikçe karşı çıktı.

"Bunu yol belliyken söylüyorsun ama ben olmasaydım çoktan yanlış yola sapmıştın. Carmen'i iyi bilmediğini sen kendin söyledin. İşte ben bu yüzden geldim."

"Ama tabii ki," dedi papaz, "yorulduysan dinleniriz." Güven kaybından ötürü suçluluk duyuyordu fakat yine de kendisini yalnızca bir bıçağın ondan kurtarabileceği bir yumru kalmıştı içinde.

Yarım saat sonra kulübeye vardılar. Palası ve küçük ateşleriyle ormanı yenemediği, ormanın durdurulamaz bir doğal gücü üzerine göndererek onu def etmiş olabileceği bir küçük çiftçi tarafından ufacık bir açık alana çamur ve ince dallardan hemencecik yapılmıştı. Kararmış toprakta hâlâ küçük çapta ve yetersiz mahsul için çalı çırpıyı temizleme girişiminde bulunulduğuna dair işaretler vardı. "Ben katıra bakacağım," dedi adam, "sen içeri gir, yat ve dinlen."

"Fakat yorgun olan sensin."

"Ben mi yorgunum?" dedi melez. "Niye böyle bir şey söyledin? Ben asla yorulmam."

Papaz gönülsüzce heybesini indirdi, kapıyı itti ve kapkaranlık kulübeye girdi. Bir kibrit çaktı, hiç eşya yoktu: Sadece sert topraktan yükseltilmiş bir platform ve atılmayı hak edecek kadar yırtılmış bir saman yatak vardı. Bir mum yaktı ve platformun üzerindeki balmumuna yapıştırdı: Sonra oturup adamı bekledi: Zaman uzadıkça uzuyordu. Bir avucunda hâlâ çantasından kurtardığı kâğıt yumağını tutuyordu, bir insan hâlâ hayattaysa bazı duygusal hatıraları saklamalı. Tehlike meselesi yalnızca görece güvende yaşayan insanlar için geçerlidir. Acaba melez katırını çalmış mıdır diye merak etti ve bu kaçınılmaz şüphe için kendini ayıpladı. Sonra kapı açıldı ve adam içeri girdi; iki sarı köpekdişi, koltuk altını kaşıyan tırnaklar. Sırtı kapıya gelecek şekilde toprağa oturdu ve, "Sen uyu. Yorgunsun. Yola çıkmamız gerektiğinde ben seni uyandırırım," dedi.

"Pek uykum yok."

"Mumu söndür. Daha iyi uyursun."

"Karanlıktan hoşlanmıyorum," dedi papaz. Korkuyordu.

"Dua okumayacak mısın papaz, biz uyumadan önce."

"Neden bana papaz diyorsun?" diye sertçe sordu, melezin kapıya dönük oturduğu gölgeli zemine dikkatle bakarak.

"Ah, tahmin ettim, tabii. Fakat benden korkmana gerek yok. Ben iyi bir Hıristiyanım."

"Yanılıyorsun."

"Kolayca öğrenebilirim, değil mi?" dedi melez. "Şunu söylemem yeterli olurdu: Peder, günahlarımı dinle. Ölümcül günah içindeki bir insanı reddedemezdin."

Papaz hiçbir şey demedi, bu talebin gelmesini bekliyordu: Kâğıtları tutan eli seğirdi. "Yahu benden korkmana gerek yok," diye dikkatle devam etti melez. "Seni ihbar etmem. Hıristiyanım ben. Sadece bir dua... iyi olur diye düşündüm..."

"Dua bilmek için papaz olman gerekmez." Sivrisinekler mumun alevine doğru vızıldayarak gelirken "*Pater noster qui es in caelis...*"[13] diye başladı. Papaz uyumamaya kararlıydı, adam bir şey peşindeydi. Vicdanı onu merhametsizlikle suçlamaktan vazgeçti. Yahuda ile karşı karşıya olduğunu biliyordu.

Sırtını duvara yasladı, gözleri yarı açıktı: Eski günlerde, doldurulmuş bir Yahuda kuklasının çan kulesinden asıldığı ve kapının üzerinden sallanırken çocukların tenekeler ve çıngıraklarla patırtı yaptığı Kutsal Hafta'yı[14] hatırladı. Cemaatin yaşlı ve temkinli üyeleri bazen itiraz ederlerdi: Efendimize ihanet eden kişiden böyle bir adam yaratmak dine hakarettir derlerdi fakat o hiç sesini çıkarmaz ve töreni devam ettirirdi: Dünya'nın haininin maskaraya dönüşmesi ona iyi bir şey gibi gelirdi. Aksi takdirde onu Tanrı'ya karşı savaşan bir insan, umutsuz bir savaşın asil kahramanı bir Prometheus[15] olarak idealize etmek çok kolaydı.

"Uyanık mısın?" diye fısıldadı kapıdan bir ses. Papaz birden kıkırdadı; sanki bu adam da –an itibarıyla– samanla doldurulmuş bacakları, boyalı bir yüz ve eski hasır şapkasıyla insanlar siyasi konuşmalar yaparken ve havai fişekler atılırken meydanda yakılacak bir saçmalık gibiydi.

---

13 (Lat.) "Göklerdeki Babamız..." (ç.n.)

14 Çile Haftası da denir. İsa'nın insanoğlu için acı çektiğine inanılan haftaya verilen addır. Bu tarihten yaklaşık bir hafta sonra İsa'nın dirilişini yâd eden, Hıristiyan inancının en önemli bayramlarından biri olan Paskalya kutlanır. (ç.n.)

15 Yunan mitolojisinde, zekâsı ve kurnazlığıyla ünlü, tanrılara karşı insanlığın yararına çalışmış bir kahramandır. Bazı mitlerde insanlığı balçıktan biçimlendirdiği söylenen Prometheus, ölümlülerden uzak tutulan ateşi tanrılardan çalıp insanlara verince Zeus onu korkunç ve ebedi bir cezaya mahkûm eder. (ç. n.)

"Uyuyamıyor musun?"

"Rüya görüyordum," diye fısıldadı papaz. Gözlerini açtı ve kapıdaki adamın titrediğini gördü; iki keskin dişi altdudağında bir aşağı bir yukarı sıçrayıp duruyordu. "Hasta mısın?"

"Biraz ateşim var," dedi adam. "Sende hiç ilaç var mı?"

"Yok."

Adamın sırtı titredikçe kapı gıcırdıyordu. "Nehirde ıslandı..." dedi. Biraz daha ileriye kaydı ve gözlerini kapattı; kanatları yanmış sivrisinekler toprak yatakta sürünüyorlardı. Papaz, uyumamalıyım, tehlikeli diye düşündü. Onu izlemeliyim. Avucunu açtı ve kâğıdı düzeltti. Soluk kurşunkalem çizgileri, tek tek kelimeler, cümlelerin başları ve sonları, rakamlar görülebiliyordu. Artık uğraştığı şey ortadan kalktığı için hayatın bir zamanlar farklı olduğunu gösteren tek kanıt buydu: Bir nazarlık gibi taşıyordu onu çünkü hayat bir zamanlar öyle olduysa, yeniden öyle olabilirdi. Mumun alevi sıcak ovanın bataklık havasında titreşerek, dumanlar çıkararak yanıyordu. Papaz kâğıdı ışığa tuttu ve şu kelimeleri okudu: Mihrap Cemiyeti[16], Kutsanmış Ekmek Loncası, Meryem'in Çocukları; ardından yine karşıya baktı ve karanlık kulübenin içinde melezin sarı hummalı gözlerinin kendisini izlediğini gördü. İsa Yahuda'yı bahçede uyurken bulamazdı: Yahuda bir saatten fazla izleyebilirdi.

"O kâğıt ne... peder?" dedi kışkırtıcı bir edayla, kapıya yaslanmış titreyerek.

"Bana peder deme. Carmen'den almam gereken tohumların listesi."

"Yazabiliyor musun?"

"Okuyabiliyorum."

Kâğıda tekrar göz gezdirdi; dine saygısızlık eden, soluk kurşunkalemle yazılmış küçük ve nazik bir şaka kendi-

16 Mihrap Cemiyeti, Mihrap Loncası: Bir bölge kilisesinde ayinde kullanılan malzemelerin korunması ve bakımından sorumlu, ruhban sınıfından olmayan bir grup insan. (ç.n.)

sine bakıyordu: "Tek bir maddeden" gibi bir şeydi. Kendi şişmanlığı ve az önce yediği nefis akşam yemeğinden bahsediyordu: Cemaat mensupları onun mizahından pek hoşlanmamışlardı.

***

Concepción'da papazlığa atanma töreninin onuncu yıldönümü vesilesiyle verilen bir yemekti bu. Masanın ortasında oturmuştu, sağ yanında biri daha vardı, kimdi? On iki tabak vardı, Havariler hakkında nahoş bir şeyler söylemişti. Çok gençti; lonca madalyaları ve rozetlerini donanmış, Concepción'un bütün sofu, orta yaşlı ve saygın insanlarının arasında otururken kibar bir şeytan tarafından harekete geçirilmişti. İçkiyi biraz fazla kaçırmıştı; o günlerde içkiye alışkın değildi. Birdenbire sağ yanında oturan kişinin kim olduğunu anımsayıverdi: Montez'di bu, vurdukları adamın babası.

Montez birçok şeyi anlatmıştı. Mihrap Cemiyeti'nin geçen yılki durumunu rapor etmişti, ellerinde yirmi iki pesoluk bir bakiye vardı. Konuşmasında bahsetmek üzere bunu not etmişti, işte orada: M. C. 22. Montez, Aziz Vincent de Paul Cemiyeti'nin bir şubesini açmak için çok hevesliydi, bir kadın Concepción'da kötü kitapların satıldığından şikâyetçiydi, bunlar başkentten katırla getiriliyordu: Çocuğu bunlardan bir tane almıştı, *Bir Gecelik Koca*'ydı adı. Konuşmasında, bu konu hakkında Vali'ye yazacağını söyledi.

Bunu söylediği anda yerel fotoğrafçı flaşı çakmıştı ve tam o eşikte –sese dikkat kesilmişken– kendisinin sanki hem mutlu ve şenlik havasında hem de tuhaf bir ortama dışarıdan bakan bir yabancı gibi olduğunu hatırlayabiliyordu: Tombul elini otoriterce uzatmış, dilindeki "Vali" kelimesiyle tatlı tatlı oynarken orada dikilmiş genç ve şişman papazı kıskançlıkla fark etmiş ve bir parça da komik bulmuştu. Tüm ağızlar balık gibi ö şeklinde açılmıştı; yüzler gümüş beyazı parlıyordu, yüz hatları ve kişilikler silinmişti.

Bu otorite anı onu ciddiyete sevk etti; kasılmayı bırakmıştı ve herkes daha mutluydu. "Mihrap Cemiyeti'nin hesaplarındaki yirmi iki peso bakiye, Concepción için görülmemiş bir yenilik olsa da, geçen yılki kutlamaların tek nedeni değil," dedi. "Meryem'in Çocukları üye sayısını dokuz kişi daha artırdı; Kutsal Ekmek Loncası ise yıllık inzivamızı her zamankinden daha başarılı gerçekleştirdi. Fakat yaptıklarımızla yetinmemeliyiz ve sizlerin muhtemel ki biraz şaşırtıcı bulacağınız planlarım olduğunu itiraf etmeliyim. Şunun farkındayım ki benim aşırı ihtirasları olan bir adam olduğumu düşünüyorsunuz; kabul ama ben Concepción'un daha iyi bir okula sahip olmasını istiyorum, ki bu da elbette aynı zamanda daha iyi bir papaz evi demektir. Biz büyük bir cemaatiz ve papazın koruması gereken bir mevkii var. Ben kendimi değil, Kilise'yi düşünüyorum. Orada da durmayacağız – gerçi Concepción büyüklüğünde bir yerde bile korkarım yeni okul için para toplamak epey uzun yıllar alacak olsa da durmayacağız." O konuşurken koskoca sakin bir yaşam önünde uzanıyordu, ihtirasları var*dı*: günün birinde Concepción'a borçları ödemesi için bir başkasını bırakarak, kendisini de katedrale bağlı olarak eyalet başkentinde bulmaması için hiçbir neden yoktu. Çalışkan bir papaz daima borçlarından belli olurdu. Tombul ve anlamlı elini havada sallayarak devam etti: "Elbette burada, Meksika'daki birçok tehlike canım kilisemizi tehdit ediyor. Bu eyalette biz alışılmadık bir şekilde şanslıyız; kuzeyde insanlar canlarından oldular ve biz de en kötüsüne" –kuruyan ağzını büyük bir yudum şarapla tazeledi– "hazırlıklı olmalıyız. İzleyip dua etmeliyiz." Belli belirsiz devam etti: "izleyip dua etmeliyiz. Şeytan öfkeli bir aslan gibi..." Meryem'in Çocukları ağızları açık ona bakıyorlardı; soluk mavi kurdeleleri siyah bluzlarının üzerinde sarkıyordu.

Kendi sesinden keyif alarak uzun bir süre konuştu: Aziz Vincent de Paul Cemiyeti konusunda Montez'i vazgeçirmişti çünkü meslekten olmayan bir kişiyi fazla teşvik etmemek gerekiyordu, ayrıca ölüm döşeğindeki bir çocuk hakkında sevimli

bir hikâye anlatmıştı; sıkı bir iman sahibi olan on bir yaşındaki bu kız tüberkülozdan ölüyordu. Yatağının ucunda duran kişinin kim olduğunu sormuştu, "O Peder filan feşmekân kişisi," dediler ve kız, "Hayır, hayır. Peder filan feşmekânı tanıyorum, ben altın taçlı olanı[17] soruyorum," dedi. Kutsal Ekmek Loncası'ndan biri ağladı. Herkes çok mutluydu. Nereden kulağına çalındığını tam olarak hatırlayamasa da gerçek bir hikâyeydi bu. Belki de bir kitapta okumuştu. Biri bardağını tazeledi. Derin bir nefes aldı ve şöyle dedi: "Çocuklarım..."

***

... ve melez kapının yanında sağa sola dönüp horlarken o gözlerini açtı; geçmiş hayat bir etiket gibi sökülüp gitti: Karanlık ve havasız bir kulübede, yırtık amele pantolonuyla, başına ödül konulmuş halde yatıyordu. Tüm dünya değişmişti, hiçbir yerde kilise yoktu: Hiçbir papaz kardeş de yoktu, başkentteki aforoz edilmiş Padre José dışında. Yattığı yerde, melezin derin derin soluk almasını dinlerken neden Padre José'nin yolundan gitmediğine ve kanunlara boyun eğmediğine hayret ediyordu. Çok hırslıydım, hepsi bu, diye düşündü. Belki de daha iyi olan Padre José'ydi: O kadar alçakgönüllüydü ki her türlü aşağılanmayı kabul edebilirdi; en iyi zamanlarında bile kendini asla papazlığa layık görmemişti. Bir zamanlar başkentte, eski valinin olduğu mutlu günlerde, bölge kilisesi papazının bir konferansı vardı; Padre José'nin her toplantının sonunda sessizce içeri girdiğini, gözlerden uzak arka bir sıraya kıvrılıp ağzını hiç açmadan oturduğunu hatırlayabiliyordu. Biraz daha entelektüel bazı papazlar gibi aşırı titiz olduğundan değildi: Sadece muazzam bir Tanrı algısıyla doluydu. Kutsanmış Ekmeğin Yükseltilmesi sırasında

17 Hıristiyanlıkta altın tacın metaforik anlamları vardır. Tanrı'nın onurlandırmasını temsil eder. Hz. İsa'nın da altın taç giydiğine inananlar vardır. Bu hikâyede, ölüm döşeğindeki küçük kızın altın taçlı birini hayal ettiği anlaşılıyor. (ç.n.)

ellerinin titrediğini görebilirdiniz; inanmak için ellerini yaralarına daldıran Havari Thomas gibi değildi: Yaralar onun için her mihrapta yeniden kanıyordu. Bir defasında Padre José bir anlık güven patlaması içindeyken ona şöyle demişti: "Her seferinde... böyle bir korkum var." Babası bir ameleydi.

Fakat kendi durumu farklıydı, ihtirası vardı. Padre José kadar okumuş biri değildi fakat babasının bir dükkânı vardı ve yirmi iki peso bakiyenin değerini ve borçları nasıl idare edeceğini biliyordu. Tüm hayatını küçükçe bir cemaatin papazı olarak geçirmekle yetinemezdi. İhtirasları an itibarıyla ona biraz komik geliyordu ve mum ışığında sanki yutkunuyormuş gibi küçük bir kahkaha attı. Melez gözünü açtı ve, "Hâlâ uyumadın mı?" dedi.

"Sen uyumana bak," dedi papaz, yüzündeki az bir teri gömleğinin koluyla silerek.

"Çok üşüyorum."

"Sadece ateşin var. Bu gömleği ister misin? Çok bir şey değil ama faydası olur."

"Hayır, hayır. Senin hiçbir şeyini istemiyorum. Bana güvenmiyorsun."

Yok, eğer Padre José kadar mütevazı olsaydı şimdi başkentte Maria ile birlikte emekli maaşıyla yaşıyor olurdu. Gururdu bu, burada yatıp kendisine ihanet etmek isteyen adama gömleğini vermek şeytani gururdu. Melekleri cennetten kovduran günah gibi gururu yüzünden kaçma girişimleri de yarım kalmıştı. Eyaletteki tek papaz olduğunda gururu her zamankinden daha büyüktü; kendini hayatı pahasına Tanrı'yı üstünde taşıyan şeytani bir adam olarak düşünüyordu; bir gün bunun da bir mükâfatı olacaktı... Yarı aydınlıkta dua etti: "Ey Tanrım, beni affet, ben gururlu, şehvetli, açgözlü bir adamım. Otoriteyi çok fazla sevdim. Bu insanlar azizler, kendi hayatlarıyla beni koruyorlar. Onları düşünecek bir azize layıklar, bütün yanlış şeyleri seven benim gibi bir adama değil. Belki de kaçmam daha iyi olur, halka burada her şeyin bittiğini söylesem, belki de içinde sevgi ateşi olan iyi bir adam gönde-

rirler..." Hep olduğu gibi bireysel günah çıkarması pratik bir problemde yok olup gitti: Ne yapacağım ben?

Kapının yanında melez huzursuzca uyuyordu.

Gururu besleyecek ne kadar az şey kalmıştı – bu yıl sadece dört ayini kutsamış, yüz kadar da itiraf dinlemişti. Ona öyle geliyordu ki herhangi bir papaz okulunun mankafası bile yapabilirdi bu kadarını... ya da daha iyisini. Dikkatlice ayağa kalktı ve çıplak ayak parmakları üzerinde ilerledi. Bu adamdan önce çabucak Carmen'e varmalı ve daha uzaklara gitmeliydi... Adamın ağzı açıktı, soluk ve dişleri dökülmüş sert damağı görünüyordu. Uykusunda homurdanıyor ve debeleniyordu; sonra yere yığıldı ve hareketsiz kaldı.

Bir teslimiyet havası vardı, sanki bütün mücadelelerden vazgeçmişti, bir gücün kurbanı olmuşçasına yerde yatıyordu... Papazın tek yapması gereken adamın bacaklarının üzerinden atlamak ve kapıyı itmekti; kapı dışarı açılıyordu.

Gövdenin üzerinden adımını atarken bir el onu ayak bileğinden yakaladı. Melez aşağıdan ona bakıyordu. "Nereye gidiyorsun?"

"Rahatlamak istiyorum," dedi papaz.

El hâlâ ayak bileğini tutuyordu. "Burada neden yapmıyorsun?" diye yalvardı adam. "Seni tutan nedir, peder? Sen bir pedersin, değil mi?"

"Bir çocuğum var," dedi papaz, "demek istediğin buysa."

"Ne demek istediğimi biliyorsun. Tanrı'dan anlarsın sen, değil mi?" Sıcak eli ona yapışmıştı. "Belki de oraya koymuşsundur: cebine. Yanında taşıyorsun onu değil mi, biri hasta olursa diye.... İşte, ben hastayım. Neden onu bana vermiyorsun? Yoksa benimle işi olmaz diye mi düşünüyorsun..? Bilse yani?"

"Ateşin var."

Fakat adam durmuyordu. Papaz bir zamanlar birtakım maden arayıcılarının Concepción yakınında buldukları bir petrol kuyusunu hatırladı, belli ki daha ileri operasyonlara gerek duyulacak kadar iyi bir petrol sahası değildi. Gelgelelim

işe yaramaz bataklık topraklardan çıkan ve saatte elli bin galon hızla boşa akıp giden siyah bir fıskiye olarak gökyüzüne doğru kırk sekiz saat boyunca fışkırmıştı. Siyah bir duman ve pislik sütunu olarak aniden yukarı doğru patlayan ve ziyan olup giden: İnsanın dini duygularına benziyordu. "Sana ne yaptığımı söyleyeyim mi? Dinlemek senin görevin. Kadınlardan, bilirsin işte ne için para aldım, ve oğlan çocuklarına para verdim..."

"Duymak istemiyorum."

"Bu senin görevin."

"Yanılıyorsun."

"Yo hayır, yanılmıyorum. Beni kandıramazsın. Dinle. Oğlan çocuklarına para verdim, ne demek istediğimi biliyorsun. Cuma günleri de et yedim." Sararmış iki köpekdişin arasından beliren çirkin, banal ve rezil bir karmaşa olan ağzı ile papazın ayak bileğindeki eli ateşler içinde tir tir titriyordu. "Yalanlar söyledim, kim bilir kaç yıl Büyük Perhiz'de oruç tutmadım. Bir defasında iki kadınım vardı: Ne yaptığımı sana söyleyeyim..." Melez kendini çok fazla önemsiyordu, yalnızca sıradan bir parçası olduğu bir dünyayı, yani kendi utancının tamamen önemsiz olduğu bir ihanet, şiddet ve şehvet dünyasını gözünün önünde canlandıramıyordu. Aynı itirafı papaz ne kadar çok duymuştu, insan o kadar sınırlı bir varlıktı ki yeni bir günah icat edecek kadar bile yaratıcılığı yoktu: Bu kadarını hayvanlar da biliyordu. İsa böyle bir dünya için ölmüştü; çevrende ne kadar kötülük gördüysen ve duyduysan ölümün etrafında da o kadar büyük bir zafer yatıyordu. İyi ya da güzel olan için, yuva ya da çocuklar için ya da bir medeniyet için ölmek çok kolaydı; yüreksiz ve ahlaksızların ölmesi için bir Tanrı gerekiyordu. "Bana bütün bunları neden anlatıyorsun?" dedi.

Adam tükenmiş halde yatıyor, hiçbir şey söylemiyordu; terlemeye başladı, papazın sıkıca tuttuğu ayak bileğini bıraktı. Papaz kapıyı iterek açtı ve dışarı çıktı, ortalık zifiri karanlıktı. Katırı nasıl bulmalıydı? Durup dinledi, yakınlarda bir yerde

bir şey uluyordu. Korktu. Arkadaki kulübede mum yanıyordu, tuhaf bir fokurdama sesi geliyordu: Adam ağlıyordu. Petrol sahası, küçük siyah havuzlar, ağır ağır yükselen, patlayan ve yeniden yükselen baloncuklar yeniden aklına geldi.

Papaz bir kibrit çaktı ve dümdüz yürüdü; bir, iki, üç adım gidip bir ağaca geldi. O yoğun karanlıkta bir kibritin bir ateş-böceğinden fazla değeri yoktu. "*Mula*, *mula*," diye fısıldadı; melez duyar diye yüksek sesle bağırmaktan korkuyordu; ayrıca aptal hayvanın cevap verme ihtimali de yoktu. Ondan nefret ediyordu: sallanan mandarin kafasından, hiç durmadan çiğneyen açgözlü ağzından, kan ve tezek kokusundan. Bir kibrit daha çaktı ve yeniden yürümeye başladı, birkaç adım sonra yine bir ağacın yanına geldi. O adam polisle irtibata geçmenin bir yolunu bulmadan Carmen'e ve ötesine ulaşması gerekiyordu. Tekrar yürüdü, açık alanı dörde böldü; bir, iki, üç, dört ve yine bir ağaç. Ayağının altında bir şey hareket etti, akreplerdir diye düşündü. Bir, iki, üç ve birdenbire karanlığın içinden katırın çirkin inlemesi duyuldu; acıkmıştı ya da belki de bir hayvanın kokusunu almıştı.

Katır kulübenin birkaç metre arkasına bağlanmıştı, mum ışığı gözden kayboldu. Kibritleri azalıyordu fakat iki tane daha yaktıktan sonra katırı buldu. Melez koşum takımlarını çıkarmış ve eyeri saklamıştı. Arayarak daha fazla vakit kaybedemezdi. Katıra bindi ve boynunda bir parça ip bile olmadan onu hareket ettirmenin ne kadar imkânsız olduğunu ancak o zaman anladı; kulaklarını bükmeyi denedi fakat kapı kolları kadar bile duyarlılıkları yoktu: Oraya dikilmiş bir binicilik heykeli gibi duruyordu. Bir kibrit çaktı ve alevini karnına taraf tuttu; hayvan arka toynaklarıyla aniden vurdu ve elindeki kibriti düşürdü: Sonra yine Nuh Tufanı öncesinden kalma koca kalçası ve sersem kafası sarkık halde kımıldamadan durdu katır. Bir ses suçlayarak, "Beni burada ölüme mi terk ediyorsun?" dedi.

"Saçmalık bu," dedi papaz. "Acelem var. Sen sabah iyi olacaksın fakat ben bekleyemem."

Karanlıkta bir hışırtı duyuldu ve ardından bir el çıplak ayağına yapıştı. "Beni yalnız bırakma," dedi ses. "Sana yalvarıyorum, bir Hıristiyan olarak."

"Burada sana hiçbir şey olmayacak."

"Gringo buralardayken bunu nasıl bilebilirsin?"

"Gringo hakkında hiçbir şey bilmiyorum. Onu gören hiç kimseye de rastlamadım. Ayrıca o sadece bir insan, senin benim gibi biri."

"Yalnız bırakılmayacağım. İçimde öyle bir his var ki..."

"Pekâlâ," dedi papaz usanmış bir halde, "eyeri bul."

Katıra eyer vurduktan sonra yeniden yola koyuldular, melez üzengiden tutuyordu. Sessizdiler, arada bir melez tökezliyordu ve derken gri, yalancı şafak başladı; papazın kafasının içinde ufak bir sadistçe zevk ampulü yandı: Karanlıkta korkmuş, kafadan sakat ve güvenilmez Yahuda'ydı bu. Onu ormanda mahsur bırakmak için sadece katırı sopalaması yetecekti; sopasının ucunu batırıp katırın tırıs gitmesi için ileri ittireceği anda melezin üzengiyi tutan kolunun çeke çeke onu durdurduğunu hissetti. Bir inilti duyuldu; "Meryem Ana"nın sesi gibiydi, katırı yavaşlattı. Sessizce dua etti: "Tanrım beni affet." İsa da bu adam için ölmüştü: Gururu, şehveti ve korkaklığıyla bu ölüme şu melezden daha fazla layıkmış gibi nasıl davranabilirdi? Bu adam ona para için ihanet etti çünkü paraya ihtiyacı vardı, peki ya kendisi Tanrı'ya ne için ihanet etmişti? Gerçek şehvet için bile değil. "Hasta mısın?" diye sordu ama cevap alamadı. Katırdan indi ve, "Bin," dedi, "ben biraz yürüyeceğim."

"Ben iyiyim," dedi adam nefret saçan bir sesle.

"Binsen iyi olur."

"Sen çok iyi olduğunu düşünüyorsun," dedi adam, "düşmanlarına yardım etmekle. Hıristiyanlık bu öyle mi?"

"Sen benim düşmanım mısın?"

"Böyle düşünen sensin. Yedi yüz pesoyu, ödül parasını istediğimi sanıyorsun. Benim gibi fakir bir adamın polise ihbar etmemek için kendine hâkim olamayacağını düşünüyorsun..."

"Ateşin var senin."

Adam kurnaz ve boğuk bir sesle, "Haklısın tabii," dedi.

"Binsen iyi olur." Adam neredeyse düşüyordu: Omuzlayıp yukarı itmek zorunda kaldı. Umutsuzca katırın üzerinden aşağı eğildi, ağzı neredeyse papazın ağzıyla karşı karşıya geldi ve pis nefesini yüzüne üfledi. "Fakir bir adamın seçeneği yoktur peder," dedi. "Şimdi ben zengin bir adam olsaydım –sadece biraz zengin– iyi biri olurdum."

Papaz aniden, hiçbir neden yokken "Meryem'in Çocukları"nı börek ve çörek yerken düşündü. Kıkırdadı ve, "Bundan kuşkuluyum," dedi. Eğer bu iyilikse...

"Peder, neydi bu söylediğiniz? Bana güvenmiyorsunuz," rahvan gidiyordu, "fakir olduğum için ve bana güvenmediğin için..." eyerin topuzuna yığıldı, derin soluk alıyor ve titriyordu. Papaz onu eliyle tuttu ve Carmen'e doğru yavaş yavaş yola devam ettiler. Ama nafileydi bu; zira artık orada kalamazdı. Köye girmek de akıllıca olmazdı çünkü birinin hayatını kaybedeceği belliydi, artık tanınıyordu, bir rehine alacaklardı. Çok uzaklarda bir yerde bir horoz öttü. Süngerimsi topraktan diz boyu sis yükseliyordu, bomboş kilise salonundaki uzun masaların arasında sönen bir el fenerini düşündü. Horozlar saat kaçta ötüyordu? Bugünlerde dünyadaki en tuhaf şeylerden biri saat olmamasıydı, bir tane bile gong sesi duymadan bir yıl geçirebilirdi. Onlar kiliselerle birlikte gittiler ve yegâne saat ölçüleri olarak ağır ağır inen gri şafaklar ve yağışlı geceler vardı artık.

Eyer topuzuna yığılmış melez yavaş yavaş görünür hale geldi, sarı köpekdişleri açık duran ağzından dışarı çıkıyordu: Gerçekten, diye düşündü papaz, ödülünü hak ediyordu, yedi yüz peso çok bir para değildi ama herhalde o tozlu ve umutsuz köyde bu parayla bütün bir yıl yaşardı. Kıkırdadı yine; kaderin cilvelerini asla ciddiye alamazdı, kaygısız bir yılın bu adamın hayatını kurtarmasının pekâlâ mümkün olduğunu düşündü. Sadece bir durumu tersine çevirmek zorunda kaldınız ve altından bu küçük ve saçma çelişkiler fırlayıp çıkıverdi. Umutsuzluğun yolunu açmıştı ve bundan da bir insan

ruhu ve sevgi ortaya çıkmıştı; mükemmel sevgi değildi ama sevgi sevgidir. Melez aniden, "Kader bu. Bir zamanlar bana bir falcı söylemişti... bir ödül..."

Melezi eyerde sıkıca tutarak yürüyordu. Ayakları kanıyordu fakat yakında yaraları kabuk bağlayacaktı. Ormana tuhaf bir sessizlik çöktü ve bu sessizlik yerden yükselen sisle kaynaştı. Gece gürültülü geçmişti fakat şimdi tamamen sessizlik vardı. Her iki tarafta da silahların sustuğu bir ateşkes gibiydi: Bütün dünyanın daha önce hiç duymadığı bir şeyi dinlediğini hayal edebilirdiniz: huzur.

"*Sen* papazsın, değil mi?" dedi bir ses.

"Evet." Sanki karşılıklı olarak siperlerinden çıkmışlar ve dostluk kurmak için tarafsız bölgedeki dikenlerin önünde buluşmuşlardı. Avrupa'daki savaş hakkında anlatılanları hatırladı: Son yıllarında askerlerin bazen içlerinden gelerek sınırlar arasında nasıl buluştuklarını.

"Evet," dedi tekrar, katır ağır ağır yola devam ediyordu. Bazen eski günlerde çocuklara eğitim verirken kömür gözlü bir yerli çocuk sorardı: "Tanrı neye benziyor?" O da uysalca cevap verir, anne ve babaya referanslarla ya da belki daha kararlı bir şekilde erkek ve kız kardeşleri de dahil ederek, bütün sevgi ve ilişkilerin muazzam fakat kişisel bir tutku içinde birleşmesi hakkında fikir vermeye çalışırdı...

Fakat kendi inancının merkezinde daima –bizim Tanrı'nın suretinde yaratıldığımız şeklindeki– o inandırıcı gizem vardır. Tanrı babaydı, anaydı fakat o aynı zamanda hem polis hem suçlu hem papaz hem manyak hem de yargıçtı. Tanrı'ya benzeyen bir şey darağacından sallanmış ya da bir cezaevi avlusundaki mermiler karşısında tuhaf biçimlere bürünmüş veyahut da kendini seks pozisyonundaki bir deve gibi eğip bükmüştü. Papaz günah çıkarma kabininde oturur ve Tanrı'nın suretinin kafasından çıkan çetrefil edepsiz marifetlerini dinlerdi, Tanrı'nın sureti tam şimdi altdudağın üzerinden dışarı fırlamış sarı dişlerle katırın üstünde aşağı yukarı sallanıyordu, Tanrı'nın sureti umutsuz isyan eylemini Maria'yla

birlikte kulübede fareler arasında yapmıştı. "Şimdi daha iyi misin? O kadar soğuk değil ha? Ya da sıcak?" dedi ve bir tür zorlama şefkatle elini Tanrı'nın suretinin omuzlarına bastırdı.

Adam cevap vermedi, katırın belkemiği onu bir bu yana bir öteki yana kaydırıyordu.

"On kilometreden daha fazla değil artık," dedi papaz cesaretlendirircesine; kararını vermeliydi. Carmen'in eyaletteki başka herhangi bir kasaba ya da köyden daha net bir görüntüsü vardı zihninde: Nehirden anne ve babasının gömülü olduğu mezarlığa çıkan uzun çimenlik yokuş. Mezarlığın duvarı içeri doğru yıkılmıştı: Bir iki tane haç fanatikler tarafından kırılmıştı: Bir melek, taş kanatlarından birini kaybetmişti ve geriye kalan ne kadar hasar görmemiş mezar taşı varsa, uzun sulak çimenlikte dar bir açıyla uzanıyordu. Kulaklarını ve kollarını kaybetmiş bir Meryem Ana heykeli, unutulmuş bir zengin kereste tüccarının mezarının üzerinde bir pagan Venüs'ü gibi duruyordu. Tuhaftı bu tahrif etme isteği, elbette asla yeteri kadar tahrif edemezdiniz. Tanrı bir kurbağaya benzeseydi dünyadan kurbağaları yok edebilirdiniz, ama Tanrı size benzediği zaman taş figürlerle tatmin olmak yetmezdi: Mezarların arasında kendinizi öldürmeniz gerekirdi.

"Şimdi tutunabilecek kadar güçlü müsün?" diye sordu. Elini çekti. Yol ikiye ayrılıyordu: Biri Carmen'e diğeri de batıya gidiyordu. Katırın kıçını sopalayarak onu Carmen yoluna gitmeye zorladı. "İki saat sonra orada olursun," dedi ve durup muhbirin eyerin topuzuna kamburu çıkmış halde uzandığı katırın kendi memleketine doğru gidişini izledi.

Melez dik oturmaya çalıştı. "Sen nereye gidiyorsun?"

"Sen benim şahidim olacaksın," dedi papaz. "Carmen'de bulunmadım. Fakat benden bahsedersen sana yiyecek verirler."

"Neden... neden..." Melez katırın kafasını döndürmeye çalıştı fakat gücü yetmedi: Katır öylece yola devam etti. Papaz, "Unutma. Ben Carmen'de hiç bulunmadım," diye seslendi. Fakat şimdi nereye gidecekti? Bütün eyalette masum bir adamın rehin alınma tehlikesinin bulunmadığı tek bir yer

olduğu kanaatine vardı fakat oraya da bu elbiselerle gidemezdi... Melez eyerin topuzuna sıkıca tutunmuştu, sarı gözleri yuvalarında yalvarırcasına fır dönüyordu. "Beni burada bir başına bırakamazsın." Ancak ormanda bıraktığı melezden daha fazlasıydı: Katır aptalca kafasını sallayarak onunla doğduğu yer arasında bir bariyer gibi yanlamasına duruyordu. Her limandan geri çevrilen pasaportsuz bir adam gibi hissetti kendini.

Melez arkasından sesleniyordu: "Kendine bir de Hıristiyan diyorsun." Bir şekilde dik durmayı başardı. Bağırarak küfür etmeye başladı, bir çekicin hafif darbeleri gibi ormanda sönüp giden anlamsız bir dizi açık saçık kelime. "Seni tekrar görürsem, *beni* suçlayamazsın..." diye fısıldadı. Elbette öfkelenmek için her türlü nedeni vardı: Yedi yüz peso kaybetmişti. Umutsuzca feryat etti: "Ben gördüğüm yüzü unutmam."

Bölüm 2

Genç erkekler ve kadınlar sıcak ve aşırı gergin gecede meydanın etrafında döne döne yürüyorlardı; erkekler bir yöne kızlar diğer yöne, birbirleriyle hiç konuşmadan. Gökyüzünün kuzeyinde şimşekler çakıyordu. Bütün anlamını yitirmiş olmasına rağmen yine de en iyi kıyafetlerini giyerek katıldıkları bir dinsel tören gibiydi bu. Arada sırada bir grup yaşça büyük kadın kısmen daha heyecanlı bir halde ve kahkahalarla geçit törenine katılıyorlardı; tüm kitaplar kaybolmadan önce işlerin nasıl yürüdüğüne yönelik bir hafızayı koruyor gibiydiler. Belinde silahı olan bir adam Maliye'nin merdivenlerinden meydanı izliyordu, cezaevi kapısının önünde duran küçük ve solgun bir asker tüfeğini dizlerinin arasında tutmuş oturuyordu; palmiyelerin gölgesi kılıçlardan bir çit gibi ona doğru uzanıyordu. Bir dişçinin penceresinde ışıklar yanıyordu: Döner koltuğu, kırmızı pelüş yastıkları, küçük tezgâhın üstündeki ağız çalkalama bardağını ve öteberi dolu çekmeceli çocuk dolabını aydınlatıyordu. Evlerin tel kafesli pencereleri ardında, aile fotoğrafları arasında, yapacak hiçbir şeyleri, söyleyecek hiçbir şeyleri olmayan, kat kat giyinmiş, biraz terleyen nineler sallanan koltuklarda ileri geri salınıyordu. Bir eyaletin başkentiydi bu.

Eski püskü keten bir takım elbise giyinmiş bir adam bir bankta oturmuş, olan biteni izliyordu. Bir silahlı polis timi düzensiz adımlarla yürüyerek ama yine de tüfekleri omuzlarında karargâhlarına yollanıyordu. Meydan her bir köşede üstten geçen çirkin kablolarla birleştirilmiş üçer karpuzlu lamba gruplarıyla aydınlatılıyordu; bir dilenci bir kuruş toplayamadan banktan banka geziyordu.

Keten takımlı adamın yanına oturdu dilenci ve uzun uzun anlatmaya başladı. Hali tavrında gizli kapaklı ve aynı zamanda tehditkâr bir şey vardı. Tüm sokaklar nehre, limana ve sulak ovalara uzanıyordu. Bir karısı ve bir sürü çocuğu olduğunu, son haftalarda çok az yemek yiyebildiklerini söyledi; aniden durdu ve adamın keten elbisesine parmaklarıyla dokundu. "Peki, bunu kaç paraya aldın?" diye sordu.

"Ne kadar ucuz olduğuna şaşarsın."

Saat dokuz buçuğu vurunca bütün ışıklar aniden kapandı. "Bir adamın umudunu bu kadar kırmak yeter," dedi dilenci. Tören alayı yokuş aşağı giderken bir bu yana bir o yana baktı. Keten takımlı adam kalktı, diğeri de kalktı, meydanın sonuna kadar peşinden gitti: Çıplak düztaban ayakları kaldırımda şap şap sesler çıkarıyordu. "Birkaç peso versen hiçbir şeyin eksilmez..." dedi.

"Ah, neler eksileceğini bir bilsen."

Dilenci bozulmuştu. "Benim gibi bir adam bazen birkaç peso için her şeyi yapabileceğini hisseder," dedi. An itibarıyla kasabanın bütün ışıkları sönmüştü, gölgede samimi bir halde duruyorlardı. "Beni suçlayabilir misin?" dedi.

"Hayır, hayır. Yapacağım en son şey bu olurdu."

Söylediği her şey dilencinin öfkesini daha da kamçılıyor gibiydi. "Bazen," dedi dilenci, "sanki öldürebilirmişim gibi de..."

"Bu tabii ki çok yanlış olurdu."

"Bir adamın gırtlağına sarılsam yanlış mı olurdu?"

"Eh, açlıktan ölmek üzere olan bir adam kesinlikle kendini kurtarma hakkına sahiptir."

Dilenci öfkeyle bakarken diğeri akademik bir meseleyi tartışıyormuş gibi konuşuyordu. "Benim durumumda elbette bu riske girmeye değmez. Bu hayattaki tek varlığım on beş peso yetmiş beş kuruş. Ben de kırk sekiz saattir hiçbir şey yemedim."

"Meryem aşkına," dedi dilenci, "sen taş gibi katısın. Kalbin yok mu senin?"

Keten takımlı adam birdenbire kıkırdamaya başladı. "Yalan söylüyorsun," dedi dilenci. "On beş peson varsa neden yemek yemedin?"

"Bütün paramı içeceğe yatıracağım da ondan."

"Ne tür bir içecek?"

"Bir yabancının böylesi bir yerde nasıl bulacağını bilmediği türden bir içecek."

"İçki mi demek istiyorsun?"

"Evet, şarap."

Dilenci iyice yaklaştı. Bacağı diğer adamın bacağına değdi, elini adamın koluna koydu. Karanlıkta duran çok yakın iki arkadaş ya da kardeş gibiydiler. Evlerin ışıkları bile sönmüştü artık. Hiç gelmeyecekmiş gibi görünen müşterileri için gün boyu yokuşun ortasında bekleyen taksiler bile dağılmaya başlamıştı; bir stop lambası yanıp sönerek polis karargâhının yanından geçip gitti. Dilenci, "Bugün şanslı günün adamım," dedi, "Bana kaç para verirsin..?"

"Bir miktar içki için mi?"

"Biraz brendi almanı sağlayacak biriyle seni tanıştırmam için. Hakiki ve kaliteli Vera Cruz brendisi."

"Benimki gibi bir gırtlakla," dedi keten takımlı adam, "aslında benim istediğim şarap."

"Pulque[18] mi meskal[19] mi? Onda her şey var."

"Şarap?"

---

18 Meksika'da yetişen agav bitkisinin özü mayalandırılarak yapılan bir alkollü içki. (ç.n.)

19 Meksika ve ABD'nin güneyinde yetişen bir çeşit dikensiz kaktüsten (lophophora williamsii) yapılan içki. (ç.n.)

"Ayva şarabı."

Keten takımlı adam, "Hakiki bir üzüm şarabı için sahip olduğum her şeyi veririm, tabii kuruşlar hariç," diye ciddi ciddi yemin etti. Yokuşun dibinde, nehir kenarında bir yerlerde bir davul çalınıyordu; bir ki, bir ki uygun adım yürüyen ayakların sesi bir süre sıkıntı çıkardı: Askerler ya da polisler eve yatmaya gidiyorlardı.

"Kaç para?" diye sabırsızca tekrarladı dilenci.

"Tamam, on beş pesoyu sana veririm ve sen de ne kadarı gerekiyorsa onunla bana şarabı alır getirirsin."

"Benimle gel."

Yokuştan aşağı inmeye başladılar. Bir sokağın eczaneyi geçip kışlaya doğru gittiği, diğerininse otele, rıhtıma ve Birleşik Muz Şirketi'nin antreposuna indiği köşede keten takımlı adam durdu. Polisler omuzlarındaki tüfekleri rahatça sallayarak yukarı doğru geliyorlardı. "Bir dakika bekle." İki dişi de dudağının üzerinden yılan dişleri gibi fırlamış bir melez yürüyordu aralarında. Keten takımlı adam gölgede durup geçmesini izledi: Melez bir ara başını çevirdi ve göz göze geldiler. Sonra polisler yanlarından geçip meydana doğru gittiler. "Hadi gidelim. Çabuk."

"Onlar bize karışmaz. Daha büyük bir av peşindeler," dedi dilenci.

"O adam onlarla birlikte ne yapıyordu sence?"

"Kim bilir? Belki de bir rehinedir."

"Rehine olsa ellerini bağlarlardı, değil mi?"

"Nereden bileyim?" Fakir bir adamın dilenme hakkının olduğu ülkelerde görebileceğiniz kindar bir bağımsızlığa sahipti. "İçkileri istiyor musun istemiyor musun?"

"Şarap istiyorum."

"Gideceğimiz adamda şu ya da bu vardır diyemiyorum. Ne bulursan onu almak zorundasın."

Nehre inen yola vurdular. "Adamın kasabada olup olmadığını bile bilmiyorum," dedi. Böcekler üşüşüp kaldırımları kaplıyor, ayaklarının altında kurtmantarı gibi patlıyor, nehirden yukarıya doğru ekşi yeşil bir koku yayılıyordu. Sıcak taşları

toza kesmiş küçük bir parkta bir generalin beyaz büstü parıldıyor, civardaki tek otelin zemin katındaysa bir elektrik jeneratörü harıl harıl çalışıyordu. Üzerinde böceklerin dolandığı geniş tahta basamaklar birinci kata çıkıyordu. "Ben elimden geleni yaptım," dedi dilenci, "bir insan daha fazlasını yapamaz."

Birinci katta resmi siyah pantolon ve sımsıkı beyaz bir yelek giyinmiş bir adam vardı, omzunda havluyla bir odadan çıkıyordu. Kır düşmüş küçük bir aristokrat sakalı vardı ve kemerle birlikte pantolon askısı da takmıştı. Az biraz ötede bir su borusu lıkırdıyordu ve böcekler çıplak bir lambada patlıyorlardı. Dilenci ciddiyetle konuşuyordu, konuşurken bir ara elektrikler tamamen gitti, sonra cılız ve titreşerek yeniden geldi. Merdivenin başı sallanan hasır koltuklarla doluydu ve büyük bir tahtada tebeşirle otelde kalanların adı yazılıydı; yirmi odalı yerde sadece üç kişi.

Dilenci beraber geldiği adama döndü. "Beyefendi," dedi, "şu an yokmuş. Müdür söyledi. Bekleyelim mi?"

"Benim için zamanın bir önemi yok."

Parke zeminli büyük ve boş bir odaya girdiler. Küçük siyah demir karyola birilerinin taşınırken kazayla geride bıraktığı bir şey gibiydi. Yan yana oturup beklediler, böcekler sineklikte açılmış gediklerden içeriye dalıyordu. "O çok önemli bir adam," dedi dilenci. "O, yani Vali'nin kuzeni sana her şeyi ama her şeyi bulabilir. Ama tabii ki güvendiği birinin seni onunla tanıştırması lazım."

"Sana güveniyor yani?"

"Bir zamanlar yanında çalışıyordum." Dürüstçe ekledi: "Bana güvenmek zorunda."

"Vali biliyor mu?"

"Tabii ki bilmiyor. Vali sert adamdır."

Ara sıra borulardan gürültüyle su akıyordu.

"Peki, bana neden güvenmek zorunda?"

"Yahu içen adamın halinden herkes anlar. Tekrar içki almaya geleceksin. Kaliteli mal satıyor. Versene şu on beş pesoyu bana." Paraları dikkatle iki kez saydı. "Sana bir şişe en

iyisinden Vera Cruz brendisi alacağım. Almazsam görürsün." Işık söndü, karanlıkta oturuyorlardı; biri oturduğu yerde kımıldayınca yatak gıcırdadı.

"Brendi istemiyorum," dedi bir ses. "En azından çok fazla istemiyorum."

"Peki, ne istiyorsun?"

"Sana söyledim ya, şarap."

"Şarap pahalı."

"Olsun. Ya şarap ya hiçbir şey."

"Ayva şarabı."

"Hayır, hayır. Fransız şarabı."

"Bazen Kaliforniya şarabı getiriyor."

"O olur."

"Tabii ki kendisi hiçbir şey ödemeden alıyor. Gümrükten."

Aşağıdaki jeneratör yeniden hırıldamaya başladı ve ışıklar donuk bir şekilde geri geldi. Kapı açıldı ve müdür dilenciyi çağırdı; uzun bir konuşma başladı aralarında. Keten takımlı adam yatakta arkasına yaslandı. Çenesi çok derinden tıraş olduğu birkaç yerde kesilmişti; çukur ve hasta bir suratı vardı, bir zamanlar dolgun ve yuvarlak yüzlü olduğu fakat sonradan çöktüğü izlenimi veriyordu bu. Zor günler geçirmiş bir işadamı görünümü vardı.

Dilenci geri geldi. "Beyefendinin işi varmış ama birazdan gelecekmiş. Müdür bakması için bir çocuğu yolladı."

"Nerede o?"

"Rahatsız edilemez. Polis Şefi'yle bilardo oynuyor." Çıplak ayaklarıyla iki böceği ezerek yatağa geri döndü. "Burası güzel bir otel. Sen nerede kalıyorsun? Sen yabancısın, değil mi?"

"Ha, sadece buradan geçiyordum."

"Bu beyefendi çok nüfuzlu biri. Ona bir içki ısmarlamak iyi olur. Herhalde hepsini yanında götürmek istemezsin. Başka yerde olduğu kadar burada da içebilirsin."

"Birazını saklamak isterim, eve götürmek için."

"Hepsi bir. Ben derim ki bir sandalye ve bir bardak olan her yer evdir."

"Hepsi aynı." Sonra ışıklar yine söndü ve ufukta bir şimşek çaktı. Gök gürültüsünün sesi sineklik telinin içinden geçerek geliyordu; pazar günleri boğa güreşleri yapılırken kasabanın diğer ucundan duyulan sesler gibi çok uzaklardan duyuluyordu.

Dilenci gizli gizli, "Ne işle meşgulsün?" diye sordu.

"Ee, ben alabildiğim her şeyi nerede bulursam alırım."

Tahta merdivenlerdeki ayak seslerini dinleyerek sessizce oturuyorlardı. Kapı açıldı fakat hiçbir şey göremiyorlardı. Bir ses uysalca küfredip, "Kim var orada?" diye sordu. Sonra bir kibrit çaktı, ışık kirli sakallı kocaman bir çeneyi gösterip söndü. Jeneratör sarsılarak durdu, ışıklar yeniden yandı. Yabancı keyifsizce, "Aa, sensin," dedi.

"Benim."

Kocaman ve solgun yüzlü ufak tefek bir adamdı; dar gri bir elbise giyinmişti. Yeleğinin altında bir tabanca kabartısı vardı. "Senin için bir şeyim yok. Hiçbir şeyim," dedi.

Dilenci odanın karşısına doğru pat pat pat yürüdü; ciddiyetle ve kısık bir sesle konuşmaya başladı: Bir ara çıplak parmaklarıyla diğerinin cilalı ayakkabısına nazikçe bastırdı. Adam derin bir nefes aldı, yanaklarını havayla şişirdi, üzerinde desenler bulacağından korkuyormuş gibi yatağı yakından inceledi. Keten takımlı adama sertçe, "Demek siz Vera Cruz istiyorsunuz, öyle mi?" dedi. "Bu yasalara aykırı."

"Brendi değil. Ben brendi istemiyorum."

"Bira neyinize yetmiyor?"

Vali'nin kuzeni ayakkabılarını parkenin üzerinde gıcırdatarak, telaşla ve otoriterce odanın ortasına geldi. "Sizi tutuklatabilirdim," diye tehdit etti.

Keten takımlı adam resmen yaltaklandı. "Elbette, Ekselansları..."

"İsteyen her dilencinin susuzluğunu gidermekten başka yapacak bir işim yok mu sanıyorsun?"

"Sizi asla rahatsız etmezdim ama bu adam..."

Vali'nin kuzeni parkeye tükürdü.

"Fakat Ekselansları isterse gidebilirim..."

"Taş kalpli bir adam değilim," dedi sertçe. "Ben her zaman insanlarımı memnun etmeye çalışırım.... gücüm yeterse ve zarar vermedikçe. Bir mevkim var, biliyorsunuz. Bu içkiler bana yasal yollardan geliyor."

"Elbette."

"Bana maliyeti neyse o parayı istemek zorundayım."

"Elbette."

"Aksi takdirde bitmiş bir adam olurum." Ayakkabıları ayağını sıkıyormuş gibi dikkatle yatağa yürüdü ve açmaya başladı. Omzunun üzerinden, "Çeneni tutabilir misin?" diye sordu.

"Sır tutmayı bilirim."

"Doğru kişilere söylemene lafım yok." Yatakta kocaman bir yırtık vardı. Bir avuç samanı dışarı çıkarıp parmaklarını tekrar içine soktu. Keten takımlı adam sahte bir ilgisizlikle dışarıya, parklara, siyah çamur banklara ve denizde giden gemilerin yelken direklerine baktı; arkalarında şimşek çaktı ve gök gürültüsü daha da yakına geldi.

"İşte," dedi Vali'nin kuzeni, "bunu sizin için elden çıkarabilirim. Kaliteli maldır."

"Aslında istediğim şey brendi değildi."

"Bahtına ne çıkarsa."

"O zaman, sanırım on beş pesomu geri almalıyım."

Valinin kuzeni aniden bağırdı: "*On beş* peso." Dilenciyse beyefendinin brendinin yanı sıra, azıcık şarap da almak istediğini hızlı hızlı açıklamaya başladı: Yatağın yanında alçak sesle ateşli bir fiyat pazarlığına tutuştular. Vali'nin kuzeni, "Şarap bulmak çok zor" dedi, "size iki şişe brendi verebilirim."

"Bir tane brendi ve bir tane de..."

"En iyisinden Vera Cruz bu."

"Ama ben şarapçıyım... şarabı ne kadar özlediğimi bilemezsiniz..."

"Şarap bana pahalıya mal oluyor. Ne kadar daha verebilirsiniz?"

"Bu dünyada sadece yetmiş beş kuruşum kaldı."

"Bir şişe tekila verebilirim."

"Hayır, hayır."

"Elli kuruş daha verin öyleyse... büyük bir şişe var."

Tekrar yatağın içini karıştırmaya başladı, samanları çıkardı. Dilenci keten takımlı adama göz kırptı ve eliyle şişe mantarı çıkarır ve kadeh doldurur gibi hareketler yaptı.

"İşte," dedi Vali'nin kuzeni, "alıyorsan al."

"Tamam, alıyorum."

Vali'nin kuzeni aniden huysuzluğu bıraktı. Ellerini ovuşturdu ve, "Boğucu bir gece," dedi. "Yağmurlar bu sene erken gelecek sanırım."

"Belki Ekselansları alışverişimizin şerefine kaldırmak için bir kadeh brendi alarak beni onurlandırır."

"Ee, bakalım... Olabilir..." Dilenci kapıyı açtı ve hemen bardakları istedi.

"Bir bardak şarap içmeyeli," dedi Vali'nin kuzeni, "çok zaman oldu. Belki de kadeh kaldırmak için o daha uygun olur."

"Elbette," dedi keten takımlı adam, "Ekselansları nasıl arzu ederse." Mantarın açılışını acı dolu bir endişeyle izledi. "İzin verirseniz, sanırım ben brendi alacağım," dedi ve şarabın azaldığını izlerken kendini zorlayarak buruk bir şekilde gülümsedi.

Üçü de yatakta oturarak birbirleriyle kadeh tokuşturdular; dilenci brendi içti. Vali'nin kuzeni, "Ben bu şarapla iftihar ediyorum," dedi. "İyi şarap. En iyisinden Kaliforniya." Dilenci göz kırptı ve el hareketleri yaptı, keten takımlı adam, "Bir kadeh daha Ekselansları ya da bu brendiyi tavsiye edebilir miyim?" dedi.

"Bu iyi bir brendi fakat bence bir kadeh daha şarap olsa..." Kadehlerini tekrar doldurdular. Keten takımlı adam, "Bu şarabın bir kısmını anneme götürmek istiyorum" dedi. "Bir bardak şarap içmeye bayılır."

"En iyisini yapıyor," dedi Vali'nin kuzeni, kendi kadehini bitirirken. "Senin bir annen var, öyle mi?"

"Hepimizin bir annesi yok mudur?"

"A, sen şanslısın. Benimki öldü." Eli şişeye gitti ve kavradı. "Zaman zaman onu özlüyorum, ona 'benim küçük arkadaşım' derdim." Şişeyi eğdi. "İzninizle."

Brendiden koca bir yudum alarak, "Elbette, Ekselansları," dedi diğeri umutsuzca. Dilenci, "Benim de bir annem var," dedi.

Ani bir tepkiyle, "Kime ne," dedi Vali'nin kuzeni. Arkaya yaslandı ve yatak gıcırdadı. "Her zaman bir annenin bir babadan daha iyi bir arkadaş olduğunu düşünmüşümdür," dedi, "Annenin işlevi huzur, iyilik ve yardımseverlik yönündedir... Ölüm yıldönümlerinde her zaman mezarına çiçeklerle giderim."

Keten takımlı adamı kibarca bir hıçkırık tuttu. "Ah, ben de yapabilsem..." dedi.

"Fakat annenin hayatta olduğunu söylemiştin?"

"Anneannenizden bahsettiğinizi sanmıştım."

"Nasıl bahsederim ondan. Anneannemi hatırlamıyorum ben."

"Ben de."

"Ben hatırlıyorum," dedi dilenci.

"Sen fazla konuşma," dedi Vali'nin kuzeni.

"Onu bu şarabı paketlemeye gönderebilirim belki..."

"Siz Ekselanslarının da selameti açısından... görülmemeliyim ben..."

"Durun, durun. Aceleye gerek yok. Burada başımızın üstünde yeriniz var. Bu odadaki her şey emrinizde. Bir bardak şarap alın."

"Bana kalırsa brendi..."

"O zaman izninizle..." Şişeyi yan yatırdı: Çarşafların üzerine biraz şarap döküldü. "Biz ne hakkında konuşuyorduk?"

"Anneannelerimiz."

"Bunun olabileceğini sanmıyorum. Ben kendiminkini hatırlamıyorum bile. Hatırlayabildiğim en eski şey..."

Kapı açıldı. "Polis Şefi merdivenlerden yukarı geliyor," dedi müdür.

"Harika. İçeriye buyur et."

"Emin misiniz?"

"Elbette. İyi adamdır," dedi diğerlerine. "Fakat bilardoda ona güvenmeyin."

Atletli, beyaz pantolonlu ve bir tabanca kılıfı olan iriyarı şişman bir adam kapıda göründü. "İçeri buyur, gel," dedi Vali'nin kuzeni, "dişin nasıl? Biz de anneannelerimizden konuşuyorduk." Aniden dilenciye, "Şefe yer aç," dedi.

Şef kapıda dikilmiş, onları tasvip etmeyen bir utançla izliyordu. "Oh ne âlâ, ne âlâ..."

"Küçük bir özel parti veriyoruz. Bize katılır mısın? Şeref duyarız."

Şefin yüzü şarabı görünce aniden parladı. "Elbette. Biraz biradan kimseye zarar gelmez."

"Doğru. Şefe bir bardak bira ver." Dilenci kendi bardağına şarap doldurup uzattı. Şef dilencinin yataktaki yerini aldı ve bardağı kafasına dikti, sonra şişeyi kendi aldı. "İyi bira. Çok iyi bira. Bu tek şişe mi?" dedi. Keten takımlı adam onu soğukkanlı bir endişeyle izliyordu.

"Maalesef tek şişe bu."

"*Salud*!"[20]

"Biz," dedi Vali'nin kuzeni, "ne hakkında konuşuyorduk?"

"Hatırlayabildiğiniz ilk şey hakkında," dedi dilenci.

"Hatırlayabildiğim ilk şey," diye başladı şef, zihnini zorlayarak, "ama bu beyefendi içmiyor."

"Biraz brendi alırım."

"*Salud*!"

"*Salud*!"

"Net olarak hatırlayabildiğim ilk şey cemaate ilk katılma ayinimdi. O içimdeki heyecan, çevremde ebeveynlerim..."

"O zaman kaç tane ebeveynin vardı?"

"İki elbette."

"İkisi çevreni saramazdı, en az dört ebeveyne ihtiyacın olmalıydı, ha ha."

---

20 (İsp.) Sağlığınıza, şerefinize. (ç.n)

"*Salud*!"

"*Salud*!"

"Hayır ama diyorum ya, hayat öyle ironik ki. Bana o kutsal şarabı veren papazı, o yaşlı adamı izlemek benim için çok acı verici bir görevdi. Ağladığımı söylemekten utanmıyorum. Bunun tesellisi şu ki, o herhalde bir azizdi ve bizim için dua ediyordu. Bir azizin duasını kazanmak herkese nasip olmaz."

"Alışılmamış bir yol..."

"Ama zaten hayat gizemlidir."

"*Salud*!"

"Brendi alır mısınız, şef?" dedi keten takımlı adam.

"Bu şişede çok az var, belki ben bunu da..."

"Birazcık anneme götürmeyi çok istiyordum."

"Yaa... Ama böyle bir damla. Bunu götürmek hakaret gibi olur. Sadece tortu." Şişedekini kendi bardağına eğip kıkırdadı. "Biranın tortusu olduğu söylenebilirse." Sonra şişeyi bardağın üzerinde tutarak durdu ve şaşırarak, "Bayım, siz ağlıyorsunuz ama," dedi. Üçü de ağızları hafif açık, keten takımlı adama bakıyordu. "Beni hep böyle çarpıyor brendi. Bağışlayın beni beyler. Çok kolay sarhoş oluyorum ve sonra şey görüyorum..."

"Ne görüyorsunuz?"

"Ne bileyim, dünyanın tüm umutları tükeniyor."

"Efendim, siz bir şairsiniz."

"Bir şair ülkesinin ruhudur," diye konuştu dilenci.

Şimşek beyaz bir çarşaf gibi pencereleri kapladı, tepede aniden bir gök gürültüsü patladı. Bir abajur pır pır etti ve tavana yakın bir yerde söndü. Çok yakına gelen bir böceği ayağıyla ezerken, "Bu adamlarım için kötü haber," dedi şef.

"Neden kötü haber?"

"Yağmurlar çok erken geliyor. Birinin peşindeler de."

"Gringo mu..?"

"O pek önemli biri değil ama Vali hâlâ bir papaz olduğunu öğrenmiş ve bu konuda ne hissediyor biliyor musunuz? Ben olsam adamcağızı rahat bırakırdım. Aç kalacak, hummadan

ölecek ya da vazgeçecek. Bir yararı ya da zararı olamaz ki. Yahu birkaç ay öncesine kadar etrafta olduğunu hiç kimse fark etmedi bile."

"Acele etmelisiniz."

"Hiç şansı yok zaten. Sınırı geçmedikçe. Onu tanıyan bir adamımız var. Onunla konuşmuş, birlikte bir gece geçirmiş. Başka şey konuşalım yahu. Kim ister polis olmayı?"

"Nerede olabilir sizce?"

"Çok şaşırırsınız."

"Neden?"

"Burada, yani bu kasabada. Bu tümdengelim yöntemidir. Şöyle ki, köylerden rehine almaya başladığımızdan bu yana, başka bir yer gerçekten kalmadı.... Onu geri çeviriyorlar, hiçbiri almıyor. Biz de, size bahsettiğim bu adamı bir köpek gibi ortalığa saldık; illa ki bir gün onunla karşılaşacak ve sonra da..."

"Çok fazla rehine öldürmek zorunda kaldınız mı?"

"Henüz değil, üç, belki de dört. Evet, işte bu da biranın sonu. *Salud*!" Canı sıkılarak bardağı bıraktı. "Şimdi belki bir yudum da şu sizin şeyden, *sidral*[21] mi diyelim, alırım."

"Evet, elbette."

"Sizinle daha önce karşılaştık mı? Yüzünüz sanki..."

"Bu şerefe nail olduğumu sanmıyorum."

"Bu da başka bir muamma," dedi şef, şişko uzun kolunu uzatarak ve dilenciyi karyolanın topuzlarına doğru iterek, "nasıl oluyor da insanları ve yerleri daha önce gördüğünü sanıyorsun. Bir rüya mıdır yoksa önceki hayatından mıdır? Bir gün bir doktor bu durumun gözlerin odaklanmasıyla ilgili olduğunu söylemişti. Fakat o bir Yanki'ydi. Bir materyalist."

"Hatırlıyorum, bir defasında..." dedi Vali'nin kuzeni. Şimşek limanın üzerinde çaktı ve gök gürültüsü çatıyı salladı; tüm eyalette hava böyleydi: Dışarıda fırtına ve içeride devam

21 Meksika'da üretilen elma aromalı bir alkolsüz meşrubat. Polis Şefi bu sözü konyağı kastederek kullanıyor belli ki. (ç.n.)

eden sohbet... Yapacak hiçbir şeyleri, inanacak bir şeyleri ve gidecek daha iyi yerleri olmadığı için yatağın üzerinde oturup sohbet ederlerken "muamma", "ruh" ve "yaşamın kökeni" gibi kelimeler mütemadiyen tekrarlanıyordu.

"Ben belki de artık gitsem iyi olacak," dedi keten takımlı adam.

"Nereye?"

Kocaman bir hayali arkadaşlar dünyasını elleriyle çizerek, "Şey..." dedi, "arkadaşlar."

"Giderken içkinizi de alın," dedi Vali'nin kuzeni. "Sonuçta parasını ödediniz," diye hakkını teslim etti.

"Teşekkürler, Ekselansları."

Brendi şişesini aldı. Üç parmak kadar kalmıştı. Şarap şişesiyse tamamen boştu.

"Saklayın dostum, saklayın," dedi Vali'nin kuzeni ansızın.

"Elbette, Ekselansları. Dikkatli olacağım."

"Ona Ekselansları demek zorunda değilsiniz," dedi şef. Gürültülü bir kahkaha patlattı ve dilenciyi iterek yataktan yere attı.

"Hayır, hayır, yani şey..." Yan yan giderek dikkatle dışarı sıvıştı, acıyan kızarık gözlerinin altı ıslak ıslaktı, holden sohbetin tekrar başladığını duydu: "muamma", "ruh"... Asla bir yere varmayacak bir sohbet...

***

Böcekler kaybolmuştu; belli ki yağmur sürükleyip götürmüştü onları: Yağmur bir tabut kapağına çiviler çakıyormuşçasına, bir tür ölçülü yoğunlukta, diklemesine yağıyordu. Fakat hava daha temiz değildi: Elbiselere hem ter hem de yağmur yapışıyordu. Papaz birkaç saniye otelin kapı girişinde durdu, arkasındaki jeneratör hırıldıyordu, birkaç metre daha giderek başka bir kapı girişine geldi, tereddüt etti, general büstünün üzerinden kıyıya bağlı yelkenlilere ve teneke bacalı eski bir mavnaya doğru baktı. Gidecek bir yeri yoktu. Yağmuru hiç

hesaba katmamıştı: Banklarda ya da nehir kenarında uyuyarak vakit geçirmesinin mümkün olacağını sanmıştı.

Ateşli bir tartışmaya girmiş birkaç asker sokaktan rıhtıma doğru iniyordu; sanki hiç önemi yokmuş gibi, sanki olaylar çok kötü olduğundan zaten farkında bile olamıyorlarmış gibi yağmura aldırış etmiyorlardı... Papaz önünde durduğu ahşap kapıyı itti; yalnızca diz hizasında bir bar kapısıydı bu, içeri girerek yağmurdan kaçtı: Gazoz kasaları, skorun halkalarla yazıldığı bir tek bilardo masası ve üç dört adam vardı; biri tabanca kılıfını barın üzerine koymuştu. Papaz hızla geçerken atış yapan adamın dirseğine çarptı. Adam öfkeyle döndü: "Meryem Ana!" Bir Kırmızı Gömlekli'ydi. Hiçbir yerde, bir dakika bile rahatlık yok muydu?

Papaz saygıyla özür diledi ve kapıya doğru geri çekildi fakat yine çok hızlı hareket etmişti, cebi duvara rast geldi ve brendi şişesi şıngırdadı. Dört kişiden üçü ona hain hain gülümseyerek baktı: Bu bir yabancıydı ve onlara eğlence çıkmıştı. "O cebindeki nedir?" diye sordu Kırmızı Gömlekli. Henüz yirmisine gelmemiş bir gençti, altın dişleri ve gülünç ve kibirli bir ağzı vardı.

"Limonata," dedi papaz.

"Limonatayı neden yanında taşıyorsun?"

"Akşam içeceğim, kininle birlikte."

Kırmızı Gömlekli kasıla kasıla geldi ve istekasının ucuyla cebi dürttü.

"Limonata, ha?"

"Evet, limonata."

"Şu limonataya bir bakalım." Böbürlene böbürlene diğerlerine döndü ve, "Bir kaçakçıyı on metreden anlarım," dedi. Elini papazın cebine soktu ve brendi şişesini çekip çıkardı. "İşte," dedi. "Size demedim mi?" Papaz kendini iki taraflı açılır kapıya doğru savurdu ve yağmurun içine fırladı. Bir ses, "Yakalayın onu," diye bağırdı. Hayatlarının en önemli anını yaşıyorlardı.

Meydana doğru sokakta ilerliyordu, sola ve sonra tekrar sağa döndü; şansına sokaklar karanlıktı ve ay da saklanmıştı.

Işıklı pencerelerden uzak durduğu sürece neredeyse görünmez olmuştu, onları birbirine seslenirken duyuyordu. Vazgeçmiyorlardı: Bilardodan daha iyiydi bu. Bir yerde bir düdük öttü, polis de şenliğe katılmıştı.

Concepción'da borçlarını bırakarak terfi edilmeyi arzu ettiği kasaba burasıydı: Şu yola ya da bu yola koştururken Katedral'i, Montez'i ve bir zamanlar tanıdığı Monsenyör'ü düşündü. Çok derinde gömülü bir şey, kaçma arzusu, durumun tamamına anlık ve afallatan bir mizah katıyordu; kıkırdadı, hızlı hızlı soludu ve tekrar kıkırdadı. Karanlıkta birbirlerine "alouuu, alouuu," diye seslenmelerini ve ıslık çalmalarını duyabiliyordu, yağmur bastırdı; damlalar bir zamanlar katedral olan işe yaramaz *fronton* alanının çimento zeminine çarparak zıplıyordu (*pelota*[22] oynamak için çok sıcaktı ve birkaç demir salıncak sahanın kenarında darağacı gibi duruyordu). Yeniden yokuş aşağı yola devam etti: Bir fikri vardı.

Bağrışlar daha da yaklaştı, nehirden bir grup adam da bu tarafa doğru geliyordu; bunlar insan avını bir plan dahilinde sürdürüyorlardı: Ağır tempolarından bu gelenlerin polis, yani resmi avcılar olduğunu anlayabiliyordu. İkisinin arasındaydı: amatörler ve profesyoneller. Fakat kapıyı biliyordu; iterek açtı, çabucak içeri girip avluya geçti ve arkasından kapattı.

Karanlıkta durup hızlı hızlı nefes alırken ayak seslerinin sokaktan yukarı doğru daha yakına geldiğini işitti; yağmur da daha fazla bastırıyordu. O sırada birinin kendisini pencereden izlediğini fark etti; turistlerin satın aldığı mumya kafalar gibi küçük, esmer ve pörsümüş bir surat. Parmaklıklara kadar geldi ve, "Padre José?" dedi.

"Burada." İkinci bir yüz mum alevinde belli belirsiz aydınlatılmış şekilde diğerinin omzunda göründü, sonra bir üçüncü yüz: Yüzler yerden biten sebzeler gibiydi. Avluya

22 İspanya ve Kuzey Amerika'da oynanan Pelota (ya da jai alai), Bask bölgesindeki en popüler sporlardan birisidir. Fronton olarak adlandırılan topla duvara karşı oynanan oyundur. (ç.n.)

geçip de bir kapıya vururken onların kendisini izlediğini hissediyordu.

Elinde bir lambayla kapıya çıkan, rüzgârdan kabarıp dalgalanan saçma geceliği içindeki Padre José'yi bir iki saniye tanıyamadı. Onu en son konferansta, fark edilmekten korktuğu için arka sırada oturup tırnaklarını yerken görmüştü. Buna gerek yoktu. Görevdeki katedral papazlarının hiçbiri onun adını bile bilmiyordu. Şimdi onlarınkinden daha üstün bir şöhret kazandığını düşünmek tuhaftı. Çöken karanlığın içinden ona göz kırparak kibarca "José" dedi.

"Kimsin sen?"

"Beni hatırlamadın mı? E tabii yıllar geçti aradan... katedraldeki konferansı hatırlamıyor musun..?"

"Aman Tanrım," dedi Padre José.

"Benim peşimdeler. Düşündüm ki, sadece bu gece sen belki beni..."

"Git buradan," dedi Padre José, "git buradan."

"Kim olduğumu bilmiyorlar. Beni kaçakçı sanıyorlar ama karakoldakiler tanıyacaklar."

"Yüksek sesle konuşma. Karım..."

"Sadece bana bir köşe ver," diye fısıldadı. Yeniden korkuya kapılıyordu. Belki de alkolün etkisi geçiyordu (bu sıcak ve nemli iklimde uzun süre sarhoş kalmak imkânsızdı: alkol koltuk altlarından sızıyordu: alnından damlıyordu) veya belki de döngüler halinde hareket eden yaşam arzusu geri geliyordu: Her türden bir yaşam.

Lambanın ışığındaki Padre José'nin yüzünü nefret bürümüştü. "Bana neden geliyorsun? Sen ne sanmıştın da..? Gitmezsen polisi çağırırım. Ne biçim bir adam olduğumu biliyorsun."

Kibarca rica etti. "Sen iyi bir adamsın José. Bunu her zaman bilmişimdir."

"Gitmezsen bağırırım."

Nefrete neden olabilecek bir şeyler hatırlamaya çalıştı. Sokaktan sesler geliyordu, tartışmalar vardı, bir kapı vuruldu:

Evleri mi arıyorlardı? "Eğer seni kırdıysam José, affet beni," dedi. "Ben kendini beğenmiş, kibirli ve küstahtım; kötü bir papazdım. Her zaman kalben biliyordum ki sen daha iyi bir adamdın."

"Git," diye tiz bir sesle bağırdı José, "git. Burada şehit falan istemiyorum. Ben sizden değilim. Beni rahat bırak. Ben halimden memnunum." Zehrini tükürük şeklinde toplayıp diğerinin yüzüne hafifçe çarpmaya çalıştı: Ulaşmadı bile, etkisiz bir halde havaya karıştı. "Git ve çabuk öl. Senin vazifen bu," dedi ve kapıyı çarptı. Bahçenin kapısı aniden açıldı, polis oradaydı. Bir an Padre José'nin bir pencereden gözetlediği ve sonra beyaz gecelik içindeki kocaman bir cismin onu içine alıp uzaklaştırdığı, korkunç insan mücadelesinin içinden koruyucu ruh gibi çekip aldığı gözüne ilişti. "Bu o," dedi bir ses. Bu genç Kırmızı Gömlekli'ydi. Yumruğunu açıp Padre José'nin duvarına küçük bir kâğıt yumağı bıraktı: Bütün bir geçmişin son defa teslim olması gibiydi bu.

Sonun başlangıcı olduğunu biliyordu; bunca yıl sonra. Brendi şişesini cebinden alırlarken sessizce nedamet getirmeye başladı fakat aklını veremiyordu. Bu ölüm döşeği tövbesinin yanılsamasıydı; pişmanlık, uzun bir eğitim ve disiplinin meyvesiydi: Korku yeterli değildi. Utanç içinde çocuğunu düşünmeye çalıştı fakat onu da ancak açlık çekmenin verdiği bir sevgiyle düşünebiliyordu: Ona ne olacaktı? Günahın kendisi de o kadar eskiydi ki deformasyonu eski bir resim gibi solmuş ve geride bir tür lütuf bırakmıştı. Kırmızı Gömlekli şişeyi kaldırım taşına atıp kırdı, etraflarını içki kokusu sardı, çok da güçlü bir koku değildi: İçinde fazla bir şey kalmamıştı.

Sonra onu alıp götürdüler. Madem yakaladılar şimdi ona dostça davranıyor, kaçma girişimiyle ilgili şakalarla takılıyorlardı; bilardo atışını berbat ettiği Kırmızı Gömlekli hariç. Şakalarına hiçbir cevap bulamıyordu: Kendini korumak korkunç bir takıntı gibi beyninde dolanıp duruyordu. Gerçekte kim olduğunu ne zaman keşfedeceklerdi? Melezle ne zaman karşılaşacaktı ya da onu zaten sorgulamış olan

teğmenle? Grup halinde yavaş yavaş meydana doğru yokuşu çıktılar. Onlar gelirken karakolun önünde bir tüfek kabzası yere bırakıldı. Küçük bir lamba, kirli badanalı duvara doğru tütüyordu; avluda hamaklar sallanıyordu, uyuyan vücutlar kümes hayvanlarının bağlandığı fileler gibi etrafta toplanmıştı. Adamlardan biri "Oturabilirsin" diyerek onu bir banka doğru dostça itti. Şimdi her şey geri dönülmez gibi görünüyordu; nöbetçi kapının dışında ileri geri gidip geliyordu ve avludaki hamaklardan yayılan horultular hiç kesilmiyordu.

Birisi onunla konuşmuştu: Çaresizce ağzı açık kalakaldı. "Ne?" Birinin rahatsız edilip edilmeyeceği konusunda polisle Kırmızı Gömlekli arasında bir tartışma sürüyor gibiydi. "Ama bu onun görevi," deyip duruyordu Kırmızı Gömlekli: Tavşan gibi ön dişleri vardı. "Vali'ye bildireceğim."

"Suçunu kabul ediyorsun, değil mi?" dedi bir polis memuru.

"Evet," dedi papaz.

"İşte. Daha ne istiyorsun ki? Cezası beş peso. Neden birilerini rahatsız edelim ki?"

"Peki, beş pesoyu kim alıyor, ha?"

"Bu seni ilgilendirmez."

"Hiç kimse almıyor," dedi papaz birdenbire.

"Hiç kimse mi?"

"Hepi topu yirmi beş kuruşum var bu hayatta."

İçerideki bir odanın kapısı açıldı ve teğmen odadan çıktı. "Tanrı aşkına, nedir bu gürültü..?" dedi. Polis memuru keyifsiz ve isteksizce teyakkuz durumuna geçti.

"Üzerinde alkollü içecek taşıyan bir adam yakaladım," dedi Kırmızı Gömlekli.

Papaz yere bakarak oturuyordu... "çünkü çarmıha gerdiler... çarmıha gerdiler... çarmıha gerdiler..." Çaresizce dile getirilen bir pişmanlık resmi sözlerin üzerine yapışmıştı. Korkudan başka bir duygu hissetmiyordu.

"İyi de seninle ne ilgisi var?" dedi teğmen. "Biz onlarcasını yakalıyoruz."

"İçeri getirelim mi?" diye sordu adamlardan biri.

Teğmen bankta oturan ezik tipe şöyle bir baktı. "Kalk," dedi. Papaz ayağa kalktı. Şimdi, diye düşündü, şimdi... gözlerini kaldırdı. Teğmen başka tarafa, nöbetçinin bezgin bezgin ileri geri yürüdüğü kapının dışına bakıyordu. Esmer, gergin yüzü sinirli ve yılgın görünüyordu...

"Hiç parası yok," dedi polis memurlarından biri.

"Meryem Aşkına," dedi teğmen, "sana asla öğretmeyecek miyim..?" Nöbetçiye doğru iki adım attı ve döndü: "Üzerini arayın. Parası yoksa hücreye atın. Bir iş verin..." Dışarı çıktı ve açık elini aniden kaldırarak nöbetçinin kulağına bir tokat patlattı. "Uyuyorsun," dedi. "Biraz gururun varmış gibi yürü... gurur," diye tekrarlarken küçük karpit lambası kireç badanalı duvara doğru tütüyor, avludan sidik kokusu geliyor, adamlarsa hamaklarında, ağlara gömülü ve güvenle yatıyorlardı.

"İsmini alalım mı?" diye sordu bir çavuş.

"Evet, tabii ki," dedi teğmen papaza bakmadan; hızla ve öfkeyle lambanın yanından geçip avluya çıktı; açıkta durdu, yağmur şık üniformasının üzerine yağarken etrafa baktı. Kafasının içinde bir şeyler dönen birine benziyordu: Hayatının normal gidişatını bozan gizli bir tutkunun etkisi altında gibiydi. Geri geldi. Yerinde duramıyordu.

Çavuş papazı içerideki odaya doğru itti. Pul pul dökülen kireç badanalı duvarda eşantiyon bir takvim asılıydı: Mayolu esmer bir melez kız gazlı bir içeceğin reklamını yapıyordu; altına birileri, muntazam bir pedagojik el yazısıyla insanın zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyi olmadığına dair yüzeysel ve kendine aşırı güvenen bir şey yazmıştı.

"İsim?" dedi çavuş. Kendini kontrol edemeden, "Montez," diye cevapladı.

"Memleket?"

Rasgele bir köy ismi söyledi: Tüm dikkatini kendi portresine vermişti. Cemaate ilk katılanların beyaz kolalı elbiseleri arasında oturuyordu. Ayırt etmek için birisi kafasını bir daire

içine almıştı. Duvarda bir resim daha vardı: Cinayet ve banka soygunundan aranan Texas, San Antoniolu bir Gringo.

"Herhalde," dedi çavuş tereddütle, "içkiyi bir yabancıdan aldın..."

"Evet."

"Kimliğini belirleyemeyeceğin biri, değil mi?"

"Evet."

"İşte böyle," diye onayladı çavuş: Belli ki hiçbir sorun çıkmasını istemiyordu. Kendinden hayli emin bir halde papazı kolundan tuttu ve dışarı çıkarıp avlunun karşı tarafına götürdü; moralite oyunlarında ya da peri masallarında sembol olarak kullanılanlara benzer kocaman bir anahtar taşıyordu. Birkaç adam hamaklarda kımıldadı; tıraşsız kocaman bir çene bir kasabın tezgâhında satılmadan kalmış bir şey gibi kenardan sarkıyordu: Büyük bir kesik kulak: Siyah kıllı çıplak bir kalça. Melezin kendisini tanıyınca mest olacak suratının ne zaman ortaya çıkacağını merak ediyordu.

Çavuş, parmaklıklı küçük bir kapının kilidini açtı ve girişe uzanmış bir şeyi postallarıyla dışarı itti. "Buradakilerin hepsi iyidir, hepsi iyi arkadaşlar," dedi içeri adımını atarken. Havayı ağır bir koku kaplamıştı, zifiri karanlıkta biri ağlıyordu.

Papaz içeriyi görmeye çalışarak eşikte durakladı. "Çok susadım. Su içebilir miyim?" dedi, pis koku burun deliklerini doldurdu ve öğürdü.

"Sabahleyin," dedi çavuş, "şimdi yeterince içmişsin." Ardından büyük ve düşünceli elini papazın sırtına koyarak onu içeri itti, sonra kapıyı çarptı. Birinin eline koluna takıldı, sonra yüzünü parmaklıklara dayayarak, "Yer yok burada. Göremiyorum. Kim bu insanlar?" diye yakındı. Dışarıda hamakların orada bir çavuş gülmeye başladı. "Herif," dedi, "herif, daha önce hiç hapse girmedin mi sen?"

Bölüm 3

Ayağının dibindeki bir ses, "Sigaran var mı?" diye sordu.

Birden geri çekildi ve ayağıyla bir kola bastı. Bir ses emredercesine, "Su ver, çabuk," dedi, sanki bir yabancıyı gafil avlayıp ondan para sızdırabileceğini düşünüyormuş gibi.

"Sigaran var mı?"

"Hayır." Zayıfça, "Hiçbir şeyim yok," dedi ve etrafını saran bir düşmanlığı hissedebiliyordu. Tekrar kımıldadı. "Kovaya dikkat," dedi biri. Berbat kokunun geldiği yerdi orası. Hiç kımıldamadan durdu ve gözünün karanlığa alışmasını bekledi. Dışarıda yağmur durmak üzereydi: Gelişigüzel damlalar düşüyor ve gök gürültüsü uzaklaşıyordu. Şimşek çakması ile gümbürtüsü arasında kırka kadar sayabilirdiniz. Yarısı denizde yarısı dağlarda. Ayağıyla yoklayıp oturmasına yetecek kadar bir yer bulmaya çalıştı fakat hiç yer yok gibiydi. Şimşekler çakarken avlunun kenarındaki hamakları görebiliyordu.

"Yiyecek bir şey var mı?" diye sordu bir ses, cevap gelmeyince de, "Yiyecek bir şey var mı?" diye tekrarladı.

"Hayır."

"Paran var mı?" dedi başka bir ses.

"Hayır."

Ansızın, bir buçuk metre öteden küçük bir çığlık geldi; bir kadının çığlığıydı. Yorgun bir ses, "Sessiz olamaz mısın?" dedi. Sinsice hareketler arasından boğulmuş ve acısız çığlıklar tekrar yükseldi. Bu karanlıkta, kalabalık içinde bile cinsel bir hazzın yaşandığını fark etti. Tekrar adımını uzattı ve parmaklıklardan santim santim uzaklaşmaya başladı. İnsan seslerinin arkasında kesilmeyen bir başka ses vardı: Küçük bir makine gibiydi, belli bir tempoya göre ayarlanmış bir elektrikli kemerdi sanki. İnsan nefesinden daha yüksek olan tüm sessizlikleri dolduruyordu. Sivrisineklerden çıkan sesti bu.

Parmaklıktan iki metre kadar uzaklaştı ve gözleri kafaları seçmeye başladı, belki de gökyüzü açılıyordu: Kafalar çevresinde sukabakları gibi asılıydı. "Kimsin sen?" dedi bir ses. Hiç cevap vermedi, panikleyerek bir köşeye yanaştı. Bir anda kendini arka duvarın önünde buldu: Eline değen taş ıslaktı, hücrenin yüksekliği dört metreden daha fazla olamazdı. Şayet ayaklarını altına çekerse oturabileceğini keşfetti. Yaşlı bir adam omzuna yaslandı; yaşını kemiklerinin tüysıklet hafifliğinden, nefesinin zayıf ve tekleyen hırıltısından anlamıştı. Ya doğuma ya da ölüme yakın biri olmalıydı: Bu yerde bir çocuk olması mümkün değildi. Yaşlı adam aniden, "Sen misin Catarina?" dedi ve sabırlı ve uzun bir solukla nefesini dışarı saldı, sanki uzun süredir bekliyor ve çok daha uzun bir süre beklemeye dayanabilirmiş gibiydi.

"Hayır. Catarina değilim," dedi papaz. O konuşurken herkes birden sustu ve söylediği şey çok önemliymiş gibi onu dinledi: Sonra sesler ve kıpırtılar yeniden başladı. Fakat kendi sesinin tonu bir komşuyla iletişim duygusu verircesine onu rahatlattı.

"Sen olamazdın," dedi yaşlı adam. "Gerçekten sen olduğunu düşünmedim. O asla gelmeyecek."

"Karınız mı?"

"Ne diyorsun sen? Benim karım yok."

"Catarina?"

"Kızım o benim." Yalnızca kendi kısıtlı zevkleriyle ilgilenen iki görünmez insan dışında herkes dinliyordu onları.

"Belki buraya girmesine izin vermiyorlardır."

"Asla denemeyecektir," diye kesin bir kanaate varmıştı yaşlı ve umutsuz ses. Papazın kıçının altına çektiği ayakları ağrımaya başladı. "O seni seviyorsa..." dedi. Karanlık siluetler topluluğunun arkasında bir yerlerde kadın yine çığlık attı: İtirazı, terk edilmeyi ve hazzı bitiren bir çığlıktı.

"Bunu papazlar yaptı," dedi yaşlı adam.

"Papazlar mı?"

"Papazlar."

"Neden papazlar?"

"Papazlar."

Dizlerinin dibindeki kısık bir ses, "İhtiyar adam delirmiş. Ona soru sormak nafile," dedi.

"Sen misin Catarina?" Ardından ekledi: "Buna gerçekte inanmıyorum, biliyorsun. Bu sadece bir soru."

"Artık *benim* şikâyet edeceğim bir şey var," diye devam etti ses. "Bir erkek, onurunu savunmalı. Buna katılıyorsunuz değil mi?"

"Onurla ilgili hiçbir şey bilmiyorum."

"Bir bardaydım ve adamın biri gelip bana 'orospu çocuğu' dedi. Bir şey yapamadım tabii; üzerinde silahı vardı. Tek yapabildiğim beklemekti. Çok fazla bira içti, içeceğini biliyordum, sendeleyerek bardan çıkınca peşinden gittim. Elimde bir şişe vardı ve duvara vurup kırdım. Anlıyorsunuz değil mi, silahım yoktu. Ailesinin Polis Şefi üzerinde nüfuzu varmış, yoksa ben asla burada olmazdım."

"İnsan öldürmek çok fena bir şey."

"Papaz gibi konuşuyorsunuz."

"Bunu papazlar yapmıştı," dedi yaşlı adam, "tam üstüne bastınız."

"Ne demek istiyor?"

"Böyle bir yaşlı adamın ne demek istediğinin ne önemi var? Size başka bir şey anlatmak istiyorum..."

"Çocuğu ondan aldılar," dedi bir kadın sesi.

"Neden?"

"Piçti o. En doğrusunu yaptılar."

"Piç" kelimesini işitince âşık bir erkeğin bir yabancının, aynı zamanda kadınının da adı olan bir ismi bir çiçeğe verdiğini duyması gibi kalbi acıyla titredi. "Piç!" Bu kelime içini zavallı bir mutlulukla doldurdu. Kendi çocuğunu yakına getirdi: Onu çöplüğün kenarında bir ağaç altında savunmasız görebiliyordu. İhmalkârlık kılığına bürünmüş bir şefkatle "piç" diye tekrarladı, sanki kızının adını tekrarlıyormuş gibi.

"İyi bir baba olmadığını söylediler. Ama tabii ki, papazlar kaçtığında, kız da onunla gitmek zorunda kaldı. Başka nereye gidebilirdi ki?" Mutlu son gibiydi durum, ta ki kadın şunu söyleyene kadar: "Kız elbette ondan nefret ediyordu. Ona bazı şeyler öğretmişlerdi." Eğitimli bir kadının küçük ve biçimli ağzını hayal edebiliyordu. Burada ne işi vardı?

"Bu adam neden hapiste?"

"Bir haçı vardı."

Kovadan gelen pis koku giderek daha da ağırlaşıyordu; gece havalandırması olmayan bir duvar gibi etraflarını sarmıştı, birisinin tenekenin kenarlarına vura vura işediğini duydu. "Hiç üzerlerine vazife değildi..." dedi.

"Doğru olanı yaptılar tabii. Ölümcül bir günahtı bu."

"Kızı ondan nefret ettirmeye hakları yoktu."

"Onlar neyin doğru olduğunu biliyordu."

"Böyle bir şey yaptıkları için kötü papazlardı. Günah olup bitmişti. Onların görevi şeyi... sevgiyi öğretmekti."

"Siz bilmezsiniz neyin doğru olduğunu. Papazlar bilir."

Bir an tereddüt ettikten sonra, çok açık bir şekilde, "Ben papazım," dedi.

Sona gelmiş gibiydi: Artık umut etmeye hiç gerek yoktu. On yıllık kovalamaca nihayet bitmişti. Çevresi tamamen sessizliğe büründü. Bu mekân dünyaya çok fazla benziyordu: Şehvet, suç ve mutsuz aşkla tıklım tıkıştı ve leş gibi kokuyordu; fakat zamanın kısa olduğuna hükmedildiği takdirde burada da huzur bulmanın mümkün olduğunu fark etti.

"Papaz ha?" dedi kadın sonunda.

"Evet."

"*Onlar* biliyor mu bunu?"

"Henüz değil."

Bir elin kolunu tutmaya çalıştığını hissetti. "Bize söylememen gerekirdi," dedi bir ses. "Peder, burada her çeşit insan var. Katiller..."

Ona cinayeti anlatan ses, "Üstüme gelmenize gerek yok," dedi. "Bir adam öldürdüm diye..." Her yanda fısıldaşmalar başladı. Aynı ses sitemle, "Sırf adamın biri bana 'anan orospu' dedi diye muhbir olacak değilim," dedi.

"Kimsenin beni ihbar etmesine gerek yok," dedi papaz. "Bu günahtır. Sabah olunca kendileri anlayacaklar zaten."

"Seni vuracaklar peder," dedi kadın.

"Evet."

"Korkuyor musun?"

"Evet. Elbette."

Orgazm seslerinin geldiği köşeden yeni bir ses konuştu. "Bir erkek böyle bir şeyden asla korkmaz," dedi hoyratça ve haddini aşarak.

"Korkmaz mı?" diye sordu papaz.

"Biraz acır. Ne bekliyorsun ki? Nasılsa olacak."

"Neyse ne," dedi papaz, "*korkuyorum.*"

"Diş ağrısı daha kötü."

"Hepimiz cesur olamayız."

O ses saygısızca, "Siz inananların hepsi aynısınız," dedi. "Hıristiyanlık sizi korkaklaştırıyor."

"Evet. Belki de siz haklısınız. Gördüğünüz gibi ben kötü bir papaz ve kötü bir adamım. Ölümcül günahla ölmek" (huzursuzca kıkırdadı) "insanı düşündürüyor."

"İşte. Tam da dediğim gibi. Tanrı'ya inanmak sizi korkak yapıyor." O ses sanki bir şeyi kanıtlamış gibi muzafferdi.

"Eee, sonra?" dedi papaz.

"İnanmamak ve cesur bir adam olmak daha iyi."

"Haa, evet. Öyleyse elbette, Vali'nin olmadığına inanırsak ya da şefin, ve bu hapishane asla bir hapishane değil de bir bahçeymiş gibi davranırsak, ne kadar cesur oluruz peki?"

"Bu aptallıktan başka bir şey olmaz."

"Fakat biz hapishanenin hapishane olduğunu ve o meydandaki Vali'nin kuşkusuz var olduğunu görürsek, eh, bir ya da iki saatliğine cesur olmuş olmamız pek bir şey ifade etmez."

"Hiç kimse bu hapishanenin bir hapishane olmadığını söyleyemez."

"Söyleyemez mi? Öyle olmadığını mı düşünüyorsunuz? Politikacıları dinlemediğiniz belli." Ayakları canını çok acıtıyordu; tabanlarına kramp girmişti fakat onları rahatlatmak için kaslarına hiç baskı yapamıyordu. Henüz gece yarısı olmamıştı; karanlık saatler gittikçe daha da uzuyordu.

"Burada bir şehit olduğunu düşünün..." dedi kadın birdenbire.

Papaz kıkırdadı: Kendini tutamıyordu. "Şehitlerin böyle olduğunu sanmıyorum," dedi. Aniden ciddileşti. Maria'nın sözlerini hatırlamıştı: "Kiliseyi alay konusu yapmak iyi bir şey değildir. Şehitler kutsal insanlardır. Birisi yalnızca öldü diye öyle düşünmek yanlış... hayır."

"Size dedim, ben ölümcül günah içindeyim. Size anlatamayacağım şeyler yaptım. Bunları sadece günah çıkarma kabininde fısıldayabilirim." Konuşurken herkes sanki kilisede vaaz veriyormuş gibi pür dikkat onu dinliyordu. Şimdi yenilmez Yahuda'nın nerede oturduğunu merak ediyordu fakat ormandaki kulübede olduğu gibi Yahuda'nın farkında değildi. Bu hapishanenin sakinlerine yönelik mantıksız bir şefkat duygusu dolanıyordu içinde. Bir cümle geldi aklına: "Tanrı dünyayı öyle sevdi ki..." Sonra şöyle konuştu: "Evlatlarım, kutsal azizlerin benim gibi olduğunu asla düşünmemelisiniz. Bana bir isim vermişsiniz. Onu daha önce kullandığınızı da duydum. Fakat ben viskici bir papazım. Ben şimdi cebimde bir şişe brendi bulunduğu için buradayım." Ayaklarını hareket ettirmeye çalıştı: Kramp geçmişti: Şimdi cansızdılar: Hiç hissetmiyordu. Neyse, öyle kalsınlar. Onları artık çok sık kullanması gerekmeyecekti.

Yaşlı adam mırıldanıyordu ve papazın aklı yeniden Brigitta'ya gitti. Dünyanın bilgisi onun içinde bir röntgen filmindeki

ayırt edilebilir bir siyah nokta gibi duruyordu; onu kurtarmayı –göğsündeki nefes kesen bir hisle– çok arzuluyordu fakat cerrahın hükmünü biliyordu: Hastanın iyileşme şansı yoktu.

Kadının sesi yalvarırcasına, "Sadece biraz içki, peder... o kadar önemli bir şey değil ki," dedi. Kadının neden burada olduğunu merak etti, belki de evinde kutsal resim bulunduğu içindi. Dinine bağlı bir kadının aşırı yorgun görüntüsü vardı onda. Resimler konusunda fazlasıyla aptallık ediyorlardı. Neden yakmıyorlardı ki? İnsanın resme ihtiyacı yoktu ki... "Ah, ben sadece bir ayyaş değilim," dedi sertçe. Dindar kadınların akıbeti konusunda her zaman endişeliydi. Politikacılar gibi onlar da illüzyonla besleniyordu. Onlar için korkuyordu: Genellikle yenilmez bir memnuniyetle, tamamen merhametsizce ve acımasızca ölüme geliyorlardı. Bir insanın görevi, eğer yapabilirse, onları neyin iyi olduğu konusundaki duygusal inançlarından kurtarmaktı... Sert bir tonla, "Bir çocuğum var," dedi.

Nasıl da saygıdeğer bir kadındı! Sesi karanlıkta yakarıyordu; kadının ne dediğini iyi duyamamıştı fakat *Tövbekâr Hırsız*[23] ile ilgili bir şeyler demişti. "Evladım, hırsız tövbe etti. Ben etmedim," dedi. Onun, arkasında güneş ışığıyla kulübeye girerken fenalık düşünen imalı esmer bakışını anımsadı. "Nasıl tövbe edileceğini bilmiyorum," dedi. Bu doğruydu: Melekesini yitirmişti. Günahının asla var olmamış olmasını dilediğini kendisine söyleyemiyordu çünkü günahı artık ona çok önemsiz geliyordu ve meyvesini de seviyordu. Istırap ve tövbeye giden kasvetli geçitlerden zihnini ağır ağır geçirmek suretiyle onu dinleyecek bir papaz gerekliydi ona.

Kadın yine sessizliğe gömüldü: Acaba ona çok mu kırıcı davranmıştı. Kendisinin bir aziz olduğuna inanmak inancını kuvvetlendirdiyse... Fakat bu fikri kabul etmiyordu: İnsan

23 Aziz Dismas: "Tövbekâr Hırsız" veya "Günahkâr Hırsız" olarak da bilinen, İsa ile birlikte çarmıha gerildiği söylenen iki hırsızdan biri. Birçok yerde, Aziz Dismas'a ait heykel mevcuttur. Kendisinin zalim bir korsan olduğu bilinmektedir. (ç.n.)

doğruluktan ayrılmamalı. Kıçının üzerinde iki üç santim yer değiştirdi ve, "Ne zaman hava aydınlanıyor?" diye sordu.

"Dört... beş..." diye cevap verdi bir adam. "Nereden bilelim, peder? Saatimiz yok ki."

"Çoktandır mı buradasınız?"

"Üç hafta."

"Sizi bütün gün mü burada tutuyorlar?"

"Yo, hayır. Avluyu temizlemek için bizi dışarı çıkarıyorlar."

Düşündü: İşte o zaman beni bulacaklar; daha erken olmazsa, ilk önce bu insanlardan biri kesin beni ihbar eder. Uzun bir düşünceler zinciri sonunda şu açıklamayı yapmaya sevk etti onu: "Benim başıma ödül koydular. Beş yüz, altı yüz peso, emin değilim." Sonra tekrar suskunluğa gömüldü. Hiç kimseyi kendisini ihbar etmeye zorlayamazdı, bu onları günaha teşvik etmek olurdu, fakat burada bir muhbir varsa bu sefil yaratığı ödülünden mahrum etmek için de hiçbir neden yoktu. Bu kadar çirkin bir günah işleyip –ki bu cinayet sayılmalıdır– bu dünyada hiçbir karşılık görmemek... Düşündü ki: Adil olmazdı bu.

"Buradaki hiç kimse," dedi bir ses, "onların kanlı parasını istemiyor."

Bu fevkalade sevgiden tekrar müteessir olmuştu. Bir suçlular güruhunun arasında sadece bir suçluydu... Dindar insanların gelip siyah pamuklu eldivenini öptüğü eski günlerde asla yaşamadığı bir aidiyet duygusuna sahipti.

Dindar kadının sesi çılgın gibi ona doğru atıldı: "Bunu onlara söylemek çok aptalca. Burada ne çeşit alçaklar olduğunu bilmiyorsun, peder. Hırsızlar, katiller..."

"Ee," dedi kızgın bir ses, "sen niye buradasın?"

"Evimde iyi kitaplar vardı," diye açıkladı abartılı bir gururla. Adam onun memnuniyetini sarsacak hiçbir şey yapmamıştı. "Her yerde var onlardan. Burası da farklı değil," dedi.

"İyi kitaplar?"

Kıkırdadı adam. "Hayır, hayır. Hırsızlar, katiller... Ah, canım evladım, daha çok tecrüben olsaydı daha kötü şeylerin

nerede olduğunu bilirdin." Yaşlı adam rahatsız bir uyku çekiyor gibi görünüyordu, başı yana doğru, papazın omzuna yatmıştı ve kızgın kızgın mırıldanıyordu. Tanrı bilir ya bu yerde kımıldamak hiçbir zaman kolay olmamıştı, ancak gece ilerledikçe ve eklemler sertleştikçe bu zorluk daha da artıyor gibiydi. Yaşlı adamı bir sıkıntılı geceye daha uyandırmadan omzunu çekemiyordu şimdi. Yani, diye düşündü, ona haksızlık edenler benim sınıfımdandı: Ancak birazcık rahatsız edilmesinde pek bir sakınca yoktu... Hissetmeyen ayakları kalçalarının altında, rutubetli duvarın önünde sessiz ve sabit oturuyordu. Sivrisinekler hiç durmadan uçuyordu; havaya vurarak kendinizi savunmanın bir yararı yoktu: Sanki buraya ait bir parça gibi her yeri kaplamışlardı. Yaşlı adamla birlikte biri daha uykuya dalmıştı ve horluyordu, tuhaf bir mutluluk havası vardı, iyi bir akşam yemeğinde çok iyi yemiş içmiş ve ardından kestiriyor gibiydi... Papaz saati hesaplamaya çalıştı: Meydanda dilenciyle karşılaştığından bu yana ne kadar zaman geçmişti? Herhalde gece yarısını pek fazla geçmemişti: Daha bunun gibi çok saatler olacaktı.

Elbette sonu gelmişti fakat aynı zamanda her şeye hazırlıklı olmalıydı insan, kaçmaya bile. Tanrı kaçmasını istiyorsa onu idam mangasının önünden bile çekip alabilirdi. Ama Tanrı merhametliydi. Hâlâ kendisinin ya da bir başkasının canını kurtarmak için yararlı olacaksa, tabii ki Tanrı'nın huzurunu –huzur diye bir şey varsa– vermeyi reddetmesine yol açacak tek bir neden vardı. Fakat artık neye yarardı ki? Onu bir kaçağa dönüştürmüşlerdi; bir başkası –belki de ölümcül günah işlemiş ve tövbe etmemiş biri– hayatıyla ödeyecek diye bir köye girmeye cesaret edemiyordu. Sırf dik başlı ve mağrur olduğu ve yenilgiyi kabullenmediği için hangi canların kaybedilmeyeceğini söylemek imkânsızdı. Çoktandır ayin bile yapamıyordu, şarabı yoktu. Polis Şefi'nin kuru gırtlağından aşağı inmişti şarabı. Korkunç derecede zor durumdaydı. Hâlâ ölümden korkuyordu, sabah olduğunda daha da fazla korkacaktı ölümden fakat basitliğiyle kendisini cezp etmeye başlamıştı.

Dindar kadın ona fısıldıyordu. Nasıl yaptıysa daha yakına gelmişti. "Peder, benim günah çıkarmamı dinler misin?" diyordu.

"Canım evladım, burada ha! Tamamen imkânsız. Kimse duymadan nasıl olacak?"

"O kadar çok zaman..."

"Bir Tövbe Duası yap günahların için. Tanrı'nın hoşgörüsüne güvenmelisin, yavrum."

"Istırap çekmeye itirazım yok."

"Eh, buradasın."

"Bu bir şey değil. Sabahleyin kız kardeşim kefalet parasını bulmuş olacak."

Uzaktaki duvarın önünde yine zevk başladı; o kadar belliydi ki: hareketler, nefes nefese kalmalar ve sonra çığlık. Dindar kadın öfkeyle ve yüksek sesle bağırdı: "Neden durmuyorlar? Vahşiler, hayvanlar!"

"Şimdi bu kafayla senin Tövbe Duası yapmanın ne yararı var?"

"Fakat bu kepazelik..."

"Buna inanma. Tehlikeli. Çünkü ummadığımız anda günahlarımızda ne çok güzellik bulunduğunu keşfederiz."

"Güzellik," dedi kadın tiksintiyle. "Burada. Bu hücrede. Etrafta bu kadar yabancı varken."

"Öyle çok güzellik var ki. Azizler acı çekmenin güzelliğinden bahsederler. Eh, biz aziz değiliz, sen ve ben. Istırap bizim için çirkinlikten başka bir şey değildir. Pis koku, kalabalık ve acılar. *Bu* o köşede –onlar için– güzel. Olayları bir azizin gözüyle görebilmek çok şey öğrenmek gerekir: Bir aziz, güzellikten ince bir tat alır ve zavallı cahil damaklara kendi damaklarıymış gibi tepeden bakabilir. Ama bizim buna gücümüz yetmez."

"Bu ölümcül günah."

"Bilmiyoruz. Olabilir. Fakat ben kötü bir papazım, görüyorsun. Şeytan'ın cennetten kovulunca kendisiyle birlikte ne kadar güzellik götürdüğünü –tecrübeyle– biliyorum. Hiç

kimse asla cennetten sürgün edilen meleklerin çirkin olanlar olduğunu söylememiştir. Yo, hayır, onlar da hızlı, hafif ve..."

Yeniden bir çığlık yükseldi, hazzın dayanılmaz bir dışavurumu. "Durdurun onları. Bu bir skandal," dedi kadın. Dizlerinde parmaklar hissetti; kavrıyor, batıyorlardı. "Hepimiz aynı kodeste mahpuslarız," dedi papaz. "Şu an canım her şeyden çok içki istiyor, Tanrı'dan bile çok. Bu da bir günah."

"Artık," dedi kadın, "senin kötü bir papaz olduğunu anladım. Buna daha önce inanmazdım. Ama artık inanıyorum. Bu hayvanları hoş görüyorsun. Piskoposun seni duysa..."

"Aa, kendisi epeyce uzaklarda." Şimdi Mexico City'de, tasvirler ve kutsal resimlerle dolu o çirkin ama konforlu sofu evlerinden birinde yaşayan, pazar günleri bir katedralin mihrabından ayin yöneten yaşlı adamı aklına getirdi.

"Buradan çıktığım zaman yazacağım."

Gülmekten kendini alamadı: Hayatın nasıl değiştiğine dair hiçbir fikri yoktu. "Mektubu alırsa benim hayatta olduğumu duymak ilgisini çekecektir," dedi. Fakat tekrar ciddileşti. Bu kadına acımak bir hafta önce ormanda peşine takılan meleze acımaktan daha zordu fakat kadının durumu daha kötü olabilirdi. Diğerinin mazereti çoktu: yoksulluk, hastalık ve sayısız aşağılanma. "Kızmamaya çalış. Benim için dua et bunun yerine."

"Ne kadar çabuk ölürsen o kadar iyi."

Onu karanlıkta göremiyordu ama eski günlerden bu sese uyan epeyce yüz hatırlayabiliyordu. Bir erkeği ya da bir kadını dikkatlice gözünüzde canlandırdığınızda her zaman onun için üzülmeye başlayabilirsiniz: Bu Tanrı'nın suretinde mevcut olan bir nitelikti. Gözlerin köşelerindeki çizgileri, ağız biçimini, saçların nasıl uzadığını gördüğünüzde nefret etmek imkânsızdı. Nefret yalnızca hayal gücünün bir yenilgisiydi. Bu dindar kadın için karşı konulmaz bir sorumluluk hissetmeye başladı. "Sen ve Peder José," dedi kadın. "İnsanların gerçek dinle alay etmesine yol açanlar sizin gibi adamlardır." Neticede kadının da melez kadar çok mazereti vardı. Kadının hiç kimseyle görüşmeden, sallanan koltuk ve fotoğraflarla günle-

rini geçirdiği salonu görüyordu. Kibarca, "Evli değilsin, değil mi?" diye sordu.

"Niye soruyorsun?"

"Hiç mesleğin de olmadı, değil mi?"

"İnanmadılar," dedi kadın sinirli sinirli.

Zavallı kadın, diye düşündü, hiçbir şeyi ama hiçbir şeyi yok. İnsan doğru kelimeyi bulabilse... Yaşlı adamı uyandırmamak için dikkatli hareket ederek umutsuzca geriye yaslandı. Fakat doğru kelimeleri hiçbir surette bulamıyordu. O türden bir kadınla iletişim kurmayalı epey zaman olmuştu; eski günlerde bir iki beylik laf ediverir, hiç acımadan ona ne söyleyeceğini bilirdi. Şimdi kendini yararsız hissediyordu. Bir suçluydu ve sadece suçlularla konuşmalıydı; kadının hevesini kırmaya çalışarak yine yanlış yapmıştı. Kendisinin bir ermiş olduğunu düşünmesine pekâlâ izin verebilirdi.

Gözleri kapandı ve anında rüya görmeye başladı. Peşinde adamlar vardı, bir kapının önünde durmuş bangır bangır vuruyor, içeri girmek için yalvarıyordu fakat kimse kapıyı açmıyordu: Bir söz vardı, onu kurtaracak bir parola, fakat unutmuştu. Çaresiz, rasgele denedi: peynir ve çocuk, Kaliforniya, ekselansları, süt, Vera Cruz. Ayağı uyuşmuştu ve kapının önünde çömeldi. Sonra neden içeri girmek istediğini hatırladı: Peşinde adamlar filan yoktu: Yanılıyordu. Yanında yatan çocuğu kan kaybından ölüyordu ve bu bir doktorun eviydi. Kapıyı yumrukladı ve bağırdı: "Doğru kelimeyi hatırlayamasam da, sende vicdan yok mu?" Çocuk ölüyordu ve ona orta yaşlı bir bilgenin rahatlığıyla bakıyordu. "Seni hayvan," dedi ve o tekrar uyandı, ağlıyordu. Birkaç saniyeden fazla uyumuş olamazdı çünkü kadın hâlâ rahibelerin tanımayı reddettiği mesleği hakkında konuşuyordu. "Bunun acısını çektin değil mi?" dedi papaz. "Bu şekilde acı çekmek belki de rahibe olmak mutlu olmaktan daha iyiydi." Konuşur konuşmaz şunu düşündü: Aptalca bir söz, ne demek ki bu? Neden ona hatırlayabileceği bir şey bulup söyleyemiyorum?

Tekrar uyumadı: Tanrı'yla bir başka pazarlığa daha girişti. Eğer hapisten kaçarsa bu kez tamamen kaçacaktı. Kuzeye gidip sınırı geçecekti. Kaçışı o kadar imkânsızdı ki, gerçekleşirse bu bir işaretten başka bir şey olamazdı: Ara sıra yaptığı itiraflarıyla iyilikten ziyade zarar vermişti. Yaşlı adam omzuna yaslandı, gece bir türlü ilerlemiyordu. Karanlık hep aynı karanlıktı ve saat diye bir alet yoktu; zamanın geçtiğini gösterecek hiçbir şey yoktu. Geceyi kısımlarına ayıran tek işaret işeme sesleriydi.

***

Birdenbire bir yüzü görebildiğini fark etti, sonra bir başkasını; tıpkı insanın bir gün öleceğini unutması gibi bir günün daha doğacağını unutmaya başlamıştı. Zamanın ilerlediği ve sona erdiği bilgisi insana ciyaklayan bir fren ya da havadaki bir ıslık gibi ansızın geliyordu. Bütün sesler yavaş yavaş yüzler haline geldiler: hiç sürpriz yoktu. Günah çıkarma kabini size bir sesin karakterini tanımanızı öğretir: çenesi zayıf olanın ağzı geveze, gözleri yalın olanın samimiyeti sahte. Dindar kadını bir iki metre ötede gördü, resmi dudakları açık, mezar taşı gibi güçlü dişleri ortada, huzursuzca rüya görüyordu: yaşlı adam: köşedeki kabadayı ve kadını da onun dizlerine uzanmış üst baş dağınık uyuyordu. İşte sonunda gündüz gelmişti ve hiç böylesine dost bir grubu daha önce görmemiş gibi, meraklı bir mutluluk ifadesiyle kapının yanında bacak bacak üstüne atmış oturan küçük yerli oğlan dışında tek uyanık kendisiydi. Avluda, karşı duvardaki kireç badana görünür oldu. Papaz resmen dünya ile vedalaşmasını başlattı: bunu canı gönülden yapamıyordu. Duyuları, ahlak bozukluğunu ölümünden daha az algılıyordu. Bir merminin doğrudan kalbin içinden geçmesi neredeyse kesin, diye düşündü; bir manganın içinde en az bir keskin nişancı olmalı. Can "göz açıp kapayıncaya kadar" çıkıyordu (böyle deniyor), fakat gece boyunca zamanın saatlere ve ışığın akışına bağlı olduğunu idrak etmişti. Saatler yoktu

ve ışık değişmeyecekti. Gerçekte hiç kimse bir saniyelik acının ne kadar süreceğini bilemez. Belki tüm Araf boyunca; belki de ebediyen. Nedense, bir zamanlar kanserden ölmek üzere olan bir adamın günah çıkarmasını dinlediği geldi aklına - yakınları yüzlerini bezle kapatmak zorunda kalmıştı, içerinin çürüyen kokusu korkunçtu. O bir aziz değildi. Hayatta hiçbir şey ölüm kadar çirkin olamazdı.

Avluda biri "Montez" diye seslendi. Hissetmeyen ayaklarının üzerinde oturuyordu; istemsizce düşündü: Bu elbise artık fazla işe yaramaz. Hücrenin zemini ve mahpus arkadaşları tarafından lekelenmiş ve kirletilmişti. Onu, kendi tesisi üzerinde fikirleri olan bir küçük çiftçi gibi davranarak nehir kenarındaki bir mağazadan büyük risk alarak edinmişti. O sırada ona artık ihtiyacı olmadığını hatırladı; birinin evinin kapısını son kez kilitlemesine benzer tuhaf bir şokla geldi bu. Dışarıdaki ses sabırsızca tekrarladı: "Montez."

Bunun, o an için, kendi adı olduğunu hatırladı. Berbat olmuş elbisesinin içinden kafasını kaldırdı ve çavuşun hücre kapısının kilidini açtığını gördü. "İşte, Montez." Yaşlı adamın başını nazikçe terleyen duvara yasladı ve ayağa kalkmaya çalıştı fakat ayakları hamur gibi ezilmişti. "Bütün gece uyuyacak mısın," diye yakındı çavuş ters ters: Bir şeye bozulmuştu: Dün akşamki kadar dostça davranmıyordu. Uyuyan bir adama bir tekme savurdu ve hücrenin kapısına eliyle vurdu: "Hadi hepiniz kalkın. Dışarı. Avluya." Bir tek yerli çocuk itaat etti ve üzerindeki yabancı mutluluğuyla, göze batmadan dışarıya çıkıverdi. Çavuş söyleniyordu: "Pis köpekler. Onları bizim mi yıkamamızı istiyorlar? Sen, Montez." Ağrıya ağrıya ayağının canı geri gelmeye başladı. Kapıya ulaşmayı başardı.

Avlu yavaş yavaş canlanmıştı. Tek bir musluğun önünde kuyruğa girmiş adamlar yüzlerini yıkıyorlardı; yelek ve paçalı don giymiş bir adam bir tüfeği kucaklamış yerde oturuyordu. "Gidin avluda yıkanın," diye bağırdı çavuş diğerlerine, fakat papaz dışarı adım attığında onu tersledi: "Sen gitme, Montez."

"Ben?"

"Senin için başka planlarımız var," dedi çavuş.

Diğer mahkûmlar tek sıra halinde avluya çıkarken papaz durup bekledi. Teker teker önünden geçtiler; kapıda bir ayartıcı gibi duruyordu; yüzlerine değil, ayaklarına bakıyordu. Hiç kimse tek bir kelime etmedi: Bir kadının yıpranmış alçak topuklu siyah ayakkabıları içindeki ayakları sürtüne sürtüne gidiyordu. İşe yaramaz bir adam olduğu duygusundan çok müteessirdi. Kafasını kaldırmadan fısıldadı: "Benim için dua et."

"Ne dedin sen, Montez?"

Aklına bir yalan gelmiyordu; sanki on yıl, bütün yalan stoklarını tüketmiş gibi hissetti.

"Neydi o dediğin?"

Ayakkabılar hareket etmiyordu. "O yalvarıyordu," dedi kadının sesi. Acımasızca ekledi: "Biraz mantıklı olmalıydı. Bende ona göre hiçbir şey yok." Sonra, düztaban yürüyerek avluya doğru yoluna devam etti.

"İyi uyudun mu, Montez?" diye takıldı onu kızdırmak için çavuş.

"Pek değil."

"Ne bekliyordun?" dedi çavuş. "Bu sana brendi sevmeyi de öğretir artık, öyle değil mi?"

"Evet." Bu peşrev daha ne kadar sürecek diye düşündü.

"Ee, bütün paranı brendiye harcarsan, bir gecelik konaklama karşılığında birazcık iş yapman gerekir. Kovaları hücrelerden çıkar ve döküp saçmamaya dikkat et; burası bu haliyle zaten yeterince kokuyor."

"Onları nereye götüreceğim?"

Çavuş parmağıyla musluğun arkasındaki *excusado*'yu[24] gösterdi. "Bitirince bana haber ver," dedi ve emirler haykırarak avluya geri döndü.

Papaz eğildi ve kovayı aldı. Ağzına kadar doluydu ve çok ağırdı: Ağırlıktan beli iki büklüm avlunun karşısına yürüdü.

---

24 (İsp.) Tuvalet. (ç.n.)

Ter gözlerinden içeri akıyordu. Gözlerini silip önünü açınca yıkanma kuyruğunda birbiri arkasına tanıdık yüzler gördü: rehineler. Alıp götürdüklerini gördüğü Miguel vardı; annesinin feryatlarını, teğmenin yorgun öfkesini ve güneşin yükseldiğini hatırlıyordu. Onlar da aynı anda onu gördü; ağır kovayı yere bıraktı ve onlara baktı. Onları tanımaması, acı çekmeye devam etmeleri ve kaçmasına izin vermeleri için bir istek, bir talep, bir işaret gibi olurdu. Miguel'i dövmüşlerdi: Gözünün altında bir yara vardı: Sinekler bir katırın derisi soyulmuş böğrü etrafında nasıl vızıldıyorsa yaranın etrafında da öyle vızıldıyordu. O sırada kuyruk ilerledi; yere bakarak onun yanından geçtiler; yerlerine tanımadığı insanlar geldi. Sessizce dua etti: Ey Tanrım, onlara acı çekmeye daha çok değecek birini gönder. Piç kurusu çocuğu olan bir viskici papaz için kendilerini feda etmek durumunda olmaları kahrolası bir maskaralık gibi geliyordu ona. Dizlerinin arasında tüfeği, paçalı donla oturan asker tırnaklarını kesiyor ve fazlalık derilerini ise dişiyle koparıp atıyordu. Tuhaf bir biçimde terk edildiğini hissetti çünkü hiçbir tanıma belirtisi göstermemişlerdi.

Excusado üzerinde bir adamın durabileceği iki kalas bulunan bir fosseptik çukuruydu. Kovayı boşalttı ve yan yana hücrelerin olduğu avlunun karşı tarafına geri döndü. Altı hücre vardı: Birer birer kovaları aldı: Bir defasında durup öğürmek zorunda kaldı: Kovadakileri sıçrata sıçrata avluda bir gitti bir geldi. En son hücreye girdi. Boş değildi; bir adam duvara yaslanmıştı; güneşin ilk ışıkları ayaklarına henüz ulaşmıştı. Sinekler yerdeki bir kusmuk öbeği etrafında vızıldıyordu. Gözleri açıldı ve papazın kovanın üzerine eğilmesini izledi: İki köpekdişi çıkıktı...

Papaz hızlı hareket etti ve yerleri şıpırdattı. Melez, o çok tanıdık sinir bozucu ses tonuyla, "Bir dakika. Burada yapamazsın bunu," dedi. Böbürlenerek açıkladı: "Ben mahpus değilim. Misafirim." Papaz özür dileme manasında bir el hareketi yaptı (konuşmaya korkuyordu) ve devam etti. "Bekle bir dakika." Melez ona yine emir verdi. "Buraya gel."

Papaz inatla ve yarı içeri dönük bir şekilde kapının yanında duruyordu.

"Buraya gel," dedi melez. "Sen mahpussun, değil mi? Ve ben de misafirim, Vali'nin misafiri. Bağırıp polisi çağırmamı ister misin? İstemiyorsan sana söyleneni yap: Buraya gel."

Tanrı bir karar veriyor gibiydi... Nihayet. Kova elinde, büyük çıplak düzayağın yanına geldi, melez duvarın gölgesinden ona bakıyordu, birdenbire kaygıyla sordu: "Burada ne yapıyorsun?"

"Temizlik."

"Ne demek istediğimi biliyorsun."

"Bir şişe brendiyle yakalandım," dedi papaz sesini kalınlaştırmaya çalışarak.

"Seni tanıyorum," dedi melez. "Gözlerime inanamadım fakat konuştuğun zaman..."

"Sanmıyorum..."

"Bu papazın sesi," dedi melez nefretle. Farklı bir cins köpek gibiydi: Tüylerinin diken diken olmasına engel olamadı. Kocaman ayak başparmağı tombul ve çarpık hareket ediyordu. Papaz kovayı yere bıraktı. Umutsuzca bir laf attı: "Sarhoşsun sen."

"Bira, bira," dedi melez, "biradan başka bir şey değil. Bana her şeyin en iyisini söz verdiler ama onlara güven olmaz. Polis Şefi'nin kendi brendisinin dolapta kilitli olduğunu bilmiyor muyum sanki?"

"Kovayı boşaltmam lazım."

"Hareket edersen bağırırım. Düşünmem gereken çok şey var," diye yakındı melez surat asarak. Papaz bekledi: Yapacak bir şey yoktu; adamın insafına kalmıştı; salakça bir cümle çünkü o sıtmalı gözler merhametin ne olduğunu asla bilmemişti. Her şeye rağmen yalvararak onurunun kırılmasından kurtulmuştu.

"Bak," diye dikkatlice açıkladı melez, "burada rahatım." Sarı ayak parmakları kusmuğun yanında keyifle kıvrılıyordu. "Güzel yemek, bira, arkadaşlık, çatı da akmıyor. Sonrasını ne sen sor ne ben söyleyeyim; köpek gibi tekmeyi vuracaklar

bana, köpek gibi." Cırtlak ve öfkeli bir hal aldı. "Seni neden buraya getirdiler? Bilmek istediğim bu. Bana bir dalavere var gibi geliyor. Seni bulmak benim görevim, değil mi? Seni zaten bulduysalar ödülü kim alacak? Şef mi, pek tabii ki, ya da o piç kurusu çavuş." Mutsuz bir halde kara kara düşündü. "Bugünlerde kimseye güven olmuyor."

"Bir de Kırmızı Gömlekli var," dedi papaz.

"Kırmızı Gömlekli mi?"

"Aslına bakarsan beni o yakaladı."

"Meryem aşkına," dedi melez, "hepsi de Vali'nin gözü kulağı." Yalvarırcasına yukarı baktı. "Sen eğitimli bir adamsın. Akıl ver bana," dedi.

"Bu bir cinayet olur," dedi papaz, "ölümcül günah."

"Onu kastetmiyorum. Ödülden bahsediyorum. Yani *bilmedikleri* sürece ben burada rahatım işte. İnsan birkaç hafta tatili hak ediyor. Sen de çok uzağa kaçamazsın zaten, değil mi? Seni buranın dışında yakalamak daha iyi olur, öyle değil mi? Kasabada bir yerlerde. Demem o ki başka kimse alamaz..." Öfkeyle, "Yoksul bir adamın düşünmesi gereken çok şey var," dedi.

"Bana kalırsa," dedi papaz, "sana burada bile *bir şeyler* verebilirler."

"Bir şeyler mi," dedi melez vücudunu az biraz kaldırıp duvara yaslayarak, "neden tamamını almayayım ki?"

"Ne oluyor burada?" diye sordu çavuş. Kapının girişinde, güneşte durmuş, içeri bakıyordu.

Papaz ağır ağır, "Kusmuğunu temizlememi istedi," dedi, "ben de sizin bunu yapmamı söylemediğinizi anlatıyordum..."

"Ha, o misafir," dedi çavuş. "Doğru düzgün davranılması lazım ona. Ne diyorsa yap."

Melez sırıttı. "Bir şişe bira daha alsam, çavuş?"

"Daha değil," dedi çavuş. "Önce kasabayı kolaçan etmen gerekiyor."

Papaz kovayı aldı ve onları tartışır halde bırakıp avlunun karşısına geri döndü. Sırtına bir silah dayanmış gibiydi. *Excu-*

sado'ya gidip kovayı boşalttı ve tekrar güneşli yere döndü: Silah göğsüne hizalanmıştı. İki adam hücrenin kapısında durmuş konuşuyordu. Avlunun karşısına yürüdü: Gelirken ona bakıyorlardı. "Demek bu sabah miden bulanıyor ve iyi göremiyorsun," dedi çavuş meleze. "Öyleyse kendi kusmuğunu kendin temizle. *Görevini* yapmazsan eğer..." Sırtı dönük çavuşun arkasından melez ona kurnazca ve tekinsizce bir göz kırptı. Madem korku bitmişti artık yalnızca pişmanlık duyabilirdi. Tanrı kararını vermişti. Hayatına devam etmek, kararlar almak, kendi düşünceleriyle hareket etmek, planlar yapmak zorundaydı.

Her zemine birer kova su dökerek hücrelerin temizliğini bitirmesi bir yarım saatini daha aldı; dindar kadının kemerli yoldan geçerek kız kardeşinin kefalet parasıyla onu beklediği yere gidişini izledi; ikisi de pazardan alınmış, sert ve kuru ikinci el mallara benzeyen siyah örtülerle kapanmıştı. Sonra yine çavuşa rapor verdi, o da hücreleri kontrol etti ve yaptığı işte kusur buldu, ondan yerlere daha fazla su dökmesini istedi, sonra birden bütün bu işlerden bezdi ve çavuşa, şefe gidip buradan çıkmak için izin isteyeceğini söyledi. Böylece şefin kapısının önündeki bankta oturup, nöbetçinin kızgın güneşte bıkkın bir halde bir o yana bir bu yana gidişgelişini izleyerek bir saat daha bekledi.

Nihayet bir polis memuru onu içeri aldığında masada oturan şef değil, teğmendi. Papaz duvardaki portresinden çok uzak olmayan bir yerde dikilip bekledi. Bir an çabucak ve heyecanla başını kaldırıp eski ve buruşuk gazete kupürüne baktı ve pek bana benzemiyor diye düşündü. O günlerde ne kadar tahammül edilemez bir yaratık olmalıydı ama yine de nispeten daha masumdu. Bu da bir başka muammaydı: Bazen bağışlanabilir günahlar –sabırsızlık, önemsiz bir yalan, gurur, kaçırılan bir fırsat– insanı bütün günahların en kötüsünden bile daha fazla erdemden uzaklaştırıyor gibi geliyordu ona. O masumiyet zamanlarında hiç kimseye sevgi duymamıştı; şimdi, yani günahkâr olduktan sonra, öğrenmişti ki...

"Ee," diye sordu teğmen, "hücreleri temizledi mi?" Önündeki kâğıtlardan kafasını kaldırmadı bile. Devam etti: "Çavuşa söyle tüfekleri doğru düzgün temizlenmiş yirmi adam istiyorum, iki dakika içinde." Başını kaldırıp dalgın dalgın papaza baktı ve, "Ee, ne bekliyorsun?" dedi.

"Gitmek için izin istiyorum Ekselansları."

"Ben ekselans değilim. Bir şeyleri doğru adlarıyla söylemeyi öğren." Pat diye, "Daha önce buraya geldin mi?" diye sordu.

"Hiç gelmedim."

"Adın Montez. Bugünlerde bu isimde çok fazla insanla karşılaşıyorum. Akrabalarınız var mı?" Onu dikkatle izliyordu, hafıza işlemeye başlıyor gibiydi.

Papaz aceleyle, "Kuzenim Concepción'da vurulmuştu," dedi.

"O benim suçum değildi."

"Ben sadece şey demek istemiştim, birbirimize çok benziyorduk. Babalarımız ikizdi. Aralarında yarım saat bile yoktu. Siz Ekselanslarının şeyi düşündüğünü sandım."

"Onu hatırladığım kadarıyla çok farklı biriydi. İnce uzun boylu bir adam... omuzları dardı..."

Papaz hemen atıldı: "Belki sadece ailenin gözüyle..."

"Onu sadece bir kez gördüm." Yerli kanı taşıyan esmer elleri kâğıtların üzerinde huzursuzdu, kara kara düşünerek otururken teğmenin aklında sanki bir şey vardı.

"Nereye gidiyorsun?" diye sordu.

"Tanrı bilir."

"Hepiniz aynısınız, siz halk. Asla hakikati öğrenmiyorsunuz: Tanrı'nın hiçbir şeyi bilmediğini." Bir kir parçasına benzeyen minicik bir yaşam kırıntısı önündeki kâğıdın üzerinden telaşla geçiyordu; parmağıyla üstüne bastırıp ezdi ve, "Ceza ödeyecek paran yokmuş," dedi. Sonra yapraklar arasından hızla koşup geçerek sığınacak yer arayan bir başka minik kırıntıyı izledi: Bu sıcakta yaşamın sonu yoktu.

"Yok."

"Nasıl geçineceksin?"

"Belki bir iş tutarım..."

"Çalışmak için yaşın hayli ilerlemiş." Elini birdenbire cebine götürdü ve bir beş peso bozukluk çıkardı. "Al," dedi. "Git buradan ve bir daha yüzünü görmeyeyim senin. Sakın aklından çıkarma bunu."

Papaz madeni parayı avucunda tuttu; bir ayin bedeliydi. Şaşkın bir halde, "Siz iyi bir adamsınız," dedi.

Bölüm 4

Nehri geçip üzerinden sular damlayarak karşı yakaya çıktığında hâlâ sabahın erken vakitleriydi. Etrafta birilerinin olacağını sanmıyordu. Kulübe, teneke çatılı baraka, bayrak direği: Bütün İngilizlerin güneş batarken bayraklarını indirdikleri ve "Tanrı Kralı Korusun" marşını söylediklerini hatırladı. Barakanın köşesini dikkatle döndü ve kapıyı açtı. Daha önce de bulunduğu karanlığın içindeydi: Kaç hafta önceydi? Hiçbir fikri yoktu. Sadece yağmurların gelmesine epey zaman olduğunu hatırlıyordu: Bugünlerde başlamak üzereydiler: Bir hafta sonra dağları yalnızca bir uçak aşabilirdi.

Etrafını ayaklarıyla hissediyordu; o kadar acıkmıştı ki birkaç muz bile hiç yoktan iyiydi, iki gündür ağzına tek lokma koymamıştı fakat burada hiçbir şey yoktu. Mahsullerin nehre döküldüğü gün gelmiş olmalıydı. Çocuğun kendisine ne söylediğini hatırlamaya çalışarak kapının dibinde dikiliyordu; mors şifresi, kızın penceresi: Bembeyaz tozlu bahçenin karşısındaki sivrisinek teli güneşte parlıyordu. Aniden aklına boş bir ambar geldi. Kaygıyla dinlemeye başladı. Hiçbir yerden ses gelmiyordu; bir ayakkabının beton zemine pat diye o ilk uykulu basışıyla, bir köpeğin gerinirken tırnaklarıyla yeri kazımasıyla, bir elin bir kapıya

tak tak vurmasıyla gün burada henüz başlamamıştı. Hiç ama hiçbir şey yoktu.

Saat kaçtı? Hava aydınlanalı kaç saat olmuştu? Bilmek imkânsızdı. Sonuçta çok erken değildi: Altı ya da yediydi... Bu çocuğa ne kadar çok bel bağladığını fark etti. Kendini tehlikeye atmadan ona yardım edebilen tek kişi oydu. Birkaç gün içinde dağları geçemediği takdirde burada mahsur kalacaktı; polise bizzat teslim olabilirdi çünkü kimse yemek ve kalacak yer vermeye cesaret edemezse bu yağmurları nasıl atlatabilirdi? Bir hafta önce karakolda tanınmış olsaydı daha iyi ve daha çabuk olacaktı: Daha az sorun çıkacaktı. Derken bir ses duydu; umut çekinerek geri geliyor gibiydi: Bir tırnak sürtünmesi ve inleme. Şafak derken kastedilen buydu: Hayatın sesi. Bu sesi kapı girişinde büyük bir arzuyla bekledi.

Nihayet geldi: Kırma bir dişi köpek bahçede sürüklenerek hareket ediyordu, çirkin bir yaratıktı, düşük kulakları vardı, yaralı ya da kırık bir bacağı çekiştiriyor ve inliyordu. Sırtında bir problem vardı. Ağır ağır yaklaştı. Bir doğal tarih müzesinde sergilenen bir parça gibi kaburgalarını görebiliyordu. Günlerdir bir şey yemediği belliydi: Terk edilmişti.

Ondan farklı olarak köpek bir çeşit umut taşıyordu. Umut yalnızca akıl yürüten insan zihninin öldürebileceği bir içgüdüdür. Bir hayvan çaresiz kalmak nedir bilmez. Onun yaralı halde hareket ettiğini izlerken bunun her gün olan bir şey olduğu hissine kapıldı, belki de haftalardır... Daha mutlu bölgelerdeki kuş şakımaları gibi yeni günün iyi prova edilmiş eserlerinden birini izliyordu. Köpek kendini verandanın kapısına kadar sürükledi ve kol ve bacakları yayılmış halde yere uzandı, tek patisiyle yeri tırmalamaya başladı. Burnu bir çatlağın üzerine gelmişti: Boş odaların kullanılmayan havasını soluyor gibiydi; sonra sabırsızca inledi, içeride bir şeyin hareket ettiğini duymuş gibi kuyruğunu yere vurdu. En sonunda ulumaya başladı.

Papaz daha fazla dayanamadı. Artık ne manaya geldiğini biliyordu: Bir de gözleriyle görsündü. Bahçeye çıktı, hayvan

acemice ama bir bekçi köpeğinin parodisiymişçesine döndü ve ona havlamaya başladı. İstediği şey bir insan değildi: Alışık olduğu şeyi istiyordu: Eski dünyayı geri istiyordu.

Pencereden içeri baktı, belki de çocuğun odası burasıydı. İşe yaramayan ve bozulmuş olanlar hariç içindeki her şey boşaltılmıştı. Yırtık kâğıtlarla dolu bir mukavva kutu ve bir bacağı kırılmış küçük bir sandalye vardı. Kireç badanalı duvara belki bir aynanın belki de bir resmin asılı olduğu büyük bir çivi çakılıydı. Kırık bir ayakkabı çekeceği vardı.

Köpek hırlayarak kendini verandada sürüklüyordu: İçgüdü bir görev duygusu gibidir ve insan bunu sadakatle çok kolay karıştırabilir. Güneşe adım atarak hayvandan rahatça kurtuldu; köpek onu takip edebilecek kadar hızlı dönemedi. Kapıyı itti ve açıldı, kimse kilitlemeye lüzum görmemişti. Duvarda kötü kesilmiş ve doğru düzgün kurutulmamış eski bir timsah derisi asılıydı. Arkasında bir koklama sesi duydu ve döndü; köpeğin iki patisi eşiğin üzerindeydi fakat artık o da evden biri olmuştu, köpek ses çıkarmadı. Adam oradaydı, sahipti, efendiydi: Köpeğin zihnini meşgul edecek her türlü koku vardı. Köpek ıslak bir ses çıkararak kendini yerde attı.

Papaz sol tarafta bir kapıyı açtı, belki de yatak odasıydı. Bir köşede bir yığın eski ilaç şişesi duruyordu. Baş ağrısı için, mide ağrısı için ilaçlar, yemeklerden sonra, yemeklerden önce alınacak ilaçlar... Birinin bu denli ilaca ihtiyaç duyması için çok hasta olması lazımdı. Bir saç tokası vardı, kırıktı ve bir deste de tarak; açık sarı saçlar kirli beyaza dönüşüyordu. İçi rahatlayarak düşündü: Kızın annesinindi, yalnızca annesinin.

Sivrisinek teli bulunan pencereden ağır ve boş nehre bakan bir başka odaya geçti. Burası oturma odası olmalıydı çünkü gittikleri yere götürmeye değmeyecek bir masa vardı: birkaç Şiline alınmış, kontrplaktan yapılma bir katlanır oyun masası. Anneleri ölüyor muydu, diye merak etti. Mahsulü toplayıp bir hastanenin bulunduğu başkente gitmişlerdi belki de. Odadan çıkıp bir başkasına girdi: Dışarıdan gördüğü odaydı bu; çocuğunki. Çöp kutusundaki şeyleri hüzünlü bir merakla döktü.

Bir ölümün ardından temizlik yapıyormuş da neyi saklamanın daha acı verici olduğuna karar veriyormuş gibi hissetti.

Okudu: "Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nın en önemli nedeni Boston Çay Partisi[25] denen olaydır." İri ve pekiştirilmiş harflerle özene bezene yazılmış bir makalenin parçası gibi görünüyordu. "Fakat asıl mesele (kelime yanlış yazılmış, üstü çizilmiş ve yeniden yazılmıştı) Parlamento'da temsil edilmeyen insanlardan vergi alınmasının doğru olup olmadığıydı." Bu bir müsvedde olmalıydı, düzeltmeler çok fazlaydı. Rasgele bir başka kâğıt yaprağını aldı: Whig'ler ve Tory'ler[26] denen insanlar hakkındaydı, bunlar onun için anlaşılmaz kelimelerdi. Toz bezi gibi bir şey çatıdan bahçeye düştü: Yere konan bir akbabaydı bu. Okumaya devam etti: "On yedi dönümlük bir çimenliği beş kişi üç günde biçerse iki kişi bir günde ne kadarını biçer?" Sorunun altına düzgün bir çizgi çekilmişti ve sonra hesaplamalar başlıyordu; çözümsüz kalmış umutsuz bir rakamlar karmaşası. Buruşturulup bir kenara atılmış kâğıtlarda bir parça ateş ve öfke izi vardı. Kızın bu soruyu çözmekten vazgeçtiği anı çok net görebiliyordu: Çok düzgün biçimli yüzü ve iki yanda dipten bağlanmış atkuyruğu saçlar. Kendisini inciten herkese sonsuz bir nefretle küfretmeye ne kadar hazır olduğunu hatırladı ve kendi çocuğunun çöplüğün orada onu nasıl baştan çıkardığını.

Birinin kaçmasına engel olurcasına kapıyı içeriden kapattı. Köpeğin bir yerlerde hırladığını ve süründüğünü duyabiliyordu; onu takip edip daha önce mutfak olan yere kadar gitti.

---

25 Boston Tea Party: Amerika'daki kolonistlerin Büyük Britanya'dan gelen yüksek vergili çayı ve Büyük Britanya'yı protesto etmek için 16 Aralık 1773'te Boston Limanı'nda İngiliz gemilerindeki tonlarca çayı Kızılderili kılığına girerek denize dökme eylemidir. (ç.n.)

26 17. yüzyıl İngilteresi'nde meşrutiyetin genişletilmesini savunan burjuvalara İrlandalı at hırsızları için kullanılan "whig" adı takılmıştı. Whig'ler 19. yüzyıl sonlarında bölünerek İngiliz İşçi Partisi'ni doğurdular. Kalan Whig'ler ise günümüzün Liberal partisini kurdular. Aynı dönemde düzenin değiştirilmeden sürdürülmesini savunan Kral yanlılarına da İrlanda dilinde "haydut" anlamındaki "tóraidhe"den gelen Tory denmektedir. İngiltere'de bugünkü muhafazakâr partinin kökeni bu akımdır. (ç.n.)

Yaşlı dişlerini göstere göstere bir kemiğin üzerine ölümüne kapanmıştı. Bir yerlinin suratı sanki kurutulmak için asılmış bir şey gibi sivrisinek telinin dışında asılı duruyordu: esmer, pörsümüş ve iştah öldürücü. Onun da gözü kemikteydi, sanki imreniyor gibiydi. Papaz mutfağa girerken ona baktı ve sanki hiç orada bulunmamış gibi evi yine o terk edilmiş halinde bırakarak anında ortadan kayboldu. Kemiğe papaz da bakıyordu.

Üzerinde hâlâ bir sürü et vardı. Köpeğin ağzının birkaç santim yukarısında ufak bir sinek bulutu uçuşuyordu ve yerli artık gitmiş olduğu için köpek gözünü papaza dikmişti. Hepsi rekabet halindeydi. Papaz bir iki adım ilerledi ve ayağını yere iki kez vurdu. Ellerini kanat gibi çırparak, "Hoşt," dedi papaz, "hoşt," fakat it yerinden kımıldamıyor, kemiğin üzerine dümdüz kapaklanmış, sakat vücudunda kalan tüm direnç sarı gözlerinde yoğunlaşmış bir halde dişlerinin arasından hırlıyordu. Ölüm döşeğindeki nefret gibiydi. Papaz sakına sakına öne doğru geldi; hayvanın sıçrayamadığı düşüncesine henüz alışmamıştı. Bir köpek hareketlerinden belli olur ama bu yaratık herhangi bir sakat insan gibi sadece düşünebiliyordu. Düşüncelerin –açlık, umut ve nefret– bakışlarına oturduğunu görebiliyordunuz.

Papaz elini kemiğe uzattı ve sinekler vızıldayarak havalandı. Hayvan sessiz kaldı ve durup izledi. Kandırmaya çalışarak, "Bak, bak," dedi papaz; havada elleriyle ayartıcı küçük hareketler yaptı ama hayvan ona sadece baktı. Sonra papaz kemikten vazgeçmiş gibi yaparak arkasını dönüp gitti. Bir duayı kendi kendine hafifçe mırıldandı, köpekle ilgilenmemeye özellikle dikkat ediyordu. Sonra hızla geri döndü. İşe yaramadı bu. Köpek onu izliyor, zekâ fışkıran hareketlerini takip etmek için başını döndürüp duruyordu.

Bir an sinirlendi; kıçı kırık melez bir kancık oradaki tek yiyeceği aşıracaktı. Bu duruma küfretti, açık hava konserlerinden edinilmiş çok bilinen laflardandı: Başka şartlar altında bu küfürlerin bir anda ağzından çıkmasına şaşardı. Sonra birdenbire güldü: İnsan onurunun bir kemik için bir köpekle

çatışmasıydı bu. Güldüğü zaman hayvanın kulakları korkuyla arkaya yattı ve uçları titremeye başladı. Fakat o hiç acımıyordu; bir insanın yanında onun hayatı önemli değildi. Atacak bir şey bulmak için etrafa baktı. Fakat oda kemik hariç neredeyse her şeyden temizlenmişti. Kim bilir belki de kemik bu kırma köpek için bile bile bırakılmıştı; çocuğun, hasta annesi ve salak babasıyla buradan ayrılmadan önce kemiği hatırlamasını gözünün önüne getirebiliyordu: Düşünmek zorunda olanın daima çocuk olduğuna dair bir izlenimi vardı. Amacına uygun olarak, telden yapılmış bir sebze sepetinden daha iyi bir şey bulamadı.

Tekrar köpeğe yaklaştı ve başına hafifçe vurdu. Eskimiş kırık dişiyle teli ısırmaya çalıştı, yerinden kımıldamıyordu. Ona tekrar daha şiddetli vurdu ve o da teli kaptı: Ağzından zorla çekip çıkardı. Olağanüstü bir çaba sarf etmeksizin hiç kımıldayamadığını fark edene kadar ona tekrar tekrar vurdu: Darbelerinden kaçması ya da kemiği bırakması mümkün değildi. Sadece dayanmak zorundaydı, sarı gözleri darbeler arasında korku ve intikam hırsıyla ona doğru parlıyordu.

Madem öyle o da yöntemini değiştirdi; sebze sepetini bir çeşit ağız kafesi olarak kullandı, dişlerini kafesleyerek eğildi ve kemiği kaptı. Köpek bir pençesiyle kemiğe atıldı ama kapmaya gücü yetmedi; papaz teli bırakıp geriye sıçradı, hayvan peşinden gitmeye çalıştı ama başaramadı, yere yığıldı. Papaz kazanmıştı: Kemiğine kavuşmuştu. Kancık bir daha hırlamaya yeltenmedi.

Papaz bir miktar çiğ eti dişleriyle sıyırdı ve çiğnemeye başladı: Hiçbir yemek bu kadar lezzetli olmamıştı, artık içinde birazcık acıma hissi duyduğu için de mutluydu. Şu kadar yiyeceğim ve gerisini köpeğe vereceğim, diye düşündü. Aklından kemiğin bir yerini işaretledi ve bir parça daha ısırdı. Saatlerdir duyduğu mide bulantısı şimdi geçmeye ve yerini gerçek bir açlık hissine bırakmaya başlamıştı; yemeye devam etti, köpek onu seyrediyordu. Kavga bittiğine göre hayvan artık hiçbir düşmanlık göstermiyordu: Kuyruğunu umut ve merakla yere

vurmaya başladı. Papaz işaretlediği yere ulaşmıştı, fakat şimdi ona öyle geliyordu ki önceki açlık hayalden ibaretti: Açlık buydu, şimdi hissettiği şey. Bir insanın ihtiyacı bir köpeğinkinden daha büyüktü: Eklem yerindeki bir boğum eti ona bırakacaktı. Fakat o an geldiğinde onu da yedi, ne de olsa köpeğin dişleri vardı: Kemiğin kendisini yerdi o. Kemiği yere attı ve mutfaktan çıktı.

Boş odaları bir kez daha dolaştı. Kırık bir ayakkabı çekeceği: İlaç şişeleri: Amerika Bağımsızlık Savaşı üzerine bir makale... Buradan neden gittiklerini ona açıklayacak hiçbir şey yoktu. Verandaya çıktı ve yerdeki tahtaların arasından bir kitabın toprağa düşmüş olduğunu, evi karıncaların yolundan uzaklaştırmak için yüksekte tutan pürüzlü tuğla sütunların arasında yattığını gördü. Kitap görmeyeli aylar olmuştu. Orada, temel kazıklarının altında küflenen şey sanki daha iyi şeylerin geleceğinin müjdesi gibiydi: Radyoları ve kitap rafları olan, gece için yataklar hazırlanmış, yemek için sofraya örtü serilmiş müstakil evlerde süregiden hayat. Yere diz çöktü ve kitaba uzandı. Aniden anladı ki, bu uzun mücadele bittiğinde, dağları ve ülke sınırını aştığında nihayet hayat yeniden yaşanır hale gelecekti.

Kitap İngilizceydi fakat bir Amerikan papaz okulundaki yıllarında bunu fazla zorluk çekmeden okumaya yetecek kadar İngilizce öğrenmişti. Tek kelimesini anlamasa da kitap yine de kitaptı. Adı *Jewels Five Words Long: A Treasury of English Verse*[27] idi, kapağının arkasındaki boş sayfaya bir belge yapıştırılmıştı: "Üçüncü Sınıf, İngilizce Kompozisyon'daki başarısı dolayısıyla ...'a hediye edilmiştir" yazılıydı; nokta nokta bırakılmış boşluğa da mürekkepli kalemle Coral Fellows yazılmıştı. Belli belirsiz bir arma vardı; bir kızıl akbaba ve meşe yaprağıyla şu Latince sloganı içeriyordu: *Virtus Laudata Crescit.*[28] Bir de lastik mühürle imza vurulmuştu: Özel Eğitim Kurumları Müdürü Henry Beckley, B.A.

---

27 Beş Kelimelik Mücevherler: İngiliz Nazımının Hazinesi. (ç.n.)
28 Fazilet Methiye ile Artar. (ç.n.)

Papaz verandanın basamaklarına oturdu. Her yerde sessizlik vardı; terk edilmiş muz istasyonunun çevresinde hâlâ umudunu kesmemiş akbaba dışında hayat yoktu. Yerli hiç var olmamış olabilirdi. Bir yemeğin ardından papaz buruk bir keyifle biraz okumayı düşündü ve kitabı rasgele açtı. Coral: Demek çocuğun ismi buydu. Vera Cruz'daki dükkânlarda bunlardan bol miktarda olduğunu düşündü; nedense cemaate kabul törenlerinin ardından genç kızlara çok yakıştığı düşünülen sert kırılgan mücevherler. Okudu:

"Balıkçıl ve sutavuklarının uğraklarından geliyorum,
Birdenbire taşıyorum,
Sonra eğreltiotlarının arasından parıldıyorum,
Vadinin dibinde şırıl şırıl akmak üzere."[29]

Esperanto diline benzer kelimelerle dolu anlaşılmaz bir şiirdi. Düşündü: Demek bu İngiliz şiiri: Ne tuhaf. Bildiği çok az şiir acı, pişmanlık ve umutla ilgiliydi. Bu mısralar felsefi bir notla sona eriyordu: "Çünkü insanlar belki gelirler ve giderler / Fakat ben ebediyen yoluma devam ederim." Basmakalıp ve gerçekdışı "ebediyen" sözü onu biraz dehşete düşürdü: Böyle bir şiir bir çocuk için uygun değildi. Akbaba gelip bahçede yürümeye başladı, tozlu ve ıssız bir yaratıktı; arada bir tembel tembel yerden havalanıp yirmi metre öteye konuyordu. Papaz okumaya devam etti:

"'Geri dön! Geri dön!' diye acı içinde bağırdı
Fırtınalı denize doğru:
'Highland liderinizi de affedeceğim
Kızım, ah benim kızım.'"[30]

---

29 Alfred Lord Tennyson'ın (1809-1892) "Brook" ("Dere") adlı şiirinden. (ç.n.)
30 Thomas Campbell'in 1795'te İskoçya'da bestelediği "Lord Ullin's Daughter" (Lord Ullin'in Kızı) adlı şarkının sözleri olan şiirin bir parçası. (ç.n.)

Bu ona daha etkileyici geldi ancak diğeri kadar olmasa da bu da çocuklara göre değildi belki. Yabancı kelimelerdeki hakiki tutkunun gücünü hissetti; sıcak ve yalnız tüneğinde kendi kendine son mısrasını tekrarladı: "Kızım, ah benim kızım." Bu sözler pişmanlık, özlem ve mutsuz aşka dair hissettiği her şeyi içeriyor gibiydi.

Hücrede geçirdiği o sıcak ve kalabalık geceden bu yana bir terk edilmişlik bölgesine geçmişti sanki: Orada, yaşlı adamın başı omzundayken neredeyse ölmüş gibiydi ve şimdi bir çeşit Araf'ta dolaşıyordu çünkü ne yeterince iyi ne de yeterince kötüydü... Hayat yoktu artık: Bu sadece bir muz istasyonu meselesi değildi. Şimdi fırtına patladığında ve sığınacak bir yer aradığında ne bulacağını çok iyi biliyordu: Hiçbir şey.

Kulübeler şimşekte sıçradılar ve durdukları yerde zangırdamaya başladılar, sonra gürleyen karanlıkta yeniden kayboldular. Yağmur henüz gelmemişti: Büyük katmanlar halinde Campeche Körfezi'nden içeri zorluyor ve kademe kademe ilerleyişiyle bütün eyaleti kaplıyordu. Gök gürültüleri arasında onu, artık kendisine çok yakın olan (nereden baksan yirmi mil ötedeki) dağlara doğru ilerleyen muazzam hışırtıyı duyduğunu hayal edebiliyordu.

İlk kulübeye ulaştı; kapısı açıktı ve şimşek ışığı vurunca, tahmin ettiği gibi içeride hiç kimsenin olmadığını fark etti. Sadece bir mısır yığını ve belki bir fare olabilecek belli belirsiz gri bir hareket. Bir sonraki kulübeye koşturdu fakat o da her zamanki gibiydi (mısır dışında hiçbir şey yoktu), sanki bütün insan yaşamı önünden çekiliyor gibiydi, sanki Biri bu andan sonra yalnız bırakılmasına karar vermişti; büsbütün yalnız. Papaz orada dikiledursun yağmur ağaçların ortasındaki açık alana ulaşmıştı; ormandan kalın beyaz bir duman gibi çıkıyor ve yoluna devam ediyordu. Sanki düşman bütün bölgeye bir gaz bulutu gönderiyordu; dikkatlice, kimsenin kurtulmadığından emin olmak için. Yağmur yayıldı, sanki düşmanın bir kronometresi varmış ve akciğerlerin dayanma limitini saniyesi saniyesine biliyormuş gibi gerektiği kadar yağmaya devam etti. Çatı

yağmuru bir süre tuttu, sonra içeri bırakıverdi; ince dallar suyun ağırlığı altında büküldü ve sonra koptular; sular beş altı yerden içeri girdi ve siyah girdaplar halinde aktı; derken oluk oluk akan sular durdu, tavandan düşen damlalar kaldı; şimşekler koruyucu birer baraj gibi iki yanında çakmaya devam ederken yağmur yoluna devam etti. Bir iki dakika içinde dağlara ulaşacaktı: Bunun gibi birkaç fırtınanın ardından dağlar geçilmez olurdu.

Gün boyu yürümüştü ve çok yorgundu; kuru bir yer buldu ve oturdu. Şimşek çakınca açık alanı görebiliyordu. Çevresinde damlayan suların hafif gürültüsü vardı. Huzur gibiydi ama tam değil. Huzur için insana ihtiyacınız vardı: yalnızlığı başına gelecek şeylere dair bir tehditti sanki. Birdenbire –görünür hiçbir nedeni yokken– Amerikan papaz okulundaki yağmurlu günü hatırladı: Merkezi ısıtmayla buğulanan kütüphanenin pencere camları, ciddi kitaplarla dolu yüksek raflar ve pencere camına parmaklarıyla adının baş harflerini yazan genç bir adam; Tucsonlu bir yabancı; oydu huzur. Bu görüntüye dışarıdan baktı: Bir gün tekrar oraya girebileceğine inanmıyordu. Kendi dünyasını kurmuştu ve işte o da buydu, boş ve yıkık kulübeler, geçip giden fırtına ve tekrar korku: Korku, çünkü eninde sonunda yalnız değildi.

Birisi dışarıda ihtiyatla hareket ediyordu. Ayak sesleri az biraz yaklaşıyor ve duruyordu. Kayıtsızca bekliyordu, çatıdan sırtına su damlıyordu. Melezin şehir dışına çıkarak onu ele vermek için sağlam bir fırsat kolladığını düşündü. Kulübenin kapısından bir yüz ona baktı ve çabucak geri çekildi; yaşlı bir kadın yüzüydü fakat bir yüzün kaç yaşında olduğunu Kızılderililerde asla anlayamazsınız, en fazla yirmisinde bile olabilirdi. Yerinden kalkıp dışarı çıktı. Hantal ve çuvala benzeyen eteğiyle, ağır siyah örgüleri sallanarak önünden hızla kaçtı. Görünüşe göre yalnızlığı, sadece hızla geri çekilen bu kaçamak yüzler, Taş Devri'nden çıkıp gelmiş gibi görünen bu yaratıklar tarafından bozulacaktı.

Somurtkan bir öfkeye kapılmıştı; geri adım atmamak lazımdı. Su birikintilerine bata çıka açık alanın karşısına

kadar takip etti onu fakat kadın ilk hamleyi yapmıştı, utanma duygusu da yoktu ve ondan önce ormana girdi. Onu orada aramanın yararı yoktu ve geri dönüp en yakın kulübeye doğru gitti. Daha önce sığındığı kulübe değildi ama tıpkı onun gibi boştu. Bu insanlara ne olmuştu? Bu vahşi denebilecek kampların yalnızca geçici olduğunu yeterince iyi biliyordu; Kızıldereliler küçük bir toprak parçasını ekip biçerler ve toprağı artık çok yordukları zaman öylece bırakıp giderlerdi. Münavebeli tarım hakkında hiçbir şey bilmiyorlardı ama taşındıklarında mısırlarını yanlarında götürürlerdi. Bu ise daha ziyade bir güçten ya da salgından kaçmak gibiydi. Hastalık durumunda böyle kaçışlar yaşandığını duymuştu ve tabii ki işin korkunç yanı gittikleri her yere hastalığı da beraberlerinde götürmeleriydi; bazen penceredeki sinekler gibi panik halinde olurlar, fakat gizleyerek, seslerini çıkarmayarak, herkesten gizli tutabilirlerdi. Sıkıntılı bir şekilde tekrar dönüp açık alana baktı, yerli kadın oradaydı ve daha önce kendisinin girdiği kulübeye sürünerek geri dönüyordu. Sertçe seslendi ve kadın paytak paytak koşarak yine ormana kaçtı. Sarsak sarsak gitmesi kanadı kırıkmış gibi hareket eden bir kuşu andırıyordu... Onu takip etmek için hiçbir hamle yapmadı ve kadın ağaçlara varmadan önce durup ona baktı; papaz öteki kulübeye doğru yavaş yavaş ilerledi. Bir defa döndü: Kadın gözlerini ona dikmiş, belli bir mesafeden izliyordu. Bir kez daha ona bir hayvanı ya da kuş gibi bir şeyi anımsattı. Doğrudan kulübeyi hedefleyerek yürümeye devam etti papaz. Evlerin çok çok uzaklarında şimşek çaktı ama gök gürültüsü pek duyulmuyordu; tepelerindeki hava açılıyor ve ay görünüyordu. Birdenbire tuhaf ve yapay bir çığlık duydu; o yana dönünce kadının ormana geri döndüğünü fark etti, o sırada kadın tökezledi, kendini bırakan bir kuş gibi kollarını uzattı ve yere düştü.

Şimdi kulübede değerli bir şey olduğundan iyice emindi, belki de mısırların arasında saklıydı; içeriye girerken kadına hiç aldırış etmedi. Şimşek uzaklara gittiği için göremiyordu, yeri hissederek mısır yığınlarına kadar gitti. Dışarıdan gelen

pat pat ayak sesleri yakınlaşıyordu. Her tarafı ellemeye başladı; belki de burada yiyecek saklıydı. Gizli işlerle meşgul insanların ufak gürültüleri gibi damlayan su ve sakınarak basan ayak seslerine kuru yaprakların çatırdama sesi eklenmişti. O an eli bir insan yüzüne değdi.

Artık böylesi bir şeyden korkması mümkün değildi, parmaklarıyla dokunduğu şey insani bir şeydi. Parmakları gövdenin aşağısına doğru kaydı; bir çocuğun bedeniydi bu, elinin altında sessiz uzanıyordu. Ay ışığı kapının girişindeki kadının yüzünü belli belirsiz aydınlattı. Korkudan titriyor olmalıydı ama kim bilir. Bunu... görebileceğim, açıkta bir yere götürmeliyim, diye düşündü.

Bir erkek çocuktu, belki üç yaşında: İnce uzun bir kafa ve fırça gibi saçlar: Baygın fakat ölmemiş: Göğsündeki en hafif hareketi hissedebiliyordu. Yine aklına hastalık geldi ama elini uzatınca çocuktaki ıslaklığın ter değil kan olduğunu fark etti. Korku ve tiksinti nüksetti, her yerde şiddet: Şiddetin sonu hiç gelmeyecek miydi? Kadına sertçe sordu: "Ne oldu?" Sanki bu haliyle insan yine insana bırakılmıştı.

Kadın bir metre kadar uzakta diz çökmüş, papazın ellerine bakıyordu. Çok az İspanyolca biliyordu çünkü "*Americano*"[31] diye cevap vermişti. Çocuk kahverengi tek parça bir tür önlük giymişti. Boynunu kaldırdı: Üç yerinden vurulmuştu. Hayat onu giderek daha fazla terk ediyordu: Yapılacak –gerçekten de– hiçbir şey yoktu fakat denemek gerekiyordu... Kadına "su" dedi, "su." Fakat anlamış görünmüyordu, çömelmiş onu izliyordu. Gözler hiçbir şey ifade etmediği zaman acı duyulmadığını düşünmek insanın kolayca düştüğü bir hataydı. Çocuğa dokunduğunda kadının kalçalarının üzerinde kımıldandığını görebiliyordu. Çocuk biraz fazla inlese kadın ona dişleriyle saldırmaya hazırdı.

Yavaş yavaş ve nazikçe konuşmaya başladı (kadının ne kadar anladığını bilemiyordu): "Su bulmalıyız. Onu yıkamak

31 Amerikalı. (ç.n.)

için. Benden korkmana gerek yok. Ona zarar vermeyeceğim." Gömleğini çıkardı ve şeritler halinde yırtmaya başladı, ne yazık ki hijyenik değildi bu fakat burada başka ne yapılabilirdi ki? Tabii ki dua etmekten başka, fakat kimse yaşam için dua etmedi, bu yaşam için. Yine tekrarladı: "Su." Kadın anlamış görünüyordu, yağmur suyu birikintilerinin olduğu yere çaresizce baktı: Olan tek su buydu. Eh, diye düşündü, toprak her türlü kovadan daha temizdir. Gömleğinden bir parçayı ıslattı ve çocuğun üzerine eğildi; kadının yerde kayarak daha yakına geldiğini duyabiliyordu: Tehditkâr bir yaklaşma. Tekrar içini rahatlatmaya çalıştı: "Benden korkmana gerek yok. Ben papazım."

"Papaz" kelimesini kadın anlamıştı; ileri uzandı, ıslak gömlek parçasını tutan eli tuttu ve öptü. O anda, kadının dudakları adamın elindeyken çocuğun yüzü kırıştı, gözleri açıldı ve onlara gözünü dikip baktı, küçük beden vahşi bir acıyla titredi; gözbebeklerinin oynadığını ve sonra, tıpkı bir dama tahtasındaki taşlar gibi, sarı ve ölüm çirkinliğinde aniden sabit bir hal almışlardı. Kadın elini bıraktı ve bir su birikintisine doğru sürünüp avucuna su doldurmaya çalıştı. Elleri ıslak gömlekle dolu halde ayakta duran papaz, "Ona artık ihtiyacımız yok," dedi. Kadın parmaklarını açıp suyu yere bıraktı. Yalvarırcasına "Peder" dedi kadın ve o da bezgin bir edayla dizüstü çöktü ve dua etmeye başladı.

Buna benzer dualar artık onun için bir anlam ifade etmiyordu. Kutsal ekmek ayini farklıydı: Ölen bir adamın dudaklarının arasına onu koymak demek Tanrı'yı koymak demekti. O bir gerçekti, dokunabileceğiniz bir şey, fakat bu dindarca bir hevesten fazlası değildi. Birileri neden *onun* dua etmesini dinlemek istesindi ki? Günah onların kaçışını önleyen bir kısıtlamaydı; dualarının sindirilmemiş yemek gibi kendisini ağırlaştırdığını hissedebiliyordu.

Duayı bitirince cesedi kaldırdı ve kulübeye taşıdı; cesedi dışarı götürmek zaman kaybı olmuştu, bahçeye çıkardığınız fakat çimler ıslak olduğu için tekrar geri getirdiğiniz bir

sandalye gibi. Kadın uysalca onu takip etti; cesede dokunmaya istekli görünmüyordu, karanlıkta mısırların üzerine onu geri koymasını izledi. Papaz yere oturdu ve ağır ağır konuştu: "Gömülmesi gerekecek."

Bunu anladı kadın, başını salladı.

"Kocan nerede?" diye sordu. "Sana yardım edecek mi?"

Hızlı hızlı konuşmaya başladı kadın. Konuştuğu Camacho[32] lehçesi olabilirdi: Ara sıra duyduğu İspanyolca bir kelimeden daha fazlasını anlamıyordu. "*Americano*" kelimesi tekrar geçti ve portresi kendisiyle aynı duvarı paylaşan aranan adamı hatırladı. Kadına sordu: "*O adam* mı yaptı bunu?" Başını salladı. Ne olmuştu acaba diye düşündü. Adam buraya sığınmıştı ve askerler kulübelere mi ateş etmişti? Bu mümkün değildi. Birdenbire bir şey dikkatini çekti. Muz istasyonunun adından bahsetmişti kadın fakat orada ölen hiç kimse olmamıştı: Sessizlik ve terk edilmişlik bir işaret sayılmayacaksa hiçbir şiddet işareti yoktu. Annelerinin hastalandığını tahmin etmişti ama daha kötü bir şey de olabilirdi: O aptal Kaptan Fellows'un silahını aldığını ve başlıca yeteneği hızlı silah çekmek ya da doğrudan doğruya cebinden ateş etmek olan bir adamın karşısına acemice silahlanarak çıktığını zihninde canlandırdı. O zavallı çocuk... kim bilir ne sorumluluklar üstlenmek zorunda kalmıştı.

Düşünceyi kafasından attı ve, "Küreğiniz var mı?" diye sordu. Kadın bunu anlamadı, kazma hareketleri yaparak anlatmak zorunda kaldı. Yeni bir gök gürültüsü sanki tam ortalarında patladı. İkinci bir fırtına geliyordu, düşman nihayet ilk yaylım ateşinden kurtulanlar olduğunu keşfetmiş gibiydi: Bu onları yerle bir edecekti. Kilometrelerce uzaktaki yağmurun muazzam soluğunu yeniden duyabiliyordu. Kadının tek kelimeyle "kilise" dediğini fark etti. Kadının İspanyolcası kopuk kopuktu. Bununla ne demek istediğini merak etti papaz. Sonra yağmur ulaştı onlara. Onunla kaçış

32 Bir İspanyol lehçesi. (e.n.)

arzusu arasına bir duvar gibi girdi yağmur. Kütle halinde yağıyor ve etraflarında giderek çoğalıyordu. Çakan şimşekler dışında bütün ışıklar karardı.

Çatı *bu* yağmuru kesemiyordu. Sular her yandan içeri damlıyordu: Ölü çocuğun yattığı yerdeki kuru mısır yaprakları yanan ağaçlar gibi çıtırdıyordu. Soğuktan titriyordu papaz, galiba ateşi çıkıyordu; hareket kabiliyetini tamamen kaybetmeden buradan gitmeliydi. Kadın (artık onu göremiyordu) tekrar yalvarırcasına "*Iglesia,*"[33] dedi. Kadın sanki çocuğun bir kilisenin yanına gömülmesini ya da en azından bir mihraba götürülmesini istiyordu, böylece İsa'nın ayağı ona dokunabilecekti. Gerçeküstü bir inanıştı bu.

Bunun imkânsızlığını el işaretleriyle anlatabilmek için çakan mavi ışığın uzun uzun titremesinden yararlandı. "Askerler," dedi ve kadın anında "*Americano*" diye karşılık verdi. Bu kelime, birçok manaya gelen ve bir açıklama mı, uyarı mı ya da tehdit mi olarak alınması gerektiği aksana bağlı olarak değişen kelimeler gibi ikide bir geçiyordu. Belki de askerlerin tamamen bu kovalamacayla meşgul olduğunu fakat buna rağmen, bu yağmurun her şeyi mahvettiğini söylemek istiyordu. Sınıra hâlâ otuz kilometre vardı ve fırtınadan sonra dağ yolları büyük olasılıkla geçilmez olmuştu –ve bir kilise– nerede bir kilise olabileceğine dair en ufak bir fikri yoktu. Böyle bir şeyi görmeyeli şimdi yıllar olmuştu; yalnızca birkaç günlük yolculuk mesafesinde bunların hâlâ var olduğuna inanmak zordu. Şimşek tekrar çaktığında kadının sarsılmaz bir sabırla kendisine baktığını fark etti.

***

Son otuz saattir yiyecek niyetine sadece şekerleri vardı, bebek kafatası büyüklüğünde kahverengi büyük bir topak halinde. Hiç kimseyi görmemişler ve birbirleriyle hiç konuş-

33 (İsp.) Kilise. (ç.n.)

mamışlardı; bildikleri yegâne ortak kelimeler "*Iglesia*" ve "*Americano*" iken ne yararı vardı bunun. Kadın ölü çocuk sırtına bağlanmış halde papazın hemen arkasında yürüyordu. Hiç yorulmuyor gibiydi. Bir gün ve bir gece gittikten sonra bataklıklardan çıkıp dağların eteklerine varmışlardı; yavaş akan yeşil nehirden on beş metre yukarıda, toprağın kuru olduğu bir kaya çıkıntısının altında uyudular: Başka her yer çamurdu. Kadın dizlerini yukarı çekip başı aşağıda oturuyordu. Hiçbir duygu belirtisi yoktu fakat çocuğun cesedini diğer varlıklar gibi çapulculardan korunması gerekiyormuşçasına arkasına koymuştu. Kara ormanlı dağ sırası onlara ne tarafa gideceklerini söyleyene kadar güneşle beraber yol aldılar. Ölmekte olan bir dünyadan tek kurtulanlar olabilirlerdi; ölümün gözle görülür işaretlerini yanlarında taşıyorlardı.

Bazen güvende olup olmadığını düşünüyordu fakat eyaletler arasında gözle görülür sınırlar olmadığı zaman (ne pasaport kontrolü ne gümrük binası) sanki tehlike seninle birlikte seyahat ediyor, ağır adımlarını seninle aynı şekilde atıyor gibidir. Çok az mesafe alınmış gibiydi; yol belki yüz elli metre kadar dik bir şekilde çıkacak ve sonra yeniden bayır aşağı inerek çamura batacak. Kocaman bir keskin viraj aldılar, öyle ki başladıkları yerin yüz metre zıt tarafında yer alan bir noktaya üç saat sonra ulaştılar.

İkinci gün günbatımında kısa çimlerle kaplı geniş bir platoya çıktılar. Bir haç ormanı kasvetle göğe yükseliyordu, haçlar farklı açılarda uzanmıştı bazıları beş metreye kadar yükseliyor, bazıları ise iki metreden fazla değil. Tohuma bırakılmış ağaçlar gibiydiler. Papaz durup onlara baktı. Bunlar beş yılı aşkın zamandan beri halka açık bir yerde gördüğü ilk Hıristiyan sembolleriydi; tabii dağlardaki bu ıssız platoya halka açık bir yer denebilirse. Bu garip ve düzensiz grupla hiçbir papazın ilgisi olamazdı; bu Kızılderililerin işiydi, kaldı ki Aşai Rabbani'nin derli toplu kıyafetleri ve cemaatin teferruatlı düşünülmüş sembolleriyle hiçbir ortak yanı yoktu. İnancın karanlık ve sihirli kalbine, mezarların açıldığı ve ölülerin

yürüdüğü geceye giden kestirme yol gibiydi. Arkasında bir şey kımıldayınca döndü.

Kadın dizlerinin üzerine çökmüştü ve haçların olduğu tarafa doğru sert toprak üzerinde yavaşça sürünüyordu; ölü bebek sırtında sallanıyordu. En yüksek haça ulaştığında bebeği çözdü ve yüzünü önce ağaca sonra da kasıklarına çevirdi; sonra Katoliklerin yaptığı gibi değil de, burun ve kulakların da dahil olduğu ilginç ve karmaşık bir yöntemle istavroz çıkardı. Bir mucize mi ummuştu? Ve eğer umduysa bu ona neden verilmiyordu, diye düşündü papaz. Rivayet odur ki, inanç dağları yerinden oynatabilir ve inanç buradaydı: Kör adamı iyileştiren tükürükteki ve ölüyü dirilten sesteki inanç. Akşam güneşi çıkmıştı: Platonun ucunda alçakta duruyordu, elle uzanılabilecek gibiydi, küçük sıcak bir rüzgâr döne döne esiyordu. Papaz kendini çocuğun hareket etmesini beklerken buldu. Çocuktan hiçbir hareket gelmeyince Tanrı sanki bir fırsatı kaçırmış gibiydi. Kadın oturdu ve bohçasından bir şeker topağını çıkararak yemeye başladı, bebekse haçın dibinde sessizce yatıyordu. Neden her şeye rağmen Tanrı'dan masumları daha fazla hayatla cezalandırmasını bekliyoruz?

"*Vamos*,"[34] dedi papaz, fakat kadın şekeri keskin ön dişleriyle kemiriyor ve hiç ilgilenmiyordu. Papaz gökyüzüne baktı ve akşam yıldızının önünü bulutların kapattığını gördü. "*Vamos*." Bu platoda barınacak hiçbir yer yoktu.

Kadın hiç kıpırdamadı; siyah örgülerin ortasındaki kırık ve kalkık burunlu yüz tamamen pasifti: Görevini yerine getirmiş ve artık sonsuz bir dinlenmeye geçebilirmiş gibiydi. Papaz aniden ürperdi; sert bir şapka kenarı gibi bütün gün alnına baskı yapan ağrı daha derinlere iniyordu. Bir barınak bulmalıyım, bir insanın ilk vazifesi kendine karşıdır, Kilise bile bunu öğretmiştir, diye düşündü. Gökyüzü tamamen kararıyordu. Haçlar kuru ve çirkin kaktüsler gibi dikilmişlerdi. Platonun kenarına doğru koşmaya başladı. Patika aşağıya

34 (İsp.) Haydi! (ç.n.)

kıvrılmadan önce bir kez geri dönüp baktı; kadın hâlâ şeker topağını kemiriyordu ve birden ellerindeki yiyecek tek şeyin o olduğunu hatırladı.

Yol çok dikti; öylesine dikti ki geri dönüp zıt yöne doğru inmek zorunda kaldı. Her iki yanda da ağaçlar gri kayalardan diklemesine çıkmışlardı ve yüz elli metre aşağıda yol yine yukarı tırmanıyordu. Terlemeye başladı ve korkunç derecede susamıştı, yağmur indiğinde başta bir çeşit rahatlama hissetti. Olduğu yerde kaldı, çömelip sırtını bir kayaya yasladı. Kanyonun dibine varmadan önce sığınılacak hiçbir yer yoktu ve bu çabayı harcamaya hiçbir surette değmez gibi görünüyordu. Şu an kesik kesik titriyordu ve ağrı da artık kafasının içinde gibi değildi; dışarıda olan bir şeydi, neredeyse her şey, bir gürültü, bir düşünce, bir koku... Duyuların hepsi birbirine karışmıştı. O anda ağrı ona yanlış yoldan gittiğini söyleyen yorgun bir ses gibiydi. Bir zamanlar komşu iki eyaletin haritasını gördüğünü hatırladı. Kaçmakta olduğu eyalet köylerle doluydu; sıcak bataklık topraklarda insanlar sivrisinekler kadar kolay ürüyordu fakat komşu eyalette boş beyaz kâğıttan başka bir şey yoktu. Ağrı ona, şimdi o boş kâğıttasın diyordu. Fakat bir yol var diye karşı çıktı bezgin bezgin. Ha, bir yol, dedi ağrı, o yol hiçbir yere varmadan seni seksen kilometre götürür: Şunu bil ki o mesafeye kadar hayatta kalamazsın. Her taraf bembeyaz kâğıt.

Bir başka seferindeyse bu ağrı bir surete büründü. Amerikalı'nın kendisine baktığına inanıyordu: Her yanı bir gazete fotoğrafındakine benzer noktalarla dolu bir teni vardı. Belli ki onları izlemişti çünkü çocukla birlikte annesini de öldürmek istiyordu: Bu açıdan duygusaldı. Bir şey yapmak gerekliydi. Yağmur gerisinde her şeyin olabileceği bir perde gibiydi. Kadını o şekilde yalnız bırakmamalıydım, diye düşündü. Tanrım beni affetsin. Hiç sorumluluk duygum yok: Viskici papazın tekinden ne beklenebilir? Bir gayret ayağa kalktı ve platoya doğru geri tırmanmaya başladı. Düşünceler canını yakıyordu; yalnızca kadın değildi: Amerikalı'dan da sorumluydu:

İki portre, kendisinin ve silahlı adamınki polis karakolunun duvarında yan yana asılıydılar; bir aile portresi sergisindeki kardeşler gibi. Kardeşini durduracak bir şey yapmadın.

Titreye titreye, ter içinde ve yağmurdan sırılsıklam halde, platonun kıyısına çıktı. Kimse yoktu, ölü bir çocuk kimse sayılmazdı, haçlardan birinin dibine atılmış gereksiz bir nesneydi sadece. Annesi eve dönmüştü. Yapmak istediği işi yapmıştı. Sürpriz adeta onu ateşli halinden çekip çıkarmış, sonra tekrar indirmişti. Şekerden geriye kalan ufacık bir parça çocuğun ağzının yanında duruyordu: Bir mucize olması ihtimaline karşı mı yoksa ruhu yesin diye mi? Papaz belli belirsiz bir utanma duygusuyla eğildi ve şekeri aldı: Ölü çocuk sakat bir köpek gibi ona dönüp hırlayamazdı: Fakat o kim oluyordu ki mucizelere inanmıyordu? Tereddüt etti, yağmur şiddetle yağıyordu; şekeri ağzına attı. Tanrı istediği zaman canı geri verebiliyorsa yanında yiyecek de veremez miydi?

Derhal yemeye başladı, ateş geri geldi: Şeker boğazına takıldı: Korkunç bir susuzluk hissetti. Yere çökerek engebeli topraktan biraz yağmur suyu yalamaya çalıştı, hatta ıslak pantolonundaki suyu emdi. Çocuk yağmurun altında siyah bir sığır boku yığını gibi yatıyordu. Papaz tekrar uzaklaştı, platonun ucuna ve kanyon tarafına geri gitti; işte şimdi yalnız hissediyordu, hayali surat bile gitmişti, o bomboş beyaz kâğıdın üzerinde yapayalnız yürüyor, terk edilmiş topraklarda her dakika daha da derinlere gidiyordu.

Bir yöne doğru giderse, bir yerlerde elbette kasabalar vardı: Yeterince uzağa gidersen sahile varırsın: Pasifik'e, Guatemala'ya giden tren yoluna; orada caddeler ve otomobiller vardı. On yıldır tren görmemişti. Harita boyunca sahili izleyen siyah çizgiyi tahayyül edebiliyordu, bilinmeyen ülkenin yüz, iki yüz kilometresini görebiliyordu. Orası önceden bulunduğu yerdi: İnsanlardan iyice kaçmış, kurtulmuştu. Şimdi tabiat onu öldürecekti.

Ne fark ederdi, yoluna devam etti; terk edilmiş köye, ölmekte olan köpeği ve bir de ayakkabı çekeceği bulunan

muz istasyonuna geri dönmenin bir anlamı yoktu. Önce bir adımını sonra da diğerini atmaktan, bir aşağı bir yukarı tırmanmaktan başka yapılacak bir şey yoktu; kanyonun tepesinden yağmur geçip gittiğinde, çamurdan buruş buruş koca bir kara parçası, gri ve ıslak örtünün üstlerinden geçtiği orman ve dağ dışında görecek hiçbir şey yoktu. Bir kez baktı ve bir daha hiç bakmadı. Bu da umutsuzluğu izlemeye benziyordu.

Tırmanması bittiğinde saatler geçmiş olmalıydı. Akşamdı ve ormandaydı; maymunlar görünmeksizin ağaçların arasında sakarca ve pervasızca patırtı yapıyordu ve otların arasından çakan kibritler gibi tıslayarak uzaklaşan hayvanlarsa muhtemelen yılanlardı. Onlardan korkmuyordu. Onlar bir yaşam modeliydi ve yaşamın sürekli kendisinden uzağa çekildiğini hissedebiliyordu. Uzaklaşan sadece insanlar değildi, hayvanlar ve sürüngenler bile kaçıyordu; şu anda kendi nefesi dışında hiçbir şey olmadan yalnız kalmak üzereydi. Kendi kendine ezberden okumaya başladı: "Ah Tanrım, Senin evinin güzelliğini sevdim." Ve ıslak ve çürüyen yaprakların kokusuyla sıcak gece ve karanlık onu bir maden ocağında olduğuna, kendini gömmek için toprağın içine doğru gittiğine inandırdı. Şimdi kendi mezarını bulmak üzereydi.

Silahlı bir adam ona doğru geldiğinde hiçbir şey yapmadı. Adam ihtiyatla yaklaştı; yerin altında bir başka insanla daha karşılaşmayı beklemez insan. Silahı ateşe hazır, "Kimsin?" dedi.

Papaz on yıldır ilk kez bir yabancıya adını söyledi çünkü yorulmuştu ve yaşamaya devam etmesi için bir amacı kalmamıştı.

"Papaz mı?" dedi adam, şaşkınlıkla. "Nereden geliyorsun?"

Ateşi yeniden yükseldi: küçük bir gerçeklik yavaş yavaş geri dönüyordu. Dedi ki, "Tamam. Sana hiçbir sorun çıkarmayacağım. Geçip gideceğim." Kalan bütün enerjisini harcadı ve yürümeye devam etti. Şaşkın bir yüz ateşinin içine daldı ve çıktı: Bir daha hiç rehine olmayacak diye yüksek sesle kendi kendine söz verdi. Ayak sesleri onu takip ediyordu, evinize

gitmeden önce özel bir yoldan sağ salim uğurladığınız tehlikeli bir adam gibiydi. Yüksek sesle tekrarladı: "Tamam tamam. Burada kalmıyorum. Hiçbir şey istemiyorum."

"Peder..." dedi ses uysalca ve endişeyle.

"Hemen gidiyorum." Koşmaya çalıştı ve ansızın ormanın dışına çıktı, uzunca bir çimenlik yamaca gelmişti. Aşağıda ışıklar ve kulübeler vardı ve bu yanda, ormanın kenarında büyük ve kireç badanalı bir bina vardı: Bir garnizon? Askerler nerede? "Eğer beni gördüyseler teslim olurum," dedi. "Sizi temin ederim ki hiç kimsenin başı benim yüzümden derde girmeyecek."

"Peder..." Baş ağrısından ötürü fazlasıyla gergindi, tökezledi ve destek almak için elini duvara dayadı. Ölümüne yorgun hissediyordu. Sordu: "Garnizon?"

"Peder," dedi ses, şaşkın ve endişeyle, "bu bizim kilisemiz."

"Kilise mi?" Papaz bildiği bir evi tanımaya çalışan kör bir adam gibi ellerini inanmaya inanmaya duvarın üzerinde gezdirdi fakat hiçbir şey hissedemeyecek kadar yorgundu. Silahlı adamın göremediği bir yerde bir şeyler söylediğini işitti: "Ne büyük bir onur, peder. Çan çalınmalı..." Ardından papaz birdenbire yağmurdan ıslanmış çimlere oturdu, başını beyaz duvara yasladı ve uykuya daldı, kürekkemiklerinin arkasındaki yer onun eviydi.

Rüyası neşeli seslerin çıngırtısıyla doluydu.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Bölüm 1

Orta yaşlı kadın verandada oturmuş çorap örüyordu; kelebek gözlük takmıştı ve daha rahat edebilmek için ayakkabılarını çıkarıp atmıştı. Bay Lehr, kadının ağabeyi ise bir New York dergisi okuyordu; derginin üç hafta önceki sayısıydı fakat bunun bir önemi yoktu: Sahne bütünüyle huzura benzer bir duygu uyandırıyordu.

"Su istediğin zaman," dedi Bayan Lehr, "gidip alabilirsin."

Bir kepçe ve bir çanakla birlikte büyükçe bir küp serin bir köşede duruyordu. "Suyu kaynatmıyor musunuz?" diye sordu papaz.

"Aa, hayır, *bizim* suyumuz saf ve temizdir," dedi Bayan Lehr, sanki başka hiç kimse için cevap veremezmiş gibi aşırı bir ciddiyetle.

"Eyaletin en iyi suyudur," dedi ağabeyi. Parlak dergi sayfaları çevrildikçe hışırdıyordu, sayfalar sinekkaydı tıraş olmuş kocaman buldok çenelilerin –Senatörler ve Milletvekillerinin– fotoğraflarıyla kaplıydı. Bahçe çitinin ötesindeki otlaklar bir sonraki dağ silsilesine doğru hafif hafif dalgalanarak uzanıyordu; bahçe kapısında çiçekleri her gün açılıp kapanan bir *tulipan* ağacı vardı.

"Kesinlikle daha iyi görünüyorsunuz peder," dedi Bayan Lehr. İkisi de İngilizceyi hafif Amerikan aksanıyla gırtlaktan konuşuyordu; Bay Lehr Almanya'yı çocukken askerlik yapmamak için terk etmişti: Zekâ fışkıran, hatları belirgin, idealist bir yüzü vardı. Bu memlekette herhangi bir ideale sahip olacaksanız kurnaz olmalıydınız ve o da güzel bir hayatı savunacak kadar kurnazdı.

"Ee," dedi Bay Lehr, "yalnızca birkaç gün dinlenmesi gerekiyordu." Kâhyasının üç gün önce katır sırtında derbeder bir halde getirdiği bu adam hakkındaki hiçbir şeyi merak etmiyordu. Tüm bildikleri papazın ona anlattıklarından ibaretti. Bu memleketin size öğrettiği şeylerden biri de buydu: Asla soru sorma ya da bir şeyi karşına alıp ona dik dik bakma.

"Öyleyse yola devam edebilirim," dedi papaz.

"Acele etmenize gerek yok," dedi Bayan Lehr, delik var mı diye bakmak için ağabeyinin çorabını elinde döndürürken.

"Burası çok sessiz."

"Eh," dedi Bay Lehr, "bizim de sorunlarımız var." Bir sayfa çevirip devam etti: "O Senatör'e, yani Hiram Long'a mukayyet olmaları lazım. Diğer ülkelere hakaret etmenin hiçbir faydası yok."

"Toprağınızı almaya çalışmadılar mı?"

İdealist yüz edasını değiştirdi: Masum ve kurnaz bir görünüm takındı. "Ah, ben onlara ne kadar istedilerse verdim: Beş yüz dönüm çorak arazi. Epeyce vergiden kurtuldum böylece. Orada hiçbir şey yetiştiremezdim." Verandanın direklerine doğru başını salladı. "*Son* gerçek bela buydu. Kurşun deliklerini görüyorsunuz. Villa'nın adamları."

Papaz ayağa kalktı ve biraz daha su içti. Çok susamış değildi; lüksün tadını çıkarıyordu. "Las Casas'a gitmem ne kadar sürer?" diye sordu.

"Dört günde gidebilirsiniz," dedi Bay Lehr.

"*Onun* bu haliyle olmaz," dedi Bayan Lehr. "Altı."

"Çok tuhaf olacak," dedi papaz. "Kiliseleri ve bir de üniversitesi olan bir şehir..."

"Elbette," dedi Bay Lehr, "kız kardeşim ve ben Luteryeniz. Sizin Kilise'nize mensup değiliz peder. İnsanlar açlıktan kırılırken sizin Kilise'niz bana çok fazla lüks gibi geliyor."

"Canım, şimdi bu pederin suçu değil ki," dedi Bayan Lehr.

"Lüks mü?" diye sordu papaz. Elinde bardak, küpün önünde durmuş, düşüncelerini toparlamaya çalışıyor, uzun, huzurlu ve cam gibi yamaçlara bakıyordu. "Yani..." Belki de Bay Lehr haklıydı; bir zamanlar çok rahat yaşamıştı ve buradaydı, çoktan aylaklığa geri dönmüştü bile.

"Kiliselerdeki bütün o altın yapraklar."

"Çoğu sırf boya onların," diye mırıldandı uzlaşmacı bir tonla. Evet, tam üç gün geçti ve ben hiçbir şey yapmadım, hiç, diye düşündü ve eğilip ayaklarına pek de güzel yakışmış Bay Lehr'in bir çift ayakkabısına, bacaklarındaki Bay Lehr'in pantolonuna baktı. Bay Lehr, "Peder benim açık konuşmamdan rahatsız olmaz," dedi. "Nihayetinde hepimiz Hıristiyanız."

"Elbette, dinlemek isterim..."

"Bana öyle geliyor ki sizler lüzumsuz şeyleri çok fazla sorun ediyorsunuz."

"Evet? Yani..."

"Oruç... Cuma günleri balık yemek..."[1]

Evet, çocukluğunda bir dönem bu ibadetleri yaptığına dair kimi şeyler hatırlıyordu. "Sonuçta, Bay Lehr," dedi, "siz bir Almansınız. Büyük bir asker ulus."

"Hayatımda hiç asker olmadım. Şeyi onaylamıyorum..."

"Evet, elbette fakat yine de anlıyorsunuz: Disiplin şart. Tatbikatların savaşta yararı olmayabilir ama karakteri oluştururlar. Aksi takdirde işte benim gibi insanlar çıkar." Aniden nefretle ayakkabılara baktı; bir asker kaçağının arması gibiydiler. "Benim gibi insanlar," dedi öfkeyle.

---

1 Hıristiyanların belli dönemlerde Cuma (ve Çarşamba) günü et yememesi şeklindeki oruç. Daha sonra et yerine balık yemeye başlanmış ve bu uygulama daha ziyade Katolikler arasında yaygınlaşmıştır. (ç.n.)

Ortam fazlaca gerilmişti, Bayan Lehr bir şeyler söylemeye başladı, "Ama peder..." dedi, fakat Bay Lehr dergisini ve içindeki sinekkaydı tıraşlı politikacıları bırakarak ondan önce davrandı. Almanca-Amerikanca sesinin gırtlaktan gelen netliğiyle, "Sanırım şimdi bir banyo iyi gelir. Geliyor musun peder?" dedi. Papaz onunla ortak kullandıkları yatak odasına kadar uysalca peşinden gitti. Bay Lehr'e ait kıyafetleri çıkardı, yağmurluğu üzerine geçirdi ve çıplak ayaklarla Bay Lehr'in arkasından verandayı ve önündeki bahçeyi geçti. Bir gün önce kaygılı bir şekilde "Yılan yok mu?" diye sormuş ve Bay Lehr de küçümseyerek eğer yılan olsa bir an önce önümden kaçardı diye homurdanmıştı. Bay Lehr ve kız kardeşi elbirliğiyle vahşilikten uzak kalmak için sıradan bir Alman-Amerikan çiftliğiyle çelişen her türlü şeyi görmezden geliyordu. Bu kendi çapında takdire şayan bir yaşam tarzıydı.

Bahçenin altında kahverengi çakıltaşları üzerinden akan küçük bir dere vardı. Bay Lehr sabahlığını çıkarıp sırtüstü dümdüz uzandı. Cılız kasları ve ince yaşlı bacaklarında bile bir tür idealizm ve hakkaniyet vardı. Minik balıklar göğsünün üzerinde oynaşıyor ve rahatsız etmeden memelerini ufak ufak çekiştiriyorlardı. Bu firar edecek derecede militarizmi reddeden gençliğin çatısıydı. Şimdi oturmuştu ve zayıf uyluklarını iyice sabunluyordu. Papaz da sabunu aldı ve aynı şeyleri yaptı. Kendisinden beklenen şeyin bu olduğunu hissediyordu ama bunun bir zaman kaybı olduğunu düşünmeden de edemiyordu. Ter de insanı su kadar etkili temizliyordu. Fakat temizlik imandan gelir atasözünü icat eden bu insan ırkıydı: Saflık değil, temizlik.

Aynı şekilde, insan güneş batarken soğuk bir dereye uzandığında muazzam bir lüks hissediyor... İhtiyar adam ve dindar kadınla birlikte hapishane hücresini, kulübenin kapısının önünde yatan melezi, ölü çocuğu ve terk edilmiş muz istasyonunu düşündü. Çöplüğün yanında bilgisine ve cehaletine terk edilen kendi kızını ise utançla düşündü. Böyle bir lükse hakkı yoktu.

Bay Lehr, "Sabunu verebilir misiniz?" dedi.

Yüzünü iyice sabunlamıştı ve şimdi de sırtını sabunlamaya başlıyordu.

"Sanırım size söylemem gerekiyor," dedi papaz, "yarın köyde ayin düzenliyorum. Evinizden ayrılmamı ister misiniz? Başınıza dert olmak istemem."

Bay Lehr yıkanırken bolca su sıçratıyordu. "Ha, bana bir şey yapamazlar. Ama siz dikkat etseniz iyi olur. Tabii ki biliyorsunuz, yapacağınız ayin yasalara aykırı."

"Evet," dedi papaz, "biliyorum."

"Tanıdığım bir papaz vardı, dört yüz peso cezaya çarptırıldı. Ödeyemedi ve onu bir hafta hapse attılar. Neye gülüyorsunuz?"

"Sadece burada biraz daha... şey, huzurlu gibi. Bir hafta hapis!"

"Eh, siz insanların tahsilata gelince her zaman acısını çıkardığınızı duymuştum. Sabunu ister misiniz?"

"Hayır, teşekkür ederim. Bitirdim ben."

"Kurulansak iyi olur o zaman. Bayan Lehr banyosunu güneş batmadan yapmak ister."

Tek sıra halinde bungalova dönerken sabahlığının içinde fazla etli butlu görünen Bayan Lehr'e rastladılar. Zarif bir çan sesi olan bir saat gibi, "Su bugün güzel mi?" diye sordu ve ağabeyi de muhtemelen binlerce kez yapmış olduğu gibi, "Çok tatlı bir serinliği var, canım," diye cevap verdi ve kadın miyopluktan dolayı hafifçe öne eğilerek çimenlikten aşağı yatak odası terlikleriyle şıpır şıpır yürüyüp gitti.

"Sakıncası yoksa," dedi Bay Lehr, yatak odasının kapısını kapatarak, "Bayan Lehr dönene kadar burada kalır mısınız. Dere görünüyor, anlarsınız ya, evin önünden." Giyinmeye başladı, uzun boylu, kemikli ve biraz da sertti. İki pirinç karyola, bir tane sandalye ve bir gardırop vardı, odaya manastır havası hâkimdi, bir tek haç yoktu: Bay Lehr'in deyimiyle "lüzumsuz şeyler" yoktu. Fakat bir *İncil* vardı. Yataklardan birinin yanında yerde bir muşamba kılıf içinde duruyordu. Papaz giyinmeyi bitirince eline alıp açtı. Kapak

arkasındaki boş sayfada kitabın Gideons[2] tarafından temin edildiğini belirtin bir etiket vardı. Şöyle devam ediyordu: "Her Otel Odasına Bir İncil. Ticaret Erbabı Mesih'e Kazandırılıyor. Müjdeler Olsun." Sonra da bir metinler listesi vardı. Papaz hayretler içinde okudu:

Başınız beladaysa *okuyun*	34. İlahi.
İşler kötüyse	37. İlahi.
Bereketliyse	I. Mektuplar, X, 2.
Yenilmiş ve yanlış yola girmişseniz	Yakup I, Hoşea XIV, 4-9.
Huzur, güç ve bolluk istiyorsanız	Yuhanna 14.
Yalnızsanız ve cesaretiniz kırılmışsa	23 ve 27. İlahiler.
İnsanlara güveninizi kaybediyorsanız	I. Mektuplar, XIII.
Huzurlu bir uyku istiyorsanız	121. İlahi.

Bunun buraya, çirkin bir yazıyla ve son derece basit açıklamalarla Güney Meksika'daki bu çiftliğe nasıl geldiğini merak etmekten kendini alamadı. Bay Lehr, elinde kocaman kalın bir saç fırçasıyla aynasından çekilip papaza döndü ve itinayla açıkladı: "Kız kardeşim bir zamanlar otel işletiyordu. Pazarlamacılar için. Karım öldüğü zaman benim yanıma gelmek için onu sattı ve otelden de bunlardan bir tane getirdi. Bunu anlamazsınız peder. İnsanların *İncil* okumasından hoşlanmıyorsunuz." Sanki sürekli, ayağına oturmayan bir ayakkabının verdiği rahatsızlığı hissediyormuş gibi, inancıyla ilgili hep savunmadaydı.

"Karınız burada mı gömüldü?" diye sordu papaz.

"Çayırda," dedi Bay Lehr doğrudan. Elinde fırça, dışarıdaki nazik ayak seslerini dinliyordu. "Bu Bayan Lehr," dedi, "banyosunu yapmış dönüyor. Artık dışarı çıkabiliriz."

* * *

2 Gideons, 1899'da Janesville, Wisconsin'de kurulan Hıristiyan örgüt; örgütün başlıca faaliyeti ücretsiz *İncil* dağıtmaktır. (ç.n.)

Papaz kiliseye ulaştığında Bay Lehr'in yaşlı atından indi ve dizginleri bir çalının üzerine fırlattı. Bir duvarın dibinde bayıldığından beri bu köye ilk gelişiydi. Köy alacakaranlıkta önünde uzanıyordu: Tek bir geniş çimenli sokak üzerinde karşılıklı olarak teneke çatılı bungalovlar ve kerpiç kulübeler vardı. Birkaç lamba yanıyordu ve en fakir kulübeler birbirlerine ateş götürüp getiriyordu. Huzur ve güvenin bilincinde ağır ağır yürüdü. Gördüğü ilk adam şapkasını çıkardı, diz çöktü ve papazın elini öptü.

"İsminiz ne?" dedi papaz.

"Pedro, peder."

"İyi akşamlar, Pedro."

"Sabahleyin ayin olacak mı, peder?"

"Evet, ayin olacak."

Köy okulunu geçti. Okul müdürü basamakta oturuyordu: Kemik çerçeveli gözlükleri ve koyu kahverengi gözleri olan tombul bir genç adamdı. Papazın geldiğini görünce göstere göstere başka tarafa çevirdi başını. Yasalara uyan bir şahsiyetti: Suçluları tanımazdı. Arkasındaki biriyle yüksek sesle ve ukalaca konuşmaya başladı – ana sınıfıyla ilgili bir şeyler. Bir kadın papazın elini öptü: Tekrar istenen biri olmak, kendisini ölüm getiren biri olarak hissetmemek tuhaftı. "Peder, günahlarımızı dinleyecek misiniz?" diye sordu kadın.

"Evet, evet," dedi. "Senyör Lehr'in ahırında. Ayinden önce. Saat beşte orada olacağım. Hava aydınlanır aydınlanmaz."

"Çok kişiyiz biz, peder..."

"Peki, öyleyse akşam da... saat sekizde."

"Ayrıca, peder, vaftiz edilecek bir sürü çocuk var. Üç yıldır hiç papaz gelmedi."

"İki gün daha burada olacağım."

"Kaç para istiyorsunuz, peder?"

"Ee, normal fiyat iki peso." Şöyle düşündü: İki katır ve bir rehber kiralamam lazım. Las Casas'a ulaşmak bana elli pesoya mal olacak. Ayin beş peso; geriye kırk beş kalıyor.

"Biz çok fakiriz burada, peder," diye nazikçe pazarlığa tutuştu. "Benim dört çocuğum var. Sekiz peso çok fazla para."

"Dört çocuk çok fazla çocuk demek; papaz buraya üç yıl önce gelseymiş."

Otoriteyi duyabiliyordu, sesine eski kilise tonlaması geliyordu, sanki son yıllar bir rüyaymış ve Cemaat'ten, Meryem'in Çocukları'ndan ve gündelik ayinlerden hiç ayrı kalmamış gibiydi. Aniden sordu: "Kaç çocuk var, yani vaftiz edilmemiş?"

"Yüz tane belki, peder."

Hesap yaptı: Öyleyse para dilenmek için Las Casas'a gitmesine gerek yoktu. Kendine düzgün bir kıyafet alır, derli toplu bir ev bulur, buraya yerleşebilirdi.... "Sen kişi başına bir buçuk peso ödemelisin," dedi.

"Bir peso olsun peder. Biz çok fakiriz."

"Bir buçuk peso," dedi; yıllar öncesinden bir ses kuvvetle kulağına şunları söyledi: Parasını ödemedikleri şeye değer vermiyorlar. Concepción'da yerine geçtiği yaşlı papazdı bu, şöyle demişti: "Size her zaman fakir ve aç olduklarını söylerler fakat her zaman bir yerlere, bir çömleğe saklanmış küçük bir para stokları vardır." Papaz, "Parayı ve çocukları yarın öğleden sonra ikide Senyör Lehr'in ahırına getirin," dedi.

"Peki, peder," dedi kadın. Çok mutlu görünüyordu; papazı kişi başı elli kuruşluk bir indirime razı etmişti. Papaz yürüyüp gitti. Yüz çocuk olsa, diye düşündü, yarınki ayinle birlikte bu yüz altmış peso eder. Katırları ve rehberi belki kırk pesoya bulabilirim. Bay Lehr bana üç gün yemek yedirecek. Geriye yüz yirmi pesom kalmış oluyor. Bunca yıldan sonra bu zenginlik gibiydi. Bütün yol boyunca ona saygı gösterildiğini hissedebiliyordu: O geçerken erkekler şapka çıkarıyorlardı: Zulüm öncesi günlere geri dönmüş gibiydi. Eski hayatın tıpkı bir alışkanlık gibi, başını dik tutan ve yürüdüğü yolu belirleyen, hatta cümlelerini oluşturan sert bir alçı gibi çevresinde pekiştiğini hissedebiliyordu. Bardan biri seslendi: "Peder."

Adam çok şişmandı, üç katlı iri bir gerdanı vardı: Aşırı sıcağa rağmen saat zinciri takılı bir yelek giyinmişti. "Efendim?" dedi papaz. Adamın arkasında şişe şişe soda, bira ve alkollü içecekler diziliydi... Papaz tozlu sokaktan çıkıp lambanın sıcağına yanaştı. Yeni fakat alışıldık otoriter ve aceleci tavrıyla, "Ne var?" diye sordu.

"Düşündüm ki, peder, biraz kutsal şaraba ihtiyacınız olabilir."

"Olabilir... ama bana kredi açmalısınız."

"Bir papazın kredisi, peder, benim için her zaman yeterlidir. Ben kendim de dindar bir adamım. Burası dindar bir yer. Hiç şüphesiz vaftiz de yapacaksınız." Sanki aynı fikirlere sahip iki adam, iki okumuş insan gibi, saygılı fakat arsız bir tavırla heveslice öne eğildi.

"Belki..."

Adam anlamışçasına gülümsedi. Bizim gibi insanlar arasında açıklama gerektirecek bir durum yoktur: Birbirimizin düşüncelerini anlarız, der gibiydi. "Kilisenin açık olduğu eski günlerde, Kutsal Ekmek Cemaati'nin saymanıydım. Eh, ben iyi bir Katoliğim, peder. İnsanlar, elbette çok cahil," dedi. "Bir bardak brendimi içerek beni onurlandırırsınız belki," dedi. Kendince çok samimiydi.

Papaz kararsızca, "Şey, yani..." dedi. İki bardak çoktan doldurulmuştu. İçtiği son içkiyi hatırladı; karanlıkta, yatakta oturup Polis Şefi'ni dinleyerek ve ışıklar tekrar geldiğinde son şarabın dibini bulduğunu görerek. Bu hatıra alçıyı çekip sökerek kendisini deşifre edecek bir el gibiydi. Brendinin kokusu ağzını kuruttu. Şunları düşündü: Nasıl da oyuncu bir adamım. Burada, iyi insanlar arasında bir işim yok benim. Bardağı elinde döndürdü, diğer bütün bardaklar da döndü: Çocuklarını anlatan dişçiyi ve kendisi için sakladığı bir şişe içkiyi çıkarıp veren Maria'yı hatırladı: Viskici papaz.

İsteksizce biraz içti. "İyi brendidir, peder," dedi adam.

"Evet, iyi brendi."

"Size altmış pesoya on şişe verebilirim."

"Altmış pesoyu nereden bulayım?" Bazen burada, sınırın ötesinde bir bakıma daha iyi diye düşündü. Korku ve ölüm en kötü şeyler değil. Hayatın devam etmesi bazen yanlıştı.

"Sizden kâr etmeyeceğim, peder. Elli peso."

"Elli, altmış, hepsi bir benim için."

"Haydi. Bir bardak daha al, peder. İyi brendidir." Adam barın bu tarafına tüm sevimliliğiyle eğildi ve, "Neden beş altı şişe olmasın, peder, yirmi dört pesoya?" dedi. "Ne de olsa, peder: vaftizler var," diye ekledi kurnazca.

Bir insanın bu kadar çabuk unutup geri dönmesi çok şaşırtıcıydı; hâlâ sokakta Concepción aksanıyla konuşan kendi sesini duyar gibiydi: Ölümcül günah, utanmazlık ve terk edilmişlikle değişmeden önceki sesi. Dilindeki brendinin kendi çürümüşlüğünden yayılan küflü bir tadı vardı. Tanrı korkaklık ve tutkuyu affedebilirdi fakat dindarlık taslama alışkanlığını affetmek mümkün müydü? Hapishanedeki kadını ve onun kendi halinden duyduğu memnuniyeti sarsmanın ne kadar imkânsız olduğunu hatırladı. Öyle geliyordu ki kendisi de aynı kumaştan yapılmış bir başkasıydı. Brendiyi bir kahır gibi içip bitirdi: Melez gibi insanlar kurtarılabilirdi, selamet kötü kalplere bir yıldırım gibi düşebilirdi, ama dindarlık taslamak akşam ayini, cemaat toplantısı ve eldivenli ele saygılı dudakların dokunuşlarını hissetmekten başka her şeyi dışarıda bırakıyordu.

"Las Casas güzel bir kasaba, peder. Her gün ayin dinleyebiliyormuşsunuz diyorlar."

Dindarlık taslayan biri daha. Dünya bunlardan geçilmiyordu. Biraz daha brendi doldurdu fakat dikkatli gidiyordu, çok da fazla koymuyordu. Dedi ki, "Oraya gidince, peder, Guadalupe Caddesi'nde bir ahbabım var, onu bul. Kiliseye en yakın bar onun, iyi adamdır. Kutsal Ekmek Cemaati'nin saymanı; tıpkı güzel günlerde benim olduğum gibi. Ne istersen sana ucuza bulur. Şimdi, yolculuk için birkaç şişe almaya ne dersin?"

Papaz içti. İçmemenin bir anlamı yoktu. Huy edinmişti artık, dindarlık taslamak ve kilise tonunda konuşmak gibi.

"On bir pesoya üç şişe," dedi, "benim için sakla onları." Bardağındaki içkiyi bitirdi ve sokağa geri döndü; pencerelerdeki lambalar yanmıştı ve geniş sokak ortada bir çim saha gibi uzanıyordu. Bir deliğe takılıp tökezledi ve kolunda bir el hissetti. "A, Pedro. İsmin buydu değil mi? Teşekkür ederim Pedro."

"Emrinizdeyim, peder."

Kilise karanlıkta bir buz kütlesi gibi duruyordu: Sıcakta eriyip gidiyordu. Bir yerinde çatı çökmüştü, kapının tepesindeki bir köşe ufalanmıştı. Papaz hızlıca Pedro'ya bir yan bakış attı, brendi kokmasın diye de nefesini tuttu fakat sadece yüzünün ana hatlarını görebildi. Kendi kalbinin içindeki açgözlü bir kışkırtıcıyı aldatıyormuş gibi kurnazlıkla, "İnsanlara söyle, Pedro, ben vaftizler için sadece bir peso istiyorum..." dedi. Las Casas'a bir dilenci olarak gitse bile brendi için her durumda yeterli parası olacaktı. İki saniye kadar bir sessizlik oldu ve sonra kurnaz köylü sesi ona cevap vermeye başladı: "Biz fakiriz, peder. Bir peso büyük para. Mesela benim üç çocuğum var. Yetmiş beş kuruş olsun, peder."

***

Bayan Lehr rahat terlikler içindeki ayaklarını uzatmış, böcekler dışarıdaki karanlıktan verandaya çıkmıştı. "Bir zamanlar Pittsburgh'da..." diyordu. Ağabeyi kucağında eski bir gazeteyle uyuyordu: Tam zamanıydı. Papaz eski günlerdeki gibi sempatik bir küçük kıkırdamayla güldü; başarısız bir teşebbüstü bu. Bayan Lehr durup havayı kokladı. "Komik," dedi. "Sandım ki şey kokuyor... içki."

Papaz sallanan koltuğa yaslanırken nefesini tutu. Ne kadar sessiz, ne kadar güvenli, diye düşündü. Çok sessiz diye köy yerlerinde uyuyamayan şehirli insanları hatırladı: Sessizlik kulak zarlarında çınlayan bir gürültü olabiliyor.

"Ne diyordum ben, peder?"

"Bir zamanlar, Pittsburgh'da..."

"Tabii. Pittsburgh'da... tren bekliyordum. Okuyacak bir şeyim de yoktu. Kitaplar çok pahalı. Ben de bir gazete alayım dedim, haberler hepsinde aynı. Fakat gazeteyi açtığımda gördüm ki, *Polis Haberleri* gibi bir adı vardı. Böyle korkunç şeylerin basıldığını hiç bilmiyordum. Elbette birkaç satırdan fazla okumadım. Sanırım başıma gelen en korkunç şeydi bu. Bu... eee, gözümü açtı."

"Evet."

"Bay Lehr'e hiç bahsetmedim bundan. Bilseydi benim hakkımdaki düşünceleri asla aynı olmazdı."

"Fakat yanlış olan bir şey yoktu ki..."

"Bilmesi yeterdi ama?"

Çok uzaklarda bir yerde bir tür kuş bağırıyordu; masanın üzerindeki lamba tütmeye başladı, Bayan Lehr de eğilip fitili kısalttı: Kilometrelerce genişlikte bir alanda kısılan tek lambaydı bu. Brendinin etkisi damağında yeniden belirdi; bir hastaya hayata alışmadan önceki son ameliyatını hatırlatan eter kokusu gibiydi: Bu onu başka bir ruh haline bağladı. Bu kadar derin bir sükûnete henüz ait değildi. Kendi kendine konuşuyordu. Zamanla düzelecek, toparlayacağım, bu defa yalnızca üç şişe ısmarladım. İçeceğim en son içkiler olacak, orada içkiye ihtiyacım olmayacak, yalan söylediğini biliyordu. Bay Lehr aniden uyandı ve konuştu: "Dediğim gibi..."

"Hiçbir şey demiyordun, canım. Uyuyordun sen," dedi Bayan Lehr.

"Hayır yahu, o alçak Hoover hakkında konuşuyorduk."

"Sanmıyorum, canım. Uzun süredir konuşmuyoruz."

"Eh," dedi Bay Lehr, "uzun bir gün oldu. Peder de yorulmuştur... o kadar günah çıkarmadan sonra," diye de ekledi, hafifçe hor görerek.

Sekizden ona kadar sürekli bir tövbekâr akını vardı: Bu kadar küçük bir yerin üç yıl sonra üretebileceği en büyük kötülük iki saat aldı. Çok da fazla değildi, bir şehir bundan daha iyi gösteri yapardı: Yapmaz mıydı yoksa? Bir insanın yapabileceği fazla şey yok. Sarhoşluk, zina ve cenabetlik:

Ahırdaki bir at haznesinin içinde bir sallanan koltuğa oturup yanında diz çöken kişinin suratına bile bakmadan bütün vakti brendi içerek geçirmişti. Diğerleri boş bir ahırda diz çökerek beklemişti. Birkaç yıldır Bay Lehr'in ahırı boştu. Günahlar sızlanarak ortaya döküldükçe karanlıkta burnundan rüzgâr çıkararak soluk veren bir tek yaşlı atı kalmıştı.

"Kaç kez?"

"On iki, peder. Belki daha fazla..." At soluk alıp veriyordu.

Günahın yanı sıra ortaya çıkıveren masumiyet duygusu şaşırtıcıdır: Sadece çetin ve dikkatli adamlar ve azizler bundan muaftır. Bu insanlar ahırdan tertemiz çıktı; tövbe etmeyen, itiraf etmeyen ve aklanmayan tek kişi kendisiydi. Şu adama, "Aşk yanlış bir şey değil, ama aşk mutlu ve açık yaşanmalıdır, yalnızca gizli kapaklı ve mutsuz olduğunda yanlıştır... Tanrı'yı yitirmek dışında her şeyden daha mutsuz bir şey olabilir. Bu Tanrı'yı yitirmektir. Bir kefarete ihtiyacın yok, çocuğum, yeterince çektin," demek isterdi, ve şu diğerine, "Şehvet en kötü şey değil. Çünkü herhangi bir gün, herhangi bir zaman, şehvet bundan kaçınmamız gereken bir aşka dönüşebilir. Günahlarımıza âşık olduğumuzda ise gerçekten lanetleniriz." Fakat günah çıkarma alışkanlığı yeniden kendini kabul ettirdi: Sanki insanların pisliklerini papazla birlikte gömdüğü o küçük ahşap kabin benzeri tabuta geri dönmüştü. Sanki bu kelimeler hiçbir şey ifade etmiyormuş gibi, "Ölümcül günah... tehlike... nefsine hâkim olmak," diyordu. "Üç kez Babamız ve üç kez Ave Maria oku," diyordu.

Bezgin bezgin fısıldıyordu, "İçki kötülüklerin anasıdır..." Bu yaygın zaafa karşı bile ahırda brendi kokmadan verecek hiçbir nasihati olmadığını fark etti. Kefaretini hızlı, sert ve mekanik bir biçimde verdi. Adam, "Kötü bir papaz," diyerek, herhangi bir ilham almadan, merak duymadan çekip gitmişti...

"Bu yasalar insan için yapıldı. Kilise beklemiyor... oruç tutamıyorsan yemelisin, hepsi bu," diyordu. Tövbekârlar bitişikteki ahırda sabırsızlıktan yerlerinde duramazken, at kişniyorken, yaşlı kadın anlatıyor da anlatıyordu; oruç günle-

rinin bozulmasını, akşam dualarının kesilmesini... Ansızın, hiç uyarısız, tuhaf bir memleket hasreti duygusuyla papaz hapishane avlusundaki çeşmede bekleyen ve kendisine bakmayan rehineleri, dağların öte yanında her yerde süregiden ıstırap ve tahammülü hatırladı. Kadının sözünü insafsızca kesti: "Neden bana itiraflarını doğru düzgün yapmıyorsun? Balık stokunuzdan ya da geceleri ne kadar uykun geldiğinden bana ne... gerçek günahlarını hatırla."

"Fakat ben iyi bir kadınım, peder," diye şaşırarak ona bağırdı.

"Öyleyse burada ne işin var, kötü insanları dışarıda bekletiyorsun?" dedi. "Kendinden başka bir kimseye sevgin var mı senin?"

"Ben Tanrı'yı seviyorum, peder," dedi mağrur mağrur. Yerde yanan mumun ışığında ona hızlıca bir baktı, siyah örtünün altındaki sert kuru üzüm gözler, bir başka din tüccarı daha: Kendisi gibi.

"Nereden biliyorsun? Tanrı'yı sevmenin bir erkeği ya da bir çocuğu sevmekten farksız olmadığını. Bu O'nunla birlikte olmayı, O'nun yanında olmayı istemektir." Elleriyle umutsuzca bir jest yaptı. "Bu O'nu kendinizden korumayı istemektir."

Son tövbekâr da gittikten sonra çimenlikten bungalova geri yürüdü; lambanın yandığını, Bayan Lehr'in örgü ördüğünü görebiliyordu, ilk yağmurlarda ıslanan çayırdaki çimlerin kokusunu duyabiliyordu. Eğer korku ve acıya bu kadar bağlı olmasa, mutsuzluk da dindarlık gibi bir alışkanlık haline gelebiliyor, burada bir adamın mutlu olması mümkün olabilirdi. Belki de bunu kırmak onun göreviydi, huzuru bulmak onun göreviydi. Kendisine itirafta bulunup aklanan tüm o insanlara karşı kıskançlık duydu. Altı gün içinde, dedi kendi kendine, Las Casas'ta, ben de... Fakat herhangi bir yerde herhangi birinin onu kederinden kurtaracağına inanamıyordu. Sarhoş olduğu zaman bile günahına sevgiyle bağlı olduğunu hissediyordu. Nefretten kurtulmak daha kolaydı.

"Oturun, peder," dedi Bayan Lehr, "yorgun olmalısınız. Ben kendim hiç günah çıkarmadım. Bay Lehr de çıkarmadı sanırım."

"Hiç mi?"

"Orada oturup bu korkunç şeyleri dinlemeye nasıl dayanabiliyorsunuz bilmiyorum... hatırlıyorum da, bir defasında Pittsburgh'da..."

***

Geceden iki katır getirilmişti: Sabahki ayinden ve Bay Lehr'in ahırında okuyacağı ikincisinden hemen sonra yola çıkabilsin diye. Daha önce hiç Las Casas'a gitmemiş, güzergâhı kulaktan dolma bilen, zayıf asabi bir yaratık olan rehberi muhtemelen katırlarla birlikte bir yerlerde uyuyordu. Bayan Lehr bir gece önce onu uyandırmak için ısrar etmişti ama gün aydınlanmadan önce kendi kendine uyanmıştı. Yatakta uzanırken alarmın bir başka odada telefon zili gibi zırlayarak çaldığını duydu, şimdi de dışarıdaki koridorda Bayan Lehr'in yatak odası terliklerinin çıkardığı şıpır şıpır sesleri ve ardından kapıya tak tak diye vurulduğunu işitti. Bay Lehr mezar başındaki bir piskoposun ince hassasiyetiyle sırtüstü hiç kımıldamadan uyumaya devam ediyordu.

Papaz elbiseleriyle uzanmıştı ve Bayan Lehr uzaklaşmaya vakit bulamadan kapıyı açtı; kadın korkuyla hafif bir çığlık attı, bir saç filesi içinde kabarık bir görüntüydü.

"Affedersiniz."

"Ah, hiç sorun değil. Ayin ne kadar sürecek, peder?"

"Komünyon alacak epey kişi var. Belki kırk beş dakika."

"Sizin için biraz kahve ve sandviç hazırlayacağım."

"Zahmet etmeseydiniz."

"Ay, sizi aç gönderemeyiz."

Kadın onu kapıya kadar izledi, erken saatte ve ortalık alabildiğine boşken hiç kimse ya da hiçbir şey tarafından görülmemek için biraz gerisinde durdu papazın. Meralara gri bir ışık

iniyor, kapıdaki *tulipan* bir gün daha yapraklarını açıyor, çok uzakta, banyo yaptığı derenin ötesinde, köyden gelen insanlar Bay Lehr'in ahırına yürüyordu, o mesafede insan olamayacak kadar çok küçüktüler. Her yanında, bir sinemada ya da rodeodaki çocuk seyirciler gibi onun sahne almasının beklendiği duyuyor, umut dolu bir mutluluğa gömülüyordu. Gerisinde birkaç kötü anı dışında hiçbir şey bırakmamış olsaydı ne kadar mutlu olabileceğinin farkındaydı. İnsan her zaman şiddete karşı huzuru tercih etmeliydi ve o da huzura doğru gidiyordu.

"Bana çok iyi davrandınız Bayan Lehr."

Bir suçlu ya da kötü bir papaz gibi değil de bir konuk muamelesi görmek ilk başta ne kadar tuhaf gelmişti. Bunlar sapkınlardı, iyi biri olmadığı akıllarından hiç geçmemişti; kendi Katolik cemaatinin meraklı bakışları yoktu bunlarda.

"Sizi evimize almaktan zevk duyduk, peder. Fakat gitmekle mutlu olacaksınız. Las Casas güzel bir şehir. Bay Lehr'in her zaman dediği gibi, çok ahlaklı bir yer. Peder Quintana ile karşılaşırsanız bizi ona hatırlatın, üç yıl önce buradaydı."

Bir çan çalmaya başladı. Kilise çanını kuleden indirip getirmişler ve Bay Lehr'in ahırının önüne asmışlardı; herhangi bir yerdeki herhangi bir pazar günü gibiydi.

"Bazen," dedi Bayan Lehr, "kiliseye gidebilmeyi diledim."

"Neden olmadı?"

"Bay Lehr istemezdi. Çok katıdır o. Fakat bugünlerde çok nadiren yapılıyor; bir üç yıl daha yeni bir ayin yapılacağını sanmıyorum."

"Üç yıl olmadan geri geleceğim."

"Ooo, hayır," dedi Bayan Lehr. "Bunu yapmazsınız. Zor bir yolculuk ve Las Casas güzel bir şehir. Sokaklarında elektrik lambası yanıyor: İki tane de oteli var. Peder Quintana geri gelmeye söz verdi fakat Hıristiyanlar her yerde var, öyle değil mi? Neden buraya dönsün ki? Çok kötü durumda olsak hadi neyse de..."

Küçük bir grup yerli bahçe kapısından girdi: Taş Devri'nin çarpık çurpuk küçük yaratıkları. Kısa önlüklü erkekler uzun

sırıklarla yürüyor, siyah başörtülü ve ezik suratlı kadınlarsa bebeklerini sırtlarında taşıyorlardı. "Kızılderililer burada olduğunuzu duymuş," dedi Bayan Lehr. "Neredeyse yüz kilometre yürümüşler, buna şaşırmamalıyım." Kapıda durup onu izlediler; papaz onlara bakınca dizlerinin üzerine çöküp istavroz çıkardılar: Burun, kulak ve çeneye dokunularak yapılan tuhaf ve karmaşık bir mozaik. "Ağabeyim çok kızıyor," dedi Bayan Lehr, "bir papaz için diz çöken birini görünce, fakat ben bunda herhangi bir kötülük görmüyorum."

Evin köşesini dönünce katırların tepindiğini gördü; darılarını vermek için rehber onları dışarı çıkarmış olmalıydı. Çok yavaş besleniyorlardı, onlara uzun bir başlangıç vermeliydiniz. Ayine başlayıp gitmenin zamanıydı. Sabahın ilk saatlerinin kokusunu alabiliyordu. Dünya hâlâ taze ve yeşildi; meraların aşağısındaki köyde birkaç köpek havlıyordu. Bayan Lehr'in elindeki alarmlı saat tik tak, tik tak diye çalışıyordu. "Artık gitmem lazım," dedi papaz. Bayan Lehr'i, bu evi ve içeride uyuyan ağabeyini bırakıp gitme konusunda tuhaf bir isteksizlik duydu. Şefkatle karışık bu bağlılık duygusunun farkındaydı. İnsan tehlikeli bir ameliyattan uyandıktan sonra, anestezinin etkisi kaybolurken karşısında gördüğü ilk yüze özel bir değer verir.

Cüppesi yoktu ama bu köydeki ayinler son sekiz yılda gördüklerinden ziyade eski cemaat günlerindekine yakındı: Yarıda kesilme korkusu, polis gelirken kutsal varlıkları aceleyle ortadan kaldırmak yoktu. Kilitlenmiş kiliseden bir mihrap taşı bile getirmişlerdi. Fakat bu derece huzurlu olduğundan, törende gerekli malzemeleri almaya hazırlanırken kendi günahının giderek daha fazla bilincine varıyordu: "Ey Yüce İsa Mesih, Bedenin, almaya değmez olduğunu düşündüğüm hükmüme ve cezama dönmeye iştirak etmesin." Erdemli bir adam daima Cehenneme inanmaktan vazgeçebilir fakat o her gittiği yere Cehennemi yanında götürüyordu. Bazen geceleri onu düşlüyordu. *Domine, non sum dignus... Domine, non*

sum dignus...[3] Kötülük damarlarından sıtma gibi akıyordu. Azizlerin heykellerinin sıralandığı büyük çimenlik bir meydanı gördüğü bir rüyayı hatırladı: Fakat azizler canlıydı, gözleri yuvalarında fır dönüyor, bir şey bekliyorlardı. O da bekledi, korkunç bir umutla. Sakallı Petrus'lar ve Pavlus'lar, İncil'leri göğüslerine bastırmış, kendisinin göremediği, arkasındaki bir girişe doğru bakıyorlardı: Bir canavarın tehdidi gibiydi. O sırada bir marimba çalmaya başladı, tıkır tıkır ve tekrarlarla, bir havai fişek patladı, İsa dans ederek meydana girdi: Dans ediyor, boyayla yapılmış bir kanlı yüzle poz veriyor, bir fahişe gibi yüzünü ekşiterek ve davetkâr bir gülümsemeyle bir aşağı bir yukarı gidip geliyordu. Sahip olduğu tek paranın sahte olduğunu fark eden bir adamın hissedeceği türden tam bir çaresizlik duygusuyla uyanmıştı.

"...ve onun zaferini gördük, tek yaratıcı olan Tanrı'nın erdem ve doğruluk yüklü zaferini." Ayin bitmişti.

Üç gün içinde, dedi kendi kendine, Las Casas'ta olacağım: Günah çıkarmış ve arınmış olacağım, ardından çöplükteki çocuğu düşününce aşk acısı kendiliğinden geri döndü. Suçunun sonucunu sevdiğin zaman günah çıkarmanın ne yararı vardı.

Ahırda yürürken insanlar diz çöktü. Küçük yerli grubu gördü: Çocuklarını vaftiz ettiği kadınlar: Pedro: Bardaki adam bile oradaydı, yüzü tombul ellerinin içine gömülmüş halde diz çökmüştü, parmaklarının arasında bir tespih sallanıyordu. İyi bir adam gibi görünüyordu: Belki de iyi bir adamdı. Kim bilir, diye düşündü papaz, muhakeme yeteneğimi yitirmişimdir: Hapisteki o kadın belki de oradaki en iyi insandı. Günün bu erken saatinde ağaca bağlanmış bir at kişnedi, sabahın temiz havası açık kapıdan içeri doluyordu.

Katırların yanında iki kişi bekliyordu; rehber üzengiyi takıyordu ve onun yanında, koltuk altını kaşıyan, tereddüt ve korkuyla gülümseyerek onu bekleyen melez duruyordu. Bir insana hastalığını hatırlatan ufak bir ağrı ya da her şeye

3 (Lat.) "Tanrım ben buna layık değilim." (ç.n.)

rağmen aşkın ölmediğini kanıtlayan beklenmedik bir anı gibiydi. "Vay," dedi papaz, "seni burada beklemiyordum."

"Hayır, peder, elbette beklemiyordun." Gülümseyerek kaşınıyordu.

"Askerleri de yanında getirdin mi?"

"Neler söylüyorsun, peder," diyerek çocuk gibi kıkırdayarak itiraz etti. Papaz, melezin arkasında, bahçenin karşısındaki açık bir kapıdan Bayan Lehr'in kendisine sandviç hazırladığını görebiliyordu. Giyinmişti fakat saç filesi hâlâ başındaydı. Sandviçleri dikkatle yağ geçirmez bir kâğıda sarıyordu, sakin hareketleri ilginç bir biçimde gerçek değilmiş gibi duruyordu. Gerçek olan melezdi. "Şimdi nasıl bir oyun oynuyorsun?" dedi. Acaba sınırı geçmek için rehberine rüşvet mi vermişti? Bu adamın hemen hemen her şeyi yapacağına inanabilirdi.

"Böyle şeyler söylememelisin, peder."

Bayan Lehr, bir rüya sessizliğiyle görüntüden çıktı.

"Söylememeli miyim?"

"Peder, ben," yapmacık sürpriz açıklaması için uzun bir nefes aldı sanki, "hayırlı bir iş için buradayım."

Rehber zaten kısa olan Meksika üzengisini daha da kısaltarak katırlardan birini bitirdi ve diğerine başladı; papaz sinirinden güldü. "Hayırlı bir iş mi?"

"Bak, peder, Las Casas'tan bu tarafta tek papaz sensin ve adam ölüyor..."

"Hangi adam?"

"Yanki."

"Sen neden bahsediyorsun?"

"Polis tarafından aranan kişi. Bir banka soydu. Kimden bahsettiğimi biliyorsun."

İlk komünyon partisini izlediği, badanası soyulan duvardaki fotoğrafı hatırlayarak, "Bana ihtiyacı olmaz ki," dedi sabırsızca.

"O iyi bir Katolik ya peder." Koltuk altını kaşıyor, papaza bakmıyordu. "Adam ölüyor, senle bense bu adamla ilgili vicdanımızda şey olmuyoruz..."

"Daha kötüsü olmazsak şanslıyız."

"Ne demek istiyorsun, peder?"

"O sadece adam öldürdü ve soygun yaptı," dedi papaz, "arkadaşlarına ihanet etmedi."

"Kutsal Meryem, ben hiç..."

"İkimiz de ettik," dedi papaz. Rehbere döndü: "Katırlar hazır mı?"

"Evet, peder."

"Çıkalım öyleyse." Bayan Lehr'i tamamen unutmuştu. Başka bir dünya, sınırın öteki yanından elini uzatmıştı, tekrar kaçış havasına bürünmüştü.

"Nereye gidiyorsun?" dedi melez.

"Las Casas'a." Katıra kazık gibi bindi. Melez üzenginin kayışını tuttu, papaz da ilk karşılaşmalarını hatırladı: Aynı şekilde yakınma, ısrar ve taciz, hepsi bir aradaydı.

"Sen iyi bir papazsın," diye sızlandı ona. "Piskoposun bunu duymalı. Bir adam ölüyor, günah çıkarmak istiyor ve sırf sen şehre gitmek istiyorsun diye..."

"Sen beni neden o kadar aptal zannediyorsun?" dedi papaz. "Neden geldiğini biliyorum. Ellerindeki beni tanıyabilecek tek kişi sensin ve onlar benim peşimden bu eyalete gelemiyor. Şimdi eğer sana bu Amerikalı nerede diye sorsam, bana biliyorum –konuşmak zorunda da değilsin– hemen öteki tarafta olduğunu söyleyeceksin."

"Aa hayır, peder, burada yanılıyorsun işte. Adam hemen bu tarafta."

"Bir ya da iki kilometre bir şey fark etmez."

"Asla inanılmamak," dedi melez, "çok fena bir şey, peder. Sırf bir kez... eee, kabul ediyorum..."

Papaz katırını tekmeledi. Bay Lehr'in bahçesinden çıkıp güneye döndüler; melez üzengisinde tırıs tırıs yürüyordu.

"Hatırlıyorum," dedi papaz, "sen bana yüzümü asla unutmayacağını söylemiştin."

"Öyle de olmadı mı," diye muzaffer bir edayla araya girdi adam, "yoksa ben burada olmazdım, öyle değil mi? Dinle

peder, pek çok şeyi kabul ediyorum. Bir ödülün benim gibi fakir bir adamı nasıl baştan çıkaracağını bilemezsin. Sen bana inanmazsan diye de, düşündüm, peki, eğer o böyle hissediyorsa ona göstereceğim dedim. Fakat ben iyi bir Katoliğim, peder, ölen bir adam papaz istediğinde de..."

Bay Lehr'in otlaklarının bir sonraki dağ silsilesi yoluna çıkan uzun yamacını tırmandılar. Sabah altıda, bin metre yükseklikte hava hâlâ tertemizdi; yukarıda bu gece çok soğuk olurdu: Tırmanacakları iki bin metre daha vardı. Papaz huzursuzca, "Neden bile bile *senin* tuzağına düşeyim?" dedi. Çok saçmaydı.

"Bak, peder." Melez, bir kâğıt yaprağını kaldırmış gösteriyordu: Bu tanıdık yazı papazın dikkatini çekmişti, bir çocuğun büyük ve bilinçli el yazısıydı bu. Kâğıt yiyecek sarmakta kullanılmıştı, kirli ve yağlıydı. Okudu: "Danimarka Prensi kendini mi öldürmeli yoksa babasıyla ilgili onca şüphenin acısını çekmeye devam mı etmeli diye düşünüyordu ya da tek bir darbeyle..."

"Bu değil, peder, arka yüzünde, bu hiçbir şey değil."

Papaz kâğıdı çevirdi ve kör bir kurşunkalemle yazılmış tek bir cümleyi okudu: "Tanrı aşkına, peder..." Tekmelenmeyen katır yavaş ve hantal bir yürüyüşe geçti; papaz onu hareketlendirmek için hiçbir çabaya girişmedi: Bu kâğıt parçası, ne olursa olsun hiçbir şüphe bırakmamıştı.

"Bu sana nasıl geldi?" diye sordu.

"Şöyle, peder. Adamı vurduklarında polisle birlikteydim. Öbür taraftaki bir köydeydi. Kendine kalkan olarak bir çocuğu kaldırdı, fakat tabii ki askerler hiç aldırış etmedi. Sadece bir yerliydi. Her ikisi de vuruldu fakat adam kaçtı."

"Öyleyse nasıl..?"

"Şöyle oldu, peder." Melez resmen lafı geveliyordu. Papazın kaçmış olmasını kabullenemeyen teğmenden korktuğu belliydi, böylece sınırdan geçip menzil dışına çıkmayı planladı. Gece fırsatını yakalamıştı, muhtemelen eyalet sınırının bu tarafındaydı, fakat bir eyaletin nerede başladığını

diğerinin nerede bittiğini kim biliyor ki? Yolda Amerikalı'ya rastladı. Karnından vurulmuştu...

"Öyleyse nasıl oldu da kaçabildi?"

"Ah, peder, adam insanüstü bir güce sahip. Ölüyordu, bir papaz istedi..."

"Bunu sana nasıl söyledi?"

"Sadece iki kelimeye bakar, peder." Sonra bu olayı kanıtlamak için, adam bu notu yazacak gücü bulabildi, vesaire... Hikâyenin içinde elek kadar çok delik vardı. Fakat kalan tek şey bu nottu, görmezden gelemeyeceğiniz bir anıt taşı gibi.

Melez, yine kızgınca kafayı uzattı. "Bana inanmıyorsun, peder."

"Hayır tabii ki," dedi papaz, "sana inanmıyorum."

"Yalan söylediğimi düşünüyorsun."

"Çoğu yalan."

Katırın yularını çekti ve güneye bakarak oturup düşündü. Bunun bir tuzak olduğundan gayet emindi, muhtemelen bu melezin önerisiydi fakat Amerikalı'nın orada ölmekte olduğu da bir gerçekti. Bir şeylerin cereyan ettiği terk edilmiş muz istasyonunu ve mısır yığını üzerinde ölü yatan yerli çocuğu düşündü: Kendisine ihtiyaç duyulduğuna şüphe yoktu. Ruhunda tüm bunlarla bir adam... Hepsinden garibi de kendisini çok neşeli hissediyordu; asla bu huzura inanmamıştı. Öbür tarafta bunu o kadar çok düşlemişti ki şimdi onun için bir rüyadan başka bir anlamı yoktu. Islıkla bir şarkı çalmaya başladı, bir zamanlar bir yerlerde duyduğu bir şey: "Bahçemde bir gül buldum": Uyanma zamanıydı. Aslında hiç de iyi bir rüya olmayacaktı – Las Casas'taki o günah çıkarma sırasında, diğer her şeyle birlikte, ölmekte olan bir adamı günah çıkarmaktan mahrum bıraktığını de itiraf etmek zorunda kalacaktı.

"Adam hâlâ yaşıyor olacak mı?"

"Sanırım, peder." Melez onu hevesli gördü.

"Ne kadar uzakta?"

"Dört ya da beş saat, peder."

"İkiniz diğer katıra sırayla binersiniz."

Papaz katırını geri döndürdü ve rehbere seslendi. Adam katırdan indi ve o anlatırken hiç kımıldamadan dikildi. Ettiği tek söz onu eyere çıkarırken meleze söylediği oldu: "O heybeye dikkat et. Pederin brendisi var."

Yavaş yavaş geri sürdüler: Bayan Lehr bahçe kapısındaydı. "Sandviçleri unuttunuz, peder," dedi.

"Evet ya. Teşekkür ederim." Çevreye hızlıca bir bakış attı, onun için bir şey ifade etmiyordu. "Bay Lehr hâlâ uyuyor mu?" diye sordu.

"Uyandırayım mı?"

"Hayır, hayır. Fakat ona misafirperverliği için teşekkürlerimi bildirir misiniz?"

"Olur. Belki de, peder, birkaç yıl içinde sizi yeniden görürüz, sizin de dediğiniz gibi." Kadın merak içinde meleze baktı ve o da küstah sarı gözleriyle ona baktı.

"Olabilir," dedi papaz, belli belirsiz muzip bir gülümsemeyle başka bir yöne bakarak.

"İyi o zaman, güle güle, peder. Yola çıkmış olmalıydınız, öyle değil mi? Güneş yükseliyor."

"Hoşça kal, sevgili Bayan Lehr." Melez sabırsızca katırına vurdu ve hareket ettiler.

"O taraftan değil dostum," diye seslendi Bayan Lehr.

"Önce bir ziyarette bulunmam gerekiyor," diye açıkladı papaz ve rahatsızlık veren bir tırısla melezin katırının ardından köye doğru yola fırladı. Kireç badanalı kiliseyi geçtiler: Bu da bir rüyaya aitti. Hayatın içinde kiliseler yoktu. Uzun ve bozuk köy yolu önlerinde uzanıyordu. Okul müdürü kapısındaydı, kemik çerçeveli gözlüklerinin içinden kötü niyetli bakışlar atıp el salladı. "Ee, peder, ganimetlerinle gidiyorsun ha?"

Papaz katırını durdurdu. Meleze, "Gerçekten... unutmuşum..." dedi.

"Vaftizlerinden iyi kazandın," dedi okul müdürü. "Birkaç yıl beklemeye değer, öyle değil mi?"

"Yürü, peder," diye zorladı onu melez. "Dinleme onu." Tükürdü. "O kötü bir adam."

"Biliyor musun, buradaki insanlar herkesten daha iyi," dedi papaz. "Biraz bahşiş bırakırsam, zararsız şeyler için harcar mısın: Yiyecek, battaniye filan diyorum, kitaplar değil."

"Kitaplardan ziyade yiyeceğe ihtiyaçları var."

"Burada kırk beş pesom var..."

Melez acı bir çığlık attı: "Peder, ne yapıyorsun..."

"Vicdan parası," dedi okul müdürü.

"Evet."

"Yine de, tabii ki sana teşekkür ederim. Vicdanlı bir papaz görmek güzel. Evrimin bir aşaması bu," dedi gözlükleri güneş ışığında parıldayarak, teneke çatılı barakasının önündeki tombul ve dünyaya küsmüş bu tip.

Son evleri ve mezarlığı geçip tırmanmaya başladılar. "Neden, peder, neden?" diye söyleniyordu melez.

"Kötü biri değil o, elinden gelenin en iyisini yapıyor, hem benim artık paraya ihtiyacım olmayacak, değil mi?" dedi papaz. Uzunca bir süre hiç konuşmadan katır sürdüler, bu arada güneş kör edercesine parıldıyordu, katırların omuzları kayalık dik patikalarda zorlandı, papaz yine tek bildiği "bahçemde bir gül var" şarkısını ıslıkla söylemeye başladı. Melez bir ara yine bir şeylerden şikâyet edecek gibi oldu. "Senin sorunun ne biliyor musun, peder..." Fakat bu şikâyet uzamadan bitiverdi çünkü istikrarlı bir şekilde kuzeye, sınıra doğru giderlerken gerçekte şikâyet edilecek bir şey yoktu.

"Aç mısın?" diye sordu papaz sonunda.

Melez, kulağa kızmış ya da laf sokuyormuş gibi gelen bir şeyler mırıldandı.

"Bir sandviç al," dedi papaz, Bayan Lehr'in paketini açarak.

Bölüm 2

"İşte," dedi melez, bir çeşit zafer kişnemesiyle; yedi saat boyunca yalancı damgası yemiş masum biri gibiydi. Kanyonun karşısında yer alan, uçurum boyunca uzanan bir kaya yarımadasının üzerindeki bazı yerli kulübelerine işaret ediyordu. Kulübelerin iki yüz metre kadar uzağındaydılar fakat onlara ulaşmak bir saatlerini daha alacaktı; üç yüz metre aşağı inecekler, ardından üç yüz metre daha tırmanacaklardı.

Papaz katırının üzerinde otururken pür dikkat etrafı izliyordu; in cin top oynuyordu. Kulübelerin üzerindeki bir höyüğe inşa edilmiş, çerçöpten yapılmış küçük bir platform olan gözetleme yeri bile boştu. "Etrafta kimse yok gibi görünüyor," dedi. Terk edilmişlik hissine geri dönüyordu.

"Eh," dedi melez, "kimseyi beklemiyordun zaten, öyle değil mi? O hariç. O burada. Birazdan göreceksin."

"Kızılderililer nerede?"

"Yine başladın," diye yakındı adam. "Şüphe. Hep şüphe. Kızılderililerin nerede olduğunu ben nereden bileyim? Sana onun tamamen yalnız olduğunu söylemiştim, değil mi?"

Papaz katırdan indi. "Ne yapıyorsun şimdi?" diye çaresizce bağırdı melez.

"Katırlara artık ihtiyacımız yok. Geri götürülebilirler."

"İhtiyacımız yok mu? Buradan nasıl çıkacaksın peki?"

"Aa," dedi papaz, "bunu da ben düşünmek zorunda değilim ama öyle değil mi?" Kırk peso para saydı ve katırcıya, "Seni Las Casas için tutmuştum," dedi. "Eh, şansın varmış. Altı günlük ödeme."

"Beni artık istemiyor musunuz, peder?"

"Hayır. Bence buradan çabucak uzaklaşsan iyi olur. Git buradan, neler olacağını biliyorsun."

Melez heyecanla, "O kadar yolu yürüyemeyiz, peder," dedi. "Neden, çünkü adam ölüyor."

"Kendi toynaklarımızla da o kadar hızlı gidebiliriz. Hadi arkadaşım, uzaklaş." Melez, katırların dar taşlı patikadan gidişini mahzun bir açgözlülükle izledi; bir kaya çıkıntısının etrafından dönerek gözden kayboldular: takır, tukur, takır, tukur, toynak sesleri sessizliğe gömüldü.

"Şimdi," dedi papaz hızlıca, "daha fazla gecikmeyelim." Omzuna asılı küçük bir heybeyle patikadan aşağı doğru yola koyuldu. Melezin arkasında soluduğunu duyabiliyordu: Soluğu berbattı. Başkentte muhtemelen çok fazla bira içmesine izin vermişlerdi. Papaz küçümseyici ve garip bir şefkat duygusuna tutuldu: İsmini bile bilmediği bir köyde –melez sıcak öğlen vaktinde çıplak bir sarı ayakla hamağını sallayarak orada yatarken– ilk karşılaştıklarından bu yana ikisinin de başına ne çok şey geldiğini düşündü. O sıra uyuyor olsaydı bunlar olmayacaktı. Zavallı herifin bu kadar büyük bir günah yüklenecek olması gerçekten kör talihin işiydi. Rahip hızla geriye baktı ve adamın kirli spor ayakkabısından sümüklüböcekler gibi çıkmış kocaman başparmaklarını gördü; boyuna mırıldanarak yokuş aşağı iniyordu; bu fasıla vermeyen yakınmaları nefesine zarardı. Zavallı adam, diye düşündü papaz, aslında yeteri kadar kötü bile değil...

Ayrıca *bu* yolculuk için yeterince güçlü de değildi. Papaz kanyonun dibine ulaştığında o elli metre gerisindeydi. Papaz bir kayanın üzerine oturdu ve alnını sildi, melez ise onun hizasına gelmeden çok önce yakınmaya başlamıştı: "O kadar da

acele etmeye gerek yok." İhanetine ne kadar yaklaşırsa kurbanına karşı yakınmaları da o ölçüde artıyor gibiydi.

"Sen ölüyor demedin mi?" diye sordu papaz.

"Ya, evet, elbette ölüyor. Fakat bu uzun bir zaman alabilir."

"Hepimiz için ne kadar geç olursa o kadar iyi," dedi papaz. "Belki de haklısın. Burada biraz dinleneceğim."

Fakat melez şimdi huysuz bir çocuk gibi yeniden yola çıkmak istedi. "Hiçbir şeyi ayarında yapmıyorsun. Ya koşuyorsun ya oturuyorsun," dedi.

"Hiçbir şeyi doğru yapamıyor muyum?" diye dalga geçti papaz ve sonra sertçe ve kararlı bir şekilde sordu: "Umarım onu görmeme izin verirler?"

"Elbette onlar," dedi melez ve derhal kendini tuttu. "Onlar, onlar? Kimden bahsediyorsun? Önce bu yerin boş olduğundan şikâyet ediyordun, şimdi de 'onlar' diyorsun." Sesi çatallanmıştı: "İyi bir adam olabilirsin ama daha açık konuşamaz mısın, ki insan seni anlayabilsin? Bu tavrın bir insanı kötü bir Katolik yapmak için yeter de artar bile."

"Bu heybeyi görüyor musun?" dedi papaz. "Bunu daha fazla taşımak istemiyoruz. Ağır. Bence biraz içki içmek ikimize de iyi gelir. İkimize de cesaret lazım, değil mi?"

"İçki, peder?" diye heyecanla sordu melez ve papazın şişeyi çıkarmasını izledi. Papaz içerken gözlerini ondan hiç ayırmadı. İki azıdişi açgözlü açgözlü dışarı çıkmış, altdudağının üzerinde hafifçe titriyordu. Sonra o da şişeyi ağzına yapıştırdı. "Sanırım yasadışı," dedi papaz kıkırdayarak, "sınırın bu tarafında, eğer bu taraftaysak." Şişeden bir kez daha çekti ve ona geri verdi: Çok geçmeden bitmişti, şişeyi alıp bir kayaya fırlattı, şişe şarapnel gibi patladı. Melez çıkıştı. "Dikkat et," dedi, "insanlar silahlı olduğunu zannedebilir."

"Geri kalanına gelince," dedi papaz, "bunlara ihtiyacımız olmayacak."

"Daha da mı var demek istiyorsun?"

"İki şişe daha var fakat bu sıcakta daha fazla içemeyiz. Burada bırakmalıyız."

"Ağır olduğunu neden söylemedin, peder? Ben senin için taşırım. Tek yapman gereken benden bir şey istemek. Ben hazırım. Ama sen hiçbir şey istemiyorsun benden."

Tekrar yokuş yukarı giden yola koyuldular, şişeler hafif hafif şıngırdıyor, güneş ikisinin de üstüne çivilemesine iniyordu. Kanyonun tepesine ulaşmaları bir saate yakın zamanlarını aldı. Sonra gözetleme kulesi önlerinde bir çene gibi açılıverdi, yukarıdaki kayaların üzerinden kulübelerin çatıları görünüyordu. Kızılderililer köylerini katır yoluna kurmazlar; açıkta durup, gelenleri görmeyi tercih ederler. Polisin ne zaman ortaya çıkacağını merak ediyordu papaz; çok dikkatle ve saklanarak ilerliyorlardı.

"Bu taraftan, peder." Melez önden gidiyordu, patikadan uzaklaşıp güçbela yukarıdaki platoya çıktılar. Sanki oraya varmadan önce bir şey olmasını bekliyormuş gibi endişeli görünüyordu. On on beş kadar kulübe vardı; ağırlaşmış gökyüzünün altında tabutlar gibi sessiz duruyorlardı. Bir fırtına geliyordu.

Papaz gergin bir sabırsızlık hissediyordu; bu tuzağa kendisi düşmüştü, yapabilecekleri şey en azından bu meseleyi çabucak kapatmak ve her şeyi bitirmekti. Acaba kulübelerin birinden kendisini aniden vururlar mı diye düşündü. Zamanın kıyısına gelmişti: Çok yakında ne yarın ne de dün olacaktı, yalnızca sonsuza dek giden varoluş. Biraz daha brendi içmiş olsaydım, diye düşündü. "Ee, biz geldik. Yanki nerede?" derken sesi kararsızca değişiverdi.

"A, evet, Yanki," dedi melez hafifçe sıçrayarak. Sanki bir an için bahaneyi unutmuş gibiydi. O da merakla orada durmuş, kulübelere bakıyordu. "Onu bıraktığımda şuradaydı," dedi.

"Ee, kalkıp gidecek hali yoktu, değil mi?"

O mektup olmamış olsaydı Amerikalı'nın varlığından bile kuşku duyacaktı ve elbette ölen çocuğu da görmemiş olsaydı. Küçük ve sessiz meydanın karşısındaki kulübeye doğru yürümeye başladı: Girişe varmadan onu vururlar mıydı? Bir kalasın

üzerinde gözleri bağlı yürümek gibiydi bu: Hangi noktada sonsuz bir boşluğa basacağını bilmiyordu. Bir kez hıçkırdı ve titremelerini engellemek için ellerini arkadan bağladı. Bir bakıma, Bayan Lehr'in kapısından döndüğüne memnundu. Kilise görevine, her günkü ayinlere ve özenli dindarlıklara bir gün döneceğine asla gerçekten inanmamıştı fakat gerçek şu ki ölmek için biraz sarhoş olmak gerekiyordu. Kapıya geldi, çıt yok; sonra bir ses "Peder" dedi.

Dönüp baktı. Melez meydanda suratının şekli bozulmuş halde dikiliyordu: İki azıdişi zıp zıp zıplıyordu; korkmuş görünüyordu.

"Evet, ne var?"

"Hiçbir şey, peder."

"Neden seslendin bana?"

"Hiç dedim." Yalan söylüyordu.

Papaz döndü ve içeri girdi.

İşte Amerikalı oradaydı. Yaşıyor muydu, bu başka bir meseleydi. Hasır minderin üzerinde gözleri kapalı, ağzı açık ve karnı ağrıyan bir çocuk gibi elleri belinde yatıyordu. Acı bir yüzü değiştirir: Başarılı bir suçun politika ya da dindarlık taslama gibi kendi sahte yanları vardır. Karakol duvarındaki haberde yer alan fotoğrafta tanınması çok zordu; fotoğraf daha sert, kibirli, iyi şeyler yapmış biriydi; buysa sadece bir serserinin yüzüydü. Acı sinirleri açığa çıkarmış ve yüze bir tür yapmacık zekâ katmıştı.

Papaz diz çöktü ve yüzünü adamın ağzına yaklaştırarak nefesini duymaya çalıştı. Ağır bir koku vardı: Kusmuk, puro ve bayat içki karışımı; bu kabahati gizlemek için birkaç zambaktan fazlası gerekecekti. Kulağının dibinde çok zayıf bir ses İngilizce, "Peder, kaç," dedi. Kapının dışında, kızgın güneşte melez dizleri biraz gevşemiş halde durmuş, kulübeye bakıyordu.

"Demek yaşıyorsun, öyle mi?" dedi papaz çabucak. "Acele etsen iyi olur. Fazla zamanın yok."

"Peder, kaç."

"Beni istedin, değil mi? Katolik misin?"

"Kaç," diye fısıldadı ses yine, sanki bir süre önce öğrendiği dersten aklında kalan yegâne kelimeler bunlarmış gibi.

"Gel şimdi," dedi papaz. "En son günah çıkarmaya gittiğinden beri ne kadar zaman geçti?"

Gözkapakları açıldı ve afallamış gözlerle baktı papaza. Şaşkın bir sesle, "On yıl sanırım," dedi. "Hem sen ne yapıyorsun burada?"

"Sen papaz istemişsin. Gel şimdi. On yıl çok uzun bir zaman."

"Kaçmalısın peder," dedi adam. Şimdi dersini hatırlıyordu; orada ellerini karnına kavuşturmuş minderde dümdüz yatarken kalan bütün yaşama gücü beyninde toplanmıştı: Kuyruğu ezilmiş bir sürüngen gibiydi. Tuhaf bir sesle dedi ki: "O piç kurusu..." Papaz kızarak, "Ne biçim bir günah çıkarma bu? Ben beş saatlik yol geliyorum... ve senden duyduğum tek şeyse küfür," dedi. İşe yaramazlığının tehlikeyle ona geri dönüyor olması korkunç derecede adaletsizdi, bunun gibi bir adam için hiçbir şey yapamazdı.

"Dinle, peder," dedi adam.

"Dinliyorum."

"Çabuk buradan kaç. Ben bilmiyordum..."

"Bütün bu yolu kendim hakkımda konuşmak için gelmedim," dedi papaz. "Günah çıkarman biter bitmez gitmiş olurum."

"Beni dert etmen gerekmiyor. Ben bitmişim zaten."

"Lanetlendin mi demek istiyorsun," dedi papaz kızarak.

"Elbette. Lanetlendim," diye cevap verdi adam dudaklarındaki kanı yalayarak.

Bayat ve mide bulandırıcı kokuya biraz daha uzanarak, "Beni dinle," dedi papaz, "ben buraya senin günahlarını dinlemeye geldim. Günah çıkarmak istiyor musun?"

"Hayır."

"O notu yazdığın zaman istiyor muydun?"

"Belki."

"Bana ne anlatmak istediğini biliyorum. Biliyorum, anlıyor musun? Olsun. Ölmekte olduğunu hatırla. Tanrı'nın merhametine fazla bel bağlama. O sana bu şansı verdi. Başka bir şans daha vermeyebilir. Bunca yıldır ne biçim bir hayat yaşadın? Şimdi o kadar muhteşem görünüyor mu? Bir sürü insan öldürdün – hepsi bundan ibaret. Herkes bir süre bunu yapabilir ve sonunda kendi de öldürülür. Tıpkı senin de öldürüldüğün gibi. Acıdan başka hiçbir şey kalmıyor."

"Peder."

"Evet?"

Papaz sabırsızca iç çekerek daha da yaklaştı. Bir an için adamın nihayet az da olsa dertlerini dökmeye başlayacağını ummuştu.

"Silahımı al, peder. Dediğimi anladın mı? Kolumun altında."

"Silaha hiç ihtiyacım yok."

"Aa, evet, var." Adam bir elini karnından kaldırdı ve yavaş yavaş vücudundan yukarıya doğru götürmeye başladı. Müthiş bir çabaydı: İzlemek dayanılmazdı. Papaz aniden, "Kımıldama. Orada değil," dedi. Koltuk altındaki kılıfın boş olduğunu görebiliyordu.

"Piç kuruları," dedi adam, eli bitkin bir halde kalbinin üzerinde duruyordu; bir eli göğsünün üstünde, bir eli karnında, iffet taslayan pozuyla bir kadın heykelini taklit ediyordu. Kulübenin içi çok sıcaktı; fırtınanın ağır ışığı üzerlerine yayılmıştı.

"Dinle, peder..." Papaz umutsuzca adamın yanına oturdu; o vahşi beyni hiçbir şey huzura erdiremezdi; bir kez, belki saatler önce, o mesajı yazdığında: Fakat şans geldiği gibi gitmişti. Şimdi de bir bıçakla ilgili bir şeyler fısıldıyordu. Birçok caninin inandığı bir efsaneye göre ölü gözler en son gördükleri şeyin fotoğrafını saklarlardı. Bir Hıristiyan ruhun da aynı şeyi yaptığına inanabilirdi; korkunç suçlarla geçen bir yaşamın ardından son anda arınma ve huzuru yakaladığına inanabilirdi: Ya da bazen dindar görünümlü bir adam günah-

larından arınmadan ansızın bir genelevde ölür ve iyi bir yaşam gibi görünen şey kirin kalıcı damgasıyla birlikte çıkıp gider. Ölüm döşeğinde günah çıkarmanın haksızlığından bahseden insanlar duymuştu: İyilik ya da kötülük yapmak için hayatının alışkanlığını bozmak sanki kolay bir şeymiş gibi. İnsan çok kötü sona eren bir hayatın iyiliğinden kuşku duyar ya da kötülüğün iyi bitmesinden. Son defa umutsuz bir girişimde bulundu. "Bir kez inandın," dedi. "Çaba göster ve anla, bu senin şansın. Son dakikada. Tövbekâr Hırsız gibi. İnsanları öldürdün, belki çocukları da," diye ekledi haçın altındaki küçük siyah öbeği hatırlayarak. "Fakat bunun çok önemli olması gerekmez. O sadece bu hayata ait bir şey, birkaç yıl, o da zaten bitti. Hepsini burada, bu kulübede atıp sonsuzluğa devam edebilirsin..." Kendisinin sürdüremediği en belirsiz yaşam fikrine yönelik bir özlem ve hüzün duyuyordu... huzur, zafer ve aşk gibi sözcükler...

"Peder," dedi ses aniden, "beni kendi halime bırak. Sen kendine bak. Bıçağımı al..." El yorgun yürüyüşüne yeniden başladı; bu defa kalçaya doğru. Dizler bir yana dönme çabasıyla kıvrıldı ve sonra bütün vücut çabalamaktan, hayaletten, her şeyden vazgeçti.

Papaz öte yana geçmeden bir saniye önce ruh tövbe ederse diye hızla koşullu arınmaya dair sözler fısıldadı, fakat hâlâ bıçağını aradığına göre, adamın şiddete meyilli bir halde gitmiş olması daha muhtemeldi. Dua etti: "Ey, merhametli Tanrım, ne de olsa beni düşünüyordu, benim iyiliğim içindi." Fakat inanmadan dua ediyordu. Alt tarafı, bir başka suçlunun kaçmasına yardımcı olmaya çalışan bir suçluydu; hangi açıdan bakılırsa bakılsın ikisinde de fazla erdem yoktu.

Bölüm 3

Bir ses, "Evet, bitirdin mi artık?" diye sordu.

Papaz ayağa kalktı, küçük ve ürkek bir onay işareti yaptı. Hapishanede kendisine para veren polisi tanıdı; tozluklarının üzerinde parlayan fırtına ışığıyla esmer ve şık bir tipti. Bir eli tabancasındaydı, yüzünü ekşiterek ölü silahşora doğru kaşlarını çattı. "Beni görmeyi beklemiyordun," dedi.

"Fakat gördüm," dedi papaz. "Sana teşekkür etmeliyim."

"Ne için bana teşekkür ediyorsun?"

"Onunla baş başa kalmama izin verdiğin için."

"Ben barbar değilim dedi," polis. "Şimdi dışarı gelir misin? Kaçmaya çalışmanın artık bir yararı yok. Kendin görebilirsin," diye ekledi, papaz da bu arada dışarı çıkarak çevresine baktı ve kulübeyi kuşatmış on kadar silahlı adam gördü.

"Bu kadar kaçtığım yeter," dedi. Melez ortadan kaybolmuştu; ağır bulutlar gökyüzüne yığılıyordu: Bulutlar dağları altlarında küçük parlak oyuncaklar gibi gösteriyordu. Bir iç çekti ve sinirden kıkır kıkır güldü. "Şu dağları aşmak için ne çok zahmet çektim ve şimdi... buradayım..."

"Geri döneceğine hiç inanmadım."

"Ah, elbette teğmen, nasıl olduğunu bilirsiniz. Bir korkağın bile görev duygusu vardır." Fırtına patlamadan önce esen serin

ve taze rüzgâr tenine değiyordu. Meydan okuyan bir rahatlıkla, "Şimdi beni vuracak mısınız?" diye sordu.

Teğmen üstüne basa basa, "Ben barbar değilim. Yargılanacaksın... uygun şekilde," dedi.

"Neyle?"

"Vatana ihanetle."

"Bütün o yolu geri mi gideceğim?"

"Evet. Kaçmaya çalışmadığın takdirde." Bir metre mesafede olmasına rağmen papaza güvenmiyor, elini tabancasından ayırmıyordu. "Yemin edebilirim ki ben bir yerde..." dedi.

"Ha, evet," dedi papaz. "Sen beni iki kez gördün. Köyümden bir rehine aldığın zaman... benim çocuğuma 'O adam kim?' diye sordun. O da 'Babam' dedi ve beni serbest bıraktın." Aniden dağlar yok oldu: Sanki biri yüzlerine avuçla su fırlatmıştı.

"Çabuk," dedi teğmen, "şu kulübeye." Adamlardan birine seslendi: "Bize oturabileceğimiz birkaç kutu getir."

Fırtına çevrelerini bütünüyle kaplarken ikisi ölü adamın bulunduğu kulübeye girdi. Yağmurdan sırılsıklam bir asker iki tane tahta kasa getirdi. "Bir mum," dedi teğmen. Kasalardan birinin üzerine oturdu ve tabancasını çıkardı. "Otur, şuraya, kapıdan uzak, seni görebileceğim yere." Asker bir mum yaktı ve sert toprak zemin üzerindeki kendi balmumuna yapıştırdı, papaz da Amerikalı'nın yakınına oturdu; aralarında hususi bir iki laf etmek için arkadaşına yanaşmak istiyor görüntüsü vererek bıçağı almaya çalıştı. İkisi de aynı görünüyordu, kirli ve tıraşsız: Teğmense tamamen farklı bir sınıfa ait görünüyordu. Küçümseyerek, "Bir çocuğun var, öyle mi?" diye sordu.

"Evet," dedi papaz.

"Senin, bir papazın?"

"Hepsinin benim gibi olduğunu düşünmemelisin." Mum ışığının parlak düğmelere düşen yansımalarına baktı. "İyi papazlar var, kötü papazlar var. Ben kötü bir papazım, sadece bu kadar," dedi.

"O zaman belki de kilisene hizmet ediyor olacağız..."

"Evet."

Teğmen kendisiyle dalga geçildiğini düşünüyormuş gibi sertçe baktı. "Bana iki kez dedin. Seni iki kez gördüğümü yani."

"Evet, hapishanedeydim. Sen bana para da verdin."

"Hatırlıyorum." Öfkeyle, "Ne korkunç bir alay konusu," dedi. "Seni ele geçirmiş ve sonra serbest bırakmış olmak. Yahu, seni ararken iki adamımızı kaybettik. Bugün yaşıyor olacaklardı..." Tavandan yağmur damlaları düşerken mum cızırdıyordu. "Bu Amerikalı iki hayata değmezdi. Gerçek bir zararı olmamıştı."

Yağmur durmadan yağıyordu. Sessiz oturuyorlardı. Aniden teğmen, "Elini cebinden uzak tut," dedi.

"Sadece bir deste kâğıda dokunmuştum. Belki zaman geçirmemize yardımcı olur diye düşündüm..."

"Ben kâğıt oynamıyorum," dedi teğmen sertçe.

"Hayır, hayır. Oyun değil. Sadece sana birkaç numara gösterebilirim. İster misin?"

"Peki. İstiyorsan göster."

Bay Lehr ona eski bir deste kâğıt vermişti. "Burada üç kart görüyorsun. As, papaz ve vale. Şimdi..." Kâğıtları yelpaze gibi yere yaydı. "Söyle bakalım, hangisi as?"

"Bu, elbette," dedi teğmen isteksizce, hiç ilgi göstermeyerek.

"Bilemedin," dedi papaz, kartı açarak. "Bu vale."

Teğmen küçümseyerek, "Kumarbazlar ya da çocuklar için bir oyun," dedi.

"Bir numara daha var," dedi papaz, "Vale Uçtu deniyor. Desteyi üçe bölüyorum, şöyle: Bu Kupa Valesi'ni alıp ortadaki destenin içine koyuyorum, şöyle: Şimdi üç desteye de vuruyorum." Konuşurken yüzü parlıyordu, iskambil kâğıtlarına dokunmayalı ne kadar uzun zaman olmuştu: Fırtınayı, ölü adamı ve karşısındaki inatçı, soğuk suratı unutmuştu. "Uç Vale, Uç diyorum." Soldaki desteyi ortadan böldü ve vale çıktı ortaya: "Ve işte burada."

"E, tabii ki iki tane vale var."

"Kendin gör." Teğmen isteksizce uzandı ve ortadaki desteyi inceledi. "Herhalde Kızılderililere bunun Tanrı'nın bir mucizesi olduğunu söylüyorsundur."

"Aa, hayır. Ben bunu bir yerliden öğrendim. Köyün en zengin adamıydı. Merak ediyor musun, böyle bir elle. Hayır, bu numaraları cemaatteki bazı eğlenceler sırasında gösteriyordum; Loncalar için, bilirsin."

Fiziksel bir tiksinmeyi açığa vuran bir bakış belirdi teğmenin suratında. "O Loncaları hatırlıyorum," dedi.

"Çocukluğundan mı?"

"Bilecek kadar büyüktüm..."

"Evet?"

"Kandırmaca." Sanki bu canavarı hemen şimdi, sonsuza dek ortadan kaldırmak daha iyi diye aklından geçmiş gibi bir eli silahında, öfkeyle lafa başladı. "Ne bahaneydi hepsi de, ne sahtekârlık. Her şeyi satıp fakire vermek – ders buydu, değil mi? Ve eczacının karısı Sinyora bilmem kim, ailenin gerçekten yardımı hak etmediğini söylüyordu, ve Senyör şu ve Senyör bu ve Senyör beriki de diyordu ki eğer açsalar daha neyi hak edecekler, çünkü onlar Sosyalistti, ve papaz –siz– Paskalya görevini kimin yaptığını not eder ve onun Paskalya adağını öderdiniz." Sesini yükseltmişti, bir polis endişeyle kulübeye baktı ve tekrar şiddetli yağmura döndü. "Kilise fakirdi, papaz fakirdi, bu yüzden herkes varını yoğunu satıp kiliseye vermeliydi."

"Çok haklısın," dedi papaz. Çabucak da ekledi: "Aynı zamanda çok da haksız."

"Ne demek istiyorsun?" dedi teğmen vahşice. "Haklı mı? Savunmayacak mısın bile..?"

"Hapishanede bana para verdiğinde senin iyi bir adam olduğunu hemen anlamıştım."

"Sadece hiç umudun olmadığı için dinliyorum seni. Hiçbir umudun yok. Ne söylersen söyle hiçbir şey değişmeyecek," dedi teğmen.

"Hayır."

Polis memurunu kızdırmaya niyeti yoktu fakat son sekiz yılda hiç değilse birkaç köylü ve yerliyle birazcık konuşma tecrübesi edinmişti. Ses tonundaki bir şeye kızmıştı teğmen şimdi. "Sen bir tehlikesin," dedi. "Seni bu yüzden öldürüyoruz. Sana karşı, bir insan olarak hiçbir kastım yok, anlıyor musun?"

"Tabii ki yok. Senin karşı olduğun Tanrı. Ben her gün susturduğun türden bir adamım ve para verdiğin."

"Hayır, ben bir kurguya karşı savaşmam."

"Fakat ben savaşmaya değmiyorum, değil mi? Sen öyle dedin. Bir yalancı. Bir sarhoş. Bu adam bir mermiye benden daha fazla değer."

"Bunlar senin fikirlerin." Sıcak nemli havada teğmen biraz terlemişti. "Siz çok kurnazsınız, siz insanlar. Peki, söyle bana, Meksika'da *bizim* için bu hayatta ne yaptınız? Hiçbir toprak sahibine ırgatlarını dövmemesi gerektiğini söylediniz mi: Aaa evet, biliyorum, günah çıkarma sırasında belki, ve bu sizin vazifeniz, değil mi? Onu hemen unutmak. Çıkıp toprak sahibiyle akşam yemeği yersiniz ve onun bir köylüyü öldürdüğünü bilmemek de sizin vazifenizdir. Her şey bitmiştir. Cinayetini geride bırakmıştır, sizin kabininizde."

"Devam et," dedi papaz. Kasanın üzerinde elleri dizlerinde ve başı öne eğik oturuyordu; uğraştı ama teğmenin ne söylediğini aklında tutamadı. Düşünüyordu: Başkente kırk sekiz saat vardı. Bugün pazar. Belki çarşamba günü ölmüş olurum. Mermilerin acısının onu daha sonra başına geleceklerden çok daha fazla korkutmasını bir ihanet gibi hissediyordu.

"Ee, bizim de fikirlerimiz var," diyordu teğmen. "Dua okunması için artık para yok, içinde dua edilecek yerler inşa edilmesi için para yok. Bunun yerine halka yiyecek vereceğiz, onlara okumayı öğreteceğiz, kitaplar vereceğiz. Onların acı çekmemesini sağlayacağız."

"Ya acı çekmek istiyorlarsa..."

"Bir erkek bir kadına tecavüz etmek isteyebilir. O istiyor diye buna izin mi vermeliyiz? Acı çekmek doğru değildir."

"Ama siz devamlı acı çekiyorsunuz," diye yorum yaptı papaz, mum alevinin gerisindeki yerlinin asık suratına bakarak. "Kulağa hoş geliyor, değil mi? Şef de böyle hissediyor mu?"

"Ama biz kötü adamlarla uğraşıyoruz."

"E, ne oluyor ondan sonra? Yani herkes yeteri kadar yiyeceğe sahip olduktan ve doğru kitapları, yani okumalarına izin verdiğiniz kitapları okuyabildikten sonra?"

"Hiçbir şey. Gerçek olan ölüm. Biz gerçekleri değiştirmeye çalışmayız."

"Birçok konuda mutabıkız," dedi papaz, boş boş kâğıtlarını dağıtırken. "Bizim de değiştirmeye çalışmadığımız gerçeklerimiz var, ister zengin ister fakir ol, dünyanın mutsuz olması gibi, aziz değilseniz tabii, fakat onlardan çok fazla yok. Burada küçük bir acıyı fazla dert etmeye değmez. İkimizin de sahip olduğu bir inanç var: Yüz yıl içinde hepimiz ölmüş olacağız." El yordamıyla kâğıtları karıştırmaya çalıştı ve kartları büktü: Ellerine hâkim olamıyordu.

"Buna rağmen, sen birazcık acı çekmekten endişe duyuyorsun," dedi teğmen inadına, bir yandan da parmaklarına bakıyordu.

"Fakat ben aziz değilim," dedi papaz. "Cesur bir adam bile değilim." Kaygıyla yukarı baktı, hava yeniden aydınlanıyordu: Mum artık gerekli değildi. Çok geçmeden, uzun dönüş yolculuğuna başlamak için yeteri kadar açık olacaktı hava. Konuşmayı sürdürmek istiyor, yola çıkma kararını birkaç dakika bile olsa geciktirme arzusu duyuyordu. Dedi ki: "Bu aramızdaki bir başka fark. Kendin iyi bir adam olmadıkça akıbetin için çalışmanın yararı yok. Ve her zaman tarafta iyi adamlar olmayacak. O zaman tüm eski açlıklar, dayak ve bir şekilde zengin olma isteği gelip seni bulur. Fakat benim bir korkak ve de her şey olmamın bir önemi yok. Tanrı'yı bir adamın ağzına aynı şekilde koyabilirim ve ona Tanrı'nın affını sunabilirim. Kilisedeki tüm papazlar benim gibi olsaydı bu hiçbir şeyi değiştirmezdi."

"Bu da anlamadığım başka bir şey," dedi teğmen, "diğerleri kaçarken neden bir tek sen kaldın?"

"Hepsi kaçmadı," dedi papaz.

"Fakat sen neden kaldın?"

"Bir keresinde," dedi papaz, "bunu kendime sordum. Gerçek şu ki, insana izleyeceği iki yol sunulmuyor: Biri iyi biri de kötü iki yol. İnsan kendini kaptırıyor. Birinci yıl: Şey, gerçekten kaçmak için bir sebep bulunduğuna inanmıyordum. Bundan önce kiliseler yakılıyordu. Biliyorsun ne kadar sık olduğunu. Fazla bir anlamı yok. Bir dahaki aya kadar bekleyip, işler iyiye gidiyor mu görelim diye düşünüyordum. Sonra, of, bilsen zaman ne kadar da hızlı akıp gidiyor." Epeyce aydınlıktı artık: Öğle sonrası yağmuru bitmişti: Hayat devam etmeliydi. Kulübenin girişinden bir polis geçti ve ikisine merakla baktı. "Kilometrelerce bir alanın içinde kalan tek papazın ben olduğumu bir anda fark ettiğimi biliyor musun? Papazları evlendiren yasa onları bitirdi. Gittiler: Gitmekte çok haklıydılar. Özellikle bir papaz vardı, hiçbir zaman benden hoşlanmadı. Bir dil var bende tabii, hep şaka yapmaya alışkın. Çok haklı olarak, sağlam bir karakter olmadığımı söyledi. O kaçtı. Tıpkı –buna güleceksin– okulda, yıllarca korktuğum bir zorba, artık öğretmenlik yapamayacağı kadar yaşlandığı için atıldığında olduğu gibi hissettirdi bu bana. Yani hiç kimsenin fikrini düşünmek zorunda değildim artık. İnsanlar beni rahatsız etmediler. Beni sevdiler." Yan tarafa, kamburlaşmış Yanki'ye doğru hafifçe gülümsedi.

"Devam et," dedi teğmen hüzünlenerek.

"Bu gidişle benim hakkımda bilinmesi gereken her şeyi," dedi papaz, sinirli bir kahkahayla, "ben şeye, hapishaneye girene kadar, bileceksin."

"Tam da öyle. Bir düşmanı tanımak gibi yani."

"Öteki papaz haklıydı. O gittikten sonra ben parçalanmaya başladım. Her şey peş peşe oldu. Görevlerimi ihmal etmeye başladım. İçkiye başladım. Ben de gitmiş olsaydım, sanırım çok daha iyi olacaktı. Çünkü işbaşında olan her zaman

gururdu. Tanrı Sevgisi değil." Kasanın üzerinde başı öne eğik oturuyordu; Bay Lehr'in atılmış elbiseleri içinde küçük tıknaz bir adam. "Gurur, melekleri cennetten kovduran şeydi. Gurur her şeyin en kötüsüydü. Diğerleri gittiğinde burada kalan biri olarak, iyi bir adam olduğumu düşündüm. Sonra da ne büyük bir adam olduğumu ve kendi kurallarımı koyabileceğimi düşündüm. Oruç tutmayı, günü gününe ibadeti bıraktım. Dualarımı ihmal ettim ve bir gün sarhoş ve yalnız olduğum için, şey, biliyorsun işte, bir çocuğum oldu. Hepsi gururdu. Sırf burada kaldığım için gururdu. Bir yararım yoktu ama kalmıştım. En azından pek fazla bir yararım yoktu. Yoktu çünkü komünyon alan ayda yüz kişim yoktu. Gitmiş olsaydım bu rakamın on iki katını sunardım Tanrı'ya. İnsanın yaptığı bir hatadır: Bir şeyi sadece zor ya da tehlikeli olduğu için düşünmek..." Ellerini çırpar gibi bir hareket yaptı.

Teğmen kızgın bir ses tonuyla, "Eh," dedi, "aziz ve bir şehit olacaksın; böyle bir tatminin var."

"A, hayır. Şehitler benim gibi değil. Hiç durmadan düşünmezler, daha fazla brendi içmiş olsaydım bu kadar çok korkmazdım."

Teğmen kapıdaki bir adama sertçe, "Ne var yahu? Ne bakınıp duruyorsun?" dedi.

"Yağmur durdu, teğmen. Acaba ne zaman yola çıkarız?"

"Hemen çıkıyoruz."

Ayağa kalktı ve tabancasını kılıfına koydu. "Mahkûm için bir at hazırla. Birkaç adama da söyle, Yanki için çabucak bir mezar kazsınlar."

Papaz iskambilleri cebine koydu ve ayağa kalktı. "Çok sabırla dinledin..." dedi.

"Başkalarının düşüncelerinden," dedi teğmen, "korkmam."

Topraktaki yağmur buharlaşıyordu dışarıda: Sis neredeyse dizlerine kadar çıkmıştı: Atlar hazır bekliyordu. Papaz bindi, fakat harekete geçmeye zaman bulamadan bir ses papazı döndürdü – defalarca duyduğu aynı can sıkıcı sızlanma. "Peder." Melezdi bu.

"Aman da aman," dedi papaz, "yine sen."

"Ya, ne düşündüğünü biliyorum," dedi melez. "Senin içinde hiç iyi niyet yok, peder. Başından beri sana ihanet edeceğimi düşündün."

"Git," dedi teğmen, "sen görevini yaptın."

"Bir kelime söyleyebilir miyim, teğmen?" dedi papaz.

"Sen iyi bir adamsın, peder," diye hızla araya girdi melez, "fakat insanlar hakkında en kötüsünü düşünüyorsun. Sadece senden helallik istiyorum, hepsi bu."

"Neye yarar ki, helalliği satamazsın," dedi papaz.

"Bir daha birbirimizi görmeyeceğiz diye. Senin fena şeyler düşünerek gitmeni istemedim..."

"Hurafelere çok inanıyorsun," dedi papaz. "Benim helalliğimin Tanrı'nın nezdinde bir işaret olacağını sanıyorsun. Onun gerçekleri bilmesine engel olamam. Eve gidip dua etsen çok daha iyi. Eğer Tanrı sana pişmanlık duyacak erdemi verirse parayı götür bir yerlere ver..."

"Ne parası, peder?" Melez öfkeyle üzengisini tutup sarstı. "Ne parası? İşte yine başladın..."

Papaz iç çekti. Bu çıkmazda kendini boşlukta hissediyordu. Korku uzun ve monoton bir yolculuktan daha yorucu olabilir. "Senin için dua edeceğim," dedi ve atını tekmeleyerek teğmeninkiyle yan yana getirdi.

"Öyleyse ben de senin için dua edeceğim," diye seslendi melez, halinden memnun. Atı kayaların arasındaki dik inişe hazırlanırken papaz dönüp arkaya baktı. Melez, ağzı azıcık açılmış ve iki uzun köpekdişini göstererek tek başına kulübelerin arasında dikiliyordu. Bağırıp yakınmasını ya da taleplerde bulunmasını terslemiş olabilirdi – o belki de iyi bir Katolikti; bir eliyle koltuk altını da kaşıyan. Papaz el salladı; hiçbir kin duymuyordu çünkü insani olan başka hiçbir şey beklemiyordu ve en azından mutlu olmak için bir nedeni vardı: O sarı ve güvenilmez yüz "ölüm sırasında" orada olmayacaktı.

* * *

"Kültürlü bir adamsın," dedi teğmen. Kulübenin girişinde, katladığı pelerinine başını yaslamış, tabancasıyla yatıyordu. Geceydi ama iki adam da uyuyamıyordu. Papaz yerinde dönerken kaslarındaki sertlik ve kramptan inliyordu. Teğmen eve ulaşmak için acele ediyordu, gece yarısına kadar at binmişlerdi. Tepelerden indiler ve bataklık ovaya vardılar. Yakında bütün eyalet bataklık bölgelere ayrılmış olacaktı. Gerçek yağmurlar başlamıştı.

"O kadar da kültürlü değilim. Babamın dükkânı vardı."

"Demek istediğim, yurtdışında bulunman. Bir Yanki gibi konuşabiliyorsun. Okula gitmişliğin var."

"Evet."

"Ben kendi çabamla bir şeyler yapmak zorunda kaldım. Ancak okulda öğrenmek zorunda olmadığınız bazı şeyler de var. Zenginler ve fakirler var." Alçak bir sesle, "Senin yüzünden üç tane rehine vurdum," dedi. "Fakir insanlardı. Bu da senden nefret etmeme neden oldu."

"Evet," diye kabul etti papaz, sağ uyluğundaki krampı gidermek için ayağa kalkmaya çalıştı. Teğmen, silah elinde, hızla yerinden doğruldu: "Ne yapıyorsun?"

"Hiçbir şey. Sadece kramp. Hepsi bu." İnleyerek tekrar yerine yattı.

"O vurduğum insanlar," dedi teğmen. "Benim halkımdandı. Onlara bütün dünyayı vermek istiyordum."

"Ah, kim bilir? Belki de bu şekilde verdin."

Teğmen aniden haşince tükürdü, diline kirli bir şey yapışmış gibiydi. "Daima hiçbir anlamı olmayan cevaplarınız vardır," dedi.

"Kitaplarla aram hiç iyi değildi," dedi papaz. "Hiç hafızam yoktur. Fakat senin gibi adamlarla ilgili beni şaşırtan hep bir şey vardı. Zenginden nefret eder ve fakiri seversiniz. Öyle değil mi?"

"Evet."

"Peki, eğer senden nefret ediyorsam çocuğumu senin gibi yetiştirmek istemezdim. Manası yok."

"Buna çarpıtmak denir."

"Belki de öyledir. Senin fikirlerini asla doğru anlamadım. Fakirler kutsanmıştır, zenginlerse cennete gitmekte güçlük çeker dedik her zaman. Neden fakir için de bunu zorlaştıralım? Ha, biliyorum, fakirlere vermemiz, onların aç kalmamasına dikkat etmemiz gerektiği söylendi bize: Açlık bir insana tıpkı paranın yaptığı gibi kötülük yaptırabilir. Madem öyle, fakire neden güç verelim ki? Onun pislik içinde ölmesine ve cennette uyanmasına izin verelim daha iyi; suratını pisliğin içine biz batırmadığımız sürece."

"Sizin sebeplerinizden nefret ediyorum," dedi teğmen. "Sebepler kimin umurunda. Birini acı içinde görünce senin gibi insanlar bunun arkasında sebep arayıp duruyorlar. Diyorsunuz ki acı iyi bir şeydir, belki bir gün bu adam için daha iyi olacaktır. Ben kalbimin sesini dinlemeyi tercih ederim."

"Bir silahın ucunda."

"Evet. Bir silahın ucunda."

"Güzel canım, kalbin güvenilmez bir canavar olduğunu benim yaşıma gelince anlayacaksın belki. Zihin de öyle ama o aşkla ilgili bir şey söylemez. Aşk. Ve bir kız başını suyun altına sokar ya da bir çocuğun gırtlağı sıkılır ve kalp her zaman aşk, aşk der."

Kulübede bir süre sessizce yattılar. Teğmen tekrar konuşana kadar papaz onu uyuyor sandı. "Hiç doğru düzgün konuşmazsın. Bana bir türlü söylersin fakat bir başka adama ya da kadına 'Tanrı'dır aşk' dersin. Ama bu malzemenin bana uymayacağını düşünür ve farklı şeyler söylersin. Kabul edeceğimi düşündüğün şeyler."

"Aa," dedi papaz, "bu tamamen farklı bir şey: Tanrı'dır aşk. Kalbin bunun tadını almadığını söylemiyorum, ama ne tat. Bir kova kirli suya karışmış bir küçücük kadeh aşk. *Bu* aşkı fark etmeyiz bile. Nefrete bile benzemiş olabilir o aşk. Bizi korkutmak için yeterlidir: Tanrı'nın aşkı. Çölde bir çalılığı tutuşturdu, öyle değil mi, mezarları da çatır çatır açtı ve ölüleri karanlıkta yürüttü. Ah, benim gibi bir adam o aşkı etrafında hissetseydi kaçmak için bir kilometre koşardı."

"Ona fazla güvenmiyorsun, değil mi? Kadirşinas bir Tanrı gibi görünmüyor. Senin ona hizmet ettiğin kadar bir insan bana hizmet etseydi, yani onun terfi etmesini sağlardım, iyi bir tazminat alması için önayak olurdum... acı içindeyse, kanserse, kafasına bir mermi sıkardım."

"Dinle," dedi papaz, kramp girmiş ayağına yüklenip karanlıkta öne eğilerek ve ciddiyetle, "ben senin sandığın kadar ikiyüzlü bir adam değilim. İnsanlara neden minberden, eğer ölüm onları habersiz yakalarsa lanetlenme tehlikesi içinde olduklarını söylediğimi sanıyorsun? Onlara kendi inanmadığım peri masalları anlatmıyorum. Tanrı'nın merhametiyle ilgili hiçbir şey bilmiyorum: İnsan kalbinin ona ne kadar korkunç göründüğünü bilmem. Fakat şunu bilirim ki, eğer bu eyalette lanetlenmiş bir tek insan bile varsa ben de lanetlenmiş olurum." Yumuşak bir şekilde, "Ben farklı bir şey olmasını istemezdim. Ben sadece adalet istiyorum, hepsi bu," dedi.

***

"Karanlık çökmeden orada oluruz," dedi teğmen. Altı adam önde altısı da arkada at sürüyordu; bazen nehrin kolları arasındaki ağaç sıralarının içinden geçerken tek sıra halinde sürmek zorunda kalıyorlardı. Teğmen çok fazla konuşmuyordu, adamlarından ikisi şişman bir dükkâncı ve karısıyla ilgili bir şarkı söylemeye başlayınca onlara sertçe susmalarını söyledi. Çok muzaffer bir alay değildi. Papaz yüzünde hafif bir gülümsemeyle at sürüyordu; kimse fark etmeden sessizce düşünebilmek için bir maske takmış gibiydi. En çok düşündüğü şeyse acıydı.

"Sanırım," dedi teğmen, kaşlar çatık ileriye bakarak, "sen bir mucize umuyorsun."

"Affedersin, ne dedin?"

"Dedim ki, sanırım bir mucize umuyorsun."

"Hayır."

"Mucizelere inanıyorsun, değil mi?"

"Evet ama kendim için değil. Artık kimseye bir yararım yok, bu durumda Tanrı beni neden hayatta tutsun ki?"

"Senin gibi bir adamın öyle şeylere nasıl inandığını düşünemiyorum. Kızılderililer, evet... Elektrik ışığını ilk kez gördüklerinde mucize olduğunu düşünüyorlar."

"Herhalde bir adamın ölüp sonra da dirildiğini ilk kez gördüğünde sen de böyle düşüneceksindir." Gülümseyen maskesinin gerisinden hiç de inandırıcı olmayan bir şekilde kıkırdadı. "Ya, komik, değil mi? Mucizelerin olmadığı anlamına gelmez bu: Sadece insanlar bunun adına başka bir şey diyor, mesele bu. Ölü adamın etrafındaki doktorları görmüyor musun? Adam artık nefes almıyor, nabzı durmuş, kalbi atmıyor: Ölmüş. Sonra biri ona hayatını geri veriyor ve hepsi, nasıl denir, düşüncelerini kendine saklar. Bunun bir mucize olduğunu söylemeyeceklerdir çünkü bu kelimeyi sevmezler. Sonra bu belki tekrar tekrar olur çünkü Tanrı yeryüzündedir. Akabinde derler ki, bunlar mucize değil, sadece yaşamın ne olduğuna dair kavrayışımızı genişlettik. Şimdi biliyoruz ki nabız, nefes ve kalp atışları olmadan da yaşanabilir. Bu yeni yaşam halini tanımlamak için yeni bir kelime icat ettiler ve diyorlar ki bilim bir mucizeyi çürüttü." Tekrar kıkırdadı. "Onları ikna edemezsin."

Orman yolundan sert bir yola çıkmışlardı, teğmen mahmuzunu hayvana batırdı ve bütün süvari alayı eşkin yürüyüşe geçti. Eve varmalarına çok az kalmıştı. Teğmen istemeye istemeye şöyle dedi: "Sen kötü bir herif değilsin. Senin için yapabileceğim bir şey varsa..."

"Eğer günah çıkarmama izin verebilirsen..."

İlk evler görünmeye başladı, küçük kerpiç evler harabeye dönmüştü: Alçıyla sıvanmış çamurdan birkaç klasik sütun ve molozlar arasında oynayan kirli bir çocuk.

"Fakat papaz yok ki," dedi teğmen.

"Padre José."

"Hı, Padre José," dedi teğmen, küçümseyerek, "O sana yaramaz."

"O benim işimi görür. Burada bir aziz bulma şansım mı var?"

Teğmen bir süre sessizce at sürdü; yontma azizlerle dolu bir mezarlığa gelmişlerdi, üzerinde siyah harflerle "*Silencio*" yazılı kemerin altından geçtiler. "Peki öyleyse. Onu alabilirsin," dedi. Geçerlerken mezarlığa bakmıyordu – mahkûmların vurulduğu duvar oradaydı. Yol nehre doğru dik iniyordu; sağda, eskiden katedralin bulunduğu yerdeki demir salıncaklar öğlen sıcağında bomboştu. Her yerde bir terk edilmişlik hissi vardı, dağlardaki ıssızlıktan bile daha yoğundu çünkü bir zamanlar burada hayat vardı. Teğmen düşündü: Ne nabız ne nefes ne kalp atışı, ama yine de hayat – yalnızca ona bir isim bulmamız gerekiyordu. Küçük bir oğlan onları izliyordu; teğmene seslendi: "Teğmen, yakaladın mı onu?" Teğmen çocuğun yüzünü hayal meyal hatırladı: Bir gün meydanda, kırık bir şişe... O da oğlana gülümsemeye çalıştı: Tuhaf, buruk bir gülümseme, zaferden ve umuttan yoksun. İnsan yeniden başlamalıydı.

Bölüm 4

Teğmen hava kararana kadar bekledi ve ardından papazı getirmek üzere kendisi gitti. Başka bir adamı göndermek tehlikeli olurdu çünkü Padre José'nin hapishanede dini görev yapmasına izin verildiği yolundaki haberler anında kasabaya yayılırdı. Bunu şefe haber vermemek de akıllıca olurdu. İnsan onlardan daha başarılı olduğunda üstlerine güvenmezdi. Onun papazı getirmiş olmasından şefin hoşnut olmayacağını biliyordu, ona bakarsanız kaçmış olması çok daha iyiydi.

Bahçedeki bir grup gözün kendisini izlediğini hissedebiliyordu. Orada kümelenmiş çocuklar, daha çıkar çıkmaz Padre José'ye bağırıp çağırmaya hazır bekliyordu. Papaza hiçbir söz vermemiş olmayı isterdi fakat sözünü tutacaktı çünkü bu eski Tanrı odaklı kahpe dünyada eğer cesaret olsun, dürüstlük olsun, adalet olsun... herhangi bir konuda kendini üstün gösterebilirse bu onun için bir zafer olurdu.

Kapıyı çaldı, hiç kimse cevap vermedi; karanlık bahçede imza toplamaya gelmiş biri gibi duruyordu. Sonra tekrar çaldı kapıyı ve derken içeriden biri seslendi. "Bir dakika. Bir dakika."

Padre José yüzünü penceresinin parmaklıklarına dayayarak sordu: "Kimdir o?" Yerdeki bir şeye dokunmaya çalışıyor gibiydi.

"Polis teğmeni."

"Aa," diye cırtlak bir ses çıkardı Padre José. "Özür dilerim. Bu benim pantolonum. Karanlık ya." Bir şeyi çekiştiriyor gibiydi ve birden çat diye bir ses çıktı, kemeri ya da pantolon askısı kopmuş gibiydi. Bahçenin karşısında çocuklar "Padre José, Padre José" diye ciyaklamaya başladı. Kapıya geldiğinde onlara bakmadı, alçak sesle, "Küçük şeytanlar," diye mırıldandı.

"Karakola gelmenizi istiyorum," dedi teğmen.

"Fakat ben hiçbir şey yapmadım. Hiç. Çok dikkat ediyorum."

Çocuklar ciyaklıyordu: "Padre José."

Yalvararak, "Eğer bir cenazeyle ilgiliyse sizi yanlış bilgilendirmişler," dedi. "Bir tek dua okumam."

"Padre José. Padre José."

Teğmen döndü ve avlunun karşısına yürüdü. Parmaklıklardaki yüzlere kızarak, "Susun," diye bağırdı. "Gidin yatın. Hemen. Duydunuz mu beni?" Teker teker gözden kayboldular fakat teğmen sırtını döner dönmez yine oradaydılar, izliyorlardı.

"Bu çocuklara hiç kimse bir şey yapamaz," dedi Padre José.

"Neredesin José," dedi bir kadın sesi.

"Buradayım canım. Polis geldi."

Beyaz gecelikli koskocaman bir kadın onlara doğru dalga dalga geliyordu. Saat yediyi fazla geçmemişti – belki de, diye düşündü teğmen, o gecelikle yaşıyordu, hatta sadece yatakta yaşıyor olabilirdi. "Kocanız," dedi, bu terimin üzerinde zevkle durarak, "kocanız karakoldan isteniyor," dedi.

"Kim diyor onu?"

"Ben diyorum."

"O hiçbir şey yapmadı."

"Ben de tam onu diyordum, canım."

"Ses sus, konuşmayı bana bırak."

"İkiniz de zırlamayı kesebilirsiniz," dedi teğmen. "Karakolda bir adamı görmek için isteniyorsunuz – bir papazı. Günah çıkarmak istiyor."

"Bana mı?"

"Evet, başka kimse yok."

"Zavallı adam," dedi Padre José. Küçük pembe gözleri bahçeyi süzüyordu. "Zavallı adam." Huzursuzca yön değiştirdi ve takımyıldızların döndüğü gökyüzüne hızlıca kaçamak bir bakış attı.

"Gitmiyorsun," dedi kadın.

"Yasaya aykırı bu, öyle değil mi?" diye sordu Padre José.

"Bunu dert etmene gerek yok."

"Dert etmemeliyiz, öyle mi?" dedi kadın. "Senin içini okuyabiliyorum. Kocamı rahat bırakmak istemiyorsun. Onu kandırmak istiyorsun. Senin görevini biliyorum. İnsanlara ondan dua okumalarını istemelerini söylüyorsun – o iyi kalpli bir adam. Fakat bunu unutmasan iyi olur: O bir devlet emeklisidir."

Teğmen sakince devam etti: "Bu papaz yıllardır gizli gizli çalışıyordu: *Sizin* Kiliseniz için. Onu yakaladık ve tabii ki yarın kurşuna dizilecek. Kötü bir adam değil, ben de sizi görebileceğini söyledim. Bunun faydası olacağını düşünüyor gibi."

"Tanıyorum onu," diye araya girdi kadın, "o bir ayyaş. Başka da bir şey değil."

"Zavallı adam," dedi Padre José. "Bir kere burada saklanmaya çalıştı."

"Size söz veriyorum," dedi teğmen, "hiç kimse bilmeyecek."

"Kimse bilmeyecek mi?" diye tavuk gibi bağırdı kadın. "Yahu bütün kasaba duyar. Şu çocuklara baksanıza. José'yi hiç rahat bırakmıyorlar." Sonra devam etti: "Bunun sonu yok, herkes günah çıkarmak isteyecek, Vali de bunu duyacak ve emekli maaşını kesecekler."

"Belki de canım," dedi José, "vazifemdir..."

"Kaldı ki sen artık bir papaz değilsin," dedi kadın, "sen benim kocamsın." Kaba bir kelime kullandı. "Artık senin vazifen bu."

Teğmen onları buruk bir keyifle dinliyordu. Eski bir inancı yeniden keşfetmek gibiydi. "Burada sizin tartışmanızı bekleyemem. Benimle gelecek misin?" diye sordu papaza.

"Sizinle gelemez," dedi kadın.

"Hayatım, orası öyle de... şey... ama *papazım* ben."

"Papaz," diye gıdakladı kadın, "sen, papaz." Penceredeki çocukların da duyduğu, çınlayan bir kahkaha patlattı. Padre José parmaklarını sanki acıyorlarmış gibi pembe gözlerine götürdü. "Hayatım..." dedi ve kahkaha devam etti.

"Geliyor musun?"

Padre José umutsuz bir jest yaptı – böyle bir hayatta fazladan bir hatanın ne önemi var, der gibiydi. "Bunun mümkün olduğunu sanmıyorum," dedi.

"Pekâlâ," dedi teğmen. Aniden döndü, merhamet için harcayacak daha fazla zamanı yoktu, o sırada Padre José'nin yalvaran sesini duydu, "Dua edeceğimi söyle ona." Çocuklar cesaretlenmişti, içlerinden biri birdenbire yüksek sesle bağırdı: "Yatağa gel, José." Teğmen de gülümsedi. Padre José'nin çevresini saran ve bir zamanlar isim isim bildiği nizami takım-yıldızlara doğru çınlayan kahkahalara inandırıcı olmayan cılız bir katkı olarak gülümsemişti.

***

Teğmen hücrenin kapısını açtı. İçerisi çok karalıktı. Kapıyı dikkatlice kapattı ve kilitledi, eli hep silahındaydı. "Gelmiyor," dedi.

Karanlığın içindeki küçük ve büzülmüş şekil papazdı. Oyun oynayan bir çocuk gibi yere çömelmişti. "Bu akşam mı demek istiyorsun?" dedi.

"Hiç gelmeyecek, demek istiyorum."

Sivrisineklerin sürekli çalışan bir matkap gibi gürültü yaptığı ve hamamböceklerinin duvarda çatır çatır patladığı bir yerde sessizlikten bahsetmek ne kadar mümkünse, bir süre sessizlik oldu. Sonunda papaz, "Sanırım," dedi, "korkuyordu, şeyden..."

"Karısı gelmesine izin vermedi."

"Zavallı adam." Kıkırdamaya çalıştı fakat hiçbir ses bu gönülsüz girişim kadar sefil olamazdı. Kafası dizlerinin

arasına düştü; her şeyi terk etmiş ve de terk edilmiş gibi görünüyordu.

"Her şeyi bilmen iyi olur. Yargılandın ve suçlu bulundun," dedi teğmen.

"Kendi mahkememde hazır bulunamaz mıydım?"

"Bir şey fark etmeyecekti."

"Evet." Sessizdi, bir tavır koyma hazırlığındaydı. Sonra bir nevi sahte bir kaygısızlıkla, "Peki" diye sordu, "ne zaman, sormam mümkünse eğer..?"

"Yarın." Yanıtın kısa ve öz olması blöfünü gördüğü anlamına geliyordu. Başı tekrar öne eğildi ve karanlıkta görülebildiği kadarıyla tırnaklarını yiyordu.

"Böyle bir gecede yalnız olmak çok kötü dedi," teğmen. "Ortak bir koğuşa transfer edilmek istersen eğer..."

"Hayır, hayır. Yalnız olayım daha iyi. Yapacak çok işim var." Ağır bir soğuk algınlığı geçiriyormuş gibi sesi kısıldı. Hırıltılı bir sesle, "Düşünecek çok şey var," dedi.

"Senin için bir şey yapmak isterim," dedi teğmen. "Sana biraz brendi getirdim."

"Kanuna aykırı?"

"Evet."

"Çok iyisin." Küçük cep şişesini aldı. "Buna ihtiyacın olmaz herhalde. Fakat ben acıdan hep korkmuşumdur."

"Bir gün ölmemiz gerekiyor," dedi teğmen, "Bunun ne zaman olacağı çok önemli değil gibi."

"Sen iyi bir adamsın. Senin korkacak bir şeyin yok."

"Çok tuhaf fikirlerin var," diye yakındı teğmen. "Bazen sırf beni kandırmaya çalıştığını hissediyorum."

"Ne için kandırmaya?"

"Yani belki seni serbest bırakmam için ya da Yüce Katolik Kilisesi'ne inandırmaya, Azizler Cemaati'ne... bu iş nasıl oluyor?"

"Günahların affedilmesiyle."

"Buna pek inanmıyorsun, değil mi?"

"A, evet, inanıyorum," dedi küçük adam ısrarla.

"Öyleyse neden korkuyorsun?"

"Ben cahil değilim. Her zaman ne yaptığımı biliyorum. Ama kendi kendimi arındıramıyorum."

"Peder José'nin buraya gelmesi neyi değiştirecekti?"

Cevap için uzun süre beklemek zorunda kaldı, bu cevap gelince de anlamadı. "Bir başka adam... işleri daha da kolaylaştırır..."

"Senin için yapabileceğim başka bir şey yok mu?"

"Hayır, hiçbir şey yok."

Teğmen artık son papaz da kilit altında olduğuna göre düşünülecek başka hiçbir şey kalmamış gibi duygusallık yaşarken otomatikman elini tabancasına götürerek kapıyı tekrar açtı. Hareketli baharın sonu gelmiş gibiydi. Kovalamacayla geçen haftalara artık sonsuza dek bitmiş mutlu günler olarak bakıyordu. Hiçbir amaç gütmüyordu, dünyada hayat bitmiş gibi hissetti. Buruk bir nezaketle (küçük kof adama hiçbir nefret besleyemiyordu), "Uyumaya çalış," dedi.

Tam kapıyı kapatırken korkmuş bir ses konuştu: "Teğmen."

"Evet."

"Kurşuna dizilen insanlar gördünüz. Benim gibi."

"Evet."

"Acı devam ediyor mu, yani uzun süre?"

"Hayır, hayır. Bir saniye," dedi kabaca ve kapıyı kapattı, kireç badanalı avludan geçti. Ofise girdi. Papazın ve silahşorun resimleri hâlâ duvarda asılıydı: Onları yırtıp indirdi, artık aranmıyorlardı. Sonra masasına oturdu, başını ellerinin üzerine koydu ve aşırı yorgunluktan uykuya daldı. Gördüğü rüyalardan kahkahalar dışında hiçbir şey hatırlayamadı; sürekli kahkahalar ve hiçbir kapı bulamadığı uzun bir geçit.

* * *

Papaz, brendi şişesi elinde, yerde oturuyordu. Kapağını açtı ve ağzını dayadı. İçki hiçbir etki göstermedi, su olabilirdi. Şişeyi tekrar yere bıraktı ve fısıldayarak bir çeşit genel itirafa başladı. "Zina suçu işledim," dedi. Resmi cümle hiçbir şey ifade etmiyordu: Tıpkı gazeteden bir cümle gibiydi: Böyle bir şey yüzünden pişmanlık duyamazsınız. "Bir kadınla yattım," diye tekrar başladı, ardından diğer papazın kendisine sorduğunu hayal etti: "Kaç kez? Kadın evli miydi?" "Hayır." Ne yaptığını düşünmeden, brendiden bir yudum daha aldı.

İçki diline değince parıltıların içinden gelen çocuğunu hatırladı: Onun somurtkan, mutsuz, bilgiç yüzünü. "Ah Tanrım, ona yardım et," dedi. "Beni lanetle, hak ediyorum bunu, fakat onu sonsuza dek yaşat." Dünyadaki her canlı için hissetmesi gereken sevgiydi bu: Tüm korkusu ve kurtarma arzusu adaletsizce bir tek çocuk üzerinde yoğunlaşıyordu. Ağlamaya başladı; yüzmeyi unuttuğu için, kızın yavaş yavaş boğulmasını kıyıdan seyretmek gibiydi bu. Düşündü: Herkes için her zaman hissetmem gereken şey buydu ve zihnini oradan meleze, teğmene, hatta bir kez birkaç dakika birlikte oturduğu dişçiye, muz istasyonundaki çocuğa, (yerinden kımıldamayan ağır bir kapıymış gibi dikkatini zorlayarak) uzun bir liste halinde hatırladığı yüzlere yöneltmeye çalışıyordu. Çünkü onların da hepsi tehlikedeydi. "Tanrım, onlara yardım et," diye dua etti fakat dua anında çöplüğün yanındaki kendi çocuğuna döndü, duayı sadece onun için ettiğini biliyordu. Bir hata daha.

Bir süre sonra yeniden başladı: "Sarhoş oldum, kaç kez bilmiyorum; ihmal etmediğim hiçbir görev kalmamıştır; kibir suçu işledim, hayır işi yapmadım..." Kelimeler yeniden resmileşmeye, bir anlam ifade etmemeye başladı. Zihnini klişelerden uzaklaştırıp gerçeğe yöneltecek, günah çıkaracağı bir papazı yoktu.

Brendiden biraz daha içti ve kramptan ötürü acıyla ayağa kalkarak kapıya yöneldi, ay ışığının düştüğü sıcak meydana parmaklıklar arasından baktı. Hamaklarında uyuyan polisleri, uyuyamadığı için tembelce ileri geri sallanan bir başka polisi görebiliyordu. Her yerde, diğer hücrelerde bile tuhaf

bir sessizlik vardı; sanki tüm dünya onun ölümünü görmemek için zarifçe arkasını dönmüştü. Duvar boyunca en uzak köşeye kadar el yordamıyla geri gitti ve şişeyi dizlerinin arasında tutarak oturdu. Düşündü: Keşke bu kadar işe yaramaz olmasaydım, işe yaramaz... Zor ve umutsuz sekiz yıl ona sadece abartılı bir ayin gibi görünüyordu: birkaç komünyon, birkaç günah çıkarma ve sonsuz kötü örnek. Düşündü: Sunacak sadece bir tek ruhum olsaydı, bakın ne yaptım diyebileceğim... İnsanlar onun için ölmüştü, bir azizi hak etmişlerdi; Tanrı'nın onlara bir tane göndermeyi uygun görmediği için zihnine bir burukluk yayıldı. Padre José ve ben, diye düşündü, Padre José ve ben, ve brendi şişesinden bir yudum daha içti. Onu reddeden azizlerin soğuk yüzlerini düşündü.

Hapisteki bu gece bundan önce geçirdiği geceden daha yavaştı çünkü tek başınaydı. Yalnızca sabah iki civarında bitirdiği brendi vardı, o da hiç uyku vermemişti. Korkudan hasta hissediyordu, midesi ağrıyordu, içki ağzını kurutmuştu. Sessizliğe katlanamadığı için kendi kendine yüksek sesle konuşmaya başladı. Sefil bir halde yakındı: "Her şey çok iyi... azizler için." Sonra da: "Sadece bir saniye sürdüğünü nereden biliyor? Bir saniye ne kadar sürer?" diye düşündü. Ardından başını hafifçe duvara vurarak ağlamaya başladı. Padre José'ye bir şans vermişlerdi ama ona asla bir şans vermediler. Belki de her şeyi yanlış anladılar, sırf onlardan bu kadar zamandır kaçtığı için. Aslında belki de Padre José'nin kabul etmiş olduğu koşulları kendisinin kabul etmeyeceğini, yani evlenmeyi reddedeceğini, kibirli olduğunu düşündüler. Bunu kendisi teklif etse hâlâ da kurtulabilirdi belki. Umut bir süre onu sakinleştirdi ve başı duvara yaslanmış halde uykuya daldı.

İlginç bir rüya gördü. Rüyasında katedralin yüksek mihrabının önünde bir kafeterya masasında oturuyordu. Önünde yaklaşık altı tabak yemek dizilmişti ve aç bir kurt gibi yiyordu. Tütsü kokuyordu, tuhaf bir haz duygusu vardı. Yemekler – rüyalardaki bütün yemekler gibi– pek fazla tat vermiyordu fakat bitirdiği zaman hayatının en iyi yemeğini yemiş olacağına

dair bir duyguya kapılmıştı. Mihrabın önünde bir papaz ayin duası yaparak ileri geri yürüyordu fakat hiç dikkate almadı: Ayin artık onu ilgilendirir görünmüyordu. Sonunda altı tabak boşalmıştı; göz önünde olmayan biri kutsal çanı çaldı ve ayin yapan papaz diz çöküp kutsal ekmeği kaldırdı. Fakat *o*, sadece oturup bekledi, mihrabın üzerindeki Tanrı'ya aldırmadan, sanki onun için değil de diğer insanlar için Tanrı'ymış gibi. Sonra tabağının yanındaki bardak şarapla dolmaya başladı ve başını kaldırınca muz istasyonundaki çocuğun şarabı ona servis ettiğini gördü. "Bunu babamın odasından aldım," dedi kız.

"Çalmadın yani?"

"Pek sayılmaz," dedi, dikkatli ve kararlı sesiyle kız.

"Çok naziksin," dedi papaz. "Şifreyi unuttum, ne diyordun ona?"

"Mors."

"Evet, oydu. Mors. Üç uzun vuruş ve bir kısa." Ardından anında vuruşlar başladı: Mihraptaki papaz vuruyordu, koridorlar boyunca tüm görünmez cemaat vuruyordu, üç uzun ve bir kısa. Sordu: "Bu ne?"

"Haberler," dedi çocuk, sert, sorumlu ve ilgilenen bakışlarla ona bakarak.

Uyandığında şafak vaktiydi. Uyanıp da hapishane avlusunu ilk kez gördüğünde onu birdenbire ve tamamen terk eden muazzam bir umut vardı içinde. Öleceği günün sabahıydı bu. Pişmanlık Duası'nı hatırlamaya çalışarak elindeki boş brendi şişesiyle yere çömeldi. "Ey Tanrım, tüm günahlarım için üzgünüm ve af diliyorum... çarmıha gerilmeye... senin korkunç cezalarına layığım." Kafası karışıktı, aklı başka şeylerdeydi: insanın hep duasını ettiği hayırlı ölümlerden değildi bu. Hücrenin duvarındaki kendi gölgesine ilişti gözü; beklenmedik ve acayip bir önemsizlikten ibaretti. Diğerleri kaçarken kendisinin kalacak kadar güçlü olduğunu düşünmekle ne büyük aptallık etmişti. Ne imkânsız bir adamım, diye düşündü, ve ne kadar işe yaramaz. Hiç kimse için hiçbir şey yapmadım. Hiç yaşamasaymışım da olurmuş.

Annesi babası ölmüştü, yakında kendisinden geriye bir anı bile kalmayacaktı; belki de sonuçta artık lanetlenmekten korkmuyordu, acı korkusu bile arka planda kalmıştı. Sadece derin bir hayal kırıklığı hissediyordu çünkü Tanrı'ya elleri boş gitmiş olacaktı, hiçbir şey yapmamış olarak. O dakikada aziz olmak çok kolaymış gibi göründü ona. Yalnızca biraz irade ve biraz cesaret yetecekti. Randevulaştığı bir yerde mutluluğu saniyelerle kaçırmış biri gibi hissediyordu kendini. Sonunda sadece tek bir şeyin önemli olduğunu biliyordu artık: Aziz olmak.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Bayan Fellows nehirdeki vapurun düdüğünü dinleyerek sıcak otel odasındaki yatağında uzanmıştı. Hiçbir şey göremiyordu çünkü gözlerinin üzerinde ve alnında kolonyaya batırılmış bir mendil vardı. Sertçe seslendi: "Hayatım. Hayatım." Fakat hiç kimse cevap vermedi. Bu pirinçten yapılma kocaman aile mezarına, bir örtünün altına iki yastıkla birlikte tek başına erkenden gömülmüş gibi hissediyordu kendini. Tekrar, "Hayatım," diye seslendi sertçe ve bekledi.

"Evet, Trixy?" Kaptan Fellows'du bu. "Uyumuşum. Rüya görüyordum," dedi.

"Şu mendilin üstüne biraz daha kolonya dök, canım. Başım çatlıyor."

"Peki, Trixy."

Mendili götürdü. Yaşlı, yorgun ve sıkılmış görünüyordu: Keyifli bir uğraşı olmayan, tuvalet masasına doğru yürüyen bir adam.

"Çok dökme canım. Yenisini alana kadar günler geçecek."

Cevap gelmedi ve kadın, "Ne dediğimi duydun canım, değil mi?" dedi hışımla.

"Evet."

"Çok sessizsin bugünlerde. Hasta ve yalnız olmanın ne demek olduğunu anlamıyorsun."

"Şey," dedi Kaptan Fellows, "biliyorsun işte."

"Ama anlaştık hayatım, öyle değil mi, en iyisi asla hiçbir şey söylemeyelim diye. Yasa bürünmemeliyiz."

"Evet."

"Yaşayacağımız hayatlarımız var."

"Evet."

Yatağa geldi ve karısının gözlerinin üzerine mendili koydu. Sonra bir sandalyeye oturdu, tülün altından elini uzattı ve eline dokundu. Tuhaf bir kasabada kaybolmuş, anne baba ilgisinden yoksun çocuklar gibi garip bir halleri vardı.

"Biletleri aldın mı?" diye sordu kadın.

"Evet, hayatım."

"Kalkıp bavulumu hazırlamam lazım fakat başım çok ağrıyor. Sandıkları toplamalarını söyledin mi?"

"Unuttum."

"Gerçekten bir şeyleri düşünmeye çalışmalısın," dedi halsiz ve asık suratla kadın, "başka kimse yok." İkisi de kaçınılması gereken bir cümle karşısında sessizce oturdu. Adam aniden, "Kasaba çok hareketli," dedi.

"İhtilal değil ya?"

"Yo, hayır. Bir papaz yakaladılar ve bu sabah kurşuna diziliyor, zavallı şeytan. Coral'ın, yani bizim sakladığımız adam mı diye merak etmekten kendimi alamıyorum."

"Mümkün değil."

"Evet."

"Bir sürü papaz var."

Kadının elini bıraktı ve pencereye gidip dışarı baktı. Nehirde tekneler, içinde büst olan taşlı bir park ve her yerde akbabalar.

"Eve dönmek iyi olacak. Bazen burada öleceğimi düşünüyordum," dedi Bayan Fellows.

"Tabii ki hayır, canım."

"Ama şey, insanlar ölüyor."

"Evet, ölüyorlar," dedi yüzünü asarak.

"Şimdi, hayatım," dedi Bayan Fellows sertçe, "verdiğin söz." Derin bir iç çekti. "Ah zavallı başım."

"Aspirin ister misin?"

"Nereye koyduğumu bilmiyorum. Nasıl oluyorsa hiçbir şey yerinde değil."

"Dışarı çıkıp yenisini alayım mı?"

"Hayır canım. Yalnız kalmaya dayanamıyorum." Çarpıcı bir canlılıkla devam etti: "Sanırım eve dönünce iyi olacağım. O zaman doğru düzgün bir doktorum olacak. Bazen bunun baş ağrısından daha fazlası olduğunu düşünüyorum. Sana Norah'dan haber aldığımı söylemiş miydim?"

"Hayır."

"Gözlüklerimi getir hayatım, sana bizi ilgilendiren tarafını okuyayım."

"Yatağın üstünde."

"Evet, buradalar." Yelkenli teknelerden biri açıldı ve ağır akan geniş nehirden denize doğru sürüklenmeye başladı. Kadın memnuniyetle okumaya başladı: "'Sevgili Trix: neler çektiniz. O alçak herif...'" Aniden okumayı kesti. "Ha, evet, sonra şöyle devam ediyor: 'Elbette Charles ve sen kalacak bir yer bulana kadar bir süre bizimle kalmalısınız. Sizce sakıncası yoksa, yarı müstakil...'"

Kaptan Fellows aniden ve hışımla, "Ben geri dönmeyeceğim," dedi.

"'Kirası yılda sadece elli altı sterlin, özel ve bir de hizmetçi tuvaleti var.'"

"Ben kalacağım."

"'Bir kuzine...' Tanrı aşkına, sen ne diyorsun canım?"

"Ben geri dönmüyorum."

"Bu konuyu defalarca konuştuk, canım. Biliyorsun, burada kalmak beni öldürecek."

"Senin kalman gerekmiyor."

"Fakat ben yalnız gidemem," dedi Bayan Fellows. "Norah ne düşünür Tanrı aşkına? Ayrıca, ah, bu çok saçma."

"Bir erkek burada iş bulup çalışabilir."

"Muz toplamak," dedi Bayan Fellows. Küçük ve soğuk bir kahkaha attı. "Ve sen bu işte pek iyi değildin."

Adam öfkeyle yatağa döndü. "Kaçıp gitmekte," dedi "ve *kızı*... bırakmakta bir sakınca görmüyorsun, öyle mi?"

"O benim hatam değildi. Sen evde olsaydın..." Sivrisinek tülünün altında sırtını kamburlaştırarak ağlamaya başladı. "Asla eve sağ dönmeyeceğim," dedi.

Adam bezgin bezgin yatağın yanına geldi ve yeniden kadının elini tuttu. Durum iyi değildi. İkisi de terk edilmişti. Birbirlerine kenetlenmeliydiler. "Beni yalnız bırakmayacaksın, değil mi hayatım?" diye sordu kadın. Odayı kesif bir kolonya kokusu kaplamıştı.

"Hayır, hayatım."

"Bunun ne kadar saçma olduğunu anladın mı?"

"Evet."

Uzun süre ses çıkarmadan oturdular, dışarıda sabah güneşi yükseliyor, odaya boğucu bir sıcak çöküyordu. Sonunda Bayan Fellows, "Bir kuruş, canım," dedi.

"Ne?"

"Senin düşüncelerin için."

"O papazı düşünüyordum. Tuhaf bir adamcağız. İçiyordu. Eğer o ise tabii."

"O ise başına gelenleri hak ediyor, bence."

"Fakat tuhaf olan, sonradan yaptıklarına bakılırsa, sanki adam kıza bir şeyler söylemişti."

"Hayatım," diye tekrarladı Bayan Fellows, yatağından halsiz ama sert bir şekilde, "verdiğin söz."

"Evet, özür dilerim. Çaba gösteriyordum fakat sürekli çıkıp geliyor gibi."

"Birbirimize sahibiz, canım," dedi Bayan Fellows, mendille sarılmış başını dışarının sert ışığından çevirirken Norah'nın mektubu hışırdıyordu.

***

Bay Tench emaye leğenin üzerine eğilmiş, ellerini pembe sabunla yıkıyordu. Kötü İspanyolcasıyla, "Korkmanıza gerek yok," dedi. "Ağrıdığını bana doğrudan söyleyebilirsiniz."

Şefin odası geçici bir dişçi muayenehanesi şeklinde düzenlenmişti: Bay Tench'in sadece kendisi değil, camlı dolabı, koltuğu, geriye boş dönecek gibi görünmeyen ve içinde kuru ot dışında pek az şey olan her çeşit esrarengiz sandık da burada olduğu için epeyce bir masrafla döşenmişti.

"Aylardır bunu çekiyorum," dedi şef. "Nasıl ağrıyor, bilemezsiniz..."

"Beni hemen çağırmamış olmanız aptalca. Ağzınızın durumu çok berbat. Dişeti iltihabı oluşmadığı için şanslısınız."

Elini yıkamayı bitirdi ve birdenbire havlu elinde dikilip bir şey düşünmeye başladı. "Sorun nedir?" diye sordu şef. Bay Tench sıçrayarak kendine geldi. Camlı dolabın yanına ilerleyerek, matkap iğnelerini küçük metalik bir acı dizisi halinde dizmeye başladı. Şef endişeyle izliyordu onu. "Elleriniz fazla titriyor. Bu sabah iyi olduğunuza sahiden emin misiniz?" diye sordu.

"Hazımsızlık," dedi Bay Tench. "Bazen gözlerimin önünde öyle çok nokta oluyor ki, sanki bir peçe takmışım gibi." Matkap ucunu taktı ve matkabın kolunu döndürdü. "Şimdi ağzınızı iyice açın." Şefin ağzına pamuk tamponlar tıkmaya başladı. "Sizinki kadar kötü bir ağız görmedim – biri hariç," dedi.

Şef konuşmaya çabalıyordu. Boğuk ve rahatsız bir soruyu yalnızca bir dişçi engelleyebilirdi.

"Hastam değildi. Umarım biri onu tedavi etmiştir. Siz bu ülkede birçok kişiyi tedavi ediyorsunuz, değil mi, mermilerle?"

Dişi çekiştirdi, çekiştirdi, sohbeti canlı tutmaya çalışıyordu; Southend'de bu işler böyle yürüyordu. "Nehirden gelmeden önce tuhaf bir şey geldi başıma. Karımdan bir mektup aldım. Ondan çoktandır haber almamıştım: Yirmi yıl oldu be. Sonra damdan düşercesine karım..." Daha da eğilip dişi sertçe çekip çıkardı: Şef havayı yumrukluyor ve homurdanıyordu. "Ağzınızı yıkayın," dedi Bay Tench ve sertçe matkabını düzeltmeye başladı. "Ne anlatıyordum ben?" dedi. "Ha, karım, değil

mi? Sanki bir çeşit dine katılmış. Bir çeşit topluluk – Oxford. Oxford'da ne yapıyor olabilir ki? Beni affettiğini ve işleri yasallaştırmak istediğini söylemek için yazmış. Boşanma, demek istiyorum. *Beni* affetmiş," dedi Bay Tench, elinde matkap, küçük korkunç odanın etrafına bakınıp düşünceye dalarak. Geğirdi ve diğer elini karnına koydu, hep orada olan belirsiz bir ağrıyı arayarak bastırdı, bastırdı. Şef, ağzı sonuna kadar açık, bitkin vaziyette arkasına yaslanmıştı.

"Geliyor ve geçiyor," dedi Bay Tench, düşüncesinin ucunu tamamen kaçırarak. "Elbette bir şey değil. Sadece hazımsızlık. Fakat beni kilitliyor." Çürük dişlerin arasına bir kristal gizlenmiş gibi ağzının içine karamsarlıkla bakıyordu. Sonra çok büyük bir irade sarf ediyormuş gibi öne doğru eğildi, matkabın kolunu döndürdü ve pedalı çevirmeye başladı. Vızzz vızzz, takır takır. Vızzz vızzz, takır takır. Şef kaskatı olmuş ve elleriyle koltuğun kollarına sıkı sıkı tutunmuştu, Bay Tench'in ayağı bir aşağı bir yukarı inip çıkıyordu. Şef tuhaf sesler çıkarıyor ve ellerini sallıyordu. "Sıkı tutunun," dedi Bay Tench, "sıkı tutunun. Sadece küçük bir köşe kaldı. Neredeyse bitti. İşte geliyor. İşte." Durdu ve, "Aman Tanrım, bu nedir?" dedi.

Şefi tamamen bıraktı ve pencereye gitti. Aşağıdaki avluda bir polis timi silahlarını henüz kuşanmıştı. Eli karnındayken söylendi: "Yok artık, bir devrim daha mı?"

Şef doğruldu ve pamuğu tükürdü. "Tabii ki değil," dedi. "Bir adam kurşuna diziliyor."

"Ne için?"

"Vatan hainliği."

"Bu işi daha çok," dedi Bay Tench, "yukarıda, mezarlığın yanında yaptığınızı sanıyordum." Korkunç bir büyü onu pencerenin yanında tutuyordu: Daha önce hiç görmediği bir şeydi bu. O da akbabalarla birlikte aşağıdaki kireç badanalı avluya bakıyordu.

"Bu defa orası olmasa iyi olur dedik. Protesto gösterisi yapılabilirdi. İnsanlar çok cahil."

Küçük bir adam yandaki bir kapıdan çıktı: İki polis tarafından tutuluyordu, fakat elinden geleni yaptığı söylenebilirdi, sadece bacaklarını tam kontrol edemiyordu. Karşı duvara doğru götürdüler; bir subay gözlerinin etrafına bir mendil bağladı. Bay Tench düşündü: Fakat onu tanıyorum. Aman Tanrım, biri bir şeyler yapmalı. Bir komşunun vurulmasını seyretmeye benziyordu bu.

"Ne bekliyorsun," dedi şef, "bu diş hava alıyor."

Tabii ki yapacak bir şey yoktu. Her şey rutine bağlanmış halde çabucak ilerliyordu. Subay kenara çekildi, tüfekler doğruldu ve küçük adam aniden kollarını çarpık çurpuk sallayıp sarsılmaya başladı. Bir şey anlatmaya çalışıyordu: Her zaman kullanmaları gereken sözler neydi? Bu da bir rutindi, fakat belki ağzı çok kuru olduğu için, ağzından "Özür"e benzer bir sesten başka bir şey çıkamadığı içindi. Tüfeklerin çatırtısı Bay Tench'i sarstı: Sesler karnında titreşiyor gibiydi: Midesi bulandı ve gözlerini kapadı. Sonra tek bir el ateş edildi ve tekrar gözlerini açınca subayı silahını kılıfına sokarken gördü, küçük adam duvarın dibinde rutin bir yığındı – temizlenmesi gereken önemsiz bir şey. İki paytak adam hızla yaklaştı. Burası bir arenaydı, boğa ölmüştü ve artık daha fazla bekleyecek bir şey kalmamıştı.

"Ah," diye inliyordu koltuktan şef, "ağrıyor, ağrıyor." Bay Tench'e yalvardı: "Acele et." Fakat Bay Tench pencerenin yanında düşüncelere dalmıştı, bir eli kendiliğinden karnındaki gizli rahatsızlığı arıyordu. Küçük adamın o kör edici öğlen sıcağında içerleye içerleye ve umutsuzca sandalyeden kalkıp çocuğun peşinden şehir dışına gidişini, yeşil sulama süzgecini, çocukların fotoğrafını, yarık bir damak için kumdan yaptığı o kalıbı hatırladı.

"Dolgu," diye yalvarıyordu şef ve Bay Tench'in gözleri cam tabaktaki altına takıldı. Para – yabancı para için ısrar edecekti: Bu defa çekip gidecekti, tamamen gidecekti. Avluda her şey derlenip toparlanmıştı; bir adam kürekle kum atıyordu, sanki bir mezarı kapatır gibi. Fakat mezar falan yoktu: Orada kimse yoktu: Korkunç bir yalnızlık duygusu çöktü Bay Tench'e,

hazımsızlığını ikiye katlayan. Küçük dostu İngilizce biliyordu ve ona kendi çocuklarını anlatmıştı. Kendini terk edilmiş hissediyordu.

***

"Ve şimdi," diye kadının sesi muzaffer bir edayla kabardı ve boncuk gözlü iki küçük kız nefeslerini tuttu, "büyük sınav günü geldi." Pencerenin yanında dikilmiş, sokağa çıkma yasağı yüzünden boş ve karanlık caddeye bakan oğlan bile ilgi göstermişti: Bu son fasıldı ve son fasılda olaylar hep şiddetli geçiyordu. Belki de bütün bir yaşam böyleydi: Sıkıcı ve en sonunda heybetli bir salvo.

"Polis Şefi Juan'ın hücresine geldiğinde onu dizlerinin üstünde dua ederken buldu. Hiç uyumamış ve son gecesini şehitliğe hazırlanarak geçirmişti. Çok sakin ve mutluydu, Polis Şefi'ne gülümsüyordu, ona kendisini şölene götürmeye mi geldiğini sordu. Bu kadar çok masum insana zulmeden bu kötü adam bile gözle görülür şekilde duygulanmıştı."

Keşke kurşuna dizilmeye kadar gitseydi, diye düşündü oğlan: Kurşuna dizme onu daima heyecanlandırıyordu, "*öldürücü darbe*"yi her zaman sabırsızlıkla beklerdi.

"Onu dışarıya, hapishane avlusuna çıkardılar. Tespih çeken ellerini bağlamaya gerek yoktu artık. İnfaz duvarına kadar o kısa yürüyüşte, Genç Juan cesurca geçirdiği o mutlu yıllara, o birkaç yıla dönüp baktı mı? Papaz okulundaki günleri, büyüklerinin nazikçe azarlamalarını, şekillenen disiplini, ayrıca yaşlı piskoposun önünde Neron'u oynadığı günleri hatırladı mı? Neron burada yanı başındaydı ve burası Roma amfiteatrıydı."

Annenin sesi kısılıyordu: Kalan sayfaları parmağıyla hızlıca çevirdi: Şimdi durmaya değmezdi ve daha da hızlı devam etti.

"Duvara varınca Juan döndü ve dua etmeye başladı; kendisi için değil ama düşmanları için, karşısında duran zavallı yerli askerlerden oluşan manga için, hatta Polis Şefi için de. Tespihinin ucundaki haçı havaya kaldırdı ve Tanrı'nın onları affet-

mesi, cehaletlerini aydınlatması ve sonunda onları tıpkı zalim Saul'de olduğu gibi sonsuz krallığına alması için dua etti.

"Namluya mermi sürdüler mi?" diye sordu oğlan.

"Ne demek istiyorsun, 'mermi sürdüler mi?' derken"

"Neden ateş edip onu durdurmadılar?"

"Çünkü Tanrı öteki türlü olmasına hükmetti." Kadın öksürdü ve devam etti: "Subay hazır bekleyen askerlere emir verdi. O dakikada Juan'ın yüzünden bir hayranlık ve mutluluk gülümsemesi geçti. Sanki onu kucaklamaya hazır Tanrı'nın kollarını görür gibiydi. Annesine ve kız kardeşlerine her zaman onlardan önce cennette olacağına dair bir önsezisi olduğunu söylemişti. İyi fakat aşırı titiz bir ev kadını olan annesine uçarı bir gülümsemeyle şöyle derdi: 'Senin için her şeyi derleyip toparlayacağım.' Şimdi zamanı gelmişti, subay ateş emrini verdi ve..." Küçük kızların yatma zamanı geçtiği için çok hızlı okuyordu ve şimdi de bir hıçkırık onu engelliyordu: "Ateş," diye tekrarladı, "ve..."

İki küçük kız yan yana sakin sakin oturuyordu, neredeyse uyuyacak gibiydiler: Burası kitabın pek fazla umursamadıkları bir bölümüydü; amatör tiyatrolar ve ilk komünyon ile rahibe olan ve üçüncü bölümde ailesine dokunaklı bir şekilde veda eden kız kardeş hatırına bu bölüme katlanıyorlardı.

"Ateş," diye yeniden okudu anne: "ve Juan iki kolunu da başının üzerine kaldırarak kuvvetli ve cesur bir sesle askerlere ve nişan almış tüfeklere doğru seslendi: 'Selam, Kral Mesih.' Bir saniye sonra on kadar mermiyle delik deşik yere düştü; subay cansız bedenin üzerine eğilerek tabancasını Juan'ın kulağının dibine dayayıp tetiği çekti."

Pencereden uzun bir iç çekiş geldi.

"Başka mermi sıkmaya gerek yoktu. Genç kahramanın ruhu dünyevi konağından çoktan ayrılmıştı ve ölü yüzündeki mutlu gülümseme o cahil adamlara bile şimdi onu nerede bulabileceklerini anlatıyordu. O gün orada bulunan adamlardan biri öylesine etkilenmişti ki gizlice mendilini şehidin kanına batırdı ve o mendil yüz hatıra parçası şeklinde kesi-

lerek birçok dindarın evine ulaştı. Ve şimdi..." Anne hızla devam etti, ellerini çırparak, "Yatağa," dedi.

"Peki şu," dedi oğlan, "bugün vurdukları. O da bir kahraman mıydı?"

"Evet."

"O gün bizimle kalan adam mı?"

"Evet, o da Kilise'nin azizlerinden biriydi."

"Komik bir kokusu vardı," dedi küçük kızlardan biri.

"Bir daha asla böyle konuşmamalısın," dedi anne. "O azizlerden biri olabilir."

"Öyleyse ona dua edelim mi?"

Anne tereddüt etti. "Hiçbir zararı olmaz. Elbette onun aziz olduğunu biz *öğrenmeden* önce mucizeler olması gerekecek..."

"'*Viva el Cristo Rey*'[1] diye seslendi mi?" diye sordu oğlan.

"Evet. Bu dinin kahramanlarından biriydi o."

"Kana batırılmış mendil de var mıydı?" diye devam etti oğlan. "Kimse bunu yaptı mı?"

Anne ağır bir şekilde, "Buna inanmak için hiç sebebim yok..." dedi. "Sinyora Jiminez anlattı bana... sanırım baban bana biraz para verirse bir hatıra alabileceğim."

"Parayla mı alınabiliyor bu?"

"Başka türlü nasıl altından kalkılabilir? Herkes bir parça alamaz ki."

"Alamaz."

Pencerenin yanına çömeldi, dışarıya baktı, yataklarına giden küçük kızların yavaş yavaş azalan sesleri geliyordu. Biri evlerine gönderilmişti, evlerinde bir kahraman bulunmuştu, sadece yirmi dört saatliğine olsa bile. Hem de sonuncusuydu. Artık papazlar ve kahramanlar yoktu. Kaldırımdan bu tarafa doğru gelen postal seslerini içerleyerek dinledi. Pencere koltuğundan inip mumunu aldı: Zapata, Villa, Madero ve tüm diğerleri, hepsi de ölmüştü ve onları öldürenler dışarıdaki adam gibileriydi. Kendini aldatılmış hissetti.

---

1 (Lat.) "İsa Mesih, çok yaşa!" (ç.n.)

Teğmen kaldırımdan geliyordu; yürüyüşünde enerjik ve taviz vermez bir hava vardı, sanki her adımıyla "Ne yaptımsa yaptım" der gibiydi. İçeride mumu tutan çocuğa tanıyormuş gibi baktı. Kendi kendine, "Onun için ve onlar için çok daha fazlasını yapardım, daha da fazlasını; hayat onlar için bir daha asla benim için nasıl idiyse öyle olmayacak," dedi, fakat bir vakitler tetik parmağını hareket ettiren dinamik aşkı şimdi dümdüz ve ölmüş hissediyordu. Tabii ki, dedi kendi kendine, o his geri gelecek. Bir kadının gidip gelen aşkı gibiydi: O sabah kendini tatmin etmişti, hepsi buydu. Doyumdu bu. Pencereden çocuğa acıyla gülümsedi ve "*Buenas noches,*"[2] dedi. Çocuk tabanca kılıfına bakıyordu ve meydanda bir çocuğun silahına dokunmasına izin verdiği olayı hatırladı – belki de bu çocuktu. Tekrar gülümseyip o da kılıfa dokundu, hatırladığını göstermek için. Çocuk ise yüzünü buruşturup pencerenin parmaklıkları arasından okkalı bir tükürük fırlattı, öyle ki küçük tükürük kütlesi tabancanın olduğu kalçasına yapıştı.

***

Oğlan avluyu geçip yatağa gitti. Babasıyla paylaştığı demir karyolalı karanlık küçük bir odası vardı. Oğlunu uyandırmadan yatağa girebilsin diye babası yatağın duvar dibinde yatıyordu. Ayakkabılarını çıkardı ve mum ışığında mutsuz bir suratla soyundu. Diğer odadaki dua fısıltılarını duyabiliyordu; bir şeyi kaçırdığı için aldatılmış ve kırgın hissediyordu kendini. Sıcakta sırtüstü yatarak tavanı seyretti; bu dünyada dükkân, annesinin okudukları ve meydandaki aptalca oyunlardan başka hiçbir şey yokmuş gibi geldi ona.

Fakat çok geçmeden uykuya daldı. Rüyasında o sabah kurşuna dizdikleri papazı tekrar evlerinde, babasının verdiği kıyafetleri giyinmiş ve gömülmek için kaskatı uzanmış gördü.

---

2 (İsp.) İyi geceler. (ç.n.)

Çocuk yatağın yanında oturuyordu ve annesi ise papazın Jül Sezar rolünü piskoposun karşısında nasıl oynamış olduğu hakkında çok uzun bir kitabı okuyordu: Kadının ayaklarının dibinde bir balık sepeti vardı ve mendilinin içine sarılmış balıkların kanı akıyordu. Çocuğun canı çok sıkılıyordu ve yorgundu, geçitte bir tabuta çivi çakıyordu. Birdenbire ölü papaz ona göz kırptı: Gözkapağının çok net titremesiyle, tam da öyle.

Uyandı ve bir çatırtı duydu, dış kapının tokmağında bir çatırtı. Babası yatakta değildi ve diğer oda tamamen sessizdi. Saatler geçmiş olmalıydı. Yattığı yerden dinledi. Korkuyordu fakat kısa bir aranın ardından kapı tekrar vuruldu, evdeki kimsenin kıpırdadığı yoktu. İstemeye istemeye ayaklarını yere bastı: Belki de dışarıda kalmış babasıydı bu; mumu yaktı, üzerine bir battaniye sardı ve durup tekrar dinledi. Annesi duyup gidebilirdi fakat çok iyi biliyordu ki bu *onun* göreviydi. Evdeki tek erkek oydu.

Yavaş yavaş avluyu geçip dış kapıya yürüdü. Belki de teğmen tükürüğün intikamını almak için geri dönmüştü... Ağır demir kapının kilidini çevirdi ve çekip açtı. Sokakta bir yabancı vardı: Elinde bir bavul taşıyan, uzun boylu, soluk yüzlü, ağzı biraz burulmuş zayıf bir adam. Çocuğun annesinin adını söyledi ve burası Sinyora'nın evi mi diye sordu. Evet dedi çocuk, ama uyuduğunu söyledi. Kapıyı kapatmaya çalıştı fakat sivri burunlu bir ayakkabı araya girdi.

"Henüz gemiden indim," dedi yabancı. "Gece nehirden geldim. Düşündüm de, belki... Sinyora'nın çok bir iyi arkadaşından bir selam getirdim."

"Uyuyor," diye tekrarladı çocuk.

"Girmeme izin verebilirsen," dedi korkmuş bir gülümsemeyle adam ve ansızın sesini alçaltarak çocuğa, "ben bir papazım," dedi.

"Sen?" diye heyecanlı bir ses çıkardı çocuk.

"Evet," dedi kibarca. "Benim adım Peder..." Fakat adam daha kendi adını söylemeden çocuk çoktan kapıyı ardına kadar açmış ve dudaklarını onun eline kondurmuştu.

Graham Greene'in başyapıtıdır *Güç ve İhtişam*. Yıkıcı bir huzursuzluk romanıdır: Bir yanda Meksika'nın kavurucu sıcağı, devrimci dalgalanmalarla altüst olan toplumsal yapı, yozlaşmış dini kurumlar ve kişilikler, her yanda vuku bulan "insan avları", diğer yandaysa tabakalar halinde sivrisinekler, duvarlara çarpıp patlayan karafatmalar, cıyaklayan sıçanlar, çamurlara bata çıka adımlayan katırlar... Tüm bu çalkantıların orta yerinde ise oradan oraya kaçıp duran, sürekli kendi günahkârlığıyla cebelleşen, lanetlendiğine ikna olmuş, "ölümü hak etmek" için çırpınan bir deri bir kemik kalmış bir "viskici" papaz. Anlamların ve değerlerin çözüldüğü bir dünyadaki yegâne hakikatse insanın bu dünyada sadece toplumsal yahut siyasal açılardan değil, kozmolojik açıdan da yalnız olduğudur. *Güç ve İhtişam* iktidar hırsına batmış, otorite sarhoşluğuna kapılmış modern insana hem zayıflığını hem de kudretini göstermektedir, çarpıcı bir zarafetle.

GRAHAM GREENE (1904-1991): Hertfordshire, Berkhamsted'de dünyaya gelen İngiliz yazar ve gazeteci, romanlarında modern dünyadaki siyasal olaylar çerçevesinde ahlaki belirsizlikler üzerinde durdu. Oxford, Balliol College'da öğrenim gördükten sonra 1926 yılında Anglikan Kilisesi'nden ayrılarak Katolikliği benimsedi. Yayımlanan ilk yapıtı *Babbling April* (1925; Mırıldanan Nisan) adlı şiir kitabıydı. 1927 yılında *The Times* gazetesinde çalışmaya başladı. Daha sonra *The Spectator* dergisinde sinema eleştirmenliği yaptı ve derginin edebiyat sayfasını yönetti. En başarılı yapıtlarından biri olarak kabul edilen ve 1948'de sinemaya uyarlanan *Brighton Rock* (1938; Brighton Kayası), önceki gerilim romanlarıyla benzerlikler taşımakla birlikte, romanın başkişilerinin ahlaki davranışları daha derin bir bakışla ele alınmıştı. 1938'de dinsel baskı ve zulmün yaşandığı Meksika'yı ziyaret etti. Bu yolculuğun ardından en iyi romanı sayılan *Th d Glory*'yi (1940; Güç ve İhtişam) yazdı.

0757410
THG
0757410
YRT

9 786253 841294